

ANKARA

HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ÇİZGİ MASAL KARAKTERLERİNİN EGO DURUMLARININ
TRANSAKSİYONEL ANALİZİ: KELOĞLAN MASALLARI**

Hilal BERGE

Prof. Dr. Muharrem ÇETİN

YÜKSEK LİSANS

HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI

EYLÜL – 2019

**ÇİZGİ MASAL KARAKTERLERİNİN EGO DURUMLARININ
TRANSAKSİYONEL ANALİZİ: KELOĞLAN MASALLARI**

Hilal BERGE

YÜKSEK LİSANS

HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

EYLÜL 2019

Hilal BERGE tarafından hazırlanan "Çizgi Masal Karakterlerinin Ego Durumlarının Transaksiyonel Analizi: Keloğlan Masalları" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Muharrem ÇETİN

Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Başkan: Prof. Dr. Hanife GÜZ

Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Üye: Prof. Dr. Ayhan BİBER

Halkla İlişkiler ve Reklamcılık, Kastamonu Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 20/09/2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Figen ZALF
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Hilal BERGE

20.09.2019

ÇİZGİ MASAL KARAKTERLERİNİN EGO DURUMLARININ TRANSAKSİYONEL ANALİZİ: KELOĞLAN MASALLARI

(Yüksek Lisans Tezi)

Hilal BERGE

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Eylül 2019

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Keloğlan Masalları çizgi masalını Transaksiyonel Analiz (TA) kuramı açısından incelemek, çizgi masal kahramanlarının davranışlarında bu kuramdaki üç ego durumu olan Ebeveyn, Yetişkin ve Çocuk ego durumlarından hangilerinin daha etkin kullanıldığını tespit etmektir. Çalışmada öncelikle, ele alınan konuyla ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin analizine yönelik literatür taraması yapılmıştır. 2008-2014 yılları arasında TRT Çocuk televizyon kanalı ve internet sitesi için üretilmiş Keloğlan Masalları çizgi masalına ait toplam 120 bölümden hali hazırda internet sitesinde yayınlanmakta olan 2016-2017 yıllarındaki üçüncü sezonun ilk sekiz bölümü olasılıklı olmayan örnekleme yöntemiyle seçilerek analiz edilmiştir. Bu çalışmada, bir psikanaliz, iletişim kuramı olan TA ile ayrıntılı olarak incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda çocuğa model olabilme noktasında dikkat edilmesi açısından çizgi masaldaki karakterlerin hangi özelliklere sahip olduğu açığa çıkartılmıştır. Çizgi masalda daha çok “problem çözme, eleştirel düşünme, karar verme” gibi Yetişkin ego durumunun davranışsal ipuçlarını yansıtan karakterlerin, ana karakter ile ona yakın arkadaşları olan “iyi” karakterler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gelişim çağındaki çocuğa rol model olabilecek kahramanları seçme noktasında bu sonuç dikkate değerdir. Çizgi masal karakterlerinin, karşılıklı iletişimlerinde değişen durum ve olaylara göre çeşitli ego durumlarında davrandıkları görülmüştür ki bu durum; sağlıklı, sürdürülebilir bir empatik iletişimin belirli koşullar altında ego durumlarının duruma uygun, dengeli olarak kullanılması gerektiği ön koşulunu sağlamaktadır. “Ego Durumlarını Tanılamak İçin Davranışsal İpuçları” veren tablodan yararlanılarak çizgi masaldaki karakterlerin hangi ego durumunda iletişime geçtikleri ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Sonuç olarak, Keloğlan Masalları adlı çizgi masalda, karakterlerin sergiledikleri ego durumları göz önünde bulundurularak gelişim çağındaki çocuklara doğru davranış kalıplarının aktarılması ve nitelikli empatik bir iletişim sürecinin kurulması noktasında bu çizgi masalın materyal olarak kullanılabilmesi değerlendirilmiştir.

Bilim Kodu : 115503

Anahtar Kelimeler : Çizgi masal, transaksiyonel analiz, Keloğlan, empati, kişilerarası iletişim

Sayfa Adedi : 180

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Muharrem ÇETİN

TRANSACTIONAL ANALYSIS OF EGO STATES OF CARTOON FAIRY TALE
CHARACTERS: KELOĞLAN MASALLARI

(M.Sc. Thesis)

Hilal BERGE

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL FOR ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

September 2019

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the Keloğlan Masalları cartoon fairy tale from the perspective of Transactional Analysis (TA) theory and to determine which of the three ego states of the cartoon fairy tale heroes, Parent, Adult and Child ego states, are used more effectively. In the study, firstly, a literature search was made for the analysis of written materials containing information related to the subject. The first eight chapters of the third season in 2016-2017, which are currently being published on the website of the 120 chapters of Keloğlan Masalları cartoon fairy tale produced for TRT Children's television channel and website between 2008 and 2014, is a psychoanalytic, communication theory category. It was examined in detail by TA. As a result of the study, in order to pay attention to the point of being a model for the child, the characteristics of the character in the cartoon tale were revealed. It is concluded that the characters reflecting the behavioral clues of the adult ego situation such as "problem solving, critical thinking, decision making" are cartoon fairy tales "good" characters who are the main characters and their close friends. This result is noteworthy when it comes to selecting heroes who may be role models for the child of developmental age. Cartoon fairy tale characters have been seen to behave in various ego situations according to changing situations and events in their mutual communication; it provides the prerequisite that a healthy, sustainable empathic communication should be used in a balanced and appropriate manner. Using the table "Behavioral Tips for Diagnosing Ego States", in which ego state the characters in the cartoon tale communicate are explained in detail. As a result, it was determined that the cartoon fairy tale can be used as a material in transferring the correct behavior patterns to children in developmental age and establishing an empathic communication process in the tale with the ego states of the characters in the cartoon fairy tale named Keloğlan Masalları.

Science Code : 115503

Key Words : Cartoon fairy tale, transactional analysis, Keloğlan, empathy, interpersonal communication

Page Number : 180

Supervisor : Prof. Dr. Muharrem ÇETİN

TEŐEKKÖR

Çalıőmalarım boyunca değerli vaktini ayırıp emek veren, desteğini ve bilgisini esirgemeyen danıőmanım Prof. Dr. Muharrem ÇETİN'e, tezin her aşamasında ihtiyaç duyduğum her an bilgilerini benimle içtenlikle paylaşan, yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen, motivasyon kaynağım, gönlü yüce dostlarım Özge CENGİZ ve Aysel YILDIZ'a, desteği ve arkadaőlığı için Iőkın ÖZBULDUK KILIÇ'a, manevi desteği için eőim Gökhan BERGE'ye, bu süreçte huzurum oldukları ve koşulsuz sevgileri için kızlarım Masal ve Gülően'e teőekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xv
KISALTMALAR	xvi
1. GİRİŞ	1
2. KİŞİLERARASI İLETİŞİM ve EMPATİ	9
2.1. Kavramsal Olarak Kişilerarası İletişim	14
2.1.1. Kişilerarası İletişimin Unsurları	15
2.1.2. Kişilerarası İletişimin Varsayımları ve Yaklaşımları	24
2.1.3. Kişilerarası İletişimin Fonksiyonları	26
2.1.4. Kişilerarası İletişimi Etkileyen Faktörler.....	29
2.1.4.1. Kişilerarası iletişimde kişisel özelliklerin rolü	29
2.1.4.2. Kişilerarası iletişimde algının rolü	31
2.1.4.3. Kişilerarası iletişimde duyguların rolü	32
2.1.4.4. Kişilerarası iletişimde kültürün rolü	33
2.1.4.5. Kişilerarası iletişimde fiziksel çevrenin rolü	33
2.1.5. Kişilerarası İletişim Yaklaşımları	33
2.1.5.1. Durumsal yaklaşım	33
2.1.5.2. Gelişimsel yaklaşım.....	36
2.2. Empati Olgusu	37
2.2.1. Empatinin Bileşenleri ve Gelişimi	38
2.2.2. Psikolojik Yaklaşımlara Göre Empati	46
2.2.2.1. Psikanalitik yaklaşım ve empati	46
2.2.2.2. İnsancıl (hümanistik) yaklaşım ve empati	48
2.2.3. Bir Sosyal Beceri Olarak Empati.....	50
2.2.4. Empatik İletişim Süreci	52
2.2.5. Empatik İletişim ve Ego Durumları İlişkisi.....	56
2.2.5.1. Ego durumları kavramı	56

	Sayfa
2.2.5.2. Ebeveyn (ana-baba) ego durumu	58
2.2.5.3. Çocuk ego durumu.....	59
2.2.5.4. Yetişkin ego durumu	60
3. KELOĞLAN MASALLARI ÇİZGİ MASALININ TRANSAKSİYONEL ANALİZİ	63
3.1. Transaksiyonel Analiz.....	63
3.1.1. Tamamlayıcı Transaksiyonlar	64
3.1.2. Kapalı Transaksiyonlar	65
3.1.3. Gizil Transaksiyonlar.....	67
3.2. Ego Durumlarının Analizi	68
3.2.1. Yapısal Analiz	73
3.2.1.1. Ebeveyn ego durumu	74
3.2.1.2. Yetişkin ego durumu	75
3.2.1.3. Çocuk ego durumu.....	75
3.2.2. Fonksiyonel Analiz.....	77
3.2.2.1. Ebeveyn ego durumu	77
3.2.2.2. Yetişkin ego durumu	78
3.2.2.3. Çocuk ego durumu	78
3.3. Keloğlan Masalları	81
3.3.1. Keloğlan Masalları'ndaki Karakterler	82
3.3.1.1. Keloğlan	83
3.3.1.2. Keloğlan'ın Annesi	84
3.3.1.3. Bilgecan Dede	85
3.3.1.4. Uzun ve Huysuz	85
3.3.1.5. Kara Vezir ve Cadı	86
3.3.1.6. Kara.....	86
3.3.1.7. Örgülü	86
3.3.1.8. Sivri.....	87
3.3.1.9. Balkız.....	87
3.3.1.10. Sinek	87
3.3.1.11. İnatçı	87
3.3.1.12. Tomurcuk	87
3.3.1.13. Karakaçan.....	87
3.3.1.14. Prenses	88

	Sayfa
3.3.1.15. Olağanüstü Varlıklar.....	88
3.4. Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Analizi	89
4. SONUÇ	115
KAYNAKLAR	121
EKLER.....	129
EK-1. Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi.....	130
ÖZGEÇMİŞ	180

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Kişilerarası iletişimin niteliksel bileşenleri	13
Çizelge 2.2. Gürültü Tipleri.....	23
Çizelge 2.3 Morse'un Empati Bileşenleri	42
Çizelge 3.1. Ego durumları ve gelişim döngüsü	72
Çizelge 3.2. Ego durumlarını tanılama için davranışsal ipuçları.....	80
Çizelge 3.3. Keloğlan Masalları 3. Sezon 1. Bölümünün karakterlere göre ego durumları ve bölüm içerisindeki sıklıkları	89
Çizelge 3.4. Keloğlan Masalları 3. Sezon 1. Bölümünün içerisinde yer alan ego durumlarının sıklıkları.....	91
Çizelge 3.5. Keloğlan Masalları 3. Sezon 2. Bölümünün karakterlere göre ego durumları ve bölüm içerisindeki sıklıkları	92
Çizelge 3.6. Keloğlan Masalları 3. Sezon 2. Bölümünün içerisinde yer alan ego durumlarının sıklıkları.....	94
Çizelge 3.7. Keloğlan Masalları 3. Sezon 3. Bölümünün karakterlere göre ego durumları ve bölüm içerisindeki sıklıkları	95
Çizelge 3.8. Keloğlan Masalları 3. Sezon 3. Bölümünün içerisinde yer alan ego durumlarının sıklıkları.....	96
Çizelge 3.9. Keloğlan Masalları 3. Sezon 4. Bölümünün karakterlere göre ego durumları ve bölüm içerisindeki sıklıkları	97
Çizelge 3.10. Keloğlan Masalları 3. Sezon 4. Bölümünün içerisinde yer alan ego durumlarının sıklıkları.....	98
Çizelge 3.11. Keloğlan Masalları 3. Sezon 5. Bölümünün karakterlere göre ego durumları ve bölüm içerisindeki sıklıkları	99
Çizelge 3.12. Keloğlan Masalları 3. Sezon 5. Bölümünün içerisinde yer alan ego durumlarının sıklıkları.....	101
Çizelge 3.13. Keloğlan Masalları 3. Sezon 6. Bölümünün karakterlere göre ego durumları ve bölüm içerisindeki sıklıkları	102
Çizelge 3.14. Keloğlan Masalları 3. Sezon 6. Bölümünün içerisinde yer alan ego durumlarının sıklıkları.....	103
Çizelge 3.15. Keloğlan Masalları 3. Sezon 7. Bölümünün karakterlere göre ego durumları ve bölüm içerisindeki sıklıkları	104

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.16. Keloğlan Masalları 3. Sezon 7. Bölümünün içerisinde yer alan ego durumlarının sıklıkları.....	106
Çizelge 3.17. Keloğlan Masalları 3. Sezon 8. Bölümünün karakterlere göre ego durumları ve bölüm içerisindeki sıklıkları	107
Çizelge 3.18. Keloğlan Masalları 3. Sezon 8. Bölümünün içerisinde yer alan ego durumlarının sıklıkları.....	110
Çizelge 3.19. Genel Değerlendirme Tablosu	110

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2. 1. İlişkilerin altı aşaması	12
Şekil 2.2. Laswell İletişim Modeli	14
Şekil 2.3. Kişilerarası iletişimin evrensel modeli	15
Şekil 2.4. Müller Lyer illüzyonu	32
Şekil 2.5. İkili etkileşimsel iletişim modeli	34
Şekil 2.6. Kişilerarası ilişki modeli.....	35
Şekil 2.7. Aşamalı empati sınıflaması.....	54
Şekil 2.8. Ego durumları	57
Şekil 3.1. İki tamamlayıcı transaksyon örneği (I. düzey)	65
Şekil 3.2. Tamamlayıcı bir transaksyon (II. düzey).....	65
Şekil 3.3. Kapalı transaksyonlar	66
Şekil 3.4. Tamamlayıcı transaksyon (I. Düzey).....	66
Şekil 3.5. Açısal gizil transaksyon.....	67
Şekil 3.6. Dupleks gizil transaksyon.....	68
Şekil 3.7. Ego durumlarının zamanla gelişimi.....	70
Şekil 3.8. İkinci düzey yapısal analiz.....	74
Şekil 3.9. İkinci düzey fonksiyonel (standart) analiz	77
Şekil 3.10. İkinci düzey fonksiyonel analizdeki çeşitlemeler.....	79

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
akt.	Aktaran
Ç	Çocuk
DÇ	Doğal Çocuk
E	Ebeveyn
EE	Eleştirel Ebeveyn
KE	Koruyucu Ebeveyn
TA	Transaksiyonel Analiz
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
UÇ	Uygulu Çocuk
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
Y	Yetişkin

1. GİRİŞ

İnsanlar var olmak ve yaşamlarını sürdürmek için diğer insanlara ihtiyaç duymakta, buna bağlı olarak da bilgi edinme, tanıma, yalnız kalmama gibi birçok düşünce ve duygu ile diğer insanlarla iletişim kurarak bu ihtiyaçların karşılanmasını sağlamaktadır. Bu noktada kişiler arası iletişim çok çeşitli şekillerde gelişebilmektedir. Dökmen'e (2015: 177-178) göre, üç tür iletişim vardır; çatışmalı, çatışmasız ve empatik iletişim. Kişiler arasında empatik iletişim kurulamadığında, çatışmalı ve çatışmasız olmak üzere iki tür ortaya çıkmaktadır. Çatışmasız iletişim, genellikle tüm ilişkilerde hedeflenen ve hep olumlu sonuçlar getirdiği düşünülen bir iletişim biçimidir. Çünkü kişiler arasında çatışma söz konusu olmadığında mutlu ve huzurlu bir ortamın oluşacağı kanısı egemendir. Ancak çatışma olmadığı durumlarda, taraflar duygu ve düşüncelerini tam olarak aktaramamakta ve bundan dolayı da ilişkilerinde yalnızlık hissetmektedirler. Diğer bir ifade ile çatışmasız iletişimde taraflar birbirlerine kısmen bilgi aktarabilmekle birlikte yalnız kalmaktadırlar. Aynı zamanda yalnızlık hissi, kişinin bu ilişkiden uzaklaşmasına daha az iletişim kurmak istemesine de neden olabilmektedir. Çatışmalı iletişim, kişiler arasında duygu ve düşünce aktarımının çok az ya da hiç olmadığı bir iletişim biçimidir. Birçok çatışmalı iletişimde taraflardan birinin aktarımda bulunduğu diğer tarafın ise, iletişime kapalı olduğu görülmektedir. Bu durumda da ilişkide yalnızlık duygusu hakim olmaktadır. Kişiler arasında sürekli olarak sorunlar var olmakta ve buna bağlı olarak çatışmalar yaşanmakta ve yaşanan çatışmalar da bir çözüme kavuşturulamamaktadır. Diğer bir deyişle çatışmalı iletişimde taraflar arasında bilgi aktarımı yoktur ve taraflar yalnız kalmaktadırlar. Bu nedenle kişiler mutsuz olmakta ve ilişkilerinden doyum alamamaktadırlar. Empatik iletişimde ise, taraflar birbirlerine yeterli bilgi aktarımda bulunurlar, böylelikle de yalnız kalmazlar.

Çatışmalı ve çatışmasız iletişimin kişilerarası ilişkilerde olumsuz, engelleyici ve yıpratıcı sonuçlarının giderilmesinde empatik iletişimin etkisi büyüktür. Empatik iletişim kurulduğunda, kişiler birbirlerinin duygu ve düşüncelerini anlamaya odaklandıkları için paylaşım artmaktadır. Paylaşımın yüksek olduğu ilişkilerde taraflar kendilerini yalnız hissetmemektedir. Bununla birlikte, kişiler arasında paylaşım bir bağ oluşturmakta, bu bağ aracılığı ile de empatik ilişkinin düzeyi daha da fazlaşmaktadır. Bu durum doyuma ulaşmış kişilerarası ilişkileri ortaya çıkarmaktadır. Kişilerarası iletişimde, empatik yaklaşım ile diğer kişinin ihtiyaçlarının ve bakış açısının anlaşılması ve destek olunması, diğer kişiyi tanımak için izin alınması, diğer kişinin çevresinin algılanması, diğer kişinin

sorunlarına çözüm bulunması, diğerk kişinin savunuculuğunun azaltılması mümkün olmakta, sonuçta sağlıklı kişilerarası iletişimin kurulması ve sürdürülmesi sağlanmaktadır (Reynolds ve Scott, 1999: 363).

Bu çalışmanın konusu, Keloğlan Masalları çizgi masal karakterlerinin hangi ego durumlarında iletişime geçtiklerinin ve empatik iletişim düzeylerinin Transaksiyonel Analiz (TA) yöntemi ile belirlenmesidir. Çalışmada, *çizgi masal* kavramı bilinçli olarak tercih edilmiş ve bir kavram önerisi olarak kullanılmıştır. Keloğlan Masalları içerik olarak sözlü geleneğin bir devamı olarak masallardan türetildiği, günümüz dünyasının dijital ortamında güncellenerek görünür kılındığı ve izleyiciye bu yolla aktarıldığından dolayı masala dayanan bu yapıt için *çizgi masal* kavramının kullanılması uygun bulunmuştur. Çalışma ile amaçlanan, Keloğlan Masalları çizgi masal karakterlerinin karşılıklı iletişimlerinde kullandıkları ego durumlarını bir psikoloji yöntemi olan TA ile ölçerek baskın olarak ön plana çıkan ego durumlarını tespit etmektir. Keloğlan Masalları, 5-12 yaş aralığındaki kişilik gelişimi döneminde olan çocuklara yönelik oluşturulan bir çizgi masaldır ve analizden elde edilen verilerle bu çizgi masalın bir materyal olarak kullanılıp kullanılmayacağını ve çizgi masal içerisinde empatik iletişim sürecinin işlenip işlenmediğini ortaya koymak hedeflenmektedir.

Transaksiyon, bir kişiden gelen uyarın ve diğerkinin ona yanıtından oluşmaktadır. Her uyarın ve yanıtın insanların hangi parçalarından –Ebeveyn, Yetişkin, Çocuk- kaynaklandığını ortaya çıkarmayı amaç edinen TA kuramı, Halk Edebiyatı ürünlerinde de yansımaları bulmuştur. Özellikle iletişimin dayanak noktası olarak ele alındığı mensur halk edebiyatı ürünleri destan, halk hikâyesi, masal gibi türlerde yer alan karakterlerde, bu kurama uygun davranış biçimlerinin bulunduğu söylenebilir. Onun için, günümüzde teknoloji ortamına çizgi film olarak aktarılan ve televizyon kanallarında çocuk izleyicileriyle buluşan Keloğlan Masallarını, TA kuramı açısından incelemek ve bu çizgi masaldaki karakterlerin kuramdaki üç ego durumuna göre hangi davranış biçimine sahip olduğunu tespit etmek büyük önem arz etmektedir. Günümüz teknoloji çağının bir uzantısı olarak çizgi masalları bu kuram açısından incelemek, bu çizgi masallardaki karakterlerin çocuk için model olup olamayacağı ya da iletişim konusunda onu nasıl etkileyebileceği noktasında birçok bulgu açığa çıkartabilir. Açığa çıkartılabilecek bu noktalar sayesinde, zamanlarının çoğunu televizyon karşısında geçiren çocuklara yönelik oluşturulan çizgi masalarda bu ana noktalara dikkat edilmesi sağlanabilir ve bu doğrultuda üç ego

durumunun da dengeli olarak dağıtıldığı empatik iletişime önem veren daha faydalı ve işlevsel içerikte çizgi masalların oluşturulması sağlanabilir.

Günümüz dünyası çocuklarının vazgeçilmezi olan çizgi masalarda sergilenen kişilerarası iletişim, psikoloji ve pedagojideki mevcut veri toplama teknikleri ile elde edilebilecek verilerin ötesinde birtakım verilerle tanışmamıza fırsat sağlayabilir. Bu veriler, insanı anlama çabalarına katkıda bulunmaktadır. Çizgi masalı, ego durumları ve empati açısından incelemenin diğer bir nedeni de, çizgi masalı psikolojinin imkanlarından yararlanarak yeni bir bakış açısıyla ele alma isteğidir.

Bu çalışmada Keloğlan Masalları çizgi masasının üçüncü sezonunun sekiz bölümü olasılığı olmayan örneklerin erişilebilenlerden kategorisine göre, psikoloji yöntemlerinden TA ile incelenecektir. Çalışmanın birinci bölümünde konu ile ilgili temel bir giriş yapılacak, ikinci bölümünde kişilerarası iletişim konusu ele alınacak, kişiler arası iletişimi etkileyen faktörler, bu iletişimin avantajları ve dezavantajları, algının, duyguların ve kontrolün rolü üzerinde durulacaktır. Ayrıca bu bölümde empati konusuna değinilecek empatinin tarihçesi, gelişim süreci, empatik iletişim ve ego durumları açıklanacaktır. Çalışmanın üçüncü bölümü araştırmanın bulgularından oluşacak, bu bölümde öncelikli olarak çalışmada uygulanan yöntem olan TA tanımlanacaktır. Bölümün devamında Keloğlan Masalları çizgi masasının karakterleri tanıtılacak, sonrasında ise çizgi masalın seçilen bölümleri tek tek TA bağlamında irdelenecektir.

Çalışmanın önemli bir basamağını oluşturan kişilerarası iletişim ve bu iletişim sürecine ilişkin olarak literatür taraması ile elde edilen bilgiler, ikinci bölümde ayrıntılarıyla aktarılmıştır. Empatinin bir iletişim süreci olduğunu destekleyen Katz, empatiyi kişilerin deneyimlerini paylaştıkları kişilerarası iletişim süreci olarak tanımlamaktadır. Empatik iletişim, empati kuran ve empati kurulan kişiler arasında karşılıklı sözel ve sözsüz iletişimi kapsamaktadır. Kişiler, empatik iletişim yoluyla diğer kişinin deneyimlerini paylaşarak, hem o kişiyi tanımakta hem de kendisi ile ilgili paylaşımlarda bulunmaktadır. Empatik iletişimde, sözlü iletişim yani dil ve dile ilişkin sembollerin anlaşılması büyük önem taşır. İki kişi arasında etkili bir empatik iletişim kurulabilmesi kişilerin ortak deneyimlere, benzer bir geçmişe, kültürel özelliklere sahip olmasıyla mümkündür. Empatik iletişimin önemli öğelerinden biri de, geribildirimdir. Geribildirimin etkin olarak işlerlik kazanması için her iki tarafın bilişsel olarak da benzer niteliklere sahip olması etkinlik sağlamaktadır (Teresa, 2004: 23-27). Barrett-Lennard (1981) ise empatik sürecin (empathy cycle) üç aşamadan oluştuğunu açıklamaktadır. Bunlar; diğer kişinin empatik dinleme yolu ile

anlaşılması, deneyimlerinin empatik anlayış ile belirlenmesi, diğer kişi ile iletişim kurularak anlaşıldığının, farkında olunduğunun ifade edilmesidir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ayrıca, empati ve empatik iletişim sürecine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Empatik anlayışı gelişmiş olan kişinin, diğer kişilerin dünyalarını anlama yetenekleri de gelişmiştir. Ancak benmerkezci davranan kişinin karşı tarafın rolüne girerek, olaylara onun açısından bakması, duygu ve düşünceleri anlaması oldukça güçtür. Çünkü bu kişiler genellikle kendi duygu ve düşüncelerine odaklanmış olduklarından, diğer kişilerin duygu ve düşüncelerini fark etmede ve bu kişilerin rollerine girmede başarısızlık göstermektedir. Bu nedenle bir kişinin benmerkezcilikten kurtularak karşıdaki kişiye algısal perspektifi (diğer kişinin bakış açısını fark etme), bilişsel perspektifi (diğer kişinin ne düşündüğünü fark etme) ve duygusal perspektifi (diğer kişinin duygularının neler olduğunu fark etme) değerlendirebilmesi gerekmektedir (Dökmen, 2015: 163-167). Sağlıklı kişilerarası ilişkiler geliştirebilmek için kişilerin iletişimde buldukları diğer kişilerin kendilerine özgü bakış açılarını anlamak için çaba göstermeleri gerekmektedir. Bireyler iletişimde buldukları kişilerin duygu ve düşüncelerini doğru anlamlandıramadığında, iletişim sorunları yaşanabilmektedir. Diğer kişinin bakış açısının tanımlanmasında doğal olunması ve spontane bir yaklaşım geliştirilmesi, bununla birlikte empati kuran ve diğer kişi arasında psikolojik yakınlığın çok fazla olmaması gerektiği açıklanmaktadır. Çünkü kişinin, diğer kişi ile empati kurduğunda sadece içinde bulunduğu duruma tanıklık etmesi ve bilişsel olarak saptanılan durumu tanımlaması gerekmektedir.

Empatinin bir iletişim becerisinden çok diğer kişinin içsel koşullarına duyarlılık ile ilgili olduğu, bununla birlikte kişinin empatik duyarlılığının büyük ölçüde kişilik özellikleriyle bağlantılı olduğu belirtilmektedir. Empati becerisi, özellikle kişinin yaratıcılık, dogmatizm ve etkileyciliğiyle doğrudan ilişkilidir. Yaratıcı kişilerin çevresine karşı daha duyarlı olduğu, çevreden gelen uyarıcıları doğru olarak tanımladıkları, farkları daha kolay bir biçimde algıladıkları, diğer kişilerin duygularının daha kısa sürede farkına varabildikleri, bu nedenle de empati kurarken diğer kişinin duygularının algılanmasında yetenekli oldukları açıklanmaktadır. Diğer bir faktör olarak dogmatizm ise kişinin bilincinin bilgileri alma, anlama, değerlendirme ve eylemde bulunmaya karşı açık ya da kapalı olması ile ilgili bir özelliktir. Düşük düzeyde dogmatizme sahip olan kişiler diğerlerini algılamaya daha açık, yüksek düzeyde dogmatik özelliklere sahip kişiler ise diğerlerini algılamaya kapalı olmaktadır. Düşük düzeyde dogmatik özelliğe sahip kişilerin daha etkili empati kurabileceği ifade edilmektedir. Etkileycilik özelliğinde ise, kişinin ilişkilerinde

karşısındaki ile özel olarak ilgilenme eğilimi gösterdikleri görülmektedir. Etkileyici olan kişilerin, kişilerarası iletişimde empatik anlayış geliştirmede daha başarılı oldukları açıklanmaktadır (akt. Gürüz ve Eğinli, 2014a: 37).

Kişileri birbirine yaklaştırma ve iletişimi kolaylaştırma özelliğine sahip olan empatik anlayış, kişilerarası iletişimde anlama ve anlaşılma duygularının yansıtılmasında ve karşılıklı güven duygusunun yaratılarak etkili bir iletişim kurulmasında önem taşımaktadır. Empati kuran kişi ile empati kurulan kişi arasında bir etkileşim yaratılarak, kendini açma, güven duyma, çevresi tarafından onaylanma ve sevilme gibi davranışların sonucunda karşılıklı fayda sağlanması ve iletişim sürecinin devam etmesi mümkün olmaktadır. Buradan yola çıkılarak bu çalışmada, örnekleme oluşturan Keloğlan Masalları karakterlerinin ego durumlarını ölçmeye yönelik bir psikoloji kuramı olan TA verileri doğrultusunda farklı bir bakış açısı oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu bakış açısıyla çizgi masal karakterleri TA verileri doğrultusunda analiz edilerek karakterlerde baskın olarak bulunan ego durumlarının tespiti yapılmıştır. Ego durumlarının tespiti çizgi masal içerisinde karakterler arası iletişimi değerlendirme açısından dayanak noktası kabul edilerek Keloğlan Masalları iletişim şekli tespit edilmiştir. Kuramın verileri doğrultusunda, Yetişkin ego durumu koordinatörlüğü altında Ebeveyn, Yetişkin ve Çocuk rollerini dengeli bir şekilde kullanabilen bireyler yetiştirme bakımından 5-12 yaş aralığındaki kişilik gelişimi döneminde olan çocuklara yönelik oluşturulan çizgi masallar arasından izlenme oranlarına bakılarak seçilen Keloğlan Masallarının bir materyal olarak kullanılıp kullanılmayacağı ve dolayısıyla empatik iletişim sürecinin işlenip işlenmediği sonucuna ulaşılmaya çalışılmıştır.

İnsanların birbirleriyle kurdukları iletişim süreçlerinde önemli bir yeri bulunan ve çalışmanın da kuramı olan TA kuramı, Halk Edebiyatı ürünlerinde de yansımaları bulmuştur. Özellikle iletişimin dayanak noktası olarak ele alındığı mensur halk edebiyatı ürünleri destan, halk hikâyesi, masal gibi türlerde yer alan karakterlerde, bu kurama uygun davranış biçimlerinin bulunduğu söylenebilir. Onun için, günümüzde teknoloji ortamına çizgi masal olarak aktarılan ve televizyon kanallarında çocuk izleyicileriyle buluşan Keloğlan Masallarını, TA kuramı açısından incelemek ve bu çizgi masaldaki karakterlerin kuramdaki üç ego durumuna göre hangi davranış biçimine sahip olduğunu tespit etmek büyük önem arz etmektedir. Günümüz teknoloji çağının bir uzantısı olarak çizgi masalları bu kuram açısından incelemek, bu çizgi masaldaki karakterlerin çocuk için model olup olmayacağı ya da iletişim konusunda onu nasıl etkileyebileceği noktasında birçok

bulguyu açığa çıkarabilir. Açığa çıkarılabilecek bu noktalar sayesinde, zamanlarının çoğunu televizyon karşısında geçiren çocuklara yönelik oluşturulan çizgi masalarda bu ana noktalara dikkat edilmesi ve bu doğrultuda üç ego durumunun da dengeli olarak dağıtıldığı empatik iletişime önem veren daha faydalı ve işlevsel içerikte çizgi masaların oluşturulması sağlanabilir.

Kişilerarası iletişim sağlanırken bireyler doğuştan var olan üç ego durumlarını kullanırlar. Bunlar; Ebeveyn ego durumu, Yetişkin ego durumu ve Çocuk ego durumudur (Sevim, 1996: 31). Günlük yaşamda bu ego durumları sıklıkla kullanılmakta ve bu ego durumlarıyla, ben dili ve sen dili ile iletişim sağlanmaktadır. Çalışmanın üçüncü bölümünde, TA'ya ilişkin bilgilere değinilmektedir. TA, bir *kişilik kuramı* olduğu kadar, bir *iletişim kuramı* ve bir *psikoterapi kuramı*dır da. Bu açıdan aslında kişilik oluşumunun ironik bir ifadesi olduğu kadar, çevremizle nasıl iletişim kurduğumuzun ve kişilik ile iletişim sürecinin arızalarını gidermenin yollarını da kendi içinde barındırmaktadır. TA, ego durumlarından hangisinin olası tepkilerinin uygun olduğunu saptama görevini yüklenmektedir ve bunu yaparken de Ebeveyn ve Çocuk durumlarından yararlanmaktadır (Akkoyunlu, 1996: 32). Ego durumları arasındaki etkileşimi ele aldığımızda; ruhsal anlamda sağlıklı olan bireyler, her üç ego durumunu değişen koşullara göre sırasıyla kullanmaktadırlar. Kimi yerde Çocuk ego durumunu kullanırken, kimi durumda ise, Yetişkin ego durumunu kullanabilmektedirler. Özellikle Yetişkin ego durumu, Çocuk ve Ebeveyn ego durumları arasında bir arabulucu görevini üstlenmektedir. Empatik iletişim, adı geçen bu üç ego durumunun dengeli bir şekilde aktarımının doğal bir sonucu olarak kurulabilmektedir. (Gürüz ve Eğinli, 2014a: 37-42).

Çizgi masallar farklı yöntemlerle incelenebileceği gibi, kişiler arasındaki iletişimi ortaya çıkaracak psikolojik yöntemler kullanılarak da incelenebilir. Bunlardan biri olan ve bu çalışmada uygulanan psikoloji yöntemi TA kuramı, bir iletişimde, tarafların gönderdikleri uyarıcıları ve buna karşılık verilen tepkilerin hangi ego durumundan (kişiliğin hangi yönünden) hangi ego durumuna yönelik olduğuyla ilgilenir ve iletişimi, iki kişinin ego durumları arasında oluşan işlemler (transaksiyonlar) ile açıklar (Akkoyun, 1995). Bu yöntemle bireysel ve toplumsal etkileşim ortaya çıkarılır. TA'ya göre, bir insanın kişiliği üç bölümden oluşmaktadır. Bunlar; 'Ebeveyn ego durumu', 'Yetişkin ego durumu' ve 'Çocuk ego durumudur. Bir insan kişiler arası iletişim sırasında üç temel ego durumuna girebilir ya da başka ifadeyle üç tür tavır takınabilmektedir.

Ebeveyn ego durumu, kişiliğimizin insanlara nasıl davranılması gerektiği konusunda öğütler, emirler veren kısmıdır. Yetişkin ego durumu, kişiliğimizin akılcı yanıdır. Bu sayede yargılayıcı

ya da duygusal olmadan aklımızın gerekli gördüğü davranışları sergileyebiliriz. Çocuk ego durumu, kişiliğimizin az gelişmiş ya da çocuksu yanı olarak anlaşılmalıdır. Bir kişi, kaç yaşında ve hangi eğitim düzeyinde olursa olsun Çocuk ego durumunu sergileyebilmektedir. Çocuk ego durumu zaman içinde çocuğun çevresinde, ona yapması gerekenleri söyleyen, onu ödüllendirip cezalandıran ve bireyde bazı otomatik davranış süreçlerinin gelişmesine neden olan ego durumudur. TA, ego durumları yoluyla kişiliğin nasıl yapılandığını açıklar. Eğer bu üç ego durumu yerine ve zamanına göre uygun bir biçimde kullanılırsa sağlıklı bir iletişim sağlanmış olur. Bu olmadığı takdirde, yani uygun bir ego durumu kullanılmamışsa iletişim çatışması ortaya çıkar ki bu durumda, karşılıklı anlayışa dayalı bir empatik iletişimden bahsetmek imkansız olmaktadır. Bu çalışmada “Keloğlan Masalları” adlı çizgi masal, üç ego durumu bağlamında ele alınmıştır.

İletişim becerilerini geliştirmeye yönelik olarak farklı gruplarla yapılan çalışmalar incelendiğinde, iletişim becerileri eğitiminin bireylerin iletişim becerilerini olumlu yönde etkilediği görülmektedir (Clark, 1982; Dökmen, 1986; Voltan-Acar, 1992; Korkut, 1996; Sevim, 1996). İletişim becerilerinin öğretmenlere nasıl öğretileceği konusunda Türkiye’de yapılan çalışmaların oldukça yetersiz olduğu söylenebilir. Öğretmen adaylarıyla yapılan bir çalışmada ego durumlarının yaş, cinsiyet ve branş değişkenleriyle pek ilişkili olmadığı (Çam, 1997); ancak, problem çözme becerisi algısının Yetişkin ve Koruyucu Ebeveyn ego durumuyla olumlu; Eleştirel Ebeveyn, Doğal Çocuk ve Uygulu Çocuk ego durumlarıyla da olumsuz ilişkilerinin olduğu görülmüştür (Çam, 1995). Araştırmada uygulanan iletişim becerileri eğitimi programı ile öğretmen adaylarının iletişim biçimlerinin olumlu yönde değiştirilmesi hedeflenmiştir.

TA kuramında ego durumları, yapısal ve fonksiyonel analiz olmak üzere iki biçimde incelenmektedir. Yapısal analizde kişilik Ebeveyn, Yetişkin ve Çocuk ego durumu şeklinde üçe ayrılır ve her bir kişilik parçasının neleri içerdiğini açıklar. Fonksiyonel analizde ise, her bir ego durumundaki içeriğin davranışa nasıl yansıdığı incelenir ve ego durumları; Eleştirel Ebeveyn (EE), Koruyucu Ebeveyn (KE), Yetişkin (Y), Doğal Çocuk (DÇ) ve Uygulu Çocuk (UÇ) ego durumu şeklinde ayrılmaktadırlar (Akkoyun, 2007: 14-45). Bu çalışmada da Keloğlan Masalları çizgi masalı, TA kuramına göre ego durumlarının fonksiyonel analizi ile incelenmiştir. Çizgi masal karakterlerinin davranışlarına bakılarak, üç ego durumundan hangilerini ne şekilde yansıttıklarına dair ayrıntılı bir inceleme yapılmış ve yorumlanmıştır.

Özellikle somut olmayan kültürel miras içerisinde değerlendirilebilecek olan masallar, daha önceleri sözlü kültürde yaşarken, sonraları yazılı kültüre aktarılmış, günümüzde ise teknolojik

gelişmelere paralel olarak çizgi masal olarak güncellenerek televizyon ekranlarında kendine yer bulmuştur. Sözlü ve yazılı kültür ortamında varlık gösteren Keloğlan Masalları, Türkiye'deki çizgi film sektörünün önemli bir parçası olan Animax Animasyon tarafından senaryolaştırılıp çizgi masal olarak Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) Çocuk kanalında yayınlanmaktadır. Bu amaçla çalışmada, sözlü gelenekten çizgi masala uyarlanan Keloğlan Masallarının televizyon ekranlarına aktarılırken karakterler arasında gerçekleşen iletişim türlerinin ne olduğu ve bu iletişimi gerçekleştirirken hangi durumlarda, ne tür ego durumlarını kullandıkları, çevre ve şartlar da göz önünde bulundurularak TA kuramına göre ego durumlarının fonksiyonel analiz yöntemiyle tespit edilmeye çalışılmıştır. Böylece, Keloğlan Masallarındaki iletişim biçimini ve kullanılan ego durumlarını görmek mümkün olmaktadır.

Bu bağlamda çalışmada 2008-2014 yılları arasında TRT Çocuk televizyon kanalı ve internet sitesi için üretilmiş 120 bölümlük Keloğlan Masalları'ndan hali hazırda internet sitesinde yayınlanmakta olan 2016-2017 yıllarındaki üçüncü sezonun ilk sekiz bölümü olasılıklı olmayan örneklemin erişilebilenlerden kategorisine göre, bir psikanaliz, bir iletişim kuramı olan TA ile ayrıntılı olarak incelenmektedir. Bu ürünün yaratıcısı Barış İslamoğlu ve Animax Animasyon ekibi, aktarıcısı TRT Çocuk kanalı ve izleyicisi de 5-12 yaş arası çocuk grubudur. Keloğlan Masallarının şekil ve yapı özelliklerini göz önünde bulundurduğumuzda, ürünü 10'ar ya da 20'şer dakikalık bölümler halinde oluşturulmuş bir çizgi masal (Üç boyutlu animasyon) olarak tanımlamak mümkündür. Bununla beraber, Keloğlan Masallarını içerik özellikleri bakımından değerlendirdiğimizde, konusunu Keloğlan ve arkadaşlarının başlarından geçen maceralar, şeklinde açıklamak mümkündür. Ayrıca bu çizgi masalın işlev özelliklerini göz önünde bulundurduğumuzda, ürünün eğitim ve eğlendirme gibi temel işlevlere sahip olduğu söylenebilir.

Çalışmada bu bağlamda iki temel soru tartışılarak bu sorulara yanıt aranmaya çalışılmaktadır. Çalışmada ilk olarak, Animax Animasyon tarafından yapılan ve TRT Çocuk kanalında yayınlanan Keloğlan Masalları'nda, Ebeveyn, Yetişkin, Çocuk ego durumlarından hangilerinin kullanıldığı, TA kuramının fonksiyonel analizi ile açıklanacaktır. Çalışmada tartışılacak ikinci husus ise, sözlü gelenekten televizyon ekranlarına taşınan bu çizgi masal karakterleri arasında bir empatik iletişim kurulup kurulamadığıdır.

2. KİŞİLERARASI İLETİŞİM ve EMPATİ

Kişilerarası iletişim, Batı kültürlerinde 2400 yıl önce incelenmeye başlamış ve bu anlamda Yunanistan'da Aristoteles'in Retorik ve Şiirleri (Rhetoric and Poetics) eseri hümanistik bir bakış açısıyla bu alandaki çalışmalara ışık tutmuştur. Daha sonraki dönemlerde Roma Konuşma Sanatı Teorisi (Roman Rhetorical Theory) ile İngiltere'de ve iki yüzyıldan fazla bir zamandır Amerika'da kişilerarası iletişim alanı gelişmeye devam etmektedir. Tüm bu çalışmalar kapsamında iletişim sosyal bir bilim olarak değerlendirilmiş ve kişilerarası iletişim çeşitli özellikleri ile ayrı bir bilim dalı olarak ele alınmıştır. Bununla birlikte kişilerarası iletişim ve kişilerarası iletişim sürecine yönelik olarak David Berlo'nun 1960 yılında "*The Process of Communication*" ve Sam Keltner'in 1970 yılında "*Interpersonal Speech Communication: Elements and Structures*", C. David Nortensen'in 1972 yılında "*Communication: The Study of Human Interaction*" adlı eserleri kişilerarası iletişim sürecinin daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır (akt. Gürüz ve Eğinli, 2014b: 49).

Kişilerarası "*Interpersonal*" sözcüğü Latince kökenli bir sözcük olup "kişiler arasında" anlamına gelmekte, İngilizcede "*between persons*" anlamında kullanılmaktadır. İletişim sözcüğü de paylaşmak anlamına gelen Latince kökenli "*communicare*" ve İngilizce "*communication*" sözcükleri ile ifade edilmektedir. Bu sözcüklere dayanarak ortaya çıkan kişilerarası iletişim, "*interpersonel communication*" iki kişi arasında isteyerek/istemeden gelişen ilişkilerin, kişisel olmayandan kişisel olana doğru hareket etmesi ile bir kişinin diğerini daha iyi tanımaya başladığı, işlevsel paylaşımların değişimi anlamına gelmektedir. Tanıma bakıldığında kişilerarası iletişimin hem niyet edilerek hem de niyet edilmeden gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Fransızca "*communication interpersonelle*" olarak ifade edilen kişilerarası iletişim, kaynağını ve hedefini insanların kurguladığı iletişim, karşılıklı iletişimde bulunan kişilerin, bilgi/gösterge üreterek, bunları birbirine aktararak ve yorumlayarak iletişimi sürdürmesi biçiminde tanımlanmaktadır (Güz vd., 2002: 213).

Kişilerarası iletişim yalın olarak, en az iki kişi arasında anlamları paylaşma süreci olarak tanımlanmaktadır. Verdener (1999) kişilerarası iletişimi, iletişim kuran kişiler, mesaj(lar), bağlam, kanallar, yanlış anlamalara neden olacak çevresel ya da kişi içi gürültünün varlığı ya da yokluğu ve geribildirimi içeren bir süreç olarak ele almaktadır. Bu öğeler, her türlü insan ilişkisinde yer almaktadır. Öte yandan kişilerarası her iletişimin, her zaman etkili olmadığı söylenebilir. Etkili kişilerarası iletişim, mesajı alan kişinin mesajın anlamını, veren kişinin iletmek istediği anlamda alması halinde gerçekleşir (akt, Gürüz ve Eğinli, 2014b: 49).

Kişilerarası iletişimle ilgili daha kapsamlı bir tanım yapmak istersek kişilerarası iletişim, bireyler ya da küçük gruplar arasında karşılıklı güvene dayanan, ilişkiler ağı oluşturan, bilgi ve duyguların paylaşılmasını amaçlayan çift yönlü, sözlü ve sözsüz etkileşim sürecidir (Tabak, 1999: 31). Kişilerarası iletişim, iki ya da daha fazla kişi ile sözlü ya da sözsüz, simgesel etkileşim olarak tanımlandığında, simgesel ortamdaki nesnelere, yerlere, kişilere anlam verilmesidir; bu durumda yorumda bulunmak, duyguları, düşünceleri, anıları iletmek için simgesel anlamı bilmeyi gerektirmektedir (Usluata, 1994: 45). Bu bağlamda kaynağını ve hedefini insanların oluşturduğu kişilerarası iletişim sürecinde, karşılıklı iletişimde bulunan kişiler, bilgi/sembol üreterek, bunları birbirlerine aktararak ve yorumlayarak iletişimi sürdürürler (Dökmen, 2015: 41). İki kişi arasında yüz yüze ya da aracı kanallar yoluyla gerçekleşen etkileşimsel bir süreç olan kişilerarası iletişim, yapılan tanımlamalara bakıldığında iletişimin değişen rolleriyle birlikte bir kişiden diğerine doğru olduğu, yüz yüze gerçekleştiği, iletişimin içeriğinin zaman içinde gelişerek iletişimde bulunan kişilerin kişilik özelliklerini ve ilişkilerini kapsadığı esas olarak anlamın yaratılmasını ele alan çift yönlü bir iletişimdir (Hartley, 2014: 40-51). Bu bağlamda Tubss ve Moss (akt. Dökmen, 2015: 42), bir iletişimin “*kişilerarası iletişim*” sayılabilmesi için şu üç ölçütün gerekli olduğunu belirtmişlerdir:

- Kişilerarası iletişime katılanlar, belli bir yakınlık içinde yüz yüze olmalıdır.
- Katılımcılar arasında tek yönlü değil, karşılıklı mesaj alış verişi olmalıdır.
- Söz konusu mesajlar sözlü (*verbal*) ve sözsüz (*nonverbal*) nitelikte olmalıdır.

Konu ile ilgili yayınlarda iletişim, sosyal iletişim, sosyal etkileşim ve kişilerarası iletişim terimlerinin birbirleri ile eş anlamlı olarak kullanıldığı görülmektedir. McKeache ve Dolye, kaynak ve alıcı arasında gerçekleşen tüm algılamaların iletişim olduğunu, hem kaynak hem de alıcı bir organizma ise, bu iletişim şekline “*sosyal iletişim*” adı verildiğini açıklamaktadır. Sosyal iletişimde; kaynak ve alıcı arasında zaman ve mekan birliği bulunması şart değildir. Kaynak ve alıcı arasında zaman ve mekan birliğinin bulunması şartının aranması durumunda ise, bu iletişim şekline “*sosyal etkileşim*” adı verilmektedir. Sosyal etkileşim olarak adlandırılan bu davranış şekline birçok teorisyen, kişilerarası iletişim adını vermektedir. Buna bağlı olarak da, kaynak ve alıcının aynı zaman ve mekanı paylaşarak çok sayıda kanaldan yararlanarak, karşılıklı gözlem ve etkileşim içinde iletişim kurmalarına kişilerarası iletişim adı verilmektedir (Tabak, 1999: 31). Kişilerarası iletişim sürecinin gerçekleşmesi ve başarısı, kaynak ve alıcının ortak referans çerçevesinin genişliğiyle doğru orantılıdır. Başka bir deyişle, iletişime taraf olan kişilerin geçmiş yaşantıları, yargıları ve tutumları, iletişim anındaki psikolojik özellikleri ne kadar birbirine benzer ise, mesajları anlamlandırmaları o kadar yüksek olmaktadır (Gürüz ve Eğinli, 2014b: 52).

Gerald Miller ve Mark Steinberg (1975) iletişimin sürekliliğine dikkat çekmektedir. Birçok kişiler arası iletişim araştırmacısı gibi Miller ve Steinberg her türlü insan iletişiminin kişilerarası olmadığına inanmaktadır. Birçok etkileşim kişisel olmayan bir özellik taşımakta, kişilerarası olmayandan kişilerarası olana doğru evrilmektedir. Yine birçok etkileşimin kişisel olmayan bir özellik taşıdığı söylenebilir. Örneğin, iş görüşmesine çağıran sekreterle yapılan konuşma gibi iletişim durumlarında kişiler arasında yüzeysel bir etkileşim gerçekleşmesi ve süreklilik göstermesi nedeniyle bu tür iletişimi kişilerarası olarak nitelendirmek doğru sayılmamaktadır. Birçok zaman insanlarla daha derin konularda konuşuruz. En yakın arkadaşımıza güvenerek bizim için daha önemli ve özel olan konuları paylaştığımız bir iletişim kurarız. Bu durumda iki kişi arasındaki iletişim yüzeysel değildir. Her iki kişinin de kendi kişiselliği ile sürekli bir etkileşimin varlığı hissedilmektedir. Kişinin, karşısındaki kişilerle kurduğu iletişim süreklilik gösterse de kişiselliğin paylaşımı açısından birtakım farklılıklar içermektedir. Doktor ile sağlık durumu hakkında, müdürü ile yapılan işler hakkında farklı içeriklerle kişiler arasında kurulan etkileşimde farklı yakınlık derecelerine sahip olunduğu, ancak duygusal bir derinlik içermediği görülmektedir. Bir iletişimin kişisel olandan kişilerarası olana doğru evrilmesinde şu üç ana nokta önem kazanmaktadır (Miller ve Steinberg, 1975):

İlişkisel tarih/süreç: İki kişinin ilişkilerinin öncesinde sahip oldukları paylaşımlarını ifade etmektedir. Örneğin, bir ofiste çalışan iki arkadaşın yıllar içerisinde birlikte geçirdikleri zaman miktarı ve paylaşımları onların ilişkisel tarihini açıklamaktadır. İlişkisel tarih, profesyonel yaşam ile ilgili olabileceği gibi, kişisel deneyimlerle de ilişkili olabilmektedir. İlişkisel tarihin zengin olması iletişimin kişisel olmayandan kişilerarası olana doğru yakınlığını açıklamaktadır.

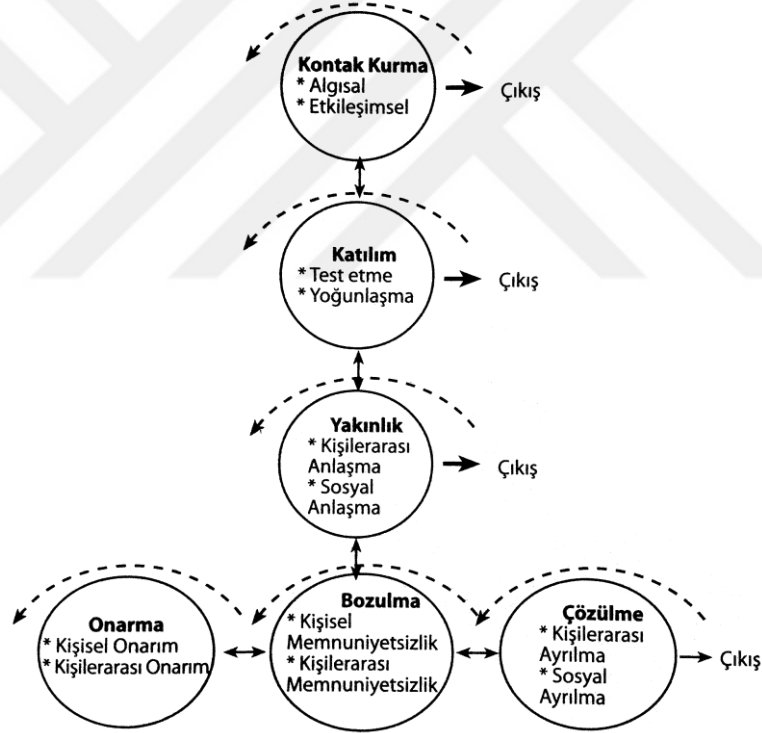
İki kişi arasındaki ilişkisel kurallar: İki kişi arasındaki ilişkisel kurallar, iletişime ve davranışlara yol verme özelliğine sahiptir. Kurallar iletişimde bulunan iki kişiye de mesajlarının düzenlenmesinde ve iletilmesinde yol gösterici olmaktadır. Birçok zaman bu kurallar, sözlü ya da sözsüz olarak belirtilmekte, ancak formal olarak yazılı hale gelmemektedir. İlişkisel kurallar, kişilere birbirlerinden beklentilerini ifade etmelerine ve iletişim konularını belirlemelerine yardımcı olmaktadır. İlişkisel kurallar, toplumsal kurallardan farklıdır, iki kişi arasında karşılıklı olarak belirlenmekte ve sadece kendi ilişkileri için geçerli olmaktadır.

İlişkisel eşsizlik/teklük: İlişkisel eşsizlik/teklük iki kişi arasındaki ilişkinin nasıl bir yapıya sahip olduğu ve diğerleri ile karşılaştırılmasını açıklamaktadır. Diğer bir ifadeyle, iki kişi arasındaki ilişkinin, diğerleri ile kurulan ilişkisinden farklılıkların ortaya konmasıdır. İşyerinde çalışan iki iş arkadaş birlikte projeler üretiyor ve projeler hakkında kesin kararları onları vermesi gerekiyorsa, aralarındaki ilişkide diğerlerinden farklı olan bir nokta yani eşsizlik bulunmaktadır.

Bununla birlikte, kişilerarası iletişimin gerçekleşebilmesi için öncelikle içsel iletişimin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu noktada kişilerarası iletişimin iki kişinin birbirini fark etmesiyle ya da birbirinin farkına vardığı andan itibaren başladığı söylenebilir. Bu bağlamda Şekil 2.1'de yer alan altı aşamalı model, bir ilişkinin gelişmesindeki hatta bozulmasındaki önemli aşamaları göstermektedir. Bu model, ilişkilerin gelişimi ile ilgili olarak arkadaş ve karşı cinsle ilişkiler de dahil olmak üzere bütün ilişkilere uygulanabilir. İlişkilerdeki altı aşama: Kontak Kurma, Katılım, Yakınlık, Bozulma, Onarma ve Çözülme'dir. Her aşama kendi

içerisinde ikiye ayrılmaktadır. Şekilde “Çıkış”ı gösteren oklar her aşama ilişkiden bir çıkış olduğunu göstermektedir. Örneğin, kontak aşamasında “Merhaba” dediğiniz bir kişiye “Güle Güle” diyerek iletişiminizi sonlandırabilirsiniz. Yatay ve dikey oklar bir sonraki aşamaya geçilebileceğini ama istenirse tekrar aynı aşamaya dönülebileceğini göstermektedir. Kendi etrafında dönen çizgili oklar ise aynı aşamanın başlangıcına dönme veya ilişkiyi durağan tutabilmeyi tanımlamak için kullanılmaktadır (Miller ve Steinberg, 1975):

1.Kontak Kurma: İlk basamak olan “*Algısal Kontak Kurma*” karşıdaki kişinin nasıl görüldüğü, sesinin neye benzediği hatta kişinin kokusu ile ilgili izlenimlere dayanır. Bu basamağı “*Etkileşimsel Kontak Kurma*” izler. Bu aşamada konuşulanlar yüzeysel ve kişisel olmayan konularla ilgilidir. Etkileşimsel kontak basamağı sözel mesajlar kadar gülümseme, bir kişiye dikkatini yöneltme veya karşıdaki kişiyle fiziksel mesafeyi azaltma gibi sözel olmayan mesajları da içerir. Sıcaklık, dinamizm, kendini açıkça ifade edebilmek gibi beceriler bu aşamada ilişkinin bir sonraki aşamaya geçebilmesini kolaylaştırmaktadır. Bazı araştırmacılara göre bir ilişkiyi sürdürmek ile ilgili karar ilk dört dakikada verilmektedir. Bu aşamada eğer taraflar birbirinden hoşlanmaz ve ilişkiyi başlatmak yerine ilişkiyi sonlandırmak isterlerse geri durma, göz kontağından kaçınma, beden dili ile kaçınma stratejileri sergilerler.

Şekil 2. 1. İlişkilerin altı aşaması (Kaya, 2012: 73)

2. Katılım: Bu aşamada ortaklık ve bağlantılı olma duygusu gelişir. Diğer kişi hakkında daha çok şey öğrenilmeye çalışılır. İlk basamağında karşıdaki kişi ile ilgili test etme süreci yaşanır. Bu basamağın amacı, kişinin karşıdaki kişi ile ilgili ilk aşamada oluşmuş olan yargılarını doğrulamak istemesidir. “Nerede çalışıyorsun?” ya da “Nerede okuyorsun?” gibi sorular bu aşamada sorulur. Eğer bu kişiyi daha iyi tanımaya karar verilirse etkileşim yoğunlaştırmaya başlanır. Bu noktada da sadece karşıdaki kişiyi daha iyi tanımaya çalışmaz aynı zamanda kendisiyle ilgili şeylerden bahsetmeye de başlanır. Yine duyguların paylaşımı bu aşamada başlar. Ortak bilgilere göre birlikte zaman geçirmek, sinemaya gitmek, maça gitmek gibi aktiviteler bu aşamada başlar. Bu aşama boyunca kişiler karşılıklı olarak birbirlerini test etmeye devam ederler ve diğer kişinin bu ilişki hakkında ne hissettiğini anlamaya çalışırlar.

Eğer bu bir romantik ilişki ise partnere ilişki hakkında ne hissettiği sorulabileceği gibi, kişi ilişki hakkında kendi duygularını açarak partnerinin de duygularını açıklayacağını varsayabilir.

3. Yakınlık: Bu aşamada karşıdaki kişinin, en yakın arkadaş, sevgili ya da iş ortağı olduğu aşamadır. Bu aşamanın ilk basamağı olan “kişilerarası anlaşma” da karşılıklı olarak bağın kabul edilmesi söz konusuysen, sosyal anlaşma evresinde ilişki toplum tarafından da onaylanacak bir şekilde girer. Kişilerarası anlaşma nişanlanma, evlenme ya da sırları paylaşma gibi pek çok şekilde yapılır. Yine birlikte yaşama ya da sevgili olma kararının verilmesi kişilerarası anlaşmaya örnek olarak verilebilir.

4. Bozulma: Pek çok ilişki yakınlık aşamasında kalmasına rağmen bazı ilişkiler bozulma aşamasına geçer. Bu aşamada kişilerarası bağın zayıflaması söz konusudur. Kişilerarası ilişkilerin bozulmasında pek çok etmen rol oynayabilmektedir. İlişki benlik algısını olumlu yönde etkilemiyorsa, ilişki haz yerine acı veriyorsa ilişkilerinin bozulma sürecinde olduğundan bahsedilmektedir. Ayrıca üçüncü kişilerin ilişkiye karışması, ekonomik güçlükler ya da ilişkiden memnun olmama gibi nedenler de ilişkinin bozulmasında rol oynamaktadır. Bozulmanın ilk basamağı kişisel memnuniyetsizliktir. Bu basamakta, ilişkinin kişi için önceden düşündüğü kadar önemli olmadığını hissetmeye başlar. Günlük etkileşimlerde yaşanan memnuniyetsizlik artar ve ilişkinin geleceği hakkında olumsuz şeyler düşünölmeye başlanır. Eğer bu memnuniyetsizlik devam eder ve artarsa ikinci basamak olan kişilerarası memnuniyetsizlik basamağına geçilir. Bu basamakta da yaşananlar partnerle konuşılmaya başlanır. Bozulma evresinde iletişim kalıpları hızlıca değişir. Kendini geri çekme, çok konuşma ve az dinleme, kendi duygularından bahsetme bu süreçte yaşanan iletişim kalıplarına örnek olarak verilebilir.

5. Onarma: Onarmanın ilk basamağı kişisel onarmadır. Kişi bu noktada ilişkide bir şeylerin yanlış gittiğini ve ilişkisiyle ilgili problemlerin çözüm yolları hakkında düşünmeye başlar. Bu basamakta kişi kendi davranışlarını veya karşıdaki kişiden beklentilerini değiştirmeyi düşünür. Kişi ilişkiyi onarmayı istediğine karar verdiğinde karşıdaki kişi ile konuşur ve böylelikle ikinci basamak olan kişilerarası onarım basamağına geçilir. Kişiler, ilişkideki problemler hakkında, değişmesi istenilen davranışlar hakkında konuşarak yeni davranışlar ve yeni anlaşmalar ile ilgili uzlaşırlar. Bu aşamada kişiler problemlerini kendileri çözmek isteyebilecekleri gibi, aile ya da diğer arkadaşlardan da öneri alabilirler veya psikolojik danışmana başvurabilirler.

6. Çözölme: Bu aşama karşıdaki kişiyle bağların kopması anlamına gelmektedir. İlk basamakta ortaya çıkan kişilerarası ayrılımda iki kişinin artık birbirini daha fazla görmek istememesi söz konusudur. Eğer bu bir evlilik ise çiftler ayrı evlerde yaşamaya başlarlar. İlişki onarılamayacak kadar bozulmuşsa ya da onarmak için çaba sarf edilmek istenmiyorsa ikinci aşama olan sosyal ayrılma basamağına geçilir. Boşanmanın gerçekleşmesi bu basamağı örnek olarak verilebilir. Çözölme süreci sonunda bazı durumlarda rahatlık duygusu yaşanırken; bazı durumlarda da kaygı ve hayal kırıklığı, suçluluk ve pişmanlık, kızgınlık gibi duygular yaşanır. Her ne kadar kişilerarası ilişkilerin aşamaları pek çok ilişkiye uygulayabilesek de her ilişkinin kendine özgü bir ilerleme şekli olduğunu ve farklı aşamaları da izleyebileceğini unutmamak gerekir. Örneğin, yeni tanışan ve birbirlerine karşı güçlü bir çekim hisseden iki kişi katılım aşamasını atlayıp yakınlık aşamasına geçebilirler.

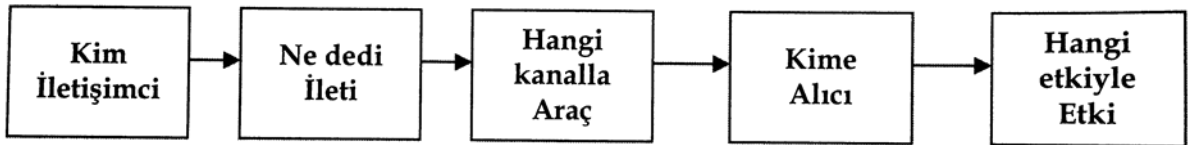
Bunların yanı sıra kişilerarası iletişimdeki gerekli özellikleri bir süreç biçiminde açıklayan Devito 1992 yılında bir iletişimin, kişilerarası iletişim olarak değerlendirilebilmesi için, bu süreçte bulunması gereken niteliksel bileşenleri (POSEE) pozitiflik, açıklık, destekleyicilik, eşitlik, empati olarak ifade etmektedir.

Niteliksel Bileşenler	Niteliksel Bileşenlerin İfadesi
Pozitiflik (Positiveness)	Kişilerarası iletişimde bulunan kişinin yüksek düzeyde bir saygı ile pozitif tutumlar sergilemesi
Açıklık (Openness)	Kişilerarası iletişimde bulunan kişilerin birbirlerine karşı yüksek düzeyde güven ve dürüstlük ile özgürce açıklamalarda bulunması
Destekleyicilik (Supportiveness)	Kişilerarası iletişimde diğer kişinin fikirlerini kavrama yeteneği ile tanımlayıcı olabilmesi
Eşitlik (Equality)	Kişilerarası iletişim sürecinde karşılıklı olarak iki kişinin saygı içinde eşit konumda bulunması
Empati (Empathy)	Kişinin kendini karşısındakinin yerine koyarak duygu, düşüncelerini anlayabilmesi ve karşısındakine iletebilmesi

Çizelge 2.1. Kişilerarası iletişimin niteliksel bileşenleri (Gürüz ve Eğinli, 2014b: 56)

2.1. Kavramsal Olarak Kişilerarası İletişim

Kişilerarası iletişim sürecinin nasıl işlediği, çeşitli bileşenlerine ve bunların birbirleriyle nasıl ilişkili olduğuna bakarak anlaşılmaya çalışılmaktadır. Bunu yapmanın bir yolu, sorular sormaktır ve bu bağlamda Harold Laswell'in geliştirdiği iletişim modeli temel alınmaktadır. Bu iletişim modelindeki "Who says, What, to Whom, through which Channel, with what effect" (kim, neyi, kime, hangi kanalla, ne etkiyle?) sorularına yanıt arayan Laswell genel olarak sözel mesajlar üzerinde durmakta, sonuçta ise, farklı etkilerin ortaya çıkabileceğine işaret etmektedir (Gürüz ve Eğinli, 2014: 34).

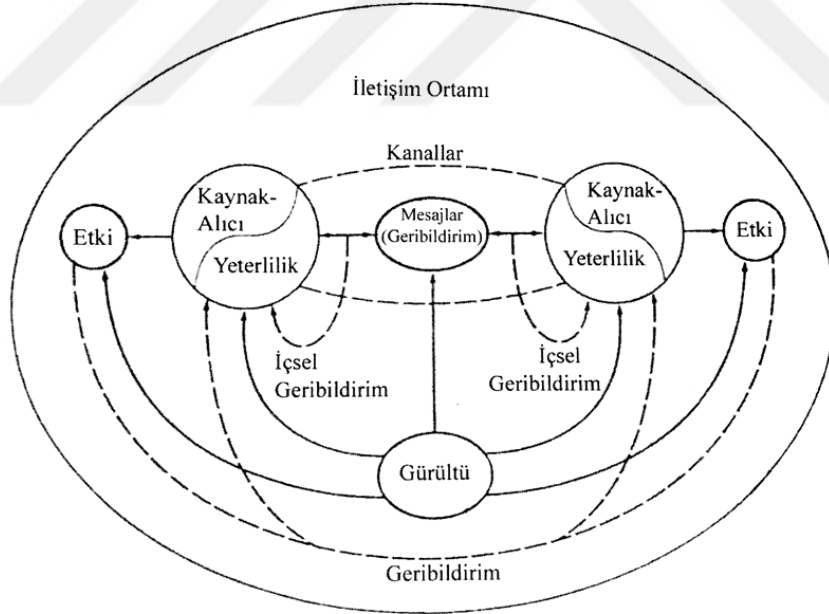
Şekil 2.2. Laswell iletişim modeli

Laswell'in geliştirdiği bu model bazı yönlerinden eleştiriye açıktır; aynı durumda farklı katılımcıların algılayabilecekleri farklı anlamları dikkate almaz. Ayrıca iletişim sürecinin sadece konuşmadan ibaret olmadığı gerçeğini göz ardı eder. Etki kavramının üzerinde durmasına rağmen geri bildirim kavramına yer verilmediği, yani alıcıdan kaynağa doğru dönen bir bilgiden söz edilmediği görülmektedir. Son olarak iletişimin geçtiği toplumsal bağlamı dikkate almamaktadır. Bu nedenle ilave sorularla,

“İletişim ne zaman ve nerede var olur? (When and where does communication occur?), Kim dahil olur? (Who is involved?), İnsanlar nasıl iletişim kurarlar? (How do people communicate?), İletişim zaman içinde nasıl gelişir? (How does the communication develop overtime?), Birbirleri ile ilişkileri nasıldır? (How they relate to one another?), Fiziksel ortam nasıldır? (What is physical settings?), İnsanlar ne söyler ne yapar? (What do people say and do?), İnsanlar birbirlerinin hareketlerini nasıl yorumlarlar? (How do people interpret each other’s situation?)”

bu formülün sınırlılıklarının üstesinden gelinmesi mümkün olabilir (Doğanay vd., 2014: 56).

Kişilerarası iletişim sürecinin nasıl işlediğine ilişkin geliştirilen model doğrultusunda kişilerarası iletişim süreci ve öğeleri genel olarak şu şekilde açıklanmaktadır (Devito, 2010: 6-7). Kişilerarası iletişim en az iki kişi arasında gerçekleşmektedir. Her bir kişi mesajı formüle ederek kaynak fonksiyonuyla mesajı göndermekte, alıcı kişi de mesajı algılayarak anlamlandırmaktadır. Kişilerarası iletişimde kişinin kimliği, neleri bildiği, inanç ve değerleri, istekleri ve tutumları, kişinin ne ve nasıl söylediğini, mesajları nasıl aldığını ve tepkisini etkilemektedir. Kişilerarası iletişim süreci içerisindeki her bir birey tektir ve her kişinin iletişimi de teklik özelliği göstermektedir.

Şekil 2.3. Kişilerarası iletişimin evrensel modeli (Devito, 2010: 7)

2.1.1. Kişilerarası İletişimin Unsurları

Kaynak: İletişim sürecinin temelinde kaynak bulunmaktadır ve kaynak iletişimi başlatan, iletmek istediği mesajı olan kişi ya da kişilerdir. Bu bağlamda kaynak bir düşüncüyü, duyguyu veya bir fikri anlam yükleyerek çeşitli kelimeler, işaretler, rakamlar, beden hareketleri, yüz ifadeleri gibi sembollerle kodlayarak mesaj haline getirebilir. Kaynak,

İngilizcede “*communicator*” kelimesi ile belirtilmekle birlikte, Türkçe karşılığı sinyal gönderen, konuşan kimse, iletişimci olarak açıklanabilir. Bu açıklama temelinde kaynak kişi ya da kişiler olabileceği gibi aynı zamanda bir makine de olabilmektedir. Bir kitapta kitabın yazarı, bir konferansta konuşmacı, kitle iletişiminde yayın aracı (televizyon, gazete, internet vb.) kaynak olabilir (Gürüz ve Eğinli, 2014b: 9).

Etkili bir iletişimin gerçekleşebilmesinde iletişimi başlatan kişi kaynak olduğundan kaynağa bağlıdır ve bu nedenle kaynağın sahip olduğu özellikler çok büyük önem taşımaktadır. Kaynağın sahip olduğu bilgi, iletişimi sürekli kılarak alıcının istediği geri bildirim de iletilmesini mümkün kılacaktır. Buna bağlı olarak kaynak, mesajını nasıl kodlanacağını, diğer bir ifade ile sözlü ve sözsüz ifadeleri konusunda bilgili olmalıdır. Mesaj kodlamasında meydana gelen bir yanlışlık ya da eksik kodlama nedeniyle iletişim istenen biçimde gerçekleşmemektedir (Erdoğan, 1991: 282). Kağıtçıbaşı (1996: 168-172), Oskay (1992: 242-244) ve Yatkın’a (2003: 46-48) göre, kaynağın iletişimde başarılı olması için yukarıda aktarılan temel niteliklerinin yanı sıra sahip olması gereken özellikler şu şekilde açıklanmaktadır:

a. Güvenirlilik: İletişim kaynağının etkileyici olabilmesi için mümkün olduğunca konusunda uzman olmasının ötesinde konu hakkında söyledikleri ile ilgili olarak herhangi bir çıkar gözetmeksizin doğru olarak aktardığına inanılmalıdır. Kaynağın hedefi ikna edebilmesi, inandırabilmesinin en önemli şartı güvenilirliktir. Bu noktada güvenilirlik dürüstlük özelliğini de içermektedir. Kaynağın mesaj ilettiği konu hakkında uzman olması güvenilirliğini arttıran bir unsurdur. Bununla birlikte alıcının kaynağın kendi tutumunu ve düşüncesini değiştirmeye yönelik bir amacının olmadığına yönelik bir inanca sahip olması durumunda kaynak etkili bir biçimde iletişim kurabilmektedir.

b. İletişim becerisi: Mesaj sözel olarak aktarıldığında, iyi aktarım, sözcük zenginliği ve uyumlu söz dizimi iletişim becerisinde önemli olmaktadır. Mesaj herhangi bir iletişim aracılığıyla iletildiğinde ise, aracın seçimi, araca uygun mesajın kodlanması ve süreç içindeki birçok faktör etkilidir.

c. Sevilmek: İletişimde kaynağın sevilen ve hoş bir kimse olması ilettiği mesajların daha çok benimsenmesinde etkili olabilmektedir. Genel itibariyle kişiler sevdikleri ve beğendikleri kişilerden gelen mesajları kabul etme eğilimindedir. Sevilen ve beğenilen iletişim kaynağı ile kişiler kendilerini özdeşleştirebilmekte, böylelikle bu kişilerden gelen mesajlara daha fazla ilgi göstermektedir.

d. Saygınlık: kaynağın aktardığı konuda uzman olması ve alıcının kaynağa saygı göstermesi arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır.

e. Kaynağın fiziki görünümü: seçilmiş düzgün bir kıyafet kaynağın kendisine duyduğu güvenin bir kanıtı olabileceği gibi aynı zamanda karşısındaki hedefe gösterdiği özenin de bir göstergesidir. İnsanlar kıyafetleri ile ağırlanır, karakteri ile uğurlanırlar.

f. Tutumlar: İletişim sürecinde kaynağın iletişimin en önemli etkileyicisi kendi kişiliğidir. Kişilik, kaynağın kendisine ait düşünceleriyle iletişimin kendisine özgü biçimde oluşturulmasına neden olur. Kişilerin toplumsal norm ve değerleri, çok farklı konulara ilişkin değişik tutumları vardır ve bunlar iletişim sürecine doğrudan yansır.

g. Empati yeteneği: Mesajın etkinliği üzerinde rol oynayan diğer bir faktör de empatidir. Empati ya da başka bir ifadeyle duygu sezisi insanların gerçekliğini, nasıl algıladıklarını ve yorumladıklarını kendi görüşlerinden vazgeçmeden bu gerçekliği anlama yetisi olarak tanımlanır.

h. Eğitim seviyesi: Kaynağın eğitim seviyesiyle ilgili durum, mesajların oluşturulması, sunulması ve hedef kitleden gelen mesajların değerlendirilmesi gibi iletişimin tüm aşamalarında etkili olmaktadır.

ı. Çevresel, toplumsal ve kültürel öğeler: İletişime katılan kişiler kendi çevresel, toplumsal ve kültürel durumlarını yansıtmaktadır. Kişilerin toplum içindeki rolleri, konumları, saygınlığı ve belli işlevleri vardır.

Alıcı (Hedef): Alıcı, kodlanmış olarak gelen mesajları kendi duygu, düşünce, anlayış, algılama, deneyim vb. özelliklerine göre çözmektedir. İngilizce’de “*receiver*” olarak ifade edilen kavram Türkçe’de alıcı ya da hedef olarak kullanılmaktadır. Alıcının çeşitli sembollerle kodlanarak oluşturulan mesajları kendi algılama ve anlamlandırma çerçevesinde duygu, düşünce ya da davranışa dönüştürerek olumlu ya da olumsuz bir tepkide bulunması beklenir. Bu anlamda alıcı (hedef) aynı zamanda mesajın alındığını ya da alınmadığını, anlaşıldığını ya da anlaşılmadığını açıklığa kavuşturur.

Alıcının kavramsal filtresi (mesajların anlaşılmasını sağlayan tutumlar ve değerler, dil, deneyimler), ve bilişsel stili (öğrenme biçimi, bilgi düzeyi, organize etme becerisi, anlayış düzeyi) mesajların yorumlanmasını etkilemektedir (Berko, Wolvin ve Wolvin, 1992:41). Bununla birlikte alıcının eşik değerinin (alıcının duyu organlarının organik olarak hassasiyeti) de mesajın algılanmasında önemli bir rolü vardır. Mesaj alıcının duyu organlarına ulaştığı zaman, sesli iletişimlerde sesin frekansı duyma eşiğine uygun, görsel

ve yazılı mesajlarda ise açık görülecek kadar net olmalıdır (Telman ve Ünsal, 2005: 33). Mısırlı (2004: 5) alıcının kavrayabileceğinden daha yoğun bir mesajın iletilmesi durumunda iletişimin istenen amaca ulaşamaması söz konusu olacağından, kaynağın ve alıcının eşdeğer düzeyde mesajlar iletmesinin etkili bir iletişimdeki rolünün önemini vurgulamaktadır. Buna bağlı olarak alıcı, mesajı gönderildiği anlama uygun olarak alıp değerlendirecek ve aynı zamanda alıcının mesajı almaya istekli olması da mesajın doğru olarak yorumlanmasında etkili olacaktır. Eğer alıcı mesaja karşı isteksiz ise, bu durumda mesajı istenildiği biçimde algılayamayacak ve beklenen sonuç gerçekleşmeyecektir (Erdoğan, 1991: 284-285). Alıcı, kaynak tarafında gönderilen mesajların hedefidir. Alıcının kaynağın gönderdiği mesajın kodunu açarak yorumlaması için bilgi düzeyinin yeterli olması gerekir ki alıcı bu yorumuna ilişkin olarak kaynağa bir geri bildirimde bulunmalı, kaynağa bir tepki vermelidir. Böylece alıcı da bir kaynak durumuna geçmiş olacak ve iletişimin çift yönlü süreci işleyecektir.

Kodlama – Kod Açma: “*Kod, bir kültür ya da alt kültürün üyelerinin paylaştığı bir anlam sistemidir*”. Hem göstergelerden hem de bu göstergelerin hangi bağlamlarda ve nasıl kullanacaklarını ve daha karmaşık iletiler oluşturmak için nasıl bir araya getirilebileceklerini belirleyen kurallar ya da uzlaşımlardan oluşur (Fiske, 2003: 37).

Kodlama (*encoding*), alıcıya iletmek üzere kaynak tarafından mesajın belirli sembollere, simgelere, işaretlere dönüştürülmesini anlatırken, kod açma (*decoding*), kaynaktan gelen mesajı alan alıcının anlamlandırmak ya da yorumlamak için simgeleri, sembolleri, işaretleri tekrar dönüştürmesine yani çözümlemesini anlatır. Bazen kaynak yazarak kodlayıcı olmakta, alıcı ise bir okuyucu olarak kod açıcı konumda bulunmaktadır. Her bir katılımcı, kodlama ve kod açma işlevlerini gerçekleştirdiğinde kişilerarası iletişim sürecini başlatmış olur.

Yeterlilik: Yeterlilik, kişinin kişilerarası iletişimi etkin bir şekilde gerçekleştirmesi için gerekli olan kişilerarası yeterliliğini ifade etmektedir. Spitzberg ve Cupach (1989) kişinin belli bir konuda bilgi sahibi olmasının iletişim yeterliliğine sahip olmasına olanak sağladığı için etkili iletişim kurmasının mümkün olabileceğini ifade etmektedirler. Sözsüz iletişimin unsurlarını (dokunmanın, sesin etkisi vb.) bilen bir kişinin kişilerarası iletişim sürecinde daha etkili mesajlar iletmesi ve aldığı mesajları anlamlandırmasında etkili olmaktadır. Kişilerarası iletişimde yeterlilik tıpkı günlük hayatımızda uyguladığımız (çatal bıçakla yemek yemek gibi) kuralları öğrenmek gibi diğerlerini gözlemleyerek ve belirli kurallara uyarak gelişmektedir. Dolayısıyla kişinin bilgisi dâhilinde kişilerarası iletişimde yeterlilik

gelişmekte ve gelişen bu kişilerarası yeterlilik kişilere etkileşim kurmada daha fazla fırsatlar sunmakta ve daha fazla kişilerarası etkileşim fırsatına sahip olan kişi kişilerarası etkililikte daha fazla başarı/doyum elde etmektedir. Kişilerarası iletişimdeki yeterliliği belirleyen diğer bir unsur da kültürdür. Bir kültürdeki önemli bir yeterlilik unsuru, diğer kültürel yapıda önemsiz sayılabilmektedir.

Mesaj: Mesaj, kaynak ile alıcı arasında iletişimin kurulmasını sağlayan, sembollerle oluşturulmuş ve belirli bir biçimi, anlamlı bir bütünlüğü olan iletişim sürecinde aktarılmak istenenleri taşıyan bir ögedir (Barker, 1990: 11). İngilizcede “message” olarak ifade edilen kavram Türkçede mesaj ya da ileti biçiminde kullanılmaktadır. Kişilerarası iletişimde mesajlar gönderilmeli ve alınmalıdır. Mesajlar sesli, görsel, dokunsal, tatsal ya da bunların hepsini kapsayacak şekilde olabilir. Mesaj, söz ise uygun konuşma şekli, ses tonu, söyleyiş tarzının belirlenmesi, mesajlar sözsüz ise jest, mimik ve hareketlerin duygusal içeriğe uygun olarak seçilmesi gerekmektedir. Bu noktada mesaj alıcın ne kadar çok duyu kanalına ulaşırsa, o denli etkili olabileceği söylenebilir. Ancak kaynağın iletmek istediği ile alıcının anlamlandırdığı mesaj arasındaki farkın artması iletişimin başarısız olarak sonuçlanmasına neden olur. Bu nedenle kaynak ve alıcının ortak algılama, anlama ve anlamlandırma süreçlerini kullanmaları gerekmektedir.

Mesajın içerik ve ilişki olmak üzere iki temel özelliği bulunmaktadır. İçerik özelliği, iletişim sırasında kullanılan bilgiyi ya da bilgi düzeyini ifade etmektedir. İlişki özelliği ise, kaynağın alıcı tarafından nasıl anlaşılması gerektiği ile ilişkilidir. İlişki özelliği ayrıca kaynağın kişisel özelliklerini, alıcı hakkındaki düşüncesini, tutumunu ve davranışlarına yönelik bilgiyi açıklamaktadır. Mesajın hem içerik hem de ilişki özelliği iletişim sonucunda alıcıyı belirli bir davranışa yönlendirme, bir konuda düşündürme gibi etkilerin yaratılmasında etken rol oynamaktadır. Bu özelliklerinin yanı sıra iletişim sürecinde istenilen etkiyi yaratabilmesi için mesajın temel olarak taşıması gereken özellikler şu şekildedir (Erdoğan, 1991: 286-288):

Mesaj anlaşılır olmalıdır: Mesajlar anlaşılabilirlik, tür ve içerik bakımından ele alınmaktadır. Sözel ve sözel olmayan mesajlar en anlaşılır biçimde sunulmalıdır. Aynı zamanda anlaşılabilirlik, kaynak ve alıcının bilgisine, deneyimine ve yeteneğine bağlıdır.

Mesaj açık olmalıdır: Açıklık istenen ve beklenen etkinin gerçekleşmesi açısından oldukça önemlidir. Kaynak, gönderdiği mesaj sonucunda alıcıdan belirli bir tepkiyi göstermesini beklemektedir. Bu noktada mesajın alıcısının (hedef kitlesinin) kim olacağı, hangi alıcının ne yapması gerektiği mesajın içeriğinde yer almalıdır.

Mesaj zamanında iletilmelidir: İletişim, mesajın içeriğine uygun olan zaman içinde gerçekleşmelidir. Alıcıdan beklenen davranış ya da tepki de belirli bir zamana bağlı olabilir.

Mesajın zamanlamasına dikkat edilmeli, mesajın içeriği zaman konusunda da bilgiler içermelidir.

Mesaj uygun bir yol izlemelidir: İletişimin gerçekleştiği ortama uygun bir kanal seçilmeli ve mesaj bu yolu izleyerek alıcıya iletilmelidir. Mesaj uygun kanalı izlemeden alıcıya ulaşırsa, etkinliğini kaybedebileceği gibi, aynı zamanda kaynak ile alıcı arasındaki ilişkiyi de etkileyebilecektir.

Mesaj kaynak ve alıcı arasında kalmalıdır: Kaynaktan alıcıya ulaşana kadar, farklı kişilerden ve aşamalardan geçen mesajın içeriğine başka etkenler tarafından çeşitli eklentiler yapılabilir. Ve bu kaynağın temelde iletmek istediği anlama zarar verebilir (Erdoğan, 1991: 286-288).

Geribildirim: Geribildirim kavramı ilk defa Norbert Wiener tarafından *Sibernetik* (1948) adlı kitapta yayınlanmıştır (Severin ve Tankard, 1994: 68). Kişilerarası iletişim sürecinde kaynaktan alıcıya ulaşan mesaja karşılık olarak alıcının da kaynağa tepkisini ya da yorumunu belirtmek üzere gönderdiği mesaja *geribildirim (feedback)* adı verilmektedir (Barker, 1990: 12). Geribildirime göre, kaynak kişi mesajı tekrar düzenlemekte, ya da mesaja karşılık yeni bir mesaj üretmektedir. Geribildirim, kişilerarası iletişim sürecindeki diğer kişi ya da kişilerden gelebildiği gibi kişinin kendisinden de gelebilmektedir. Kişilerarası iletişim kurarken karşıdaki kişiye ne söylediğini aynı zamanda kişinin kendisi de duymakta böylece kendi kendine geribildirim (self-feedback) vermiş olmaktadır. Geribildirim mesajlarının sahip olduğu özellikler aşağıdaki gibidir (Devito, 2010: 10-12):

Pozitif – negatif geribildirim: Pozitif geribildirim, kişilerarası iletişim sürecinde iltifat etmek, övmek, tebrik etmek gibi olumlu durumları ifade etmektedir. Negatif geribildirim ise, kişilerarası iletişimde eleştirmek, kaş çatmak, tehdit etmek, sert bir şekilde bakmak gibi olumsuz durumları açıklamaktadır. Pozitif geribildirim, iletişimde bulunan kişi ya da kişilere iletişimin doğru bir şekilde ilerlediğini ve bu şekilde sürdürülebileceğini göstermektedir. Negatif geribildirim ise, kaynak kişiye bir şeylerin yanlış gittiğini, yeni düzenlemeler yapması gerektiğini ifade etmektedir.

Kişi odaklı – mesaj odaklı geribildirim: Kişilerarası iletişim sürecinde geribildirim kişiyi iletişimin merkezine aldığı durumları ifade eder. Örneğin, “*sen çok iyi bir insansın*”, “*çok güzel bir gülüşün var*” gibi ifadelerle geribildirim kişiye odaklı olabilmektedir. Geribildirim mesajı iletişimin merkezine aldığı durumlarda da mesaj odaklı geribildirimi ifade etmektedir. Örneğin, “*bu söylediğinde gerçekten ciddi misin?*”, “*numarayı tekrar eder misin?*” gibi.

Hemen – gecikmiş geribildirim: Kişilerarası iletişim sürecinde geribildirim, mesajdan hemen sonra gerek gülümseyerek, gerekse mesajı onaylayan bir ifade kullanarak (evet, doğru vb.) verilebilir. İletişim sürecindeki bu hemen geri bildirim iletişimin etkililiğini artırmakta ve nitekim bu davranış etkili iletişim sürecinde tercih edilir bir durumu ortaya koymaktadır. Ancak bazı kişilerarası iletişim durumlarında ise, geribildirim hemen verilemeyebilir, bir süre sonra gecikmeli olarak iletilebilir. Örneğin, yazılı sınavlarda öğrencilere sorulan soruların cevapları sınav sonunda aktarılabilir. Sınav sonucu öğrencilere belirli bir süre sonra internet üzerinden bildirilir.

Düşük kontrollü – yüksek kontrollü geribildirim: Geribildirim, kendiliğinden ve doğru bir biçimde veriliyorsa buna “*düşük kontrollü geribildirim*”, eğer geri bildirim dikkatli bir biçimde belirli bir amaç doğrultusunda hazırlanıyorsa buna da “*yüksek kontrollü geribildirim*” adı verilmektedir. Örneğin, “*sınava çok mu çalıştın?*” sorusuna verilen “*evet bu sınavı geçmek zorundayım*” cevabı düşük kontrollü bir geribildirimken, müdürün sorduğu “*bu dosyada bir yanlışlık mı var?*” soruya çalışanın “*sanırım yok ama incelemek gerekir*” şeklindeki cevabı yüksek kontrollü geribildirimdir. Birçok kişilerarası iletişim durumunda geribildirim spontane olarak verilir, cevap vermek için herhangi bir kontrol ya da düzenlemeye gerek yoktur.

Destekleyici – eleştirel geribildirim: Kişilerarası iletişim sürecinde gönderilen geri bildirim kaynağı destekleyerek mesajı kabul etmeyi, onaylamayı ifade ediyorsa destekleyici geribildirim, kaynağın gönderdiği mesajı yargılamayı, eksiklik bulmayı ifade ediyorsa eleştirel geribildirimdir.

Geribildirim, kişilerarası iletişim sürecinde kaynağın etkililiği ve başarısı konusunda büyük önem taşımaktadır. Geribildirime bağlı olarak kaynak iletmek istediği mesajı yeniden oluşturmakta ya da eksik gördüğü noktalar üzerinde değişiklikler yapmaktadır. Yanlış anlaşılmaya sebep olan unsurlar varsa bunlar azaltılmakta ya da tamamen ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. İletişim sürecinde geribildirim iletildiği sürece yaşanabilecek iletişim kazaları en aza indirilebilir.

İleribildirim: Kişilerarası iletişimde, asıl mesaj gönderilmeden önce gönderilen ve bu asıl mesaja ilişkin bilgiler veren, kaynak tarafından gönderilen mesajlara “*ileribildirim*” adı verilir. İleribildirim, kişilere gelecek mesaj hakkında bilgi vererek asıl mesaj için hazırlık yapılmasını sağlamaktadır. İleribildirim mesajları, kişilerarası iletişim sürecinde çeşitli fonksiyonlara sahiptir. Bu fonksiyonlar şu şekilde ifade edilebilir (Devito, 2014: 15):

İletişim kanallarını açmak: Bu konu ilk defa antropolog Bronislaw Malinowski (1923) tarafından *İlkel Dillerde Anlam Problemi (The Problem of Meaning in Primitive Languages)* adlı eserinde iletişim bilgisinden önce iletişim kanallarını açmak için kullanılan mesajlara *phatik iletişim (phatic communication)* adını vermesiyle gündeme gelmiştir. “*Phatik iletişim*” ileri bildirim mesajlarının en etkili olanıdır. Bu mesajdan sonra gelecek bilgi kişiler için oldukça normal, kabul edilen, beklenen bir şekilde geldiği için kişilerarası iletişimde etkili olabilmektedir. Bu durumda kişiler genellikle iletişim kurmaya daha istekli hale gelmektedirler.

Gelecek mesajın öz izlenimini sağlamak: Kişilerarası iletişimdeki ileribildirim mesajları daha sonra gelecek mesajlar için genellikle haber verme, hazırlama işlevi görmektedirler. Mesajın içeriği hakkında “*üzgünüm ki sana kötü haberlerim var*”, mesajın önemi hakkında “*önce beni dinlemelisin*”, mesajın stili hakkında “*bu konu hakkındaki tüm detayları anlatacağım sana*”, mesajın negatif olduğu hakkında “*duyacakların hiç hoşuna gitmeyecek*”, mesajın pozitif olduğu hakkında “*sana söyleyeceklerimle havalara uçacaksınız*” gibi bilgiler iletebilmektedir.

İnkar etmek: Kişilerarası iletişimde taraflardan birinin diğerinin verdiği mesajı kabul etmeyeceğini ya da negatif bir tepki vereceğini, mesajın olumsuzluk içerdiğini haber veren mesajlardır. Örneğin, “*ben de senin söylediklerine katılıyorum, ancak...*” gibi asıl mesajdan önce olumsuzluğun gelebileceğini bildirmektedir.

Değişikliği bildirmek: Kişilerarası iletişimde taraflardan birinin vereceği cevaplarla belirli bir rol, durum ya da yer değişikliği ile ilgili bir kararın olacağını bildirilmesini ifade etmektedir. Örneğin, “*çocuk ve sokak oyunları konulu yeni bir radyo programı hazırlamayı düşünüyoruz, buna benzer konularda yaptığın araştırmaları göz önünde bulundurarak senin de böyle bir görev için uygun olduğuna düşündük...*” gibi asıl mesaj sunulmadan önce ortaya çıkacak bir değişiklik durumu haber verilmektedir.

Kanal (İletişim Aracı): İletişim sürecinde kaynak ve alıcı arasında mesajın iletilmesini sağlayan yola *kanal* adı verilmektedir. Kişilerarası iletişim sürecinde iletişim kanalı, kaynak ile alıcı arasında bir köprü görevi görmektedir. Kanal ışık dalgaları, radyo dalgaları, ses dalgaları, telefon kabloları ya da sinir sistemi olabilir. Kanal genellikle

iletişim aracı olarak da kullanılmaktadır. Araç, mesajı kanal aracılığı ile aktarılabilecek bir sinyale dönüştüren teknik ya da fiziksel bir nesnedir ve aracın sahip olduğu özellikler aracın aktarabileceği kodların miktarını belirlemektedir (Fiske, 2003: 35). Marshall McLuhan'ın “*araç mesajdır*” ifadesi iletişim aracının aslında mesajın kendisini oluşturduğunu ifade etmektedir. Bu noktada kanal, kaynağın iletişim amacı doğrultusunda, alıcın özellikleri dikkate alınarak seçildiği zaman iletişimde etkililik sağlanabilir. Kişilerarası iletişim kurulurken birden fazla kanal da kullanılabilir. Yüz yüze iletişim kuran kişiler aynı zamanda görsel, dokunsal, işitsel gibi birçok kanalı birlikte kullanabilmektedir (Gürüz ve Eğinli, 2014: 62).

Kaynak ve alıcı arasında mesajların akışını sağlayan yol olarak ifade edilen kanal, genel olarak iletilmek istenen mesajın özelliğine bağlı olarak seçilmektedir. Kaynağın gönderdiği mesajın alıcı tarafında doğru bir biçimde alınmasında en büyük etki kanalın kapasitesidir. Kanal kapasitesi, kanalın taşıyabileceği sinyal miktarını ifade etmektedir. Bir kanalın taşıyabileceğinden daha fazla sinyal yüklenmesi durumunda yanlış anlaşılmalara, eksik iletilmeler söz konusu olabilmektedir (Berko, Wolvin ve Wolvin, 1992: 40). İletişim sürecinde kullanılan kanalları (araçları) üç kategoride inceleyebiliriz (Fiske, 2003: 36):

Sunumsal (presentational) araçlar: İletişim sürecinde iletişimcinin varlığını zorunlu kılarlar, çünkü araç kişidir. Genellikle içinde bulunulan zaman ve yer ile sınırlı olan iletişim eylemini aktarabilmektedir. İletişim sürecinde karşılıklı iletişim kuran kişi ya da kişilerin ses, yüz ve bedeninin kapsamaktadır. Buna bağlı olarak konuşma ile aktarılan sözcükler, ifade biçimleri, jestler, mimikler, yüz ifadeleri bu araçlara örnek gösterilebilir.

Temsili (representational) araçlar: İletişimde kişiden, yerden ve zamandan bağımsız bir iletim özelliğine sahiptir. Bu araçlar kitap, fotoğraf, yazı, heykel, resim, iç mimari gibi kültürel ve estetik değerlerin aktarılmasında kullanılır. Temsili ve yaratıcı olan bu araçların kaydedilmesi ve saklanması mümkündür.

Mekanik ve teknolojik araçlar: Mekanik ve teknolojik araçların en belirgin özelliği aktarma işlevine sahip olmalarıdır. Telefon, televizyon, internet, radyo gibi araçlar iletişim aracı olarak kaynak ve alıcı arasında aktarımı sağlarlar. Bu bağlamda da daha önce açıkladığımız diğer iki kategorideki araçlara oranla gürültüden daha fazla etkilenirler.

Ancak bu kategoriler zaman zaman birbirlerinin içine geçerek birlikte kullanılabilir ve böylece iletişimde etkiyi artırmaya yardımcı olabilir. Farklı kategorilerde ele aldığımız bu iletişim araçlarının farklılıkları kadar benzerlikleri üzerinde de düşünmek başarılı bir iletişim için önem taşımaktadır.

Gürültü: Kişilerarası iletişim sürecinde mesajın kaynak tarafından gönderildiği biçimde algılanmasına engel olan, kaynak ve alıcı tarafından istenmeyen ve iletişim sürecinin doğru olarak işlenmesine engel olan unsurlara *gürültü* denir. Diğer bir ifade ile iletişim sürecinde iletişimde bulunan her katılımcının içsel ya da dışsal faktörler nedeni ile engellenmesi

bunun sonucunda da mesajın iletilmesini ya da yorumlanmasını olumsuz olarak etkilemesine gürültü adı verilmektedir. Bir iletişim süreci içinde ortaya çıkan gürültü çeşitlerini şu şekilde açıklamak mümkündür (Berko, Wolvin ve Wolvin, 1992: 44):

Çevresel (fiziksel) gürültü: Kişilerarası iletişim sürecinde kişiden kişiye mesaj ya da sinyalin gönderilmesini engelleyen fiziksel unsurlardır. İletişim ortamındaki sesler, araba sesi, müzik, telefondaki sesler vb. çevresel gürültüye örnek verilebilir. Örneğin, sınıf ortamında öğretmenin ders anlattığı sırada öğrencilerin kendi aralarında konuşmaları, öğretmenin aktarmak istediği mesajı net olarak aktaramamasının yanı sıra öğrenciler tarafından da mesajın doğru algılanmasını engellemiş olacaktır

Semantik gürültü: Farklı kültürlerdeki, ülkelerdeki, bölgelerdeki, gruplardaki, yönetim biçimlerindeki dilin kullanımı ve dilin içerisinde yer alan kelimelerin anlamlarının oraya ait olması nedeni ile anlam farklılıklarının ortaya çıkması semantik gürültüyü oluşturmaktadır. Örneğin, Türkiye’de çekirdek olarak bilenen yiyeceğe İzmir’de çiğdem adı verilmesi semantik bir gürültü yaratabilmektedir

Sözdizimsel gürültü: Kullanılan dille ilgili diğer bir gürültüyü anlatır. Her dilin kendine özgü söz dizim kuralı, cümle yapısı vardır ve bu yapı kişilerarası iletişim sürecinde kişilerin ana dilinin dışında iletişim kurarken iletişimin etkililiğini engelleyen bir durum olabilir. Örneğin, Türkiye’den yurtdışına çalışmaya giden bir kişinin karşılaşacağı sorunlar gibi.

Sosyal gürültü: İletişim süreci içinde kaynak ve alıcı kişilerin toplumun beklentileri ve istekleri nedeniyle mesajların engellenmesidir. Genellikle önyargılar, ötekileştirme, kişilerin belirli kurallara uymak istememesi gibi nedenlerle mesajlar engellenmektedir. Örneğin, belirli gruplar belli bir düşünce tarzını benimsemiştir ve kendileriyle aynı düşünceye sahip olmayan kişileri ötekileştirmeye başlarlar ki bu kişilerin yanında konuşurken seçilen kelimelere dikkat etmek gerekir.

Psikolojik gürültü: İletişim sırasında bilginin iletilmesini ya da alınmasını olumsuz yönde etkileyen stres, düşünceli olma gibi psikolojik özelliklerdir. Örneğin, sinirli olan kişi doğru düşünemediği, karşıdaki kişiyi yanlış anlamaya müsait olduğu için sağlıklı bir iletişim ortamı oluşamayacaktır.

Gürültü Tipi	Tanımı	Örnekler
Fiziksel (Physical)	Mesajı doğru olarak aktarılmasını engelleyen tüm çevresel faktörler.	Arabanın fren sesi, güneş gözlüğü takmak, inşaatta tamir sesi, telefonla uğraşmak vb.
Fizyolojik (Physiological)	İletişimde bulunan kişilerin kendileri ile ilgili fiziksel engeller.	Görme bozuklukları, duymada kayıplar, artikülasyon problemleri, hafıza kayıpları, baş ağrısı vb.
Psikolojik (Psychological)	Bilişsel ve zihinsel engeller.	Önyargılar, iletişime kapalılık, gerçekçi olmayan beklentiler, aşırı duygu yükü vb.
Semantik (Semantic)	İletişimde bulunan tarafların farklı anlamlar atfetmesi.	Dil farklılıkları, dialektik farklılıkları, aşırı karmaşık ifadeler kullanmak, jargon kullanmak vb.

Çizelge 2.2. Gürültü tipleri (akt. Gürüz ve Eğinli, 2014b: 19)

Ortam/Bağlam: Kişilerarası iletişim, daima iletişimin şeklini ve içeriğini etkileyen bir ortam içinde gerçekleşmektedir. *Ortam/Bağlam* kavramı, en genel ifade ile içinde dilsel birimlerin kullanıldığı toplumsal durum olarak ifade edilebilir. Fiziksel bileşenlerinin

yanında gönderici ve alıcının kimlikleri, kişilerde var olan kalıplaşmış bir ruhsal, kültürel, sosyal oluşumlar olarak da açıklanmaktadır (Kılıç, 2002: 13-14). Bağlam, iletişim tarzını belirleyici bir rol oynamaktadır. Kişilerarası iletişim süreci içerisinde birden fazla bağlam (mekan, statü, duygular vb.) bulunmakta ve bu çoklu bağlamlar iletişimin çerçevesini oluşturmaktadır. Örneğin, arkadaşlık ortamındaki bir akşam yemeği ile resmi bir kurumdaki iş yemeği bağlam nedeniyle farklılık göstermektedir. Kişilerarası iletişimin gerçekleştiği ve birbirinden etkilenen farklı ortam (bağlam) boyutları vardır. Bunlar;

Fiziksel boyut: Kişilerarası iletişimin gerçekleştiği değişmez, somut çevredir. Havaalanı, otel, apartman dairesi, oda, park vb. örnek verilebilir.

Zaman/geçici boyutu: Kişilerarası iletişim sürecinde iletişim, belli bir zaman diliminde meydana gelmektedir. Günün belli saatlerinde iletişim kurmak, mesajın anlamlandırılmasında ve iletişimin başarılı olmasında etkili olmaktadır.

Sosyo-psikolojik boyut: kişilerarası iletişim sürecinde katılımcıların statülerini, rollerini, grup ve toplum içindeki normlarını, durumun gerektirdiği koşulları ifade etmektedir.

Kültürel boyut: kişilerarası iletişim daima belirli bir kültürel bağlam içinde yer almaktadır. Kültür, kişiler arasındaki iletişimi biçimlendirmekte ve etkilemektedir. Kişilerin benzer kültürel yapı içerisinde bulunmaları iletişimin amacına ulaşmasında kolaylık sağlarken, farklı kültürel yapılar bazen yanlış anlamlar yaratabilmektedir (Devito, 2010: 14-15).

2.1.2. Kişilerarası İletişim Varsayımları ve Yaklaşımları

Kişilerarası iletişim sürecinin nasıl işlediğini ve temel özelliklerini ortaya koymak için kişilerarası iletişim araştırmacıları olan Paul Watzlawick, Janet Helmick Beavin ve Don D. Jackson kişilerarası iletişim varsayımlarını şu şekilde açıklamaktadır (Gürüz ve Eğinli, 2014b: 69-72):

Kişilerarası iletişim karşılıklı bir etkileşim sürecidir: Holli ve Calabrese (1991) iletişimin doğasının mesajların alınıp verildiği bir sürece dayandığını ifade etmektedir. Aynı paralellikte Wiemann ve Giles (1988) kişilerarası iletişim sürecinde önemli olanın iki kişinin sürekli katkıda bulunduğu, sürekli ve dinamik ilişkilerin yer aldığı ve katılımcılardan her ikisinin de etkilendiği karşılıklı bir etkileşimin yaratılması olduğunu belirtmektedirler. Shannon ve Weaver, kişilerarası iletişim sürecinde, kaynak ve alıcının sürekli yer değiştirdiğini, içinde bulunulan iletişim ortamının sürekli değişmesiyle iletişimin sürekli bir devinim olduğunu ifade etmektedirler. Kişilerarası iletişim süreci içerisinde iletişimde bulunan taraflar çoğu zaman etkili bir biçimde bu değişimleri yaşamakta, bazen de değişimlerin farkına varılamamaktadır (Hargie vd., 1994: 10).

Kişilerarası iletişim kaçınılmazdır: Ekman ve Friesen (1969) kişilerarası iletişimin bilinçli ve niyetli olarak, alıcı kişiden bir tepki almaya yönelik olduğunu açıklamaktadırlar. Bu

durum çoğu zaman geçerli olurken, bazen de kişiler hiç farkına varmadan kişilerarası iletişim sürecine dahil olmaktadır. İletişim teorisyenleri, sosyal bir ortam içerisindeki bir kişinin başka bir kişinin varlığının farkına varmasıyla o kişinin yaptıklarıyla ilgilenmesi söz konusu olacağından farkında olmadan iletişim eyleminin gerçekleştiğine dikkat çekmektedirler. Diğer bir ifadeyle, kişilerarası iletişim süreci içinde kişilerin tüm davranışları potansiyel olarak iletişimi ifade etmektedir. Fakat alıcı, mesajın gönderiliş amacının farkına varmayabilir ve böylece istenilen davranışı göstermeyebilir. İletişim istenilen amaca ulaşmasa dahi bir iletişim ortamının oluşması da kaçınılmaz olmuştur (Hargie vd., 1994: 10). İletişim süreci sadece sözlü iletişimi kapsamadığından kişiler beden hareketleri, jest ve mimikleri, ses tonu, kıyafetleri vb. ile sürekli olarak ortamdaki diğer kişilere mesajlar iletmekte ve diğerlerinden de mesajlar almaktadır. Bu da iletişimin kaçınılmazlığını ortaya koymaktadır.

Kişilerarası iletişim bir bütündür: Kişilerarası iletişimin her bir unsuru bir diğer unsurla ya bağlantılıdır ya da bir bütün halinde bulunmaktadır. Bu nedendir ki bir unsurdaki herhangi bir değişim diğer unsurları da etkilemekte ve süreç böylece işlemektedir. Kişiler iletişime geçtikleri andan itibaren bu süreci birbirine bağlı anlamlar üreterek sürdürmektedirler.

Kişilerarası iletişim tersine çevrilemez ve tekrarlanamaz: McLaughlin'e göre, kişilerarası iletişim süreci başladıktan sonra, bazı etkileri ortadan kaldırmak için aktarılan mesajların sınırlandırılması, reddedilmesi, farklı etkenlerin çıkarılması etkisinin azaltılmasını sağlamakla birlikte mesaj tamamıyla değiştirilememekte, sunulan bilgiler tekrar aynı şekilde geri getirilememektedir. Kişilerarası iletişim süreci içindeki bir mesaj tekrarlanırsa dahi aynı duygu yoğunluğu, aynı ilişki dinamiğinin yakalanması mümkün değildir.

Kişilerarası iletişim bir düzenleme sistemidir: Her mesaj kendine özgü anlam içermektedir ve dolayısıyla da mesaj akışında her mesajın kendine özgü bir dizisel yapısı oluşmaktadır. Böylelikle anlam oluşumu sağlanmakta ve mesajların oluşturduğu sıralamaya göre ilişkinin türü de değişmektedir (Altıntaş ve Çamur, 2001: 7-8). Kişilerarası iletişim, katılımcıların aynı kültür çerçevesindeki ortak dil ve sembolleri kullanmalarına bağlı olarak sağlıklı bir şekilde gerçekleşir. Aynı dil sisteminin kullanılmadığı durumlarda iletişimde kopukluklar yaşanabilmektedir. Kaldı ki aynı dil sistemi içerisinde sözsüz iletişimin anlamları bile farklılaşabilmekte, semboller kişilerin geçmiş yaşantılarına bağlı olarak farklı anlamlar ifade etmektedir. Bu durumda kişilerarası iletişimin kurulması ve devam ettirilmesi zorlaşmaktadır.

Kişilerarası iletişimin ilişki ve içerik boyutu bulunmaktadır: Kişilerarası iletişimde ilişki düzeyi, içerik düzeyine anlam veren çerçeveyi oluşturduğu için bir üst aşamayı ifade etmektedir. İlişki içinde bulunan kişiler, birbirleri ile beklentileri doğrultusunda ilişki kurmakta ve taraflar hemfikir olduğu sürece herhangi bir aksaklık yaşanmamaktadır. İletişimde taraf olan kişilerin, belirli farklılıklara (statü gibi) sahip olması durumunda mesajların oluşturulması aşamasında ifadeler özenle seçilmelidir. Aksi takdirde, ilişkinin içerik ve ilişki düzeyleri kavranmadığında yanlış anlaşılmalara olabilmekte ve iletişim süreci zarara uğrayabilmektedir (www.irfanerdogan.com/uydurular/8baglam.htm).

Kişilerarası iletişim bağlamsal ve çok boyutludur: Kişilerarası iletişim süreci içinde var olan amaçlı davranışlar Kollerman'a göre, "adjusted" ayarlanmış bir biçimde uyum göstermektedir. Winograd iletişime katılan kişilerin cevap verme süreçlerini işleyen sisteme göre oluşturduklarını ifade etmektedir. İletişimcilerin ne demek istediği ve ne yaptıkları, amaçları süreç içinde işleyen kurallara bağlı olarak oluşur (Hargie, 1994: 10). İletişimin olduğu bağlam sayısal olarak iki kişiyi içeriyor ise bu kişilerarası iletişimi ifade eder. Kişilerarası iletişim süreci içerisinde planlanan amaçlara ulaşmak için, kişinin isteklerini, ihtiyaçlarını, değerlerini ifade eden *psikolojik bağlam*, son dönemlerde ticari hayatta kazanç sağlamayı ve bilinç yönetimini içeren *cinsiyet bağlamı*, kişinin diğer kişilere tepkilerini içeren *ilişkisel bağlam*, kişilerarası mesafe, oturma düzeni, renk, ışık vb. gibi fiziksel karakterlerin düzenlenişiyle ilgili *yer bağlamı*, önceki deneyimleri ifade eden *tarihsel bağlam*, farklı iletişim kanalları kullanılarak gerçekleştirilen *teknolojik bağlam* ve kişinin içinde bulunduğu kültürel yapıya bağlı olarak düzenlendiğini ifade eden *kültürel bağlam* doğrultusunda mesajlarını düzenlemektedir (www.irfanerdogan.com/uydurular/8baglam.htm).

2.1.3. Kişilerarası İletişim Fonksiyonları

Kişilerarası iletişim süreci içindeki kişiler, karşılıklı iletişim kurduklarında sözlü ya da sözsüz olarak bilgi alışverişinde bulunmaktadır. Bilgi alma ve verme dışında kişilerarası iletişimin birçok amacı barındırmaktadır ki, bu amaçlar kişilerarası iletişimin neden gerekli olduğuna dair birçok fonksiyonu ortaya koymaktadır. Bu fonksiyonlar sırasıyla:

Var olmak: Toplumsal bir varlık olan insan, diğer insanlardan yalıtılmış bir hayatı sürdüremez. Toplumsal yaşamın işleyişi insanlarla karşılıklı iletişim içinde bulunmayı zorunlu kılmaktadır. Toplumsal hayat içinde kurduğu kişilerarası iletişimle her birey, kendi varlığının farkına varmakla birlikte yaşamın amacını belirlemekte ve doyum sağlamaktadır (Bıçakçı, 2002: 13-16).

Öğrenmek/bilgi edinmek: Kişilerarası iletişim, kişinin dış dünyasını anlamasında büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Kişinin iletişim süreci içinde bulunması onun sürekli bir etkileşimini sağlamakta ve yeni edindiği bilgileri geçmiş yaşantılarıyla karşılaştırarak içselleştirmesini, tartışarak yeni anlamlar yüklemesini ve bilgi edinmesini kolaylaştırmaktadır. Böylelikle kişilerarası iletişim kişilerin inanç, tutum ve değerlerinin oluşmasını sağlamaktadır. Kişilerarası iletişim kurmanın temel amacı, kişilerin birbirleri hakkında bilgi edinmek istemeleridir. Bilgi edinme isteği kaynak ve alıcı sürekli ve karşılıklı olarak etkileşim göstermekte ve birbirleri hakkında daha çok bilgi edinen kişiler kendilerini iletişime daha çok açmaktadır. Aynı zamanda bu süreçte kişi kendini de daha iyi tanımakta ve iletişime yön vermektedir (Gürüz ve Eğinli, 2014b: 73).

Paylaşmak: İletişimin temeli, sahip olunan duygu, düşünce ve hayallerin semboller aracılığıyla paylaşılmasıdır. Böylelikle kişiler hem kendilik kavramını geliştirmekte hem de kişisel imajlarını oluşturmaktadır. Kişilerarası iletişimde bulunan kişilerin paylaşımları arttıkça karşılıklı konuşmaları içinde bulunulan iletişim ortamına bağlı olarak şekillenmekte ve anlam kazanmaktadır. İletişimde taraf olan kişiler, ortak referans çerçevesinde buluşabilmektedir. Kişilerarası iletişimde, bilgi ve düşünce paylaşımıyla düşünce ortaklığı yaratılmakta, duygusal özelliklerin paylaşılmasıyla da kişilerin birbirlerine yaklaşması sağlanmaktadır.

Eğlenmek: Kişilerarası iletişim sürecinde amaç ve isteklerine ulaşmak isteyen kişiler karşılıklı olarak iyi vakit geçirmek için çeşitli aktivitelerde bulunmakta ve kişisel anlamda doyum sağlamaktadır (Devito, 1995: 20).

Yardım etmek: Kişilerarası iletişim sürecinde karşılıklı olarak duygu ve düşüncelerini paylaşan kişiler, karşısındaki kişiyi anlayarak, duygusal anlamda onlara dokunmakta yani empati kurarak teselli etmek yerine yaşadıklarını anlamaya çalışmakta, anladığını ona yardım etmek istediğini söz ve hareketleriyle belli etmektedir. Böylece hem karşı tarafın mutlu olmasını sağlamakta hem de kendi kişisel doyumunu sağlamaktadır.

İlişki/bağlantı kurmak: Toplumsal bir varlık olarak insanın en temel ihtiyacı sevmek, sevilme ve kabul gördüğü bir iletişim ortamında bulunmaktır. Kişiler sağlıklı durumlarından, üzüntülerinden yüksek oranda paylaşımlarda bulunarak pozitif ilişkiler geliştirerek kurtulmaktadır. Günlük hayatında bağlantı ve ilişki kurması kişilerin iç huzurunun sağlanmasında etkilidir. Yalnızlık toplum içinde çok sayıda sosyal beceride eksikliğe neden olmakta, kişilerin kendilerini iletişim anlamında yetersiz hissetmelerine, çevreye karşı yabancılaşmalarına ve duygusal krizler yaşamalarına neden olmaktadır.

İnsanın doğasında var olan ve yaşadığı çevrede sonradan geliştirdiği kişilerarası iletişim kurmayı istemesi, ilişkide/bağlantıda olma ihtiyacını karşılaması için bir başlangıçtır (akt. Gürüz ve Eğinli: 2014b: 74).

Etkilemek: Kişilerarası iletişim sürecinde kişiler karşılıklı olarak duygu, düşünce, tutum, inanç ve davranışlarını etkilemektedir (Devito, 1995: 19). Kişiler sahip oldukları sosyo-ekonomik ve kültürel normlar, kişisel donanımları ile kişileri yönlendirme, ikna etme ve etkileme amaçlarını gerçekleştirebilmektedir. İnsan davranışında en güçlü motivasyon unsurlarından birisi etkilemedir. Kişiler etki yoluyla diğer insanlardan ılımlı bir etki aldıklarında tatmin olmakta ve etkileme ile sevgi duygusunu paylaşarak en derin duygularını (korkularını, endişelerini, umutlarını) açabilmektedir. Kişilerarası iletişimde bu önemli bilgiler paylaşıldıkça ilişkilerin devamlılığı sağlanmakta ayrıca, psikolojik düzeyde elde edilen bu bilgiler iletişimin samimiyetini ortaya koyarak kalitesini arttırmaktadır.

Benzerlik/yakınlık duymak: Kişiler, kendilerine daha çok benzeyen kişilere karşı yakınlık hissetmektedir. Kişilerarası benzerlik, kişilerin benzer tutumlara, zevklere, düşüncelere sahip olmasını ifade eder. Belirsizliği en aza indirdiği için, kişiler benzer özelliklere sahip kişilerle daha rahat iletişim kurmakta bu durum da iletişimin etkililiğini arttırmaktadır.

Kimlik oluşturmak: Sosyal yapı içinde kişinin diğerleri ile nasıl iletişim kurduğu ve iletişim sırasında hangi rolleri üstlendiği kimlik kazanmasını sağlamaktadır. Kişilerarası iletişimde, iletişimin gerçekleştiği ortam ve ilişki kurulan kişiler yeni rollerle birlikte kimlik edinmesinde belirleyici olmaktadır (Gürüz ve Eğinli, 2014b: 75-76).

İlgi duymak/göstermek: Kişilerin davranışları için önemli bir diğer motivasyon kaynağı da birlikte yaşadıkları pozitif duygulardır. İlgi, kişilerin birbirlerine benzerliklerini algılamalarını ve hoşlanma duygusunu paylaşmalarını ifade eder. Kişilerarası iletişim süreci içinde, kişiler ilgiyi görerek, diğerlerinin kişiyi nasıl algıladıklarını tanımlamakta ve diğerlerine karşı olan ilgilerini gösterme fırsatı bulmaktadır. Kişiler, iletişimde buldukları kişiler hakkındaki bilgilerini, karşı tarafın sunduğu özellikler (yaş, cinsiyet, etnik davranışlar, alışkanlıklar, giyim vb.) ve sosyal özellikleri (görgü kuralları, tutumları, konuşma biçimi vb.) ile oluşturmaktadır (akt. Gürüz ve Eğinli, 2014b: 76).

Duygusal yatırım yapmak: İletişim süreci içinde kişiler, karşılıklı iletişimlerinde birbirlerine zaman ayırıp ilgi göstermekte, enerjisini harcamaktadır. Kişiler bu kişisel kaynakları toplumsal yaşantı içerisinde bir yatırım olarak görmekte ve bundan tatmin sağlamaktadır. Duygusal yatırım, sosyal alış veriş kuramındaki gibi yarar ve zarar

ilişkinde dayanmamaktadır. Kişilerin yaptıkları bu yatırımlar, ilişkilerinde kişisel gelişimin sağlanması, kimlik oluşması, kişinin kendini gerçekleştirme gibi özelliklerinin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Wright'e göre, kişiler empatik davranışlarla birbirlerine duygusal yatırımlar yapmakta ve diğer kişileri anlama ve paylaşımında bulunma ile doyum elde etmektedir (Adler ve Romdan, 1982: 142-145).

İhtiyaçları gerçekleştirmek: Kişilerarası iletişim kuran kişiler, kişisel ihtiyaçlarını vurgulamak, iletişimde karşılıklı olarak bu ihtiyaçları karşılama, böylelikle de kişisel doyuma ulaşmayı amaçlamaktadır. Kişilerarası iletişimin kurulmasında en temelden başlayarak ihtiyaçların giderilmesinin önemini Maslow ihtiyaçlar teorisi ile açıklamaktadır. Maslow, kişilerin psikolojik gelişmeleri ile sınırlı olarak, kendini gerçekleştirme aşamasına ulaşmaya kadar geçen süreyi, fizyolojik ihtiyaçlar (su, yiyecek, hava vb.), güvenlik ihtiyaçları (barınma, güvenlik içinde olma vb.), sosyal ihtiyaçlar (sevme, ait olma vb.), saygınlık ihtiyacı (başarı, tanınma vb.), kendini gerçekleştirme ihtiyacı (yaratıcılığını kullanması vb.) olarak birbiri ile bağlantılı insanı doyuma ulaştıracak basamakları anlatmaktadır. Bu ihtiyaçların karşılanması aşamasında kişinin iletişim kurması zorunlu hale gelmekte, böylece iletişim kurularak ihtiyaçların karşılanmasıyla doyuma ulaşabileceği belirtilmektedir (Caputo vd., 1994: 16).

2.1.4. Kişilerarası İletişimi Etkileyen Faktörler

Kişilerarası iletişim süreci, kişinin iç ve dış çevreden aldığı uyaranların etkisiyle başlar ve kişinin kendi içinde anlam yaratması ve süreç içinde iken geribildirimde bulunması ile son bulur. Bu nedenle kişilerarası iletişimi pek çok faktörün etkilediği söylenebilir. İletişim sürecini olumlu ve olumsuz olarak etkileyebilecek temel faktörler arasında kişisel özellikler, algı, duygular, kültür ve fiziksel çevreyi sayabiliriz. Kişilerarası iletişim süreci içinde yer alan kişiler için bu faktörlerin geçerli olduğu dikkate alındığında iletişimin karışık bir süreç olduğu sonucuna varabiliriz. Kişilerarası iletişim sürecini olumlu ya da olumsuz olarak etkileyebilecek temel faktörler şu şekilde sıralanabilir:

2.1.4.1. Kişilerarası iletişimde kişisel özelliklerin rolü

Cinsiyet, fiziksel görünüm, kişilik özellikleri, geçmiş deneyimler ve davranış biçimleri bu kapsamda ele alınabilir. Karşımızdaki kişinin cinsiyeti ona nasıl davranacağımızı belirleyen en temel unsurlardan biridir. İletişim süreci içinde karşımızdaki kişinin kadın veya erkek oluşuna bağlı olarak onlardan farklı davranış sergilemelerini bekleyebiliriz (Telman ve Ünsal, 2009:). Bu durumun temel nedeni sosyal yaşantı içerisinde kız ve erkek

çocuklarının farklı yetiştirilmesidir. Yani kadınlardan, diğerlerine ilgi göstermesi, ilişkide kendini açması ve işbirliği yapması beklenirken; erkeklerden de amaç odaklı konuşması beklenmektedir. İletişim alanında yapılan birçok araştırmada kadın ve erkeğin bu şekilde iletişim kurduğunu göstermektedir. Örneğin, kadınlar kişilerarası iletişim sürecinde kendilerini daha fazla açarak kendisine ait duygu ve düşüncelerinden daha fazla bahsederken, erkekler ilişkilerinde kendi dışındaki konulardan (iş, spor, politika vb.) konuşmayı tercih etmektedirler (Kaya, 2012: 63).

Yapılan araştırmalar sonucunda, iletişim kurduğumuz kişinin fiziksel görünümü de ona karşı davranış ve iletişim kurma biçimimizi etkilediği ortaya çıkmıştır. Bu konuyla ilgili yapılan araştırmalardan birçoğu fiziksel yönden çekici olmanın ilişkiler üzerinde olumlu etkisi olduğunu gösterirken, bazı araştırmacılar da fiziksel çekiciliğin uzun vadeli ilişkilerde yarar sağlamayabileceğini hatta çoğu insanın bu tarz kişileri kıskanabileceğini ve yaklaşmak istemeyeceğini öne sürmektedir. Aynı zamanda bazı araştırmalar da fiziksel yönden çekici olanların daha çok hemcinsleri tarafından reddedildiği yönünde bulgular ortaya koymuştur. Kısaca anlatmak gerekirse, fiziksel görünümün tanışıklığı olmayan kişilerin birbirleri hakkında olumlu tutumlar sergilemesine katkı sağlasa bile diğer özelliklere kıyasla (kişilik özelliği, sosyal beceri vb.) uzun vadeli ilişkileri olumlu yönde etkilemesi sınırlı görülmektedir (Telman ve Ünsal, 2003). Kişilik özelliklerini sınıflandırabilmek için uzun yıllar yapılan araştırmaların sonunda araştırmacılar kişilik özelliklerini “*Büyük Beşli*” adı altında “*Nevrotiklik*”, “*Dışa dönüklük*”, “*Açıklık*”, “*Uyumluluk*” ve “*Öz disiplin*” olarak sınıflandırmışlardır (Burger, 2006:).

Nevrotik bireyler, kişilerarası iletişim sürecinde olumsuzluklara odaklanarak ilişkiyi bozucu bir etki yaratmaktadırlar (Telman ve Ünsal, 2009). *Dışadönüklük*, kişilerarası iletişim sürecinde kişilerin iletişime kendilerini tam olarak açmalarını ifade eder. *Açıklık boyutu*, kişilerin yeni deneyimlere açık olmasını anlatır. Açıklık boyutu düşük olan kişilerin var olan iletişimlerinin dışında yeni ilişkiler başlatma konusunda daha çekimser ve olumsuz tutum sergiledikleri görülür. *Uyumluluk boyutu* yüksek olan kişilerin güvenilir, yardımsever, şefkatli oldukları ifade edilmektedir ki bu özelliklere sahip kişilerin kurdukları kişilerarası iletişim sürecinin devamlılık göstermesi daha muhtemeldir. Diğer taraftan *uyumluluğu* düşük olan kişiler çıkarları için kavga etmeyi göze alırlar ki bu kişilerin sosyal ilişkilerinin daha zayıf olduğu söylenebilir. “*Büyük Beşli*” modeline göre kişiliğin sınıflandırılmasında son boyut *öz disiplindir*. *Öz disiplin*, kişinin ne kadar kontrol ve disiplin sahibi olduğunu göstermektedir. Kişilerarası iletişimin sürdürülmesinde *öz*

disiplini düşük kimselerin dikkatsiz olmaları, sorumluluklarını yerine getirmemeleri ve güvenilmez olmaları nedeniyle sorunlar yaşanmaktadır (Burger, 2006).

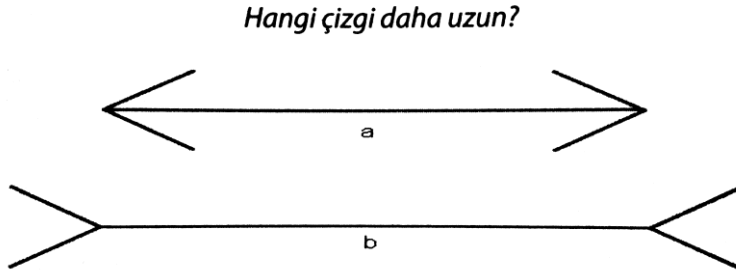
2.1.4.2. Kişilerarası iletişimde algının rolü

Algı, duyu organlarımız aracılığıyla aldığımız verilerin örgütlenmesi, yorumlanması, anlamlandırılması süreci olarak tanımlanmaktadır. Algılanmayan ya da anlamlandırılmayan duyuşal verilen tek başlarına herhangi bir değeri yoktur. Ayrıca, duyuşal uyarıcılar farklı kişiler tarafından farklı algılanabilmektedir. Bu duruma kişinin fizyolojik durumu, geçmiş deneyimleri ve rolleri, içinde yaşadığı kültür ve alt kültürler ile duyguları neden olmaktadır (<http://deparment.monm.edu/cata/McGaan/Classes/cata101.htm>).

Kişilerarası iletişim süreci ve ilişkilerimiz, çevremizi nasıl algıladığımızdan etkilenmektedir. Diğer bir ifade ile kişinin iletişimde bulunduğu kişinin sözlü ve sözsüz mesajlarını değerlendirmesinde ve karşısındaki kişiye bu doğrultuda davranışlarda bulunmasında kişinin algıları etkili olmaktadır (Usluata, 1994: 11). Kişilerarası iletişim sürecinde karşısındaki kişinin aktardıklarını ya da davranışlarını sahip olduğumuz *referans (izafet) çerçevelerine* göre yorumlarız, değerlendiririz. *Referans (izafet) çerçevesi*, kişinin o ana kadar sahip olduğu tutumlar, inanç sistemleri, düşünceler, tecrübeler ve değer yargılarının bir bütünüdür. Referans çerçeveleri, kişinin algılarını filtrelemekte ve kişi yeni bir bilgiyle karşılaştığında bu bilgiyi referans çerçevesine göre değerlendirmektedir. Eğer bu bilgi referans çerçevesiyle tutarlı ise, bu bilgiyi referans çerçevesini güçlendirmek için kullanır. Aksi takdirde referans çerçevesine uygun olmayan bilgi kişi tarafından reddedilir (Zıllıoğlu, 2003: 249-253).

Algılar her zaman gerçek dünyanın birebir yansıması değildir. Algılarımızın çoğu zaman gerçekçi bir değerlendirme yapmaması kişinin pek çok durumu, davranışı ya da sözü hatalı olarak değerlendirmesine neden olmaktadır. Algısal hataların oluşumunda etkili olan bir faktör kişinin *duygu durumudur*. Stres altındayken ya da öfkeli olduğu durumlarda karşılaştığı kişilerle kurduğu iletişim, neşeli ve rahat olduğu zamana göre daha yargılayıcı ve sağlıksızdır. Algısal hataların ortaya çıkmasına neden olan bir diğer etmen de *hale etkisidir*. *Hale etkisi*, bir kişinin diğer bir kişi ya da olayı tek bir olumlu özelliğinden dolayı tümünden olumlu ya da tek bir olumsuz özelliğinden dolayı tümünden olumsuz olarak değerlendirmesidir (Telman ve Ünsal, 2009:). Kişilerarası iletişim sürecinde söylenenler arasındaki tutarsızlık ya da söylenenlerle yapılanların tutarlı olmaması yani *karışık mesajlar* da algısal hataların oluşmasına neden olmaktadır. Duygu durumumuz, hale etkisi

ya da çerçevemizin yanı sıra duyu organlarımız da zaman zaman algı yanılmalarına neden olmaktadır.

Şekil 2.4.Müller Lyer illüzyonu

Bu şekli ilk defa görüyorsanız muhtemelen cevabınız “b” olacaktır. Ancak bu şekli daha önceden gördüyseniz iki çizginin de aynı uzunlukta olduğunu söylersiniz. Emin olmak için iki çizgiyi de ölçebilirsiniz.

2.1.4.3. Kişilerarası iletişimde duyguların rolü

Günlük yaşamımızın ayrılmaz bir parçası olan duyguları, karmaşık bir süreç olması nedeniyle tanımlamak oldukça zordur. Herhangi bir duyumun, duygu olarak tanımlanabilmesi için fizyolojik (kalp çarpıntısı vb.) ve bilişsel öğelere sahip olması ve davranışı etkilemesi beklenmektedir (Ünlü, 2001). Kişinin duygusal durumu, kişilerarası iletişim sürecini etkilemektedir. Örneğin kişi kendini mutlu hissettiğinde, diğer insanlarla daha olumlu ilişkiler kurma ya da bu kişilere olumlu geribildirimler verme eğilimindedir. Diğer yandan kişinin gün içinde olumlu ya da olumsuz birçok duygu yaşamasına rağmen kişiye özgü, onu diğerlerinden ayıran belli başlı duygu kalıplarına da sahiptir. Örneğin sevecen, yardımsever, tez canlı, donuk, kaygılı, neşeli vb. gibi.

Araştırmacılar insanların çok fazla duyuya sahip olmasına rağmen, duyguları *olumlu duyuş* (mutlu, heyecanlı, güçlü, memnuniyet vb.) ve *olumsuz duyuş* (sinirli, stresli, gergin vb.) olmak üzere iki boyutta sınıflandırmaktadır. Kişilerarası iletişim açısından yapılan araştırmalar olumlu duyuş özelliği yüksek kişilerin, olumsuz duyuş özelliğine sahip kişilere göre sosyal etkinliklere daha çok katıldığını ve bu etkinliklerden daha çok zevk aldığını göstermektedir. Bunların yanı sıra duyguların nasıl dışa vurulduğu da kişilerarası iletişim sürecini etkilemektedir. Duygularını rahatlıkla ifade edebilen kişiler iletişim sürecinde daha az problemle karşı karşıya kalmaktadır (Burger, 2006).

2.1.4.4. Kişilerarası iletişimde kültürün rolü

Kişilerarası iletişim, içinde olduğu kültüre göre önemli farklılıklar gösterebilmektedir. Beden dili, değer yargıları, bakış açısı gibi iletişimde başat rol oynayan birçok faktör kültüre göre farklılaşmaktadır. Bu farklılıklar, kaynağın gönderdiği mesajın alıcıya gerektiği şekilde ulaşmasını engellemekte ve farklı yorumlara neden olabilmektedir (Telman ve Ünsal, 2009). Kişilerarası ilişkiler, bireyci (ABD vb.) ve toplulukçu (Orta Doğu, Asya vb.) kültürlerde farklılaşmaktadır. Toplulukçu kültürlerde kişilerarası ilişkiler, bireyci kültürlerle göre daha yakındır ve bu kültürlerde grup ve işbirliğine verilen önem kişilerarası ilişkilerin gelişmesinde rol oynamaktadır. Toplulukçu kültürlerde yetişen kişilerden gruptaki diğer üyelere yardım etmesi beklenir ve kişi birisi için bir şey yaptığında çekiciliği artar ve bu da arkadaşlık ilişkilerinin devamlılığı için önemlidir. Diğer yandan bireyci kültürde yetişen kişilerden ise en iyisi olması beklenir ki nihayetinde bu kültürde yetişen kişiler daha yarışmacı olurlar ve her zaman diğerinden daha iyi yapmaya odaklanırlar (Kağıtçıbaşı, 2010). Kültürlerarası farklılıklar kadar belli bir kültür içindeki alt kültürlerde de iletişim süreçleri farklılaşabilmektedir (Burger, 2006:). Türkiye’de kadın- erkek ilişkilerinin ya da çocuk- ebeveyn ilişkilerinin niteliğinin yaşanan bölgelere göre değişkenlik göstermesi bu duruma örnek verilebilir.

2.1.4.5. Kişilerarası iletişimde fiziksel çevrenin rolü

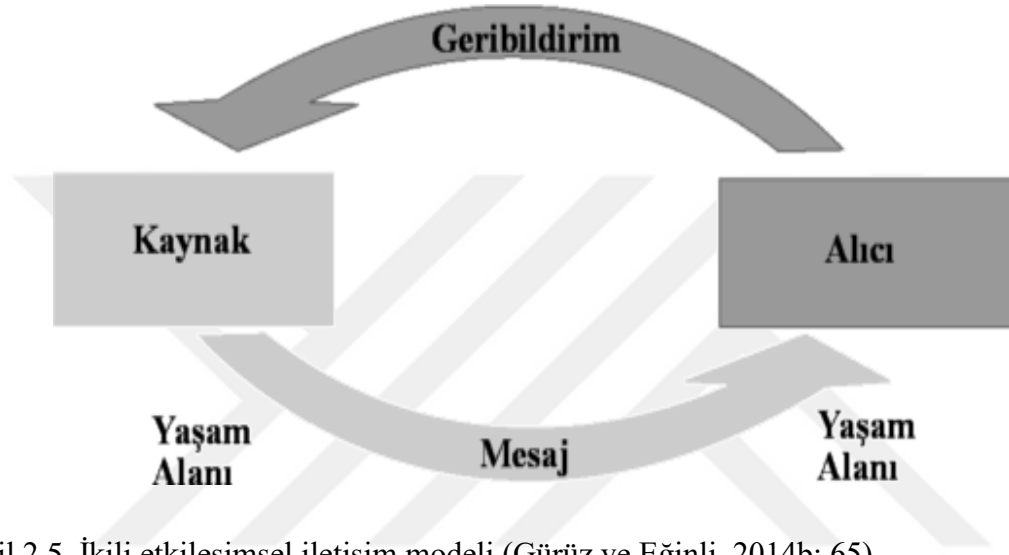
Kişilerarası iletişim sürecinde fiziksel çevre, iletişimde bulunduğumuz ortamla ilgili mobilyalar, görüşülen yer, ısı, gürültü düzeyi, günün hangi saatinde görüşüldüğü vb. gibi unsurları ifade etmektedir. Örneğin, gürültülü bir ders ortamında öğretmenin anlatmak istediklerinin öğrenciler tarafından etkili bir biçimde anlaşılabilmesi, resmi kurumlarda büyük masa etrafında gerçekleşen toplantılarda yerleşme düzeniyle bağlantılı olarak kimin kiminle iletişime gireceği belirleyici olmaktadır.

2.1.5. Kişilerarası İletişim Yaklaşımları

2.1.5.1. Durumsal yaklaşım

Durumsal perspektif (situational perspectives), kişilerarası iletişimin içinde bulunduğu faktörleri (iletişimcilerin sayısı, fiziksel yakınlıkları) ele almakta ve kişilerarası iletişimin gerçekleştiği yer ve zamana ilişkin durumsal koşulların değerlendirilmesi gerektiği üzerinde durur. Bu yaklaşım, kişilerarası iletişimi “iki kişi arasında gerçekleşen iletişim” olarak tanımlamakta ve buna ikili iletişim (dyadic communication) adı da verilmektedir. İki kişi/çift anlamına gelen “dyad” kelimesi teknik bir terim olarak ilk defa, 19. yüzyılda

Alman Sosyolog George Simmel tarafından kullanılmıştır. Simmel, sosyal etkileşimler içinde iki kişinin yenilenen bir sistem olduğunu ve kişilerarasında gerçekleşen iletişimin genellikle küçük bir grup iletişiminin varlığına bağlı olduğu için, kişilerarası ve çift/ iki kişi terimlerinin kişilerarası iletişimi tanımlamada kullanılabileceğini ifade etmektedir. Miller ve Steinberg (1975) iletişimde bulunanların sayısı, fiziksel yakınlığın derecesi, iletişimcilerin kullandığı kanalların sayısı ve geri bildirimün önemi olmak üzere durumsal yaklaşımın dört önemli özelliğinden bahsederler (akt. Gürüz ve Eğinli, 2014b: 64).

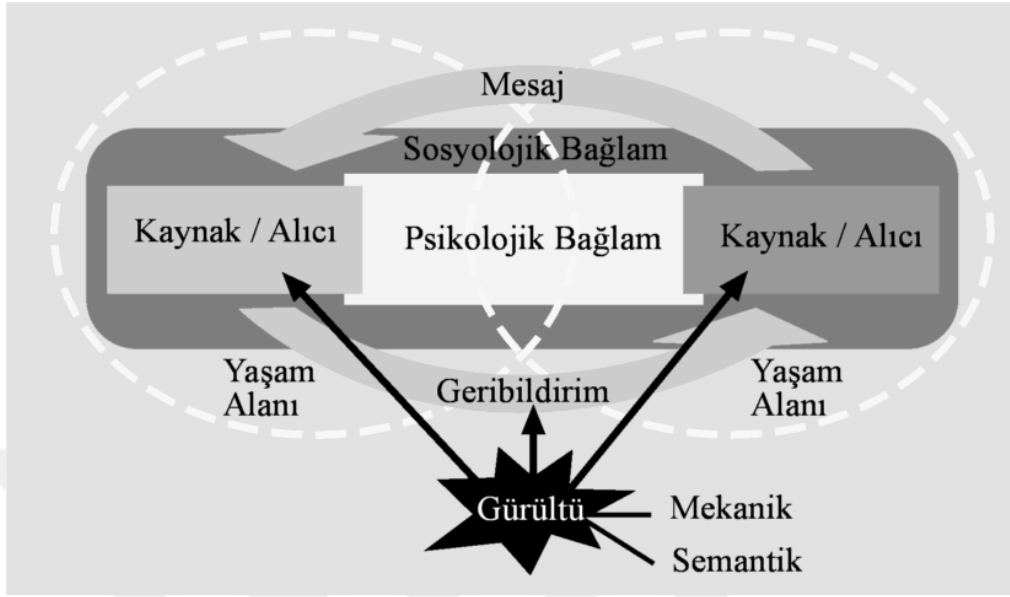

Şekil 2.5. İkili etkileşimsel iletişim modeli (Gürüz ve Eğinli, 2014b: 65)

Durumsal perspektife göre, kişilerarası iletişim ikili etkileşimsel iletişim modelinde görüldüğü gibi gerçekleşir. Kurt Lewin (1935), bu modele iletişim sürecine katılan her bir iletişimcinin geçmiş yaşantıları, deneyimleri, inanç ve tutumları vb. gibi unsurları kapsayan yaşam alanını eklemiştir. Lewin'in ikili kişilerarası iletişim modeline yaşam alanını eklemesi ile oluşan işlevsel (transactional) model, yaşam alanı arttığında dolayı kişilerarası iletişimin etkileşimsel boyuttan işlevsel boyuta dönüşümünü ifade etmektedir. Kişilerarası iletişim sürecinin her bir üyesi aldığı mesajlar doğrultusunda geribildirimlerde bulunarak diğer kişiyi etkilemektedir. Bu etkileşime bağlı olarak da iki kişi arasındaki yaşam alanı daha fazla paylaşılmakta, kişisellik derecesi daha fazla artmakta ve bazen kişilerin yaşam alanları iç içe geçmektedir. Kişilerarası iletişim sürecinin başlangıcındaki yaşam alanlarının diğerini etkileme oranının küçüklüğü, süreç içinde kişilerin kendini açma davranışları ve paylaşımlarının artmasıyla genişlemektedir.

Burgoon'a göre ise, iki kişi arasında yüz yüze gerçekleşen iletişimlerin hepsini kişilerarası iletişim olarak ifade etmemek gerekir. 'Dyad' yani iki kişi arasındaki etkileşim, kişilerarası

iletişim için yadsınamaz bir faktör olmasına karşın, sadece iki kişinin sohbet etmesi bu ilişki ya da iletişimin kişilerarası olması demek değildir (akt. Gürüz ve Eğinli, 2014b: 65).

Şekil 2.6. Kişilerarası ilişki modeli (Gürüz ve Eğinli, 2014b: 66).

Durumsal perspektife göre, kişilerarası iletişim ilişkiyel (ikili ilişki) olarak ele alındığında, kişilerarası iletişim “iki kişi arasında herhangi bir ilişki meydana geldiğinde oluşan iletişimi” ifade etmektedir. İkili ilişki (ilişkiyel) yaklaşımına göre, iki kişi arasında psikolojik bir yakınlık bulunmasa da iki kişiyi etkileyen bir iletişim söz konusu olduğunda kişilerarası iletişim olarak ifade edilir. Örneğin, üniversitede karşılaşılan iki yabancımanın birbirlerini fark etmesi ve kütüphanenin yerinin öğrenmek için başlattıkları iletişim, kişilerarası iletişimi ifade eder. İlişkiyel kişilerarası iletişimin kurulmasında ve ilişkinin kişisel olmayandan kişisel olana doğru yönleneğinde aşağıdaki üç nitelik etkili olmaktadır (Devito, 2010: 2-3):

İkili öncelik (dyadic primacy): İkili ilişkiler çeşitli grup iletişimlerinde belirli düzeylerde iki kişi arasındaki ilişkilerin varlığını ifade etmektedir. Bu ikili ilişkilerde, iki kişi belirli konularda ortak noktalar çerçevesinde buluşarak iletişimlerini sürdürmektedirler. Gruplar içinde, ikili ilişki kuran kişilerin zaman ve konuya bağlı olarak değiştiği ve farklı ikili önceliklerin oluştuğu görülmektedir.

İkili koalisyonlar: Kişilerarası iletişim sürecinde, iki kişi arasında oluşan bu ikili koalisyonlar genellikle karşılıklı amaç, çıkar ve isteklere göre şekillenmektedir. Bu koalisyonlar sosyal hayat içinde çoğu kez iki kişiden fazla gruplar içinde de gerçekleşmektedir (iş yaşamında, aile içinde vb. gibi). İkili koalisyonlar üretici olduğu gibi yıkıcı özellikler de taşıyabilmektedir.

İki anlayışı/bilinci: Kişiler arasında kurulan iletişim, kişilerin söyledikleri ve yaptıklarıyla birlikte, ilişkileri hakkında ne düşündükleriyle de ilişkilidir. İki anlayışı/bilincine göre; kişilerin ilişkileri geliştikçe karşılıklı olarak duygu ve düşünce bağlamında iki bilinci de artmakta ve kişiler bir bütünün iki yarısı gibi birlikte var olma hissini daha fazla hissetmeye başlamaktadır. Kişilerarası iletişimde iki bilinci arttıkça kişilerden çok “ilişki” önem kazanmaya başlamakta ve artık ilişkinin kendisi kişilerin önüne geçmektedir.

2.1.5.2. Gelişimsel yaklaşım

Gelişimsel perspektif, durumsal perspektifin tüm yaklaşımlarını kapsamakla birlikte, kişilerin yaşam alanının bir diğeri ile örtüşebileceğini, birbirlerini kapsayabileceğini de varsaymaktadır. Ayrıca kişilerarası iletişim sürecinin, yalnızca iki kişi ile sınırlı kalmamakla birlikte sadece yüz yüze etkileşimi de gerektirmediği ifade edilmektedir. Gelişimsel perspektife göre, kişilerin karşısındakiyle tüm ilk etkileşimleri kişisel olmayan bir nitelik taşımaktadır. Kişiler, diğer kişilerle öncelikle onların sosyal rolleri aracılığıyla ilişki kurmaktadır. Kişilerarası iletişimde birincil etkileşimler, diğer kişiler hakkında ilk izlenimler ve algılar yolu ile tahminlerde bulunmakla başlamaktadır. Gerald Miller (1975), kişilerin ilk etkileşimlerinde kişisel olmayan düzeyden, süreç içinde kişisel düzeye doğru sosyolojik ve kültürel içerikli mesajlar ve tahminlerle ilişkilerin geliştiğini belirtmektedir. Kişilerarası iletişim sürecinde, kişilerin bu birincil düzeydeki ilişkileri zamanla gelişerek belirli bir nitelik kazanır. İlişkiler nitelik olarak değıştikçe yakınlaşma daha çok olmakta ve daha çok psikolojik bilgi (kişisel özellikler, davranış ve deneyimler vb.) paylaşılmaya başlanmaktadır. Kişiyeye yönelik daha fazla psikolojik bilgi edinmek, diğer kişilere nasıl etkileşim kuracakları konusunda bilgi vermektedir (akt. Gürüz ve Eğinli, 2014b: 67-68). Gerald Miller (1978), iletişimin gelişimsel özelliğini dikkate alarak, kişilerarası iletişimin kişisel olmayan boyuttan kişilerarası boyuta geçmesinde etkili olan üç faktörü şu şekilde açıklamaktadır (akt. Devito, 2010: 3-4):

Psikolojik bilgi: Kişilerin birbirleri ile kurdukları ilişkiler, iki kişinin karşılıklı olarak sahip oldukları psikolojik bilgilere bağlı olarak oluşturdukları yargılara dayanmaktadır. Psikolojik bilgi, sosyal etkileşim içinde bulunan kişileri diğerlerinden ayırt ederek daha yakın hissetme/algılama özelliği ile kişilerarası ilişkiye yön vermektedir. Örneğin, sınıf ortamında birbirini tanımayan iki öğrenci aynı memleketten olduklarını öğrendikleri andan itibaren birbirilerini daha iyi tanımaya, yakınlaşmaya başlayabilirler. Kişisel olmayan düzeyde kurulan ilişkilerde sosyal roller kişilerarası iletişim için belirleyici iken, kişisel boyuta geçildiğinde kişilerarası iletişim için belirleyici özellik ancak psikolojik nitelikteki bilgilerdir.

Açıklayıcı bilgi: Kişilerarası ilişkilerin gelişimi bilgi temeline dayalı olduğundan, kişilerin birbirlerine yakınlık düzeyleri arttıkça elde ettikleri bilgiler ilişkilerine açıklayıcı bir yön getirmektedir. Bu açıklayıcı yön, kişilerin birbirleri hakkında daha iyi tahminlerde bulunmalarını sağlamak gibi olumlu bir nitelikte olmasının yanı sıra olumsuz yönleri de ortaya çıkarabilmektedir. Kişiler arasındaki açıklayıcı bilgiler arttıkça kişiler birbirlerinin

davranış ve iletişimlerine ilişkin nedensel yargılara vararak birbirlerinin davranışlarını açıklayabilmektedir.

Kişilerin oluşturdukları kurallar: Kişisel olmayan durumlarda, etkileşimin kuralları sosyal normlar tarafından oluşturulmaktadır. Kişilerarası olmayan bir durumda, kişiler toplumsal ve kültürel yapı tarafından oluşturulan kurallara göre davranmakta ve iletişim kurmaktadır. Ancak zaman içinde karşılıklı olarak psikolojik bilgi düzeyleri artan kişilerin kendi kurallarını kişisel ilişkileri için oluşturmaları gerekmektedir. Gelişimsel yaklaşıma göre kişiler arasındaki kişisel olmayan ilişkiler, zaman içinde yakın ilişkilere dönüşebilmektedir.

Durumsal yaklaşım, kişilerin birbirini anlaması için yeteri kadar zaman vermemekte, kişilerin kendilerini ortaya koymalarına bir fırsat tanımamaktadır. Gelişimsel yaklaşım ise, iletişimin dinamik olduğunu ve zaman içinde değişebildiğini, kişilerarası olmanın derecesinin önemli olduğunu savunmaktadır. Daha önce kişisel ve özel olmayan iletişim zamanla oldukça özel ve kişisel hale gelebilmektedir. Kişilerin birbirleri hakkındaki kişilerarası bilgilerinin düzeyi arttıkça, birbirlerinin davranışlarını açıklayabilecek ve daha iyi tahminlerde bulunabilecek böylelikle de yakınlaşma sağlanmış olmaktadır.

2.2. Empati Olgusu

İnsanlar ve hayvanlar çevrelerini duyu organlarının yardımı ile araştırırlar; dinlerler, koklarlar, seyrederek ve dokunurlar; çevrelerinin bütünsel bir izlenimini oluşturur, bu izlenimlerini hatırlar, birbiriyle karşılaştırır ve geçmiş izlenimler temelinde beklentiler geliştirirler. İçsel dünya, duyu organlarımızın yardımı ile gözlemlenemez. Düşüncelerimiz, arzularımız, duygularımız ve fantezilerimiz, görülebilir, koklanabilir, duyulabilir ya da dokunabilir değildirler. Bunların anlaşılabilmesi insanları anlama kabiliyeti ile mümkündür. Fiziksel uzayda bir varlıkları yoktur ama yine de gerçekleştirirler ve zaman içinde ortaya çıktıkça onları gözlemleyebiliriz (Kohut, 1982: 395-407). Karşımızdaki insanların iç yaşantıları, düşünceleri ve duygularını doğrudan doğruya gözlemleyemiyoruz. Ancak, iç dünyanın bir takım semboller, ses tonları, yüz ve beden ifadeleri gibi görüntülerine tanık oluyoruz (Ünal, 1982: 71-93). İnsanları anlama kabiliyetinin içerik karşılığı olarak literatürde, kişilerarası algı, sosyal algı, sosyal duyarlılık ve empati gibi çeşitli kullanımlar vardır. Empati kavramının yaygın şekilde kullanılması, anlamındaki genişlik ve aynı zamanda kısa bir ifade olması açısından genellikle kabul görür bir terimdir (Ünal, 1982: 71-93).

2.2.1. Empatinin Bileşenleri ve Gelişimi

Kökeni açısından ele alındığında, bugün kullanılmakta olan empati teriminin iki kökeni vardır. Bunlar Almanca'daki “*emfühlung*” ve Eski Yunanca'daki “*empathia*” terimleridir. Eski Yunanca'da “*em*” ya da “*en*” önekinin karşılığı, “*..de*” ya da “*..in içinde, içerde*” ; “*pathia*”nın karşılığı ise “*hissetme*” ya da “*algılama*” anlamını taşımaktadır. Eşduyumun (*empatinin*) karşılığı olarak kullanılan “*emfühlung*” kelimesi Almanca'da bir başkasının yerine geçebilme, İngilizce'de ise “*bir başkasının ayakkabısını giyebilme*” biçiminde ifade edilmektedir. Diğer dillerde ise empati sözcüğünün tam olarak bir karşılığının olmadığı görülmektedir. Fransızca'da “*a sym pathetic penetration*” , “*affection*” ve “*empathie*” terimlerinin kullanıldığı, İtalyanca'da “*simpatico*” ve Japonca'da “*omoiari*” empati kavramını karşılamak amacıyla kullanılmaktadır (Gülseren, 2001: 133-134). Empati kelimesi Türkçe'de eşduyum olarak da kullanılmaktadır. Özellikle psikoloji, psikiyatri ve iletişim ile ilgili alanlarda “*eşduyumlu anlayış*” (*empathic understanding*) ve “*eşduyumlu olma*” (*being empathic*) kavramlarının sıkça kullanıldığı görülmektedir.

Empati kavramını ilk Alman psikolog Thedor Lipps kullanmıştır. Lipps, 1897 yılında “*emfühlung*” ifadesini bir insanın kendisini karşısındaki bir nesneye -örneğin kendisini bir sanat eserine- yansıtması, kendisini onun içinde hissetmesi ve bu yolla o nesneyi özümseyerek anlaması süreci olarak tanımlamıştır. Lipps'in 1903 yılında yayınlanan bir makalesinde, insanın iletişim kurarken, “nesnelere ilişkin, kişinin kendisine ilişkin ve diğer insanlara ilişkin” olmak üzere üç tür bilgiye sahip olması gerekliliğinden söz edilmekte ve bu üç tür bilgiyi edinme yoluna “*emfühlung*” adı verilmektedir. Böylece kişinin karşısındaki bir insana kendisini yansıtarak, iç taklit yoluyla onunla paralellik kurabileceği ve onu anlayabileceği vurgulanmaktadır (İkiz, 2006: 13).

1909 yılında Amerikalı psikolog E.B.Titchener “*emfühlung*” terimini, Eski Yunancadaki “*empathia*” teriminden yararlanarak İngilizceye “*empathy*” olarak tercüme ettiği dönemde bu terim, bireyin kendini algıladığı objeye yansıtması anlamını korumaktaydı. Ancak Titchener bu kavramı daha da geliştirmiş, empatiyi kişinin duygularının hayali olarak farkında olması anlamında tanımlamıştır. Titchener, empatik duyarlılığın aynı zamanda çevremizi kişiselleştiren, insanlaştıran genel anlamda büyük bir duyarlılık olduğundan bahsetmiştir. Böylece empatinin, psikoloji ve psikiyatri literatüründeki serüveni başlamıştır (Dökmen, 2015: 368).

Titchener tarafından empati sözcüğünün kullanılmasından sonra empati fenomenini açıklamak için farklı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Feshbach (1978) empatide perspektif alma üzerine yoğunlaşmış, Hoffman (1984, 1987) daha çok empatinin tanımı ve gelişimi üzerine odaklanmış, Eisenberg (1987) bazı olumlu sosyal (prosocial) davranışların nedeni olarak empatiyi incelemiş ve prososyal davranışla ilişkisi üzerine yoğunlaşmıştır. Davis (1983) ise empatiyi, bilişsel ve duyuşsal bir süreç olarak ele almış ve onu yapılar ve ilişkiler seti olarak incelemiştir (Duru, 2002: 22). Berger'e göre empati, bir başkasının duygu ve deneyimlerini paylaşma yeteneği iken, Marguues'a göre ise diğerlerinin iç dünyalarını bilme yeteneğidir (Yıldırım, 2005: 33). Bu görüşe paralel bir tanımda empati diğer kişinin mevcut duygusal durumuna ilişkin sinyallerin ve duygusal tepkisinin tanımlanması olarak ifade edilmektedir (Teresa, 2004: 22). Dymond (Dymond, 1968: 127-133) empatiyi "*diğer kişinin dünyasını (deneyim alanını) yapılandırmasını, davranışlarını, hislerini ve düşüncelerini yeniden düzenleme ve hayal etme yoluyla anlamaya çalışmak*" olarak tanımlamaktadır. Buhart ve Greenberg (1997) empati kelimesini diğer kişinin dünyayı nasıl algıladığını, nasıl paylaştığını, nasıl canlandırıldığını, nasıl hissettiğini anlamaya yönelik bir düşünce şekli olarak kullanıldığını ifade etmektedirler. Empati, empati kuran ve empati kurulan arasındaki bir bağlantıdır. Diğer bir ifadeyle, empati kuran ve empati kurulan kişi arasında kurulan bir tür etkileşime ve karşılıklı anlayışa dayanan bir fenomendir (Hakansson ve Montgomery, 2003: 268).

Empati terimi tarihsel süreç içinde çok çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Hickson (1985) ve Iannotti (1975) gibi araştırmacılar bu duruma dikkat çekerek empatinin yeterince iyi tanımlanmadığını, yapılan tanımlamalar arasında empatinin doğası, anlamı ve yararı konusunda tutarlılık bulunmadığını belirtmektedirler.

Empatiye ilişkin tanımların, yıllar boyunca şu temel aşamalardan geçtiği görülmüştür:

1. 1950'li yıllarda özellikle Dymond tarafından ele alan çalışmalar yapılmıştır. Bu yıllarda bilişsel nitelikte bir kavrama olarak ele alınan empati, "*bir insanın karşısındaki insanı tanıyarak, kendini onun yerine koyması ve onun özellikleri hakkında bilgi sahibi olması*" olarak tanımlanmıştır.
2. 1960'lı yıllarda empatinin bilişsel yönünün dışında duygusal yönünün de bulunduğu, yani karşısındakinin hissettiği duyguların aynısını hissetmek olduğu vurgulanmıştır.
3. 1970'lerde empati anlayışına göre, empati kuran kişi kendi üzerine yoğunlaşmak yerine dikkatini karşısındaki kişiye vermiştir. Bu yaklaşımda kişi kendisinin ne demek istediğinden çok, karşısındakinin ne hissettiği üzerinde durmuştur.
4. 1980'li yıllarda ise Ivey, bireyin içinde yaşadığı kültürden ayrı tutulamayacağını belirtmiş, bu nedenle karşısındaki kişinin kültürü ile de empati yapmanın gerekliliği üzerinde durmuştur (Dökmen, 1988: 156-157).

Günümüzde “*empati*” denildiğinde akla Carl Rogers ve onun konuya ilişkin çalışmaları gelmektedir. Psikoterapi alanında empatik iletişim kurma becerisiyle ünlenmiş Rogers’ın adı ile empati kavramı adeta özdeş hale gelmiştir. Meslek yaşamı boyunca empatiyi çeşitli şekillerde tanımlamış olan Rogers’ın 1970’li yıllarda ulaştığı empati anlayışı, bugün çoğunluğun üzerinde uzlaştığı bir tanıma dönüşmüştür. Katı bir nitelik taşımayan söz konusu tanım, genel çizgileriyle şöyledir; bir kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, o kişinin duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi sürecine “*empati*” adı verilir. Rogers’ın yapmış olduğu bu empati tanımı üç temel öğeden oluşmaktadır. Empati kurabilmek için gerekli olan bu öğeleri şöyle sıralayabiliriz:

- a) Empati kuracak kişi, kendisini karşısındaki yerine koymalı, olaylara onun bakış açısıyla bakmalıdır. Başka bir söyleyişle, empati kurmak isteyen kişinin, karşısındaki kişinin fenomenolojik alanına girmesi gereklidir. Psikolojide Fenomonolojik Yaklaşım’a göre her insanın bir fenomenolojik alanı vardır. Her insan kendisini ve çevresini kendine özgü bir biçimde algılar; bu algısal yaşantı öznedir, kişiye özgüdür. Yani her insan dünyaya, kendine özgü bir bakış açısıyla bakar. Karşısındaki kişiyi anlamak isteyen insan dünyaya onun bakış tarzıyla bakmalı, olayları onun gibi algılamaya ve yaşamaya çalışmalıdır. Bunu gerçekleştirmek için de empati kurmak istediği kişinin rolüne girmeli, onun yerine geçerek olaylara onun gözleriyle bakmalıdır. Kişi, karşısındaki rolüne girerek empati kurduğunda, o kişinin rolünde kısa bir süre kalmalı, daha sonra bu rolden çıkarak kendi yerine geçebilmelidir. Aksi halde empati kurmuş sayılmaz. Karşısındaki ile özdeşim kurmak veya ona sempati duymak, empatiden farklı şeylerdir. Empati kurmaya çalıştığı kişinin rolüne kısa bir süre için geçmeli “sanki o kişiymiş gibi” düşünmeye ve hissetmeye çalışmalıdır.
- b) Empati kurulabilmesi için karşıdaki kişinin duygu ve düşüncelerinin anlaşılması yeterli değildir. Bu noktada empatinin iki işlevsel bileşenini unutmamak gerekir; bilişsel ve duygusal bileşenler. Karşıdaki kişinin rolüne girerek onun düşündüğünü anlama bilişsel nitelikli bir etkinlik, karşısındaki kişinin hissettiklerinin aynısını hissetmek ise duygusal nitelikli bir etkinliktir. Bu yönüyle bilişsel bileşen, duygusal bileşenin ön şartıdır.
- c) Empati tanımındaki son öğe ise, empati kuran kişinin zihninde oluşan empatik anlayışı karşıdaki kişiye iletmesidir. Karşısındaki kişinin duygu ve düşünceleri tam olarak anlaşılabilir eğer anlaşıldığı ona ifade edilmezse, empati kurma süreci tamamlanmış sayılmamaktadır. Yani empati kurmak tek yönlü değil, iki kişi arasında karşılıklı geri bildirim dayanan bir iletişimi ifade eder (Dökmen, 2015: 157-160).

Empati kurmak, bir kimseyle var olma şeklidir. Bir kimsenin özel algı dünyasına girmek ve onunla tümüyle beraber olmak anlamına gelmektedir. Empati kurulan kişinin kendi dünyasında hissettiği anlamlar değiştikçe farklı duygusal durumlar içine girmesine (korku, öfke, sevgi, vb.) neden olur, bu durumda empati kuran kişinin de bu duygu değişimlerine karşı duyarlı olması gerekir. Diğer bir ifade ile geçici bir süre için o kişinin hayatını yaşamak, yargılamadan ona yaklaşmak ve onun dünyasındaki anlamları keşfetmektir (Akkoyun, 1983: 107-108).

Tarihsel süreç içinde pek çok araştırmacı ve kuramcı tarafından tanımlanan empati kavramının ortak noktaları şu şekilde sıralanabilir (Ertürk, 2010: 11-12):

1. Başkasının yerine koymak: Bir kimsenin kendisini, başka bir insanın düşüncesine, duygusuna ve hareketine hayali olarak nakletmesi, onun yerine geçmesi. Diğer kişinin yerine kendini koymak ve diğer kişinin hislerinin nasıl olduğunu kavramak.
2. Başkası gibi hissetmek: Bir kimsenin kendisini, bir başka insan veya grubun durumunda hissetmesi veya kendini onlarla özdeşleştirme (identification).
3. Başkasının duygularının, heyecanlarının ve davranışlarının farkında oluş: Bunların anlam ve önemlerinin objektif ve bilinçli olarak farkında oluş. Diğer insanın acılarının, sevinçlerinin, korkularının kısacası duygularının farkında oluş. Diğer kişinin hislerinin ve duygusal deneyimlerinin paylaşılmasıdır.
4. Başkasının algısını, düşüncelerini, duygularını, tutumlarını ve özelliklerini anlayabilme çabası: Çevremizdeki insanların psikolojik algılarını, düşüncelerini, duygularını, tutumlarını ve özelliklerini anlama kabiliyeti. Dymond empatide diğer kişiyi tam olarak anlama üzerinde durmuştur. Wispe'ye göre diğer kişinin negatif ve pozitif yaşantılarını yargılamadan anlama çalışmasıdır.
5. Başkasının zihinsel yaşantısının, bakış açısının kavranması: Karşımızdaki insanın zihni durumunun doğrudan doğruya kavranması. Chapin, Kerr, Speroff; diğer kişinin görüş açısını tam olarak hayal etmek üzerinde durmuştur. Murphy ve Cronbach diğer kişiye onun perspektifinden bakma yolu ile onu tanımak ve anlamak olarak açıklamıştır. Diğer kişinin bakış açısını onun rolüne girerek, akıl yoluyla zihinsel olarak tanımlamasıdır.
6. Başkasının yaşayış ve düşüncesine dahil olmak, iştirak: Duygulara, bildirişim, düşünce ve motivasyonda insanlar arasındaki iştirak. Yaşamın onun için ne ifade ettiğini anlamak bakımından başka insanın yaşayış ve tecrübesine dahil olmaktır. Clore ve Jeffrey'e göre, diğer kişi imiş gibi aynı duyguları kişinin yaşaması, diğer insanların yaşadıkları duyguları önceden yaşamış olmasıdır.

Empatinin gelişebilmesi için iki kişi arasında bir etkileşim olmalı ve bu etkileşimin psikolojik ve kişilerarası yönleri bulunmalıdır. Empati algılama, bilme, hissetme, bir olma, ilişki kurma, deneyimi paylaşmayı içeren bir kişilerarası süreçtir. Empati kavramının tanımlanmasının güçlüğü psikolojik, bilişsel ve duygusal bileşenlere sahip olmasından gelmektedir. Bilişsel fenomene göre empati kuran kişi diğer kişinin deneyimlerini çıkarsamalı ve bakış açısını ortaya koyabilmelidir. Duygusal fenomene göre ise empati kuran kişi diğer kişinin içsel deneyimlerini paylaşmalı ve hislerini anlamalıdır (Kerem ve Fishman, 2001: 710).

Empati kavramı, 1950'li yıllara kadar bilişsel nitelikli bir kavram olarak ele alınmış, "empati ölçümü" adı altında daha çok kişilerin birbirlerini nasıl algıladıkları ölçülmüştür. 1960'lı yıllarda bilişsel boyutun yanı sıra duygusal boyutu da vurgulanmıştır. 1970'lerde ise üçüncü aşamaya geçilmiştir. Bu dönemde empati, 1960'lara oranla daha dar anlamla kullanılmaya başlanmış, bir kişinin belirli duygusunu anlamaya ve durumunu ona iletmeye empati adı verilmiştir (Duru, 2002: 22). Duan ve Hill (1996) duygusal ve bilişsel bileşenin birbirinden farklı ve bağımsız olan, karşılıklı olarak etkileşim sonucunda ortaya çıkan iki farklı kişilerarası davranışı açıklamaya yönelik olduğunu belirtmektedirler. Buna bağlı olarak bilişsel bileşene zihinsel/entelektüel empati ve duygusal bileşene de empatik duygular adını vermişlerdir (Duan ve Hill, 1996: 25-30). Pitchers'a (1999) göre, empati bilişsel ve duygusal öğeleri içermekte ve davranışsal tepki ile ifade edilmektedir. Bilişsel empati, zihinsel olarak diğer kişinin bakış açısıyla bakma onun rolünü alma ya da diğerinin

yerinde kendini imgeleme anlamını taşımaktadır. Duygusal/duyuşsal empati, diğer kişinin duygusuna aynı duygu ile karşılık vermeyi ifade etmektedir (Giblin, 1996: 229-236). Gladstein (1983) empati kuran ve empati kurulan arasındaki anlayışın ortaya çıkmasının çocukluk döneminden itibaren bilişsel yapının gelişmesine bağlı olduğu ve bilişsel yapının deneyimlerle oluştuğunu ifade ederek bilişsel empati kavramını kullanmıştır. Bilişsel empatiyi “diğer kişinin bakış açısını onun rolüne girerek zihinsel/entelektüel ya da akıl yolu ile tanımlaması” olarak açıklamakta, bilişsel empatinin “diğer kişinin gözleriyle görmek ve diğer kişiyi kendisi imiş gibi yakın bir biçimde anlama” olduğunu belirtmektedir (Gladstein, 1983: 467-482).

Empati ile ilgili yapılan tanımlara bakıldığında çoğunlukla duygusal bileşenin tanımlanması ve açıklanması üzerinde durulduğu görülmektedir. Empati kurarken duygusal bileşenin önemli olduğu görüşünde olan araştırmacılar fenomenolojik alanın anlaşılmasının, empati kuran kişinin diğer kişinin ilişkisel deneyimleri ve bilişsel anlayışını anlayabilecek deneyimlere ve duygusal bileşenlere sahip olma ile ilgili olduğunu ifade etmektedir (Hakansson ve Montgomery, 2003: 269).

Patterson (1974) empatinin dört aşamada gerçekleştiğini açıklamaktadır. Birinci aşama diğer kişinin empati kuran kişi ile iletişim kurması, ikinci aşama diğer kişiyle iletişim kurulması yolu ile içinde bulunduğu durum ve bilişsel yönünün anlaşılması, üçüncü aşama diğer kişinin iletişim ve davranış özelliklerinin tanımlanması, dördüncü aşama ise diğer kişinin dünyasının ve bakış açısının algılanması olarak tanımlanmaktadır. Son aşamada diğer kişiye ilişkisel bir yaklaşımla anlaşıldığını hissettirmesi ve gerekiyorsa yardım edilmesi sağlanmaktadır.

Bileşen	Tanımı
Duygusal	Diğer kişinin içsel hislerinin ya da psikolojik durumunun paylaşılması ve sübjektif olarak deneyimlenmesi yeteneği
Etik	Empati ile diğer kişiye yardım etmek için içsel bir istek duyma
Bilişsel	Diğer kişinin objektif tutumlarından bakış açısının ve hislerinin anlaşılması ve entelektüel özelliklerinin tanımlanması yeteneği
Davranışsal	Diğer kişinin bakış açısının anlaşılmasına yönelik iletişim ile yanıt verilmesi

Çizelge 2.3 Morse’un empati bileşenleri (akt. Gürüz ve Eğinli, 2014a: 29)

Chambers (2000) ise, empatinin üç farklı aşamasının olduğunu ifade etmektedir. Bu aşamalar şu şekilde açıklanmaktadır:

Duygu anlayışı: Empati kuran kişi ile empati kurduğu kişi arasında duygusal bir deneyimin ortaya çıkmasını ifade etmektedir. Hissedilen duygunun birbiriyle aynı doğrultuda olması gerekmektedir, ancak aynı duygulara sahip olmaları beklenmemektedir.

Bilgi anlayışı: Empati kuran kişinin duygu ve düşüncelerini tam olarak bilmesi ve tanımlaması yeterli değildir. Duygu ve düşüncelerin anlaşılmasından dolayı ortaya çıkan anlamın karşılıklı paylaşılması gereklidir.

Birleştirilmiş (duygu-bilgi-davranış) anlayış: Empati kuran kişinin diğer kişinin duygu ve düşünceleri anlamasının etkisi sonucunda kendi duygu ve düşünceleri ile değerlendirerek objektif bir biçimde ifade etmesidir. Birleştirilmiş anlayışın diğer anlayışlardan farkı, karşıdaki kişinin ruh ve düşünce durumunun anlaşıldığının ifade edilmesi gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Bir kişinin kendisini karşıdaki kişinin yerine koyarak onun bakış açısını, duygularını ve düşüncelerini anlaması, hissetmesi ve ona bu anlayışını ifade etmesi süreci olan empati, kişinin kendisine değil karşı tarafa odaklı olduğu bir eğilimdir. Kişi, empati kurarken, diğer kişileri anlamaya ve onlar gibi hissetmeye yönelir, o kişinin içinde bulunduğu duruma yönelik herhangi bir tepki geliştirmez. Bu eğilim, karşıdaki kişinin anlaşılması ve bu anlayışın ona iletilmesi ile doğru olarak gerçekleşmiş olur. Bu karşılıklı anlayış ve hissetme, diğer bir deyişle karşılıklı olarak duygu paylaşımına açık ve hazır olmak kişilerarası ilişkilerde “çok yakın olma” eğilimiyle ilişkilidir. Çok yakın olma (intimacy) durumu, yaşantıların karşılıklı olarak anlaşılması ve iş birliğinin istenmesine dayanmaktadır. Bu eğilimde, empatinin otomatik bir tepki olmadığı, zihinsel ve duygusal anlayışı içerdiği ve iç görüyü yansıttığı görülmektedir. İnsanları anlamak istemek, sabır ve anlayışla beklemeyi bilmek, empatinin oluşumunda hazır olunduğunun bir göstergesidir.

Empatinin tarihsel gelişimine bakıldığında, empati gerek deneysel psikoloji gerekse psikanaliz alanlarında farklı yaklaşımlarla açıklanmaya çalışılmıştır. 19. ve 20. yüzyılın başlarına kadar, adı geçen alanlarda empatinin ortak anlamda “içini hissetme” kavramına odaklandığı görülmektedir. Bu dönemde “bir kişi diğerinin yaşamını nasıl anlayabilir ve anlamlandırabilir, nasıl aynı deneyimler paylaşılır?” sorularının yanıtı aranmıştır. Yapılan araştırmalarda, empatinin biyolojisine yönelik veriler elde edilmeye çalışılmış, insan beyninin belirli duygusal ifadelerle tepki verebilecek bir yapıda olduğu ve bu nedenle de empatinin bir tepki olarak ortaya koyulabileceği saptanmıştır. Belirli duyguların ve yoğun bağlantıların kurulabildiği, duyguların okunması ve duygulara ilişkin uygun tepkilerin

verilmesi, insan beyninin empatiyi kurmaya oldukça yatkın olduğu sonucunu göstermektedir.

Yapılan araştırmalar sonucunda empatinin zaman içerisinde öğrenilebildiği ifade edilmektedir. Empatik tepkiler, kişilerin bu konuda deneyimler yaşaması ve yaşadığı deneyimlerin sayısına bağlı bir artış göstermektedir. Kişilerin, hem kendi hem de diğerlerinin yaşamlarında gözledikleri olaylar arttıkça karşıdaki kişiyi daha fazla anlayabilmektedirler. Empati kişinin kendi yaşantılarına bağlı olarak, benzer yaşantılara göre bir çıkarım yapabilmesi ile ilgilidir. Ancak sadece benzer deneyimler olması karşıdaki kişi ile tam olarak empati kurmaya yetmeyeceği gibi, bir kişinin empati kurması için benzer yaşantılara sahip olması da şart değildir. Benzer yaşantı ya da deneyimlere sahip olmak empati kurmayı kolaylaştırmaktadır. Benzer deneyimler olmadığı durumlarda da karşıdaki kişinin dünyasının anlaşılması mümkün olmaktadır. Bu durumda kişi duygusal iç görüleriyle tanımlamalar yapabilmektedir. Bu nedenledir ki kişinin empatik tepkiler verebilmesi için öncelikle kendini tanıması ve kendi duygularını ifade edebilmesi gerekmektedir. Kendi duygularını tanımlayan kişinin diğer bir değişle kendi farkındalığı olan kişinin diğer kişilerin duygularını anlaması ve tanımlaması kolaylaşmaktadır. Empatinin gelişimiyle ilgili Bryant *üç faktör teorisini* ortaya koymaktadır. Bu teoriye göre (Gürüz ve Eğinli, 2014a: 30-31):

Duyguların doğuştan gelmesi: Duygular doğuş yolu ile kişinin kazandığı özelliklerdir. Genel olarak kişinin uyarılara verdiği otomatik tepkilerdir. Empati de otomatik olarak verilen tepkidir.

Duyguların uyarılma ile meydana gelmesi: Duygular çevreden gelen fiziksel uyarılar ile ortaya çıkan ve kişiyi farklı duygulanımlar içerisine sokan otomatik tepkilerdir. Empati de hem otomatik hem de koşullanarak ortaya çıkabilmektedir.

Duyguların deneyimle oluşması: Duygular kişilerin kendi duygularının bilincinde olması, çeşitli durumlarda ortaya çıkan duygusal durumları tanımlama, düzenleme ve yönlendirme yeteneğine bağlıdır. Empati kişinin duygusal durumunu yönlendirme yeteneği ile ilgilidir.

Empatinin gelişimi konusu incelendiğinde başka bir bebeğin düştüğünü gören bebeğin kendi canı yanmış gibi etkilendiğini ve ağlamak üzere olduğu, diğer bir bebeğin ise ağlayan arkadaşına oyuncadığını vererek onu teselli etmeye çalıştığı empati eğitimi almış annelerin gözlemleri sonucunda belirlenmiştir (Goleman, 2002: 128). Hoffmann (1987) bebekler üzerinde yaptığı çalışmalarda “birincil empatik tepkiler” olarak adlandırdığı durumun, aktif dinleme, farkındalık, duyarlılık ve üst düzey algılama gibi aşamalara ilişkin duygusal ve bilişsel ipuçlarını içermediğini ifade etmektedir. Çocuklardaki empatik gelişimin yedi ile sekiz yaşlarında oluşmaya başladığı ve on iki yaşına kadar gelişim gösterdiği ifade edilmektedir. Bilişsel gelişimin artması ile birlikte diğer kişinin rolüne

girmede daha başarılı olmaktadır (akt. Gürüz ve Eğinli, 2014a: 31). Bebeklik döneminde empatik tepkilerin başlangıcı kabul edilen duygusal tepkilerin geliştiği kabul edilmektedir. Bu noktada çocuklarda empati gelişiminde annesiyle olan ilişkisi oldukça önemlidir. Çocuklar empati kurma ve diğerlerinin yardım etme davranışının gelişmesinde bakım veren kişi ile arasında kurduğu bağlar, ilgi ve verilen tepkiler belirleyici olmaktadır. Çocukların davranışları ile verilen fiziksel cezalar, tehditler ve kötü sözler; çocuğun aşırı derecede ve nedensiz bir şekilde ödüllendirilmesi, anne ya da babanın yokluğunun vermiş olduğu duygusal eksiklik çocuğun duygusal gelişiminin oluşmasına negatif etki etmekte ve empati kurmasını olumsuz yönde etkilemektedir.

Bebeklik döneminde duygusal tepkileri kısıtlanan çocukların büyüdüklerinde de kendi ruh halini ifade edemedikleri aynı zamanda diğer kişilerin duygusal durumlarını anlayamadıkları görülmektedir. Çünkü çocuğun duygusal olarak ihmal edilmesi, duygusal açıdan yaralanması, hakaret ve kötülük içeren sözel ifadelerle sürekli olarak taciz edilmesi duygusal olarak bir körelmeye neden olmaktadır. Bu nedenle bu çocukların büyüdüklerinde empati eksikliği gösterdikleri ve genellikle kişilik bozukluğu yaşadıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte, empatinin nörolojik yapısı incelendiğinde, beyindeki duygusal merkezlerin zarar görmesi ya da gelişmemesi de empatik yetilerde eksiklik yaratmaktadır. Empatinin kökeni özbilinçtir. Kişiler duygularına ne kadar açık olurlarsa diğer kişilerin hislerini okuma konusunda da o derece açıklık gösterirler. Kendisinin ne hissettiği hakkında bir bilgisi olmayan kişilerin diğer kişilerin duygularını anlama konusunda da becerileri olamamaktadır. Bu kişiler söz ve hareketlerin arka planını oluşturan duygusal ifadeler ve sözsüz iletişim unsurlarını algılayamamakta ve hatta farkına dahi varamamaktadırlar. Diğer kişilerin ne hissettiğini anlayamama duygusal zeka bakımından bir eksiklik olduğunu göstermektedir. Duygusal ahengi kapsayan empati yeteneği, başkasının duygularını paylaşabilme yetilerinin bir bileşimidir (Goleman, 2002: 126-134). Empati eksikliği, iletişim becerilerini de olumsuz etkileyerek kişilerarası ilişkilerde sorunlar yaşanmasına neden olabilmektedir. Bununla birlikte, empati eksikliği olan ya da empati yetisine sahip olmayan kişilerin cinayet işledikleri, çevresindeki kişilere fiziksel ve duygusal zararlar verdikleri görülmektedir. Buna bağlı olarak empati becerisine sahip olan kişilerin duygusal bakımdan daha dengeli oldukları ve kişilerarası ilişkilerde karşıdaki kişinin duygu ve düşüncelerini okuyabildikleri için daha anlamlı ilişkiler geliştirebildikleri de söylenebilir.

Empatik iletişim yeteneğinin gelişmesi, aynı zamanda da kişinin içinde büyüdüğü aile ile ilgilidir. Kişinin büyüdüğü ailede sağlıklı bir iletişim ortamı var ise, ve çocuğun gelişimiyle ilgili bir tutum söz konusu ise çocuğun duygusal gelişimine olumlu katkıda bulunulur. Ayrıca ebeveynler çocuğun duygusal ve bilişsel tepkilerini gözlemleyerek çocuklarını tanıma, belirli durumlarda yardım ederek ve genellikle çocuğun empatiyi öğrenmesine olanak tanıyarak yetiştirmelidirler. Kişilerin empatik tepkilerinin temelleri de çocukluk döneminde atılmaktadır. Kişinin empatik tepkileri hem kendisi hem de başkalarının ihtiyaçlarının ve beklentilerinin nasıl karşılandığını öğrenmesiyle ilişkilidir. Empatik eğilim, çocuk ve ebeveyn arasındaki ilişkiye bağlı olarak zihinsel bir yapılanmaya sahiptir. Çocuğun gelişiminde ebeveynlerin verdiği tepkiler çocuğun deneyimlerinin oluşmasında etkili olmaktadır. Ebeveynler çocuğun deneyim edinmesini engeller ve çocuğun tepkilerine dikkat etmezlerse çocukta empatik duygular azalır (Teresa, 2004: 23-27).

Empatinin yetişkinlerde eğitim yoluyla geliştirilmesi ya da diğer bir ifadeyle empatik yeteneklerin daha ileri bir düzeye ulaştırılması ile mümkündür. Empati eğitimlerinde, bilişsel bir yaklaşım temelinde empatinin ne olduğu, nasıl geliştirilebileceği, diğer kişinin içinde bulunduğu duygusal durumun nasıl anlaşılacağı, nasıl olumlu cevaplar verilebileceği empatik algı ve yeteneğin geliştirilmesine yönelik bilgiler verilmektedir (Kışlak ve Çabukça, 2002: 35-42). Bununla birlikte, bu eğitimlerde kişinin kendi duygularına ve düşüncelerine odaklanarak kendini tanıması sağlanmakta, farklı durum ve koşullar içinde ne gibi tepkiler verdikleri belirlenmekte, aynı zamanda da kendileri ile diğer kişiler arasındaki benzerliklere odaklanmaları, buna bağlı olarak duygusal ve bilişsel olarak diğer kişi ya da kişileri algılamayı sağlayacak uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Empati de rol oynama tekniği kullanılarak diğer kişiyi anlamının gelişmesi ve onun rolü ile bir bakış açısı oluşturulması mümkün olmaktadır.

2.2.2. Psikolojik Yaklaşımlara Göre Empati

2.2.2.1. Psikanalitik yaklaşım ve empati

Psikanalizmin öncülerinden Breuer Freud içebakış ve empatinin bilimsel olarak kullanımına yer vermişlerdir. İlk olarak içebakış ve empatinin, yeni bilimin gözlem araçları olarak tutarlı bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Kohut'a göre psikanalitik açıdan gözlem yöntemi içebakışı ve empatiyi içermelidir. Kohut'un kendilik (self) psikolojisinde kullanılan analitik tekniğinin temel unsurlarından biride empatidir. Burada empati kişinin içsel durumunun anlaşılmasının önemli bir yolu olarak kabul edilir. Psikanalitik anlayış,

kişinin yaşantısına yakın biçimde bir paylaşımın sağlandığı, dolaylı iç gözleme olanak veren empatik-içebakışla ortaya çıkar. Kohut gözlem tarzının temel bileşenleri olarak içebakış ve empatiyi içermesiyle olguları zihinsel, pisişik veya psikolojik olarak adlandırmaktadır. Bu bağlamda “temel” terimi içebakış ve empatinin psikolojik gözlemde asla noksan olamayacağını ve hatta tek başına da varılabileceğini ifade etmektedir. Bu konuyla ilgili olarak Kohut (Kohut, 1982: 395-407) “*İçebakış, Empati ve Yarı Döngüsel Ruh Sağlığı*” isimli makalesinde şu açıklamayı yapmaktadır:

... Ancak bu psikolojik içgörüler, analistin içebakışın empati diye adlandırılan uzantısını (dolaylı içebakış) kullandığı, eğitilmiş içebakış becerisinin sonucudurlar. Şüphe yokki bu tartışmalar, içebakış ve empatinin Psikanalitik gözlemin ana bileşenleri olduğunu ima etmez. Diğer tüm psikolojik gözlemlerde olduğu gibi psikanalizde de, gözlemin asıl unsurları olan içebakış ve empati genellikle diğer gözlem yöntemleriyle bağlantılı ve kaynaşmış haldedirler. Bununla birlikte nihai ve sonucu belirleyici gözlemsel eylem, içebakış ya da empati yoluyla olanıdır. Buna ek olarak, kendi kendine analiz durumunda içebakışın tek başına var olduğunu da gösterebiliriz. Bu noktada, empatinin bilimsel psikoloji dışındaki kullanışlarını incelemek verimli olabilir.

Günlük hayatta tutumlarımız bilimsel açıdan sistemli değildir ve gözlem nesnemizle az ya da çok empati kurabilmemize bağlı olarak, olguları psikolojik ya da zihinsel olarak görme eğilimindeyizdir. Psikolojik bir kavrayışa en kolay kendi kültürel yaşantımızdan olan insanları gözlemlediğimizde ulaşabiliriz. Hareketleri, sözel davranışları, arzuları ve duyarlılıkları bizimkilere benzer ve farklı bir ortamdan gelen insanlara önemsiz gelebilecek ipuçları temelinde onlarla empati kurabilmemiz mümkündür. Yine de deneyimleri bizimkine benzemeyen farklı bir kültürden gelen insanları gözlemlediğimizde bile, empati kurabileceğimiz bazı ortak deneyimlerin keşfi ile, onları psikolojik olarak anlayabileceğimize inanırız.

İnsan kendisine içebakış, diğerlerini ise empati (dolaylı içebakış) yoluyla anlamaya çalışmaktadır. Bir başka ifade ile duyuları içerdiğinde fiziksel olgulardan içebakış, empatiyi içerdiğinde ise psikolojik olgulardan söz edilmektedir. Kısacası bazı sembolik anlatımlar ve yaşayışlarla kişi başkasını ve kendisini anlamlandırma süreci yaşamaktadır. Başkasını ve kendisini anlamlandırma sürecinin önemli bir kavramı olan empatik bakışla, bu sürecin nasıl işlediğini açıklayan üç görüş bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla şu şekildedir (Ünal, 1982: 71-93):

- 1) Çıkarsama (inference) Kuramı: Çıkarsama kuramı empatiyi, bir çeşit yansıtma (projection) olarak ele almaktadır. ... Freud çıkarsama ve taklit görüşünü benimsemesine rağmen empatinin kapsamının daha dar anlaşılması gerektiği kanısındadır. Ona göre, empati sadece bir kimsenin benliğine esas itibari ile yabancı olan şeyi anlamada rol oynayan bir faaliyettir. Herhangi bir kişi için özel olarak hiçbir önemi olmayan kimseler, empati vasıtasıyla anlaşılacaktır. Fakat özellikle bize benzeyen veya herhangi bir anlamda, bizim için değeri olan kimseler, daha ziyade, özdeşleşme (identification) yolu ile anlaşılacaktır. Empati, hemen kavranamayan faaliyetleri, taklit ve çıkarsama yoluyla anlamak için zihinsel bir gayrettir; oysa özdeşleşme heyecansaldır, bilinçsizdir ve kendine özgü hiç bir taklitçiliği gerektirmemektedir.
- 2) Rol Oynama Kuramı: Empatinin açıklanmasına yardım eden ikinci kuram da George H. Mead tarafından geliştirilen rol alma (role taking) kuramıdır. Rol alma veya rol oynama kuramı, çevremizdeki insanları taklit etmek veya kendimizi onların yerine koymak suretiyle başkalarının görüş açılarını kavramak, onların davranışları ile ilgili bekleyişler

geliştirmek olanağını savunmaktadır. Bir başka ifadeyle rol oynamanın, empatiyi nasıl mümkün kıldığını açıklar. Bu görüş de gözlenebilen şeyin, fiziki davranışlar olduğunu kabul eder ve bunların nasıl anlam kazanıp yorumlandığını araştırır. George H. Mead'ın temsil ettiği bu görüşe göre, empatik kabiliyetin gelişmesi şu yolla olmaktadır: çocuk, büyük ölçüde taklit kabiliyetine sahiptir; çevresindeki insanın davranışlarını taklit eder ve tekrar eder. Bu görüş, bir insanı anlamının, onun ortaya koyduğu fiziki ifade tarzlarının yorumlanmasıyla mümkün olacağını açıklar. Kişinin karşısındaki insanın psikolojik yaşantısı kendisine kapalı olduğuna göre, bu yorumlamanın kaynağı da kendi yaşantılarıdır. Bu yüzden, başkalarını kendisiyle aynı kabul ettiği zaman, onları anlamada hatalara düşebilmektedir.

- 3) Heyecan Yayılması Olarak Empati: Harry Stack Sullivan'ın ortaya koyduğu bu görüşe göre, çocuk ile ona bakan kimse arasında, bir çeşit heyecansal bir bağ vardır. Sullivan buna empati adını vermektedir. Ona göre , bu anlamdaki empati, çocuk ile ona bakan yetişkin arasında bir bildirişim sağlamaktadır. Yetişkin bir insan, karşısındaki kişinin yüzünün solduğunu, vücudunun titrediğini gördüğü veya sesinin yükseldiğine yahut da kalbinin çarptığına dikkat ettiği zaman onun nasıl bir ruh hali içinde bulunduğunu anlayabilmektedir. Sullivan'ın söz konusu ettiği bildirişim, çocuğun, bu tür dış heyecan belirtilerini algılayacak derecede olgunlaşmasından öncesini anlatır. Sullivan, bazı insanlarda empatinin bütün hayatı boyunca devam ettiğini söyler. Krech ve Crutchfield (1958) empatiyle ilgili olarak, kişi bir başka insanın heyecanının dış belirtilerini algıladığı zaman aynı heyecanı kendi içinde de duyabildiğini açıklamaktadır. Burada bir heyecan geçişinin varlığından söz edilmektedir. Bu geçişin birçok örnekleri vardır: matemli bir insanın feryadı kişide üzüntü uyandırır, gülen bir çocuk insanı güldürür, korkan bir insanın durumu, kişide de korku yaratır.

Psikanalitik yaklaşım açısından ele alındığında empatinin içsel ve kişilerarası iletişimdeki önemi görülmektedir. Empati, empatik anlayış (empathic understanding), özdeşim (identification), yansıtımlı özdeşim (projective identification) kavramları ile bu kuram içinde kendini ifade etmiş olmakla birlikte, bu kavramlar empati kavramı ile karıştırılabilmektedir. Yansıtma (projection) kavramı ise insancıl kuramlar içinde kendine empatinin yakın vazgeçilmez kavramlarından biri olarak yer edinmiştir.

2.2.2.2. İnsancıl (hümanistik) yaklaşım ve empati

Psikanalizin insan davranışının açıklanmasında temel aldığı bilinçaltı dürtülerinin etkilerini belirleyici olarak görmeyen bu yaklaşım, psikanalizimdeki insanın doğası “*kötü*” dür varsayımının aksine insanın doğasını “*iyi*” olarak kabul etmektedir. İnsana ve insanın gelişimine önem veren bir yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre, insan kendisinden, davranışlarından ve oluşturduğu kimliğinden kendisi sorumludur. Geçmiş ya da gelecek değil, içinde yaşanılan an önemlidir. İnsanı anlamak için onun iç yapısını bilmek gerekir. Bu yaklaşımda da iç gözlem önem taşımaktadır. Empati, içsel durumun ve içsel özelliklerin, hislerin iç dünyaya ilişkin deneyimlerin anlamlandırılmasıdır. Odak, duygular ve iletişim sürecine yöneliktir (Carlozzy, Bull, vd., 1995). İnsancıl yaklaşım 1960'lı yıllarda endüstri ve örgüt psikolojisi alanında popüler olmuştur. Bu dönemde, birey ve grupların tutumlarını öne çıkararak bireylerin iş doyumunu ve verimliliğini artırmaya yönelik insan ilişkileri teknikleri uygulamalarını başlatmışlardır (Jones, 1982: 15-36).

Hümanist psikoloji, uzun vadede, toplum ve örgütlerde çatışmalardan uzak, sağlıklı bir sosyal iklim ve uyumlu kişilerarası ilişkilerin oluşmasına katkıda bulunmayı hedeflemekte ve verimliliğin bunların sonucu olduğunu öne sürmektedir.

Felsefi kökleri Kierkegaard, Nietzsche, Heidegger ve Sartre'nın öncülüğünü yaptığı varoluşçu düşünceye dayandırılan Hümanistik yaklaşım, davranışçı ve Psikanalitik ekollere karşı tepki olarak 1950'lerde ortaya çıkmıştır. Hümanistik yaklaşım Abraham Maslow, Carl Rogers ve Rollo May ile anılmaktadır. Bu ekolün birçok temsilcisi olmasına rağmen Carl Rogers bu yaklaşımın en önemli temsilcisi olarak kabul edilir. Danışan (birey) merkezli kuramı Hümanistik yaklaşımda önemli bir yere sahiptir. "*İnsan, hızını kendinden alan oluşum halinde bir varlıktır*", görüşü Rogers'ın kuramının temelini oluşturmaktadır.

Rogers danışan merkezli terapi olarak bilinen yaklaşımıyla ün yapmıştır. Teorisi Maslow'un kendini gerçekleştirme kavramına benzer şekilde tek bir motive edici faktör üzerinde yoğunlaşır. Maslow'dan farklı olarak sağlıklı olan insanlarla değil, üniversitenin danışma merkezine gelen bireylere uygulanan danışan merkezli terapilerle oluşmuştur. Terapi esnasında sorumluluk terapist üzerinde değil kişinin kendisine yani danışana yüklenir. Bireye ilişkin içinde bulunan terapist onu koşulsuz kabul edici bir ortam içine sokacaktır. Rogers özellikle danışmanın kabul edici, ılımlı ve empatik anlayış gösterebilen bir tutumu sürdürebildiğinde, danışanların bazı olumlu davranış değişiklikleri gösterebildiğini ileri sürmüştür. Bu varsayım insan doğasına ilişkin bir görüşten kaynaklanmaktadır. Bu görüşe göre, insanı güdüleyen en önemli güç onun kendini gerçekleştirmek amacıyla gizil güçlerine etkinlik kazandırma eğilimidir. Rogers terapide üç kavram üzerinde durur: empati, değer verme ve içtenlik. Terapi esnasında empatik anlayış gereği terapist kendini danışanın yerine koyacaktır. Terapist danışanın iç dünyasına kendisini vererek bu duyguları kendi içinde yaşamaya çalışır. Bunu yaparken kendi yaşantısını da anlamaya çalışır ki buna da içtenlik denir (Babadoğan, 1992: 743-753).

Rogers'ın kuramına göre, sorumluluğu yaşamak, bireyin; kabul edilmeyen tutumları keşfedilmesi, benlik kavramıyla tutarlı olmayan, önceden inkar edilen veya çarpıtılan yaşantıların farkına varılması; benliği yeniden düzenlemenin yaşanması, benliğe dair algının ve tutumun değişmesiyle benliğin yeniden inşa edilmesini; ilerlemeyi yaşamak, bazı sorunlarla yüzleşmek, onları çözmek ve kişiliğin bir parçasını yeniden yapılandırmak için kendini keşfetme noktasında kendine güvenerek kişisel gelişimi yaşamak bireyin kazançları arasında yer almaktadır. Kendini gerçekleştirme, yaşantı, yaşantılara açık olma, algı, farkındalık, benlik, ideal benlik, kaygı, savunma, psikolojik uyumsuzluk, psikolojik

uyum, olumlu kabul... gibi temel kavramlar üzerine oturtulan bu kuramın en belirgin ve günümüzde bir iletişim becerisi olarak şekillenmiş kavramı empatidir. Rogers, koşulsuz olumlu kabulde birlikte etkin dinlemenin önemini belirterek empati kavramını kuramının merkezine yerleştirmiştir (Davis, 2005: 77-88).

Hümanistik ve fenomenal yaklaşımların bireysel bazda gerektirdiği en önemli özelliklerden biri empatidir. Empati, hümanist psikolojide önemli kavramlardan biridir. Danışanı merkez alan terapinin bütün psikolojik danışma teknikleri ve yaklaşımları empati ile bütünleşerek hümanist insan yaklaşımının özünü oluşturur. Duygusal, bilişsel, eylemsel ve fizyolojik davranış ve tepki (sözlü ve sözsüz) bileşenlerden oluşan empati daha çok ilişki ve tutumlara ait bir süreç olarak değerlendirilmiştir. İkili insan ilişkilerinde önemli faktör olarak ele alınan anlama, dinleme ve duyarlı olma gibi özellikler psikolojik bir kavram olan empatide toplanmıştır. Rogers'a göre empatinin ilk tanımı, empatik olmak veya empati durumu bir kimsenin içsel referans çerçevesini doğru olarak algılamak, onun duygusal unsurlarını ve anlamalarını o kimse kendisi imişçesine yaşamak ve bu "imiş gibi" olma koşulunu mutlaka yerine getirmektir (Akkoyun, 1982: 63-69). Danışan merkezli psikoterapi yaklaşımı psikoloji üzerinde önemli etkiler bırakmış olmasına karşılık bazı eleştirilere de maruz kalmıştır. Kendini gerçekleştirilmeye yönelik doğuştan gelen potansiyel ve bilinçaltı güçlerin etkisini göz ardı etmesi bu eleştirilerin başında gelmektedir.

2.2.3. Bir Sosyal Beceri Olarak Empati

Kişilerarası ilişkilerin iyi olması sosyal beceriler değişkeniyle doğrudan ilişkilidir. Marlowe (1986) sosyal becerileri, kişilerarası durumlarda, kişinin kendisi dahil insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve bu anlayışa uygun davranma yeteneği olarak tanımlamaktadır. Riggio (1986) sosyal becerileri oluşturan yapıları altı kategoride ele almıştır. Bu kategoriler sırasıyla aşağıdaki gibidir (akt. Ertürk,2010: 20-21):

1. Duyuşsal Anlatımcılık: Kişilerin sözel olmayan iletişim becerilerini, özellikle duyuşsal mesajları gönderme becerilerini ifade etmektedir. Bu yapı ayrıca kişilerarası etkileşimde eğilimlerin sözel olmayan anlatım yönünü ve duyuşsal durumları tam olarak ifade etme becerileri olarak tanımlanmaktadır. Duyuşsal anlatımcı birey, canlı ve neşelidir ve bu becerileri ile diğer insanları etkileyebilir.
2. Duyuşsal Duyarlılık: Başkalarının sözel olmayan iletişimlerini alma, anlama ve yorumlama becerilerini ifade etmektedir. Duyuşsal yönden duyarlı bireyler, başka bireylerin duyuşsal imalarını doğru ve tam olarak yorumlarlar. Başka bireyler, duyuşsal olarak duyarlı bireyleri çabuk etkileyebilirler. Bu yapıya sahip olan bireyler, başkalarının duyuşsal durumlarını empatik olarak ifade edebilirler.
3. Duyuşsal Kontrol: Kişilerin duyuşsal ve sözel olmayan tepkilerini düzenleme ve kontrol becerilerini içermektedir. Duyuşsal kontrol, belli başlı duyguları yetenekle birleştirme ve bu duyguları bir maske altında gizleme becerilerini kapsamaktadır. Örneğin, üzüntüyü gizlemek

için neşeli bir yüz ifadesi sergilemek gibi. Bu yapıya sahip olan kişiler duygularını göstermeye karşı kontrol etme eğilimindedirler.

4. Sosyal Anlatımcılık: Sözel anlatımcılığı ve kişilerin birbirleriyle sosyal iletişim kurma ve iletişime katılma becerilerini ifade etmektedir. Diğer bir deyişle sosyal yakınlaşmadaki becerileri göstermektedir. Bu yapıya sahip olanlar, cana yakın sosyal ya da herhangi bir konuda sohbeti başlatma ve yönlendirme becerilerine sahiptirler. Ayrıca bu yapı sözel akıcılıkla da ilişkilidir. Sosyal anlatımcı bireyler söylemek istediklerini içeriğe bağlı olmaksızın kendi başlarını konuşmayı kolaylıkla yönlendirebilmektedirler. Diğer bir ifadeyle spontane bir şekilde konuşmayı sürdürebilirler.
5. Sosyal Duyarlık: Bu yapı, başkalarının sözel iletişimlerini alma, anlama ve yorumlama becerilerini içermektedir. Bunun yanı sıra, bireylerin uygun sosyal davranışları yönlendiren normları anlamak için bireysel duyarlılığı da yansıtmaktadır. Sosyal duyarlı bireyler, sosyal davranışları sergilerken sosyal normlara özen gösterirler ve ortama uygun hareket etme bilincindedirler. Bu yapı sosyal etkileşime katılmayı engelleyen bireysel bilinci de yansıtabilmektedir.
6. Sosyal Kontrol: Bu yapı, sosyal rol oynama ve bireyin sosyal olarak kendini ortaya koyma becerilerini ifade etmektedir. Sosyal kontrol becerisi gelişmiş bireyler, herhangi bir sosyal durumda ortama uygun hareket eden, kendinden emin ve sosyal durumlara kolayca ayak uydurabilen bireylerdir. Sosyal kontrol becerisi aynı zamanda, sosyal etkileşim sırasında yapılan iletişimin içeriği ve yönlendirilmesi konusunda da bireylere yardımcı olmaktadır.

Dökmen (2004) empatinin kişilerarası iletişimdeki önemini belirtirken şu önermelerden yola çıkmaktadır; insan yaşamını sürdürmek ister; yaşamını sürdürebilmek için insan iki şeye ihtiyaç duyar; bilgi edinmek, yalnız kalmamak; bilgi edinme ve yalnız kalmama isteği kişilerarası iletişimin niteliğini belirler; üç tür iletişim vardır; çatışmalı iletişim, çatışmasız iletişim ve empatik iletişim. İnsan doğası üzerine yoğunlaşan Rogers bireylerin iyi özellikle doğduğu ve bulunduğu çevresiyle *etkili bir iletişim* oluşturabileceğini gündeme getirmiştir. Rogers'a göre uyumlu insan davranışlarını başkalarının kendinden beklediklerine göre değil, kendi gözlemleri ve değerlendirmelerine göre yönlendiren kişidir. Çünkü insanın davranışları amaca yöneliktir. Engellenmediği zaman insan doğuştan var olan gerçekleştirme eğilimleri doğrultusunda seçim yapar ve öğrenir. Davranışlar insanı kendi varlığını sürdürmek ve gerçekleştirmek yönünde genel eğiliminin bir anlatımıdır (Babadoğan, 1992: 743-753).

Empati, insanlar arasındaki iletişim ve ilişkilerin kavranmasında büyük önem taşımaktadır. Birbiriyle ilişki içinde olan insanların her biri, karşısındaki için, çeşitli uyarıcılık özelliklerine sahip bir algı alanı veya kaynağı durumundadır. Bu etki kaynaklarının da söze dayanan ya da dayanmayan çeşitli ifade araçları ve bu araçlarla nakledilen amaçları vardır. Kişilerarası ilişkiler içindeki davranışlara yakından bakıldığında, araçlarla niyet ve amaçlar arasında ya uygunluk ya da bir uyumsuzluk olduğu görülmektedir. Birinci tür davranış, tutarlı bir davranış biçimidir ve bunun oluşturduğu algı alanı da açık veya karlıdır. İkinci davranış türü ise tutarsızdır ve meydana getirdiği algı alanı çelişik, belirsiz veya kararsızdır. Kişilerarası iyi ilişkiler, tutarlı davranışlara örnek olarak verilir. Tutarsız davranışlar ise, aldatıcı ve çatışmalı ilişki şekilleri ile ifade edilebilir.

İnsanlar sosyal yaşantıları içinde birçok sosyal durumla karşılaşma ve çatışma yaşayabilmektedirler. Bu gibi durumlarda kişilerin tepkileri çoğu zaman durumların koşullarına bağlı olarak gerçekçi mantıklı bir şekilde değil de sosyal norm ve değerler bakımından da uygun ve uyumlu olma zorunluluğu ile ortaya çıkmaktadır. Sosyal algı sadece o anda mevcut olan etkenlerden oluşmamaktadır. Yer ve zaman bakımından geniş bir alana yayılmış bir şekilde geçmiş yaşantıları da kapsamaktadır. Ünal, bu durumları açıklarken iki tür empatik dışavurumdan söz etmektedir; *duyarlılık empatisi* ve *tepkisel (reaktif) empati* (Ünal, 1982: 87-89):

Aslında sosyal algı, bir nevi yorumlamadır. Çevreye karşı verilen içsel tepkiler, genel bir yönelişin empoze ettiği yöndedir. Temel çerçeve sabit kaldığı ve karşı taraftaki kişinin davranışları bu çerçeveye uyduğu sürece, kavrayış somut ve olgusal niteliktedir. Empatik anlayış birbirini izleyen yakın amaçların arka arkaya kavranılmasına bağlı olarak kendiliğinden meydana gelmektedir. Dolayısıyla ilerlerken ayrıntılara karşı bir duyarlılık söz konusu olabilir. Biz bu niteliğe bağlı olarak, bu empati biçimine, spontane empati veya *duyarlılık empatisi* diyoruz...

Algısal tutarlılığı veya kararlılığı sağlayan temel, zayıflamaya başladığı veya farkında olmadığımız şekilde değişmeye yüz tuttuğu zaman, ayrıntılarda veya içyapıdaki değişimleri değerlendirmemiz zor olmayacaktır. Temelde, yani ilkelerde veya yöntemlerde oluşacak değişikliklere karşı da bir duyarlılık taşımamız veya geliştirmemiz gerekecektir...

Gerçekçi bir tepki, çelişik yön ve yapıları fark edebilmeyi, bununla birlikte anlayabilmeyi, durumu değişik açılardan değerlendirebilmeyi gerektirir. Biz bu sosyal anlayışa *tepkisel (reaktif) empati* diyoruz. Bu tür bir anlayış, sadece verileri yakından izleme ve onları, yerleşmiş bir çevreye dayanarak düzenleme işi değildir. Aksine, araştırmacı ve aktif bir zihinsel etkinliği ve çeşitli yönleriyle hipotezler geliştirebilmeyi gerektirir.

2.2.4. Empatik İletişim Süreci

Empati kurma sürecinin işlemesi için gerekli olan aşamalar ve bu aşamalarda yapılacak değerlendirmeler empatinin başarısında büyük bir önem taşımaktadır. Bir insanın karşısındaki bir kişi ile empati kurabilmesi için gerekli olan öğeler şu şekilde açıklanmaktadır (Dökmen, 2015: 156-160):

- Empati kuracak kişi kendisini karşısındaki kişinin yerine koymalı ve olaylara onun bakış açısı ile bakmalıdır. Diğer bir ifade ile empati kuran kişi, diğer kişinin fenomenolojik alanına girmelidir. Fenomenolojik alan her bireyin çevresini kendine özgü bir biçimde algılamasını, kişiye özgü bir bakış açısı ile görebildiğini ve değerlendirdiğini, sübjektif bir yapıyı açıklamaktadır. Bu noktada empati kuran, kısa bir süreliğine karşıdaki kişinin rolüne girmeli ve bu rol içerisindeyken algılayabilmelidir. Algılama sonrasında empati kuran kişi tekrar kendi rolüne geçerek değerlendirme yapmalıdır.
- Empati kuran kişi, karşıdaki kişinin duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlamalıdır. Diğer kişinin rolüne girildiğinde onun ne hissettiğini anlamak empatinin duygusal bileşenini, ne düşündüğünü anlamak ise bilişsel bileşenini oluşturmaktadır. Empatinin duygusal ve bilişsel bileşenlerinin doğru olarak tanımlanması gerekmektedir.
- Empati kuran kişinin empati kurduğu kişiye duygu ve düşüncelerini nasıl ve ne şekilde anladığını ifade etmesi yani bir geribildirim de bulunması gerekmektedir. Empati kuran kişi “anlıyorum, ...hissediyorsun, Kırılmışsın,anlaşılmadığımı düşünüyorsun” gibi sözel ifadelerle empatik tepki verebileceği gibi, “gülümseme, baş ile onaylama, göz teması kurma, elini tutma, sarılma, saçını okşama) sözsüz ifadelerle de tepkide bulunabilmek mümkündür.

Elaine Hatfield “duygusal bir buluşma” olarak tanımladığı empatiye ilişkin olarak diğer kişinin nasıl değerlendirildiği ve nasıl anlaşıldığına ilişkin incelemeler yapmıştır. Empati gerçekte kişilerarası bir düzlemde gerçekleşen deneyimlerin paylaşılması ile diğer kişinin farkında olmak ve onu tanımaktır (akt. Gürüz ve Eğinli, 2014a: 44). Rogers, diğer kişinin doğru olarak anlaşılmasında, aynı hislerin paylaşılmasında ve içinde hissetme olarak ifade edilen duygunun hissedilmesinde empatik dinlemenin etkisinin çok büyük olduğunu ifade etmektedir. İletişim de karşıdaki kişinin bakış açısının doğru olarak algılanmasında dinleme esnasında sorular sorulması, özetlerin yapılması, kişinin söylediklerinin kendisi tarafından onaylanmasının sağlanması yoluyla empatinin doğru bir biçimde kurulması sağlanmaktadır (Myers, 2000: 151-152). Empati kuran kişi, yaklaşım biçimi ile karşıdaki kişinin kendini açmasını ve iç dünyasını paylaşmaya istekli olmasını sağlamalıdır. Bu noktada empati kuran kişi sürekli geri bildirimler vererek karşıdaki kişiyi daha çok anlamaya odaklanmalıdır. Empati karşıdaki kişinin duygu ve düşüncelerini tam olarak anlamaya çalışmayı temel alırken, empatik tepki verme ise, kişinin ifadelerinden anlaşılan duygu ve düşüncelerini tekrar karşı tarafa iletmeyi içermektedir. Empatik iletişim sürecinde, “hayal etme becerisi, oyun oynama yeteneği, mizah yeteneği, izlenimlerin farkında olma, diğer kişilerin güdülerini değerlendirme yeteneği, kişinin kendi ile diğer kişilerin güdülerine ve davranışlarına karşı anlayışlı olma, sosyal algılama yeteneği” gibi özelliklere sahip olan kişilerin daha başarılı oldukları ifade edilmektedir. Bununla birlikte empati kurulması sırasında karşıdaki kişiye samimi ve içten davranılarak, dürüst bir biçimde kabul edildiğinin hissettirilmesi gerekmektedir. Tüm bunların ışığında empatik iletişimin yedi aşamada gerçekleştiği ifade edilmektedir (Gürüz ve Eğinli, 2014a: 45):

Tanımak: Empati kurulan kişinin içsel durumunu, duygularını ve düşüncelerini tanımının ya da tanımlamanın empati ile mümkün olduğu açıklanmaktadır. Tanımının temelinde diğer kişinin ihtiyaçlarının ve içinde bulunduğu durumun algılanması bulunmaktadır.

Sözsüz iletişim unsurlarını gözlemlemek: Diğer kişinin beden duruşunu, yüz ifadelerini, ses tonunu ve kullandığı kelimelere dikkat ederek bu ifadelerle anlam vermek gerekmektedir. Empati sözsüz olarak, doğrudan ve sıcak bir göz temasının kurulmasını, öne doğru eğilme, kişiye yaklaşma, açık bir beden duruşu, sözel olmayan tüm ifadeleri yakalayarak uyum sağlamayı gerektirir. Sözsüz unsurların anlaşılması, empati kurulan kişinin gizli ya da örtülü olan duygu ve düşüncelerinin ortaya çıkarılmasını da içermektedir.

Duygulara yaklaşmak: Diğer kişinin hislerinin ve duygularının ne olduğunu uygun ve doğru bir şekilde tanımlamak, duygularını açıklamasına yönelik bir yaklaşımda bulunmak gerekmektedir.

Sezgileri ve tahminleri yansıtmak: Diğer kişiyle iletişim kurulduğu sırada içinde bulunduğu psikolojik durum ve hisleri hakkındaki sezgiler ve tahminler iletilerek doğru olup olmadığını değerlendirmek gerekmektedir.

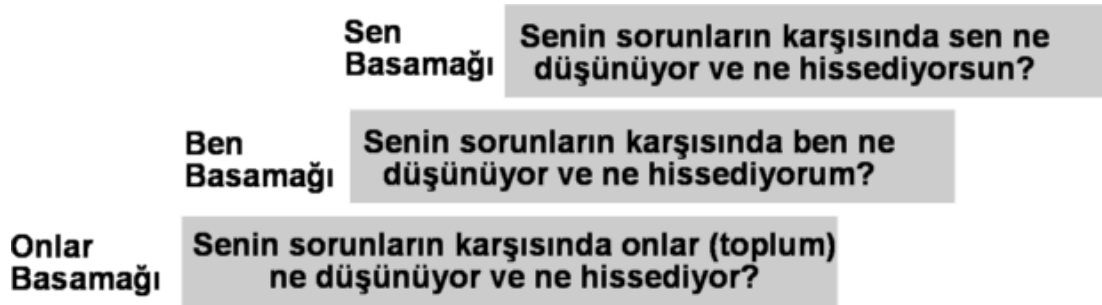
Psikolojik durumu hayal etmek: Empati kuran kişinin diğer kişinin içinde bulunduğu psikolojik durumu hakkında hayal gücünü kullanarak anlaması gerekmektedir.

Duygu ve düşünceleri ifade etmek: Empati kuran kişinin diğer kişiye tahmin ettiği, hayal ederek hissettiği ve ifadeleri aracılığı ile anladığı durumuna ilişkin duygu ve düşüncelerini ifade ederek doğru ve uygun bir anlayış geliştirip geliştirmediğinin kontrol edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte sözlü ve sözsüz ifadelerle, diğer kişide “anlaşıldım” duygusunun yaratılması sağlanmalıdır. Sözel ifadelerde ise “sanki o imiş” gibi olma duygusunun kaybedilmeden ifade edilmesi gerekmektedir.

Rolüne girmek: Empati kuran kişi diğer kişinin rolüne girerek hissettiklerini ve düşüncelerini o rol içerisinde iken nasıl olabileceği hakkında bir öngöründe bulunması gerekmektedir.

Aşamalı Empati Sınıflaması: Dökmen (1988) ortaya koyduğu Aşamalı Empati Sınıflandırması ile üç temel empati basamağı olduğunu açıklamaktadır. Bu basamaklar onlar basamağı, ben basamağı ve sen basamağı olarak ifade edilmektedir. Ayrıca her basamak kendi içinde duygu ve düşünce olmak üzere de iki alt basamaktan oluşmaktadır.

Onlar Basamağı: Bu basamakta empatik tepki veren kişi, gerçekte karşısındaki kişinin anlattığı sorun üzerinde düşünmemekte, karşısındaki kişinin duygu ve düşüncelerine önem vermemektedir. Kişi, karşısındaki kişinin sorununa ilişkin olarak kendi duygu ve düşüncelerinden de söz etmemektedir. Genellikle empati kurduğu kişiye verdiği geribildirimler o ortamda bulunmayan üçüncü şahısları ya da toplumsal görüşleri, düşünceleri içerir. Bu basamakta tepki veren kişi atasözleri, genellemeler, çeşitli olaylar anlatarak empati kurulan kişi hakkında “onlar” ne düşünüyor ve ne hissediyor sorusunun cevabını vermektedir. Örneğin, parasını israf ettiği için yakınan bir kişiye “Ayağını yorganına göre uzat” şeklinde bir empatik tepki verildiğinde, empati kurulan kişinin ya da empati kuran kişinin duygu ve düşünceleri değil, yalnızca toplumun bu konuya ilişkin görüşü yansıtılır. Böylelikle bu basamakta tepki veren kişi empati kurmuş olarak değerlendirilememektedir.

Şekil 2.7. Aşamalı empati sınıflaması (Dökmen, 2015: 174).

Ben Basamağı: Bu basamakta empatik tepki veren kişi, benmerkezcidir; kişi karşısındaki kişinin duygu ve düşüncelerine odaklanmak yerine, sorun sahibini eleştirir, ona akıl verir ve bazen de kişiyi kendi sorunu ile baş başa bırakarak kendi duygu ve düşüncelerine odaklanıp kendi düşüncelerini, duygularını ifade etmektedir. Genellikle kendi başına gelen

olaylardan, kendisi olsa bu durumda ne yapacağından ya da ne söyleyeceğinden, böylesi bir durumda ne hissedeceğinden bahsederek bir ölçüde karşıdaki kişinin durumunu anlamış olduğunu ifade etmekte ve karşısındakini bir ölçüde rahatlatabilmektedir. Bu nedenle Ben Basamağı'ndaki tepkiler Onlar Basamağı'ndaki tepkilere oranla daha kaliteli sayılabilmektedir. Ancak bu basamakta empatik tepki veren kişiler, bilişsel ve duygusal açıdan karşısındaki kişinin rolünü anlamadıkları, hislerini ve düşüncelerini yeterli ir şekilde ifade edemedikleri için, etkili bir empati kurmuş sayılmamaktadırlar.

Sen Basamağı: Bu basamakta empatik tepki veren kişi karşısındaki kişinin rolüne girerek olaylara o kişinin bakış açısından bakabilir. Karşısındaki kişiye ne üçüncü şahısların görüşlerinden ne de kendi görüşlerinden bahseder, doğrudan doğruya karşısındaki kişinin duygu ve düşünceleri üzerinde odaklanarak o kişinin ne düşündüğünü ve hissettiğini anlamaya çalışır. Karşısındaki kişiyi destekler, sorunlarına eğilerek daha dikkatli dinler, doğru olarak anlayıp anlamadığını denetlemek için sorular sorar, kişinin anlattıklarını kendi cümleleri ile tekrarlayarak ifade eder ve duygularını daha iyi anlayabilmek için duygulara odaklanır ve çeşitli sorularla duygularını tanımlayan ifade kullanır. Sen basamağında empatik tepki veren kişi gerçek anlamda empati kurmaktadır.

Dökmen (2015) çeşitli uzman görüşlerinden de faydalanarak yukarıda sıralanan bu üç temel empati basamağını kapsayacak şekilde, en kalitesiz tepkiden en kaliteliye doğru olmak üzere on altı basamak daha oluşturmuştur. Bunlar şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Senin problemin karşısında başkaları ne düşünür ne hisseder: Bu basamakta empati kurmaya çalışan kişi, birtakım genellemeler yapar, felsefi görüşlere, atasözlerine başvurabilir; dinlediği soruna ilişkin olarak genelde toplumun neler hissedebileceğini dile getirir; sorununu anlatan kişiyi toplumun değer yargıları açısından eleştirir.
2. Eleştiri: Dinleyen kişi sorununu anlatan kişiyi kendi görüşleri açısından eleştirir, yargılar.
3. Akıl verme: Karşısındakine akıl verir, ona ne yapması gerektiğini söyler.
4. Teşhis: Kendisine anlatılan soruna ya da sorunu anlatılan kişiye teşhis koyar; örneğin "Bu durumun sebebi toplumsal baskılardır" ya da "Sen bunu kendine fazla dert ediyorsun" der.
5. Bende de var: Kendisine anlatılan sorunun benzerinin kendisinde de bulunduğunu söyler; "Aynı dert benim de başımda" diyerek kendi sorununu anlatmaya başlar.
6. Benim duygularım: Dinlediği sorun karşısında kendi duygularını sözle ya da davranışla "Üzıldüm" ya da "Sevindim" şeklinde ifade eder.
7. Destekleme
8. Soruna eğilme
9. Tekrarlama: Kişi kendisine iletilen mesajı, kendi cümleleri ile tekrarlayarak ifade eder; yani dinlediği mesajı kaynağına yansıtır, bu yansıtmayı kişinin beden dilini de yorumlayarak ifade eder.
10. Derin duyguları anlama: Bu basamakta empati kuran kişi, kendisini empati kurduğu kişinin yerine koyarak onun açıkça ifade ettiği ya da etmediği tüm duygu ve düşüncelerini fark ederek bu doğrultuda ona geri bildirimlerde bulunur (Dökmen, 2015: 173-176).

Dökmen (2015) ele aldığı bu basamaklardan 1. basamağın Onlar Basamağını, 2., 3., 4., 5. ve 6. basamakların Ben Basamağını, 7., 8., 9. ve 10. basamakların ise Sen Basamağını belirttiğini ifade etmektedir. Son dört basamak öncesindeki altı basamağın, asıl empatik tepkilere giden yolda bir hazırlık safhası olduğu gerçek anlamda empatinin yalnızca son dört basamakta gerçekleştiği ifade edilmektedir.

2.2.5. Empatik İletişim ve Ego Durumları İlişkisi

2.2.5.1. Ego durumları kavramı

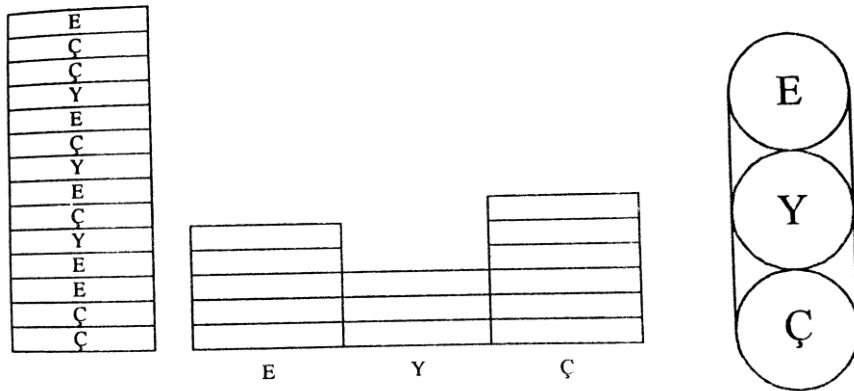
Eric Berne (1961), kuramının diğerlerinden en önemli farklılığını ego durumlarının oluşturduğunu belirtmiştir. Kuramın günümüze kadar olan gelişimine bakıldığında, bu durum halen söz konusudur. Psikanaliz eğitimine ego psikologlarından Federn'le başlayan Berne'nün, Federn'in bazı düşüncelerinden yola çıkarak, insancıl bir değer sisteminin içine psikanalitik iç görüdeki derin potansiyeli yerleştirdiği ve bunu davranışçılıktaki netlikte birleştirmeye çalıştığı görülmektedir. Federn'in egoyu fenomenolojik olarak tanımlama çabaları ile tanışan Berne, daha da ileri giderek kişiliği *varoluşsal fenomenler* olarak ele aldığı *ego durumları* bakımından tanımlamaktadır. Bu anlamada sistematik fenomenolojiye dayandırdığı kuramında, ego durumlarını hiçbir zaman kuramsal yapılar olarak ifade etmediği, bunun yalnızca bir benzetme olduğu hatırlatılmaktadır.

Berne'ün bu alana en önemli katkısı; Federn'in çalışmalarıyla Penfield'in (1952) bir kimsenin yaşamındaki daha önceki olaylara erişilebileceğini gösteren bazı cerrahi işlemler ile ilgili çalışmalarını birleştirmesidir. Montreal'de McGill Üniversitesinde beyin fonksiyonlarıyla ilgili araştırmalar yapan Penfield; çalışmaları sırasında, beynin serabral korteksinin belli noktalarının tekrar tekrar elektrik akımıyla uyarılması durumunda, hastaların aynı geçmiş yaşantılarını rapor ettiklerini gözlemlemiştir. Örneğin, bir deneyde hastanın beynindeki belli bir yer uyarıldığında, bu kişinin sekiz yaşında iken evin salonunda olduğu, mutfaktan sevdiği kekin kokusunun geldiği, camdan içeriye güneşin altın ışıklar saçtığı şeklinde sanki o an'ı şimdide aynen yaşıyormuş gibi yaşantılarını rapor ettiği görülmüştür. Bu çalışmaların sonucunda yalnızca yaşantıların değil, her geçmiş yaşantıya ilişkin duygularında beyinde kayıt edildiği sonucuna varılmıştır. Penfield'in bu çalışmaları ile beyin üst teknolojiye (high fidelity) sahip bir kayıt cihazına benzediği, kişinin yaşamı boyunca tüm yaşantılarının kaydedildiği, bu yaşantılarının her birine ilişkin olarak yaşanan duyguların da canlı olarak kaydedildiği bu kayıtların herhangi bir zamanda tekrar canlı olarak yaşanabildiği, kişinin bu eski duygularını yalnızca hatırlamakla kalmayıp aynı zamanda o an'a geri dönerek geçmişteki aynı canlılıkla yaşayabildiği,

üstelik kişi geçmişteki an'ı şimdiki zamanda yaşarken hem şu an'ın farkında olduğu hem de geçmişi şu an gibi yaşayabildiği görülmüştür.

Penfield'in çalışma arkadaşı olan Berne, sezgi konusuna ilgi duymuş ve özellikle sözsüz iletişimin rolüne odaklanmıştır. 1949'da yayımlamaya başladığı sezgi konusundaki çalışmaları sırasında kişiliğin bu varoluşsal fenomenlerinin sınıflandırılabilceğini görmüş ve bunları değişik boyutlarda sınıflandırarak sistematik fenomenolojiye dayalı bir kişilik kuramı ortaya çıkarmıştır. Berne'ün (1961) doğumdan ve hatta doğum öncesinden başlayarak, öznel yaşantıların her birini bir ego durumu olarak nitelendirdiğini ve madeni paraların üst üste dizilmesi benzetmesini yaparak, bunların hepsinin kişiliği oluşturduğunu ifade etmektedir. Buna göre; bir çocuğun milyonlarca, bir yetişkinin de katrilyonlarca ego durumu bulunmaktadır.

Ego durumları birinci düzeyde; Ebeveyn (Ana-Baba), Yetişkin ve Çocuk Ego Durumları olmak üzere üç ego durumu grubu bulunmaktadır. Şekil 2.8.'deki ortadaki çizimde, madeni paralara benzetilen ego durumlarının birinci düzeyde sınıflaması yapıldığında, paraların yandan görünümü verilmektedir. En sağdaki çizimde ise, bunların kuşbakışı görünümü verilmektedir. Kişilik, bir benzetme yapılarak, kuramında sembolü olarak kabul edilmiş olan ve birbirine değen bu üç daire ile gösterilmektedir. Ancak, ego durumları kişiliği bir bütün olarak ifade ettiğinden, bunu belirtmek üzere çevresinde bir elips çizilmektedir. Dıştaki elipse yer vermeyen çizimler Berne'ün deyimini ile informal olarak kabul edilmektedir. İnfomal çizim yaygın bir şekilde kullanılmakla birlikte özellikle Transaksiyonel Analiz (TA) uzmanı olmayan yazarlar tarafından, kuramla ilgili tartışmalarda kişilik bütünlüğünün göz ardı edilmesine yol açabilmektedir (Akkoyun, 2007: 14-15).

Şekil 2.8. Ego durumları (Akkoyun, 2007: 15)

Benlik durumlarının özellikleri şu şekilde ifade edilebilir (Akkoyun, 2007: 16; Gürüz ve Eğinli, 2014: 38-39; Dökmen, 2015: 178-180):

2.2.5.2. Ebeveyn (ana-baba) ego durumu

Ebeveyn; insanın ilk beş yılını kapsayan, okula gitmeden önceki erken yaşlarında, sorgulanmadan kabul edilen, dayatılmış dış olayların beyindeki kayıtlarıdır. Her insan için ebeveyn özeldir, çocuk ebeveyninin yaptığı ve söylediği her şeyi kaydeder. Berne, kişiye özgü bu erken yaşantıların hepsinin, Ebeveyn'deki veri olarak içselleştirildiğini ve düzenlenip yorumlanmadan doğrudan kaydedildiğini açıklamaktadır. Ebeveyn'de çocuğun anne-babasından yaşamı boyunca duyduğu ve gördüğü tüm uyarılar, kurallar ve kanunlar kaydedilmektedir. En erken ebeveyn iletişiminden başlayarak, sözsüz iletişimden jest ve mimiklere, beden dilinden ve en sonunda çocuk kelimeleri anlayacak hale gelene kadarki uzun bir süreci kapsamaktadır. Hayatımız boyunca kaydedici sürekli kayıttadır. Burada dikkat çekici nokta ise, bu kuralların kaydedilmesinin kriteri mantıklı oluşu, iyi ya da kötü oluşu değil güvenlik kaynağından geldiği noktasındadır. Çocukluk dönemindeki bu kayıt kesindir, insan bunları silemez ve bu kayıtlar hayat boyunca da yeniden oynatılmaya hazırdır.

İnsan şimdiki yaşamında “*Nasıl yapmalı?*” sorusunun cevabını Ebeveyn verisinden elde etmektedir. Ayakkabı nasıl giyilir? Dişler nasıl fırçalanır? Büyüklerin yanında nasıl davranılır? Yemek nasıl yapılır? Küçük bir çocuğun kendi başına öğrenebileceği bir sürü işi öğrenmesine yardımcı olanın tam da bu, ebeveynlere bakılarak elde edilen geniş bir *nasıl yapılır* verisidir. İleriki dönemlerde yani insandaki Yetişkin, Ebeveyn verisini incelemek için daha özgür hale geldiği zaman bir şeyleri yapmak için kullanılan kullanılan eski alışkanlıkların yenilenebileceğini ve değişen gerçeklere daha uygun yollar ile ikame edilebileceğini aktarmaktadır. Erken dönem talimatlarının katı olduğu durumlarda kullanılan bu yolların değiştirilmesinin zor hatta neredeyse imkansız olabileceğini, kişiye yarar sağlamasa bile bu yolları kullanmaya devam edecekleri davranış kalıpları geliştirebileceklerini söylemektedir. Ebeveyn verisinin bir yük veya bir nimet olması bugüne uygunluğuna, yetişkin tarafından güncelleştirilip güncelleştirilmediğine bağlıdır.

Sosyal bir varlık olarak insanda Ebeveyn verisinin oluşturulması için ebeveynlerden başka kaynaklar da vardır. Televizyonun önünde saatlerce oturan üç yaşındaki bir çocuk gördüklerini kaydeder. Seyrettiği programlar “öğrenilmiş” bir hayat kavramıdır. Eğer seyrettiği programlar şiddet yüklü ise, Ebeveyn'ine şiddeti kaydedecektir. Öğrenme

sürecinde bu görüntüler çocuğa, işlerin böyle yürüdüğü, hayatın böyle olduğu verilerini aktarır. Eğer ebeveyni karşı çıkıp kanalı değiştirmezse ve ayrıca ebeveyn de şiddet içerikli programlardan hoşlanıyorsa çocuk çifte ceza/onay alacaktır; hem seyrettiği kurgudan hem de anne-babasından. Sonuçta çocuk, o güne kadar biriktirdiği tüm haksızlıklara karşı şiddet kullanmak üzere izin almış olacaktır. Arkadaşları ya da sosyal çevrede iletişim içinde olduğu diğer otorite figürleri ile deneyimledikleri de Ebeveyn'ine kaydolmaktadır. Kısacası küçük çocuğun kendini bağımlı hissettiği, sorgulayamadığı ya da anlamlandıramadığı dış dünyaya ait her veri Ebeveyn'de depolanmaktadır (Harris, 2017: 47-54).

Ebeveyn ego durumu empatinin kurulabilmesi için oldukça önemlidir. Empati kuran kişi, karşısındaki kişinin içinde bulunduğu durumu ve olayı doğru anlamak ve değerlendirmek için koruyucu bir ebeveyn tutumu içinde olmalı ve aynı zamanda da koruma, kollama ve yardım etme güduları ile hareket edebilmelidir. Empati kuran kişi bu ego durumunda kendi içinde oluşan duygu ve düşünceleri karşısındakine yararlı olabilecek şekilde aktarabilecektir.

2.2.5.3. Çocuk ego durumu

Doğum- Beş yaş arası öncelikle anne ve baba olmak üzere dış olaylara verilen yanıtlardan oluşan iç olayların yani duyguların kayıtlarını ifade etmektedir Çocuk. Kısaca *hissedilen yaşam kavramıdır*. Kişinin yaşamla baş etmek üzere kendi potansiyelini işe koşarken kendisinin oluşturmuş olduğu ve çocukluğundan izler taşıyan duygu, düşünce ve davranış örüntüleri takımındır. Buradaki çocuk kavramı ile yaşamın başından sonuna kadar her an her zaman temel varlığı korumaya yönelik yaşantılar kastedilmektedir. Onun için bu ego durumu içinde Ebeveyn, Yetişkin ve Çocuk durumları birlikte bulunmaktadır. Bir yetişkin tüm yaşamı boyunca varlığını korumak için uyarıcılar almak ve tepkilerde bulunmak durumundadır. Kişiliğin orijinal kısmını oluşturan bu yaşantılar, hem yeni yaşantıların eklenmesiyle hem de çocukluğundakilerin aynısının tekrarlanmasıyla yaşam boyu sürmektedir. Bebek doğduğu zaman çocuk ego durumunun fizyolojik etmenleri, doğuştan gelen ihtiyaçları, ilkel ve sansürlü duyguları içeren özellikleri bulunmaktadır. Bu dönemde çocuğa ebeveynleri ve çevresi tarafından gösterilen yaklaşımlar ve tepkiler Çocuk ego durumunda da çeşitli farklılıkları ortaya çıkarır. Empati kurarken çok önemli yetenekler çocuk benlik durumunu kullanabilmeye bağlıdır. Çocuk ego durumu yaratıcılık, doğallık, spontanlık, hayal kurma, sınırlı olma gibi özellikleri kapsamaktadır. Buna bağlı olarak çocuk benliğinde karşısındaki kişinin duygusal rolüne daha kolay girebilmekte ve

kişinin duygularını tam olarak tanımlayabilmektedir. Çocuk ego durumu ihtiyaçlarını ve duygularını sansüre uğratmadan ifade eden ve ortaya koyan Doğal Çocuk, izlenimleri ile yaratıcı ve sezgisel yönlerini kullanarak ortaya koyan Küçük Profesör, kendisine söylenenleri yapan ödül ve ceza beklentisi içerisinde olan Uyumlu Çocuk olarak sınıflandırılabilir (Akkoyun, 2007: 16).

2.2.5.4. Yetişkin ego durumu

Harris (2017), onuncu aydan itibaren çocuğun sahip olmadığı tepkileri seçmek veya çevresini idare etmek için manevralar yapabildiğini, hareket edebilmenin gücünü deneyimleyen çocuğun nesnelere idare edebilir ve kendini, hareketsizliğin hapisanesinden kurtararak özgürleşebildiğini ifade etmektedir. On aylık çocuk kendi bilinci ile ve kendine has düşüncesinin ürünü olan bir şeyler yapabildiğini keşfeder ki bu kendini gerçekleştirme denemelerinin Yetişkin'in başlangıcı olduğunu açıklamaktadır. Yetişkin verisi, çocuğun Ebeveyn'indeki dış olayların kaydı ile oluşturulan "öğrenilmiş yaşam kavramı" ve Çocuk'undaki iç olayların kaydı ile oluşturulan "hissedilen yaşam kavramının" dışında kendi becerisi ile öğrenebileceği, hayata dair kendi bulacaklarıdır. Yetişkin veri toplayıp işlemeyen geçirerek, test ederek "düşünülmüş yaşam kavramını" geliştirir.

Yetişkin öncelikle uyarıcı bilgi parçacıklarına dönüştürmekle ilgilenir; bu bilgiyi daha önceki deneyimlerini temel alarak işler ve ilgili bölümlere yerleştirir. Yetişkin veri işleyen bir bilgisayardır. Üç kaynaktan veri toplamakta ve bu bilgiyi öğütüp karar almaktadır: Ebeveyn, Çocuk ve Yetişkin'in topladığı ve toplamakta olduğu verileri alır. Yetişkin'in en önemli bir işlevi; Ebeveyndeki veriyi incelemek, doğru olup olmadığına ve bugüne uygun olup olmadığına, uygulanıp uygulanmayacağına bakmak sonra kabul veya reddetmektir yani verileri güncellemektir. Tüm bunları yaparken amaç Ebeveyn veya Çocuktan kurtulmak değil, bu veri bankalarını incelemek için özgür olmaktır. Ebeveyn verisinin temelinde gerçeklik varsa, çocuk, kendi Yetişkin'i aracılığı ile bütünlüğü idrak eder, bir bütün olma duygusu hisseder. Bulguları, ilk zamanlarda ona öğretilenler ile desteklenmeye başlar. Ebeveyn verisinin doğrulama testine tabi tutulması bu erken verileri silemez. Kaydı silemeyiz ama kapatmayı seçebiliriz. Ebeveyn verisinin hangisinin geçerli, hangisinin geçersiz olduğunu saptama çalışmaları yapan Yetişkin, aynı şekilde Çocuk verisini de inceleyip hangi duyguların ifade edilmesinin güvenli olduğunu inceler. Bizim toplumumuzda bir kadının düğünde ağlaması uygun kabul edilir, ancak aynı kadının resepsiyon sonunda kocasına bağırması uygun değildir. Oysa ağlamak ve bağırma Çocuk

duygularıdır ki işte bu noktada Yetişkin, duyguların ifadesini duruma göre ayarlayacak şekilde günceller (Harris, 2017: 58-62).

Yetişkin'in bir başka işlevi de olasılık hesabı yapmaktır. Küçük çocukta bu işlev yavaş yavaş gelişir hatta çoğunluk için bu işlevi yerine getirmek hayat boyunca zor olabilmektedir. Küçük çocuk sürekli tatsız alternatifler ile yüzleşmektedir (ya yemeğini yersin ya da parkta vazgeçersin). Bu olumsuz seçenekler çocuğun olasılıkları inceleyebilmesi için pek teşvik edici değildir. İncelenmeyen olasılıklar, transaksyonlar yaşam içerisinde başarısızlıklarımızın altında yatan temel sebepler olmaktadır. Beklenmedik tehlikeler, beklenenlerden fazla olursa; Yetişkin'in bozulmasına ya da ortaya çıkmamasına neden olur. Yetişkin, ancak uygun olmayan duygulara yenik düştüğünde, yoğun stres altında olduğunda çalışmayabilir. Ebeveyn, Yetişkin ve Çocuk arasındaki sınırlar keskin, sert değildir; oldukça nazik ve hatta bazen belirsiz olabilir ve kırılabilir. Gelen işaretler zaman zaman bizi çocukluğumuzun bağımlı, çaresi günlerinde deneyimlediğimiz zamanlara götürür. Bazen Yetişkin gelen "kötü haberlerin" baskınına uğrar ve transaksionlarda seyirci konumuna düşer. O zaman insan "Yaptığının yanlış olduğunu biliyorum ama elimde değil" diyebilmektedir. Yetişkin'in işi, sürekli olarak eski veriyi incelemek, veriyi onaylamak ya da reddetmek ve gelecek kullanım için yinelemektir. Eğer bu iş sakın sakın yürüyorsa ve öğretilen ve gerçek olan arasında nispeten çatışma çıkmıyorsa, bilgisayar yeni ve önemli iş için özgürdür ve özgür olan da netice de yaratıcıdır. Birçok hesap görüldükten sonra, Ebeveyn talimatlarından birçoğu otomatik hale gelir ki günlük transaksionlarımızın çoğu otomatiktir. Örneğin, işe giderken dolmuşa bindiğimizde otomatik olarak kenarlara doğru kayarız ki kalabalığa rağmen gelecek kişilere yer kalsın diye.

Söz konusu olan üç ego durumunun empatik iletişim sürecinde hem tek başına kullanılabilirdiği hem de birbirleriyle etkileşim halinde oldukları görülmektedir. Ego durumları şu anda yaşamakta olan gerçek bir kimseyi ve bu kimsenin önceki yaşantılarının tümünün temsil etmektedir. Her bireyin kayıtları kendine özgü olduğundan, ego durumlarının içeriği de herkeste aynı olmayacaktır. Ancak, bu yaşantılar yukarıda verilen ölçütlere göre sınıflandırıldığında ortak bazı yönler de söz konusu olabilmektedir.

3. KELOĞLAN MASALLARI ÇİZGİ MASALININ TRANSAKSİYONEL ANALİZİ

3.1. Transaksiyonel Analiz

Sosyal ilişkinin birimi *transaksiyon (geçişim)* adını alır. İçinde karşılıklı iletişimi içeren ve çoklu doğası olan bireyin, hangi parçasının “geleceğini” belirleyen de bu transaksiyon olduğu açıklanmaktadır. İki veya daha fazla kişi birbirleri ile karşılaşırsa... er ya da geç içlerinden biri konuşacak diğerrinin/diğerrlerinin orada olduklarına dair bir tanıma belirtisi gösterecektir. *Buna transaksiyonel uyaran* denilmektedir. Diğerr kişi bu durumda uyaran ile ilişkisi olan bir ifade kullanacak veya bir eylemde bulunacaktır ki buna da *transaksiyonel yanıt* denilmektedir TA, işte bu bir tek transaksiyonu ve aynı zamanda bu transaksiyonları inceleyerek elde edilen bilgileri sistematik hale koyan bir metod olarak adlandırılmaktadır (Berne, 2016: 51).

Bir iletişimde gerçekleşen işlemler teker teker incelendiğinde, kişilerarası iletişimde ne olduğunu oldukça hassas bir şekilde anlamının mümkün olduğu görülmektedir. İletişimdeki yalnızca bir işleme yapılan müdahale veya işlemlerden birinin daha farklı olarak gerçekleştirilmesi, kişilerarası ilişkilerde önemli bir değişiklik yaratabilir. Kişilerarası ilişkilerde ne olup bittiğinin işlem işlem ele alınarak incelenmesine *Asıl Transaksiyonel Analiz* ya da *Asıl İşlemsel Çözümleme* denilmektedir. Bu kuramın adı amaçlı bir seçime dayanarak Transaksiyonel Analiz (TA) ya da İşlemsel Çözümleme olarak belirtilmektedir. Kuramda ele alınan birimler arasında en temel olanı, bir transaksiyon ya da bir işlemdir. İnsanlar arasındaki iletişim işte bu transaksiyonlar zincirinden oluşmaktadır. *Transaksiyonel Analiz* yaparak, iletişimin nasıl gerçekleştiği ya da bazen nasıl gerçekleşmediği açıklanabilmektedir. Ayrıca, insanların aynı anda birden fazla düzeyde (I. Ve II. düzey) nasıl iletişim karabildikleri de görülebilmektedir. *Transaksiyonların* analizi yapılırken ego durumları modelinden yararlanılmaktadır (Stewart ve Joines, 2017: 111).

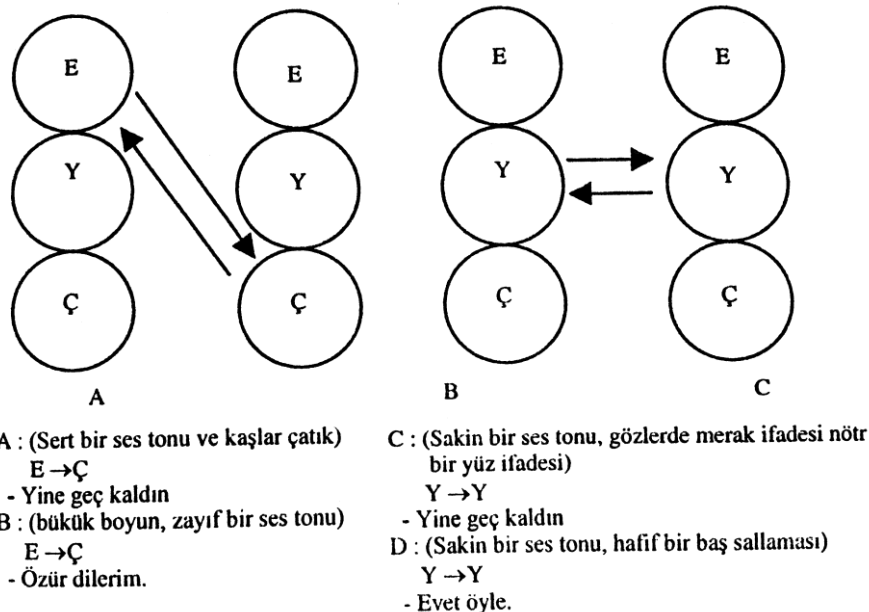
TA’da insanların birbirini tanımaya yönelik herhangi bir davranışı, bir *temas iletisi* olarak adlandırılmaktadır ve insanlar hayatlarını sürdürüebilmek için bu temas iletilerine ihtiyaç duymaktadırlar. Berne (1964) kişilerarası iletişimin farklı transaksiyon türleri aracılığıyla gerçekleştiğini belirtmektedir ve ona göre tamamlayıcı (paralel), kapalı (çapraz) ve gizil olmak üzere üç tür transaksiyon bulunmaktadır. Bu transaksiyon türleri, iletişimde harekete geçirilen ego durumlarının çeşitliliği ve de uyarıcıyı gönderenin beklentisinin

(temas iletisi ihtiyacının istediği şekilde karşılanmasının) gerçekleşip gerçekleşmemesi bakımından farklılıklara dayalı olarak belirlenmiştir. Burada ki beklenti; karşı tarafla zamanın nasıl yapılandırılmak istendiği ve farkında olarak veya olmayarak hangi ego durumuna temas iletisi alınmak istendiğidir. Bu nedenle, beklentiye dayalı olarak her bir transaksyon türü için ayrı bir iletişim kuralı ortaya çıkmaktadır (Berne, 2016: 50-56).

3.1.1. Tamamlayıcı Transaksyonlar

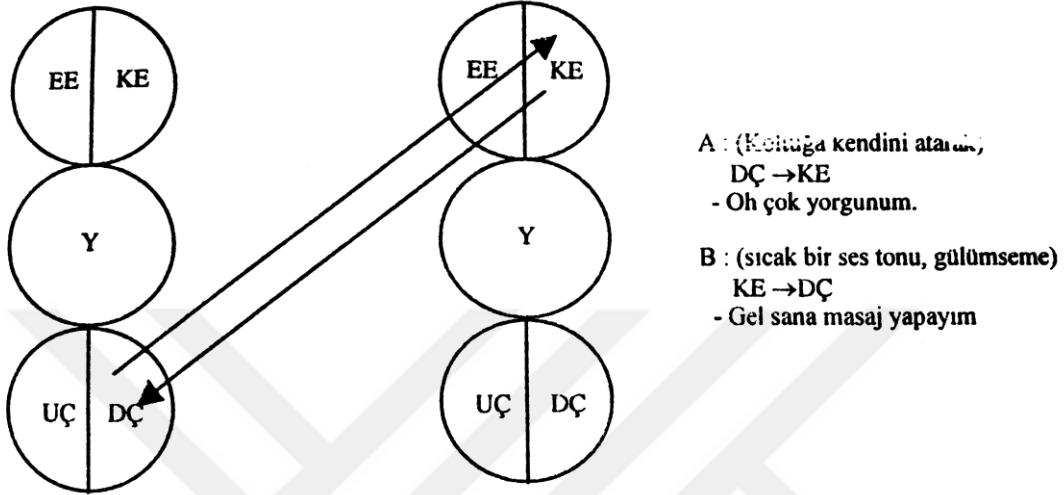
Tamamlayıcı transaksyon, ego durumları arasındaki iletişimin paralel olduğu ve hedeflenen ego durumundan tepki alınan bir transaksyon türüdür. Taraflardan biri “Mesleğiniz ne?” şeklinde bir soru yöneltiyor, diğeri “Gök Bilimci” diye yanıt veriyor. Taraflar burada ve şimdiye ilişkin bir bilgi alışverişinde bulunmuş oluyorlar. Bu tür diyaloglar, analizde oklar ile ifade ediliyor ki bu oklar iletişimin yönünü göstermektedir. Resmi dilde de bu oklara *vektörler* denilmektedir. Tamamlayıcı transaksyonlarda vektörler birbirine paralel olduklarından, bazen bunlara *paralel transaksyonlar* da denilmektedir. Diğer bir ifadeyle, taraflar birbirlerinin isteklerini karşılamaktadır. Bu nedenle de iletişim süreklilik sağlayacaktır. Berne (1964), iletişimin ilk kuralını; “*Transaksyonlar tamamlayıcı olduğu sürece, iletişim sonsuza kadar sürebilir*” şeklinde açıklamıştır (Berne, 2016: 51).

İki kişi bir araya geldiğinde birinci düzeyde dokuz farklı paralel transaksyon gerçekleşebilir. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir (Akkoyun, 2007: 39):

Şekil 3.1. İki tamamlayıcı transaksion örneği (I. düzey)

Tamamlayıcı transaksionlar ikinci düzeyde ele alındığında ise yirmi beş farklı transaksion gerçekleşebilmektedir. İkinci düzey fonksiyonel analize göre tamamlayıcı bir transaksion örneği de şöyle olabilir:

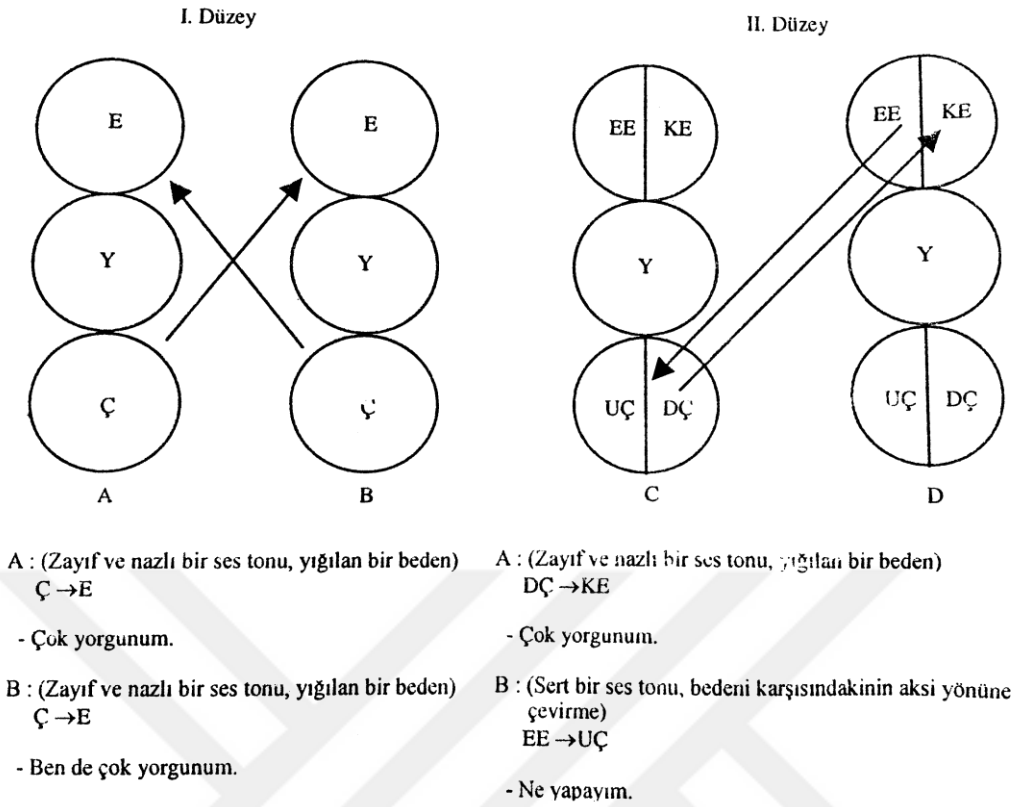

Şekil 3.2. Tamamlayıcı bir transaksion (II. düzey)

3.1.2. Kapalı Transaksionlar

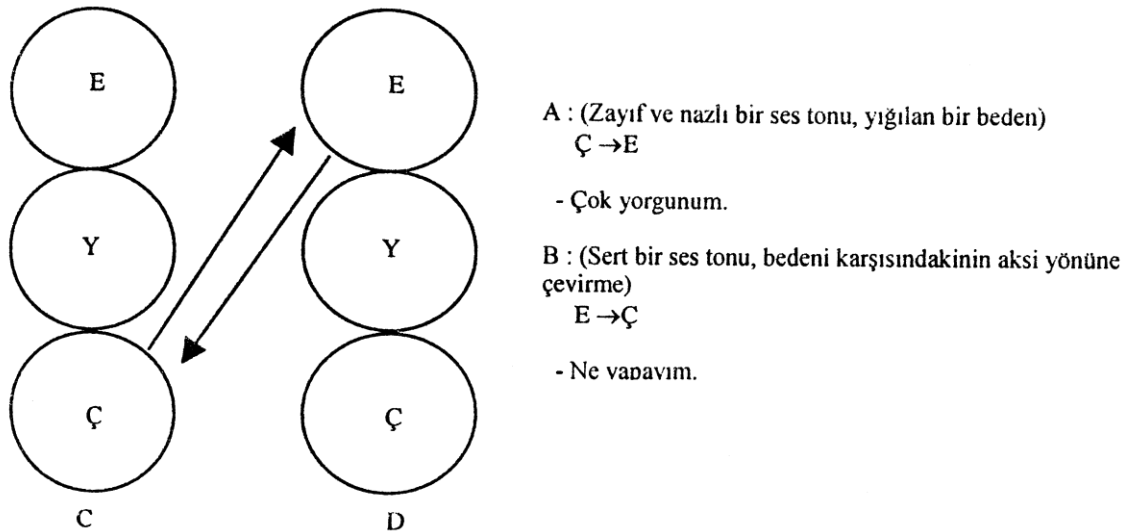
Kapalı (çapraz) bir transaksion, transaksion vektörlerinin paralel olmadığı ve tepkinin beklenen ego durumundan gelmediği transaksion türüdür. Çapraz denilmesinin sebebi, bu transaksion türünde diyagramdaki vektörlerin genellikle birbirini çaprazlayacak şekilde olmasıdır. Ayrıca 'çapraz' kelimesi, bu tür bir etkileşimin oluşturduğu hissi ifade etmek bakımından da uygun bir tanımlama değildir. Evlilikler, arkadaşlıklar, dostluklar, aşk gibi sosyal anlamdaki güçlüklerin çoğu bu tarz çapraz iletişimden kaynaklanmaktadır ve bu tarz kapalı bir transaksion oluştuğunda çoğu zaman iletişim kopmaktadır. İletişimin ikinci kuralı; *"Bir transaksion çaprazlandığı zaman, iletişimde bir kopma yaşanır ve iletişimin yeniden kurulabilmesi için taraflardan birisinin ya da her ikisinin de farklı ego durumlarına geçmesi gerekir."*

Bu iletişimdeki kesilme, kısa bir süre olabileceği gibi yaşam boyu da olabilir. Berne (1964) kuramsal olarak 72 farklı kapalı transaksionun mümkün olabileceğini hesaplamıştır. Ancak günlük hayatta bunların hepsi kullanılmamaktadır (Stewart ve Joines, 2017: 114-116).

Şekil 3.3. Kapalı transaksionlar

Kapalı transaksionlarda, birinci düzey analiz bazen yanıltıcı olabileceğinden ikinci düzey analizin kullanılması gerekmektedir. Örneğin, yukarıda verilen ikinci düzey analizde birinci düzey analiz kullanılmış olsaydı, tamamlayıcı bir transaksion olduğu kararına varılabılırdi. Yukarıda verilen ikinci düzey analizin birinci düzey analizi şu şekildedir (Akkoyun, 2007: 40-41):

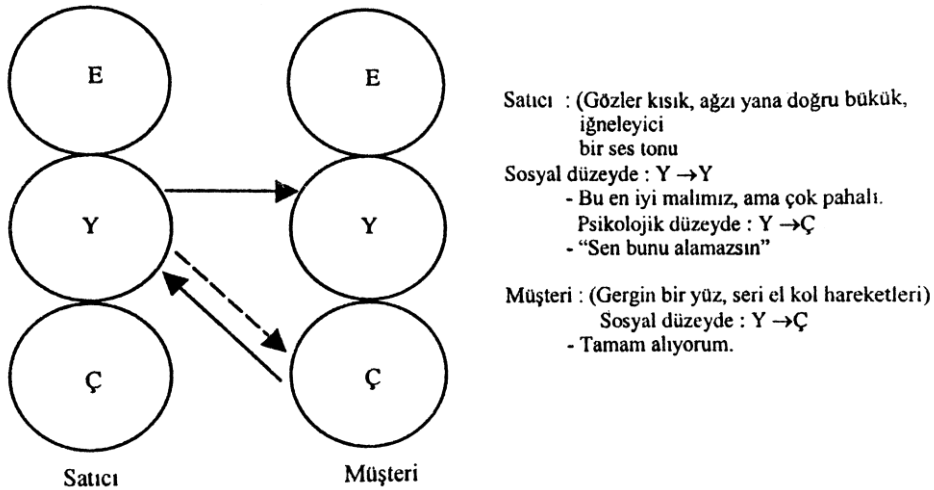

Şekil 3.4. Tamamlayıcı transaksion (I. Düzey)

3.1.3. Gizil Transaksiyonlar

Gizil bir taransaksiyonda, aynı anda iki farklı mesaj iletilmektedir. Bunlardan ilki, açıkça ifade edilen, söylenen sosyal düzeyde bir mesaj, diğeri ise açıkça söylenmeyen ama sözsüz olarak iletilen psikolojik düzeyde bir mesajdır ve birbirleriyle uyuşmamaktadır. Genellikle sosyal düzeydeki içerik Yetişkinden-Yetişkine iken; psikolojik düzeydeki mesajlar ise genellikle Ebeveyn-Çocuk ya da Çocuk-Ebeveyn şeklindedir. Berne'e (1964)göre iletişimin *üçüncü kuralı* şu şekildedir:” *Gizil bir transaksiyonun davranışsal sonucunu, sosyal düzey değil psikolojik düzey belirlemektedir.*” Berne (1964), Bir davranışın net olarak anlaşılması isteniyorsa, o iletişimin psikolojik düzeyine dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Gizil bir taransaksiyonda, sosyal düzey mesajlar kelimelerle iletilirken; psikolojik düzeyde ise ses tonu, beden hareketleri (el, kol, vb.), beden duruşu ve yüz ifadeleri gibi sözel olmayan ipuçlarının gözlenmesi gerekmektedir (Stewart ve Joines, 2017: 117-120).

Gizil transaksiyonda sosyal mesajlar düz çizgi ile, psikolojik mesajlar ise kesik çizgi ile gösterilmektedir. Üç ego durumunun kullanıldığı transaksiyonlar *Açısal Gizil Transaksiyon*, dört ego durumunun kullanıldığı transaksiyonlar *Dubleks Gizil Transaksiyon* olarak adlandırılmaktadır. Bu transaksiyona örnek aşağıdaki gibidir:

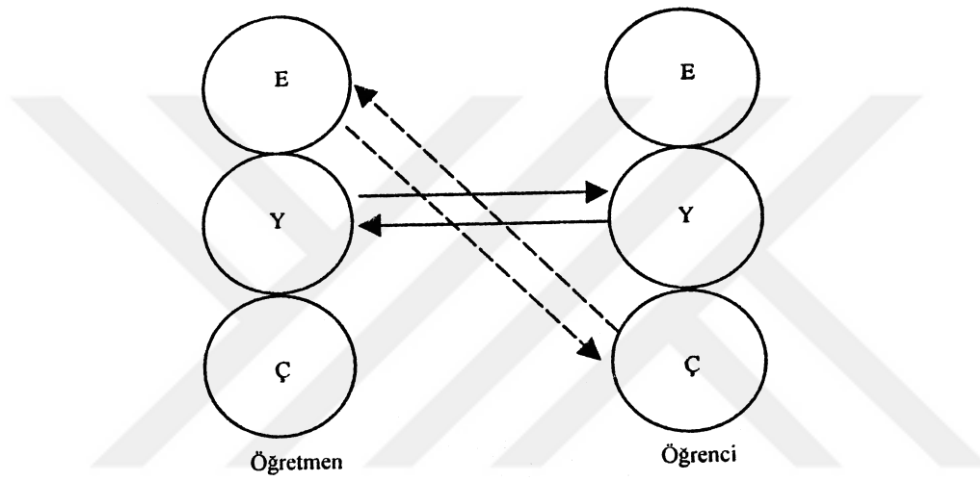

Şekil 3.5. Açısal gizil transaksiyon

Açısal gizil transaksiyonlarda, hem sosyal hem de psikolojik mesaj uyarıcıyı gönderen kişinin aynı ego durumdan kaynaklanmakla beraber, karşıdaki kişinin farklı ego durumlarını hedef almakta böylelikle sosyal ve psikolojik mesajların okları bir açı oluşturmaktadır. Uyarıcıyı gönderen kişinin psikolojik mesajına, sosyal düzeyde tepkide

bulunmakta ve beklentisi karşılanmaktadır. Bu anlamda, tamamlayıcı bir transaksyonu içerdiğinden, iletişimin birinci kuralına uygun olarak bu iletişim sürebilecektir.

Dubleks gizil transaksyonlarda, sosyal mesajlar ve psikolojik mesajlar birbirini tamamlamaktadır. Gerçekte burada birisi “iştilen” diğeri “hissedilen” olmak üzere iki tamamlayıcı transaksyon bulunmaktadır. İletişimin birinci kuralına göre bu iletişim hem sosyal hem de psikolojik düzeyde sürecektir. Berne (1964) kuramsal olarak 6480 dubleks ve 36 açılal gizil transaksyonun söz konusu olduğunu hesaplamıştır. Ancak günlük hayatta bunların en fazla altı tanesinin kullanıldığını belirtmektedir (Akkoyun, 2007: 42).

Öğretmen: (Sert bir ses tonu, cümlelerin sonunda ses tonunda düşüş, çatık kaşlar)
Sosyal düzeyde : Y →Y
- Ödevini yaptın mı?
Psikolojik düzeyde : E →Ç
- “Yine yapmadın değil mi?”

Öğrenci (Titrek bir ses tonu, başı yana eğme, omuzlarda çökme)
Sosyal düzeyde : Y →Y
- Evet yaptım.
Psikolojik düzeyde : Ç →E
- “Benden hiç hoşlanmıyorsun”

Şekil 3.6. Dupleks gizil transaksyon

3.2. Ego Durumlarının Analizi

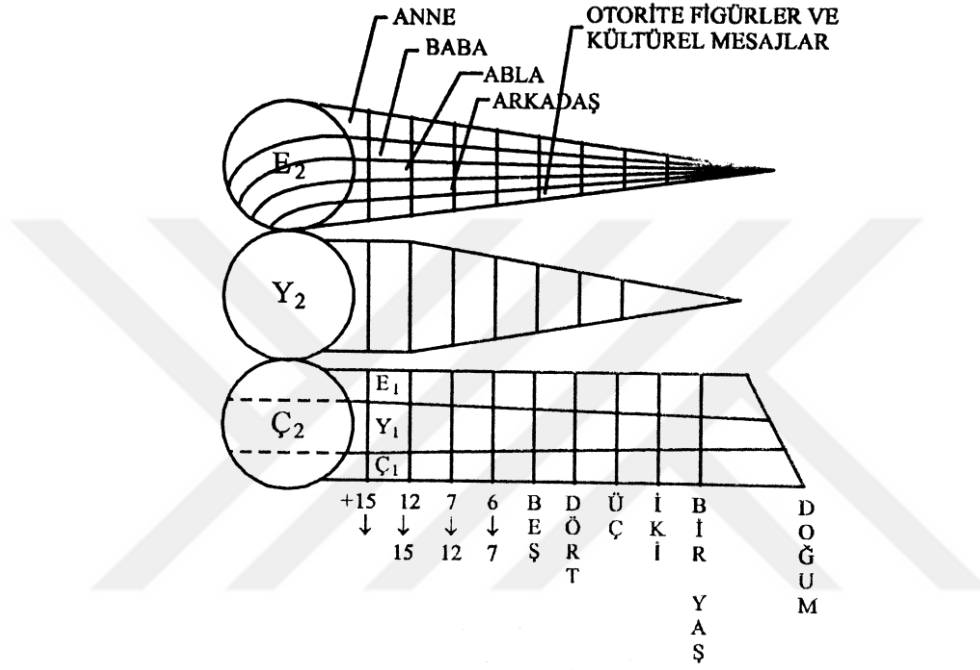
TA'nın temelini, kişiliğin üç bölümünden oluşan ego durumları modeli oluşturmaktadır. Berne (1964), ego durumlarını, aynı anda oluşan tutarlı düşünme, hissetme ve davranma biçimleri şeklinde tanımlamıştır. Kişiler, belli bir anda kişiliğinin belirli bir kısmını ego durumları ile sergilemektedirler. Berne, bir insanın hayatının ilk döneminde gelişen ağırlara Çocuk ego durumu adını vermiştir. Eğer kişi, herhangi bir olay karşısında aynı çocukluğunda olduğu gibi davranıyor, düşünüyor ve hissediyorsa Çocuk ego durumunda

harekete geçtiği söylenmektedir. Ancak kişi, ebeveynlerinden ya da ebeveyn figürlerinden (idareciler, güvenlik güçleri vb.) kopyaladığı biçimde davranıyor, düşünüyor ve hissediyorsa, Ebeveyn ego durumunda olduğu söylenebilmektedir. Erişkin bir insan olarak sahip olduğu becerilerin tümünü kullanarak, çevresinde olan olaylara duygusal olmayan şekilde, doğrudan burada ve şimdi tepkisi olacak şekilde davranıyor, düşünüyor ve hissediyorsa Yetişkin ego durumunda hareket etmektedir. Berne, ego durumlarının, psikanalizdeki ego (benlik), id (ilkel benlik) ve süperego (üst benlik) gibi kuramsal değil; gerçek ve gözlebilir olduklarını aktarmıştır. Berne, ayrıca her insanda üç ego durumunun da var olduğunu, içinde buldukları zaman ve şartlar bunlardan hangisini gerektiriyorsa, onu harekete geçirmeleri gerektiğini de vurgulamıştır (Berne, 2016: 13-14).

Transaksiyonel Analizin önemli isimlerinden Klein (Mavis), Levin ve Schiff ve arkadaşlarının ego durumlarının gelişimleriyle ilgili görüşlerinin bazı açılardan birbirlerinden farklılık göstermesine rağmen, genelde benzer bir gelişim anlayışında uzlaştıkları görülmektedir. İlk gelişen ego durumunun, Çocuk ego durumu olduğu sonra sırasıyla da Yetişkin ve Ebeveyn ego durumlarının geliştiği konusundan tam bir fikir birliği bulunmaktadır. Schofield (1992), ego durumlarının gelişimi ile ilgili görüşlerin Ericson, Freud, Klein (Melanie), Piaget, Mahler ve Sheridan'ın gelişim dönemleri ile karşılaştırıldığında da genel bir tutarlılığın olduğunu belirtmektedir. Çeşitli gelişimsel görüşlerin, ego durumları modelini desteklediği görülmektedir. Özellikle Piaget'in özümleme, uyma, benmerkezcilik, nedensellik öncesi düşünme ve merkezileştirme kavramlarının, Küçük Profesörün düşünce yapısını anlamaya yardımcı olduğu görülmektedir.

Çocuk ego durumunun gelişimini, bazı yazarlar anne karnındaki yaşamdan diğerleri ise doğum anından itibaren ele almaktadır. Doğum anından itibaren ele alanlara göre, bebek doğduğunda yalnızca doğuştan getirilen nörofizyolojik yapılara sahiptir. Emme gibi ritmik etkinlikler (Ç₀), ilk koordine hareketler (Y₀), dış güçler tarafından ilk koşullanma belirtileri (E₀), kişiliğin ilk yapılarını oluşturmaktadır. Berne (1957b) ego durumlarının gelişiminde bu üç unsurun altı haftanın sonunda Ç₁'i oluşturduğunu belirtmektedir. Bu durumu bebeklerin uyku hareketleri bakımından test eden Giuli (1985); ilk üç haftada Ç₀'ın, üçüncü-beşinci haftalar arasında Y₀'ın, beşinci-sekizinci haftalar arasında da E₀'ın oluştuğunu belirtmektedir. Altıncı ve sekizinci aylar arasında bu yapılar bütünleşerek Ç₁'in yapısını oluşturmaktadır. Altıncı haftadan başlayarak kendisini annesinden farklı bir birey olarak yaşamaya ve dış dünya ile ilişkisinde kendi aklını kullanmaya (Y₁) başlamaktadır.

Çocuk ebeveynlerin ona getirdiği sınırlamalara tepkide bulundukça, üç yaşından itibaren E₁ oluşmaktadır. On sekiz aylıkken de, çocuk bilgi ve yeteneklerini geliştirmeye başladıkça ayrı bir Yetişkini (Y₂) oluşmaktadır. Çocuk ebeveynlerinin isteklerine ve onların davranışlarına tepkide bulundukça ve bunları içselleştirdikçe, ayrı bir ebeveyni (E₂) oluşmaktadır. On iki yaşına geldiğinde normal olarak üç ayrı ego durumu işlevsel hale gelmektedir.

Şekil 3.7. Ego durumlarının zamanla gelişimi (Akkoyun, 2007: 27)

Ego durumlarını yaşla birlikte kazanılan güçler-yetenekler bakımından açıklayan Levin (1982) ise, gelişim döngüsünde tipik olarak yaşanan aşamaları belirleyerek bu konuda bütünleşmiş bir çalışmayı Çizelge 3.7'de ortaya koymaktadır. Buna göre, kişisel gelişim doğumla başlayan ve yaşam boyu tekrarlanan aşamalardan oluşan bir gelişim döngüsüyle oluştuğu kabul edilmektedir. Bu gelişimde; yaşça büyümeyle birlikte sırasıyla ortaya çıkan Var olma, Yapma, Düşünme, Kimlik Geliştirme, Becerikli Olma, Üretme ve Yeniden Dönüştürme aşamalarının her birinde ayrı bir güç kazanılmaktadır. Her aşamanın gerektirdiği bazı gelişim görevleri bulunmakta ve bazı doğal belirtiler, bu aşamaların ortaya çıktığını göstermektedir. Bu belirtilerle birlikte, farklı ego durumları da gelişmektedir. Buna göre yaklaşık on sekiz yaşına kadar üç ego durumu oldukça gelişmiş bir duruma ulaşmaktadır. Yedinci aşamada ise daha önceki aşamalar yeniden dönüştürülmekte ve böylece Bütünleşmiş Yetişkin ortaya çıkabilmektedir. Yeniden dönüştürme gücü, daha önceki aşamalarda eksik kalanların tamamlanması için bir fırsat

yaratmaktadır. Aslında yirmi yaşından sonraki yaşam, yinelenen çeşitli yeniden dönüştürmeleri içermektedir. Ayrıca sağlıklı bir gelişim için gerekli olarak görülen ebeveyn-çocuk iletişiminin her aşamadaki özellikleri dikkate alınarak, iletişimin anahtarları belirlenmiştir ki bu anahtarlar, çocuk yetiştirme konusunda ebeveynler için oldukça yararlı ipuçları vermektedir.

Gelişim Dönemi	Doğal Belirtiler	Gelişim Görevleri
I.Varolma Gücü Doğum-6 ay Doğal Çocuk	Sık sık yemek isteği, ağızda konsantrasyon olma güçlüğü ve başkalarından bağımsız olma isteği	Kim olduğunun tanınması, bakılma, dokunulma, beslenme, duygusal olma, duygusal bağlanma
II.Yapma Gücü 6-18 ay Küçük Profesör	Çeşitli uyarıcılar isteme, yeni şeyleri koklama, dokunma, tatma, işitme, görme isteği, dünyayı keşfetme ve genişletme	Üzerinde düşünmeden dünyayı keşfetmek isteme, yaparak ve duygusal olarak ayırdındalık geliştirme
III.Düşünme Gücü 18 ay-3 yaş Yetişkin	Başkalarından farklı olma isteği, farklı bir pozisyon geliştirme, isyan etme, "Hayır istemiyorum" ifadeleri, Kim olduğunu bilmek	Gerçeği test etme, Başkalarına karşı direnç, Bağımsızlık geliştirme, olumsuzluk ifade etme ve düşünmeyi öğrenme
IV.Kimlik Gücü 3-6 yaş Süper Doğal Çocuk	İsteme, güç ve cinsiyet konuları ile meşgul olma, sosyal ilişkileri ve davranışların sonuçlarını deneme	Gerçeği fanteziden ayırt etme, duygusal ilişkilerde güç uygulayarak ve sonuçlarına bakarak gerçeği tanıma, farklı şekilde yapma
V.Becerikli Olma Gücü 6-12 yaş Ebeveyn	Başkalarının ahlak, değer ve yöntemlerini tartışma ve bunlarla uğraşma, kendi istediği gibi yapma isteği	Yollarının olduğunu deneme, neyin işe yaradığını bulmak için hatalar yapma, neden öyle yaptığını için başkalarıyla tartışma
VI.Üretme Gücü 13-18 yaş Ebeveyn, Yetişkin, Çocuk	İnsanları cinsel olarak görme, hormon ve enerji düzeyinde ani değişiklikler	Cinsel varoluşunu test etme, kendi kişisel felsefesini geliştirme, yetişkinler arasında kendine bir yer edinme
VII.Yeniden Dönüştürme Gücü 19 yaşından sonra yaşam boyu Bütünleşmiş yetişkin	Daha önceki aşamada yaşanan tüm semptomları yaşama, bir kerede birden fazla aşamayı birlikte yaşama	Destek sağlayıcı ilişkiler kurma ve sürdürme, yetişkin gücüne sahip çıkma, yaşam planını gözden geçirme ve hayata geçirme, yaşamdaki problemlerle baş etme, problem çözme

Çizelge 3.1. Ego durumları ve gelişim döngüsü (Akkoyun, 2007: 28)

Berne'ün (1964) ego durumlarını tanılamada ortaya koyduğu görüşlerinin günümüzde de geçerliliğini koruduğu görülmektedir. Buna göre; ego durumlarının tanılanmasında öncelikle dört ruhsal organın bazı özellikleri taşıdığı göz önüne alınması gerekir (Akkoyun, 2007: 26-29).

Yönetici güce sahip olması; her biri ayrı bir organize davranışlar örüntüsü göstermektedir. Bu nedenle psikofizyolojinin ve psikopatolojinin olduğu kadar nörofizyolojinin de konusudur.

Uyum sağlayıcı olması; her biri kişinin içinde bulunduğu sosyal ortamdaki duruma ilişkin olarak verilen davranışsal tepkilerle uyum sağlayabilme özelliğini göstermektedir.

Biyolojik akıcılığı; verilen tepkiler doğal büyümenin ve daha önceki yaşantıların sonucu olarak uyarlanabilmektedir.

Psişik bir güce sahip olması; yaşantılarla ilgili fenomenler de aracılık etmektedir.

Bu dört özellik göz önüne alınarak ego durumlarının tanımlanması yeterli olmamaktadır. Klinik tanılamaya için şu sıranın izlenmesi gerekmektedir:

Davranışsal Tanılama: Bireyin kelimelerini, ses tonunu, mimiklerini, beden duruşunu gözleyerek yapılmaktadır. Tablo 3.4' te her bir ego durumuna ilişkin olarak gözlenebilecek davranışlarla ilgili ipuçlarının listesi verilmektedir. Ancak burada yalnızca bir ipucu verilmeye çalışıldığı unutulmamalıdır. Bu kategorilerden yalnızca birisinin kullanılması yanıltıcı olabilmektedir. Örneğin, kişinin söyledikleri ile birlikte ses tonu da göz önüne alındığında yani sözlü ve sözsüz ifadeler birlikte yorumlandığında farklı bir tanı ortaya çıkabilmektedir.

Sosyal Tanılama: Bireyin diğer kişilerle olan etkileşiminin incelenmesiyle yapılır. Birey karşısındaki kişiye hangi ego durumundan uyarıcı göndermiştir? Gönderilen uyarıcı karşısındaki kişinin hangi ego durumuna yöneliktir? Gönderilen uyarıcıya verilen tepkinin sonucu ne olmuştur? Gibi soruların cevapları sosyal tanılamayı açıklamaya yöneliktir. Asıl Transaksiyonel Analiz, bir anlamda sosyal tanılamaya için yapılan bir incelemedir.

Tarihsel Tanılama: Kişinin geçmiş yaşamının incelenmesiyle de önemli bilgiler elde edilmektedir. Çünkü kişi şuanda yaşadığı duyguları, daha önce ebeveynlerine karşı da yaşamış ise, büyük bir ihtimalle Çocuk ego durumundadır. Eğer annesi ya da babası da, şuanda onun konuştuğu gibi konuşuyor ve aynı jest ve mimikleri gösteriyorsa, kişi büyük bir ihtimalle Ebeveyn ego durumundadır.

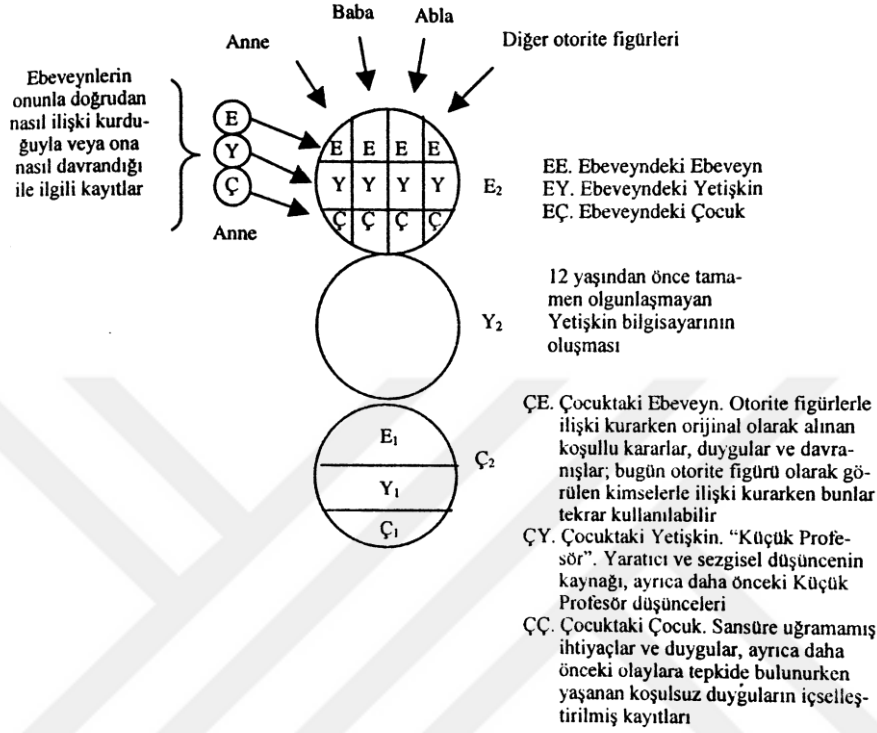
Fenomonolojik Tanılama: Bireyin kendi yaşantısını incelemesi, oldukça doğru bilgiler verebilir. Eğer kişi o andaki yaşantısını tüm yoğunluğuyla tekrar yaşayacak olursa fenomenolojik geçerliğin sağlanabileceğini belirtmektedir. Çocuklukta yaşanan bir duygu da benzer bir yaşantıda tekrarlandığında, fenomenolojik olarak tanımlanabilir.

Günlük yaşamda, daha çok davranışsal ve sosyal tanılamaya yarayacak verilerle karşılaşmaktadır. Tedavi ortamında ise, bunların hepsine yer veren yaşantılar söz konusudur.

3.2.1. Yapısal Analiz

Ego durumlarının ikinci düzey yapısal analizi ile kişinin iç dünyasında neler olduğu, yani yapısı incelenmektedir. Herkesin zihninde geçmişe dair pek çok anı bulunmaktadır. Erken çocukluk anıları daha çok düşlerde ve hayallerde kendini gösterebilmektedir ve kişi anılarıyla birlikte, o sırada yaşanan duygularını, düşüncelerini ve hatırlanan olayları da depolamaktadır. Belirli bir olay hatırlandığında, olayın olduğu sırada yaşanan ilk yaşantılara ilişkin duygu, düşünce ve davranışlar da yeniden benzer şekilde yaşanmaktadır. Örneğin, çocukluğunuzda okula giderken önünden geçtiğiniz fırından yayılan taze ekmek kokusu; bugün bir yerlerde bir fırının önünden geçerken aynı kokuyu aldığımızda o günlere geri dönersiniz ve sadece kokuyu değil, giydiğiniz ayakkabı, üzerinizdeki kıyafetler, birlikte yol aldığımız çocukluk arkadaşınız, o günlerde yaşadığımız sevinçleriniz ve korkularınız da canlanıverir gözleriniz önünde. Başka bir ifade ile, ikinci düzey ego durumları yaşantısal gerçekleri ifade etmektedir. Bu modelin amacı, bireyin bu anıları, tanıdık olduğu ego durumları bakımından uygun bir şekilde sınıflandırmaktır (Karataş ve Yavuzer, 2018: 380-383). İkinci düzey yapısal analizde; birinci düzey yapısal ve

fonksiyonel analizde kısaca Ebeveyn (E), Yetişkin (Y) ve Çocuk (Ç) olarak belirtilen ego durumları, sırasıyla E₂, Y₂ ve Ç₂ olarak adlandırılmaktadır. Şekil 3.8’de, örnek olarak sekiz yaşındaki bir çocuğun ikinci düzey yapısal analizinin çizimi verilmektedir.

Şekil 3.8. İkinci düzey yapısal analiz (akt. Akkoyun, 2007: 19)

3.2.1.1. Ebeveyn ego durumu

Yapısal modelde, Ebeveyn’in *içeriği*, otorite figürlerinin yani başta ebeveynler olmak üzere dış kaynakların düşünceleri, duyguları ve yaptıkları davranışların bireyin belleğinde oluşmuş izlerini içeren bir takım olarak tanımlanmaktadır. Formel dilde buna, ebeveynlerle ilgili *içe alma* denilmektedir. İçe alma olayı bir şeyi olduğu gibi alma, sindirmeden yutma eylemine bezetilmektedir. Çocukların ebeveynlerini (anne-baba, öğretmenler, televizyondaki karakterler vb.) model alırken tipik olarak yaptıkları eylemi anlatmaktadır. Bu kişilerin duygu, düşünce ve davranışlarının kopya edilerek saklanmasıyla oluşmaktadır. Bir çocuk, ebeveynlerine baktığında çoğunlukla onların emirler verdiğini ve dünyanın ne olduğunu tanımladığını görmektedir. Bu nedenle, Ebeveyn’in içeriği de çoğunlukla emirler ve bu tanımlamalardan oluşacaktır. ‘Elini ateşe sokma.’, ‘Kardeşine vurma.’, ‘Büyüklerine karşı saygılı olmalısın.’ Onların bu sözcükleriyle birlikte mimikleri, ses tonları ve duygusal ifadeleri de yer almaktadır (Stewart ve Joines, 2017: 75)

Bu örnekteki çocuğun ebeveyn ego durumunda, dört anlamlı figür ve bu figürlerin duygu, düşünce ve davranışlarıyla ilgili algılamalarının kayıtları bulunmaktadır. Bu kayıtları gözleyebilecek herhangi bir teknoloji henüz olmamasına rağmen gözlenen davranışlara bakarak, bir ego durumunun içeriğini anlayabilmek mümkündür. Herhangi bir kişi, bir şeyler ters gittiğinde aynen annesi gibi bağırıp çağırdığında, Ebeveyn ego durumundaki enerjisini harekete geçirdiği anlaşılmaktadır. Aynı şekilde babası ona “yolda karşıdan karşıya geçerken sağına ve soluna bak!” demişse, bu kimse ileride çocuğuna aynı şeyleri benzer duygu ve düşüncelerle söylediğinde Ebeveyn ego durumundaki bir kaydı harekete geçirmiş olacaktır. Örnekteki kişinin yaşamında anlamlı olduğu görülen annesinin, babasının, ablasının ve otorite figürlerin (okuldaki bir öğretmenin, iş yerindeki patronun) Ebeveyn, Yetişkin ve Çocuk ego durumlarının içeriği onlarla ilgili yaşantıları sırasında kaydedilmektedir. Böylece karşılaştığı bir durumda otomatik olarak ne hissedeceği, ne düşüneceği ve ne yapacağı ile ilgili kayıtlar bulunmaktadır. Bu örnekte, çocuğun yaşamda anlamlı olan figürlerin her birinin Ebeveyn, Yetişkin ve Çocuk malzemeleri çocuğun Ebeveyn ego durumunun içeriğini oluşturmaktadır. Bunlar, ikinci düzey analizde her bir figüre ilişkin olarak Ebeveyn'deki Ebeveyn, Ebeveyn'deki Yetişkin ve Ebeveyn'deki Çocuk olarak adlandırılmaktadır (Akkoyun, 2007: 19-20).

3.2.1.2. Yetişkin ego durumu

Yetişkin ego durumunu *içeriği*, burada ve şimdiye tepki olarak yaratılan duygu, düşünce ve davranışlarla belirlenmektedir. Erişkin bir insan olarak, kişinin sahip olduğu tüm gerçekliği test etme ve problem çözme stratejileri burada depolanmaktadır. Yetişkin ego durumunda yalnızca çevredeki gerçeğin test edilmesi değil ayrıca kendi Ebeveyn ve Çocuk ego durumunun içeriğinin, aklı başında bir insan olarak değerlendirilmesi de yer almaktadır..

Örnekteki çocuğun E₂ sinde “ yolda karşıdan karşıya geçerken sağına ve soluna bak!” şeklinde bir Ebeveyn emri varsa, bu mesajı aklını kullanarak yeniden değerlendirebilir ve bunun kendini korumak için yerinde bir mesaj olduğuna karar verebilir. O zaman bu karar Y₂ de yer alacaktır. İkinci düzey yapısal analizde Yetişkin ego durumu, Ebeveyn ve Çocuk ego durumlarından farklı olarak alt bölümlere ayrılmamaktadır (Stewart ve Joines, 2017: 77).

3.2.1.3. Çocuk ego durumu

Kişinin yaşamla mücadele etmek için öznel bir algılamaya dayalı olarak kendi malzemesiyle verdiği tepkileri, bu tepkileri verirken yaşadığı duygu ve düşünceleri içermektedir. Çocuk ego durumunun ikinci düzey yapısal analizinde, Ebeveyn, Yetişkin ve Çocuk olmak üzere üç alt

bölüm ele alınmaktadır ve bunları diğer sınıflandırmalardan ayırt etmek üzere sırasıyla E₁, Y₁, Ç₁ kısaltmaları kullanılmaktadır.

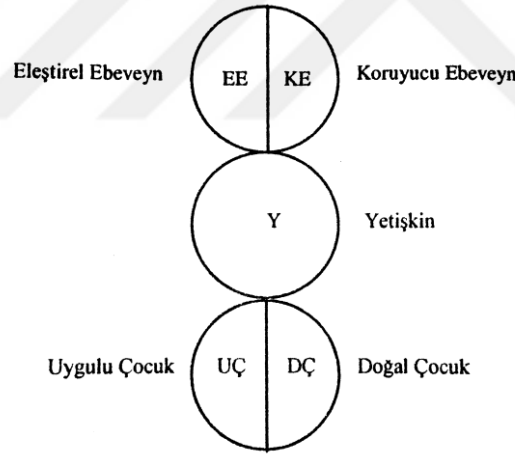
Bebekler doğduğunda; fizyolojik etmenleri, doğuştan gelen ihtiyaçları ve ilkel, sansürlü duyguları içeren malzemeleri de beraberinde getirir. Bunların Ç₁ de depolandığı düşünülmektedir. Ayrıca, bebeklerde görülen tamamen benmerkezci ve narsistik davranışlara başta ebeveynler olmak üzere diğer insanlar tepkide bulunurlar. Bunun sonucunda, bebeklerin bu dış olaylara karşı spontan tepkileri oluşur ve bunlar da Ç₁ de yer alır. Çocuk ego durumunun; doğuştan getirildiği ya da çocuklukta yaşadığımızdan oluştuğu şeklindeki karşıt ifadeler buradan kaynaklanmaktadır. Gerçekte, Ç₁ de her iki kaynaktan gelen yaşantılar depolanmaktadır. Çocuklar yeterince bilgi sahibi olmadan da, doğru ve yerinde sonuçlar çıkarmalarına yardımcı olan yaratıcı ve sezgisel bir düşünme gücüne de sahiptirler. Sözel becerilerin gelişmemiş olduğu dönemde kullanılan ve daha sonrada sürdürülebilen bu “bilme” yeteneği, Y₁ de yer almaktadır. İzlenimlere ve sezgiye dayanılarak kullanılan problem çözme stratejilerini ifade ettiğinden, buna *Küçük Profesör* adı verilmektedir. Küçük Profesörün doğumdan itibaren oluştuğu düşünülmektedir. Bir çocuğun çevresinde her zaman ona ne yapması gerektiğini söyleyen ve kendisini bu söylenenlere karşı verdiği tepkiler sonucunda ödüllendiren veya bazı şeylerden mahrum bırakan yetişkin insanlar bulunur. Bu büyük insanlar, kurallar ve davranışlarla ilgili olarak çocuklara her zaman mantıklı ve gerçeği ifade eden açıklamalarda bulunmazlar ve hatta bu açıklamaları çoğunlukla çelişkilidir. Çocuklar da zaman içerisinde yetişkinlerin beklentilerine verdikleri tepkilerle öğrendikleri davranışları içselleştirir ve bu davranışlar otomatik hale gelerek, büyüklerin böyle bir beklentide olmadıkları zamanlarda bile bu tepkide bulunurlar. Bu tepkiler ve bu tepkiler sırasındaki duygu ve düşünceler, E₁'de de kullanılmaktadır. El öpme, uslu olma, teşekkür etme, elini yüzünü yıkama gibi davranışlar kişinin erken dönemde öğrendiği yaşantılardır. Bu yaşantılar daha çok otomatik davranışları içerdiğinden E₁ için *Domuz Ebeveyn*, *Elektrod* veya *Sihirli Ebeveyn* de denilmektedir. Bu davranışsal tepkilerin yanı sıra, çocuklar ayrıca kendilerinden beklenenlere tepki olarak kızgınlık, korku, üzüntü ve şaşırıp kalma gibi duygusal tepkiler de verir. Bu öğrenilen davranışlar ve duygusal tepkiler ile bireyin Ç₁'in spontan ihtiyaçlarına kendisinin verdiği öğrenilmiş tepkiler E₁'de (Çocuktaki Ebeveyn'de yer alır) (Akkoyun, 2007: 20-21).

Çocuk canının yapmak istediği bir şeyi hoşlanarak yapar ve bu yaşantısı; duygu, düşünce ve davranış olarak Ç₁'de yer alır. Örneğin elini sürmemesinin söylenmiş olduğu telefonu fırlatır ve telefonu fırlattığında yaşadığı zevk ve bunu yaptığında poposuna vurulduğunda yaşadığı ilk tepki olan kızgınlık da Ç₁'de yer alır. Canı aynı şeyi yapmak istediğinde, ortamda ebeveynleri

yokken bile o işi yapmadan korku duymaya başlayabilir ve kendini engelleyici davranışlarda bulunabilir (E₁). Ama canı yine aynı davranışı yapmak istediğinde, poposuna vurulma olasılığına karşı tedbir olarak kaçabilir. Bu sırada yaşadığı duygu, düşünce ve davranışları ise Y₁ malzemesi olarak depolanır (Akkoyun, 2007: 20-21).

3.2.2. Fonksiyonel Analiz

Fonksiyonel analiz, kişinin iç dünyasında ne olduğunu anlamak ya da insanların neden böyle davrandıklarını anlamak için değil, nasıl davrandığını anlayabilmek için kişinin ne yaptığını dışarıdan gözleyebilmektir. Fonksiyonel modelde yalnızca davranışlar betimlenmektedir, duyular ve düşünceler değil. Fonksiyonel model kısaca, insanların *nasıl* davrandıklarıyla ilgilere ulaşmak için kullanılmaktadır, *neden* böyle davrandıklarını anlamak için değildir. Özellikle insanlar arasındaki iletişim örüntülerini anlamaya çalışırken bu bilgi dikkate alınmalıdır. İkinci düzey fonksiyonel analizde, Ebeveyn ve Çocuk ego durumları ikiye ayrılmaktadır. Yetişkin ego durumu yapısal analizde de olduğu gibi sınıflandırılmamaktadır (Karataş ve Yavuzer, 2018: 382).

Şekil 3.9. İkinci düzey fonksiyonel (standart) analiz (Akkoyun, 2007: 22)

3.2.2.1. Ebeveyn ego durumu

Ebeveynlerin çocukları için yaptıkları en temel şey, onların dünyayı nasıl algılayacaklarını ve dünyayla nasıl baş edeceklerini belirlemektir. Bu nedenle, Ebeveyn ego durumu yargı, değer, görüş ve tutumlarla belirginleşmektedir. Kişi, davranışsal olarak Ebeveyn ipuçlarını sergilediğinde, aynı zamanda anne-babasının kopyaladığı davranışları da gösteriyor demektir. Küçük bir çocukken anne-babalar ‘montunu giy!’, ‘dişlerini fırçala!’, ‘yatağına git!’ gibi komutlarla çocuğuna ne yapması gerektiğini söylemekte ve onları kontrol etmektedir. Kişi ebeveynlerinin bu rollerini kopya eder bir şekilde davrandığında *Eleştirel*

Ebeveyn (EE) ego durumunda demektir. Buna bazen *Kontrol Edici Ebeveyn* de denilmektedir. Birey ebeveynlerinin kendisi ile ilgilenirken onların davranışlarını benzer şekilde kendi hayatında uyguladığında Doğal Ebeveyn'inde anlamına gelmektedir. Ayrıca ebeveynler çocuklarına güven ortamı sağlamaya çalışıyorsa, zor zamanlarında onları dinleyip sıcaklıklarını hissettiriyorlarsa ve kol kanat geriyorlarsa *Koruyucu Ebeveyn (KE)* ego durumunda davranmaktadırlar buna da bazen *Bakımveren Ebeveyn* adı verilmektedir. KE; ilgili, özen gösterici, bağışlayıcı, destekleyici, izin verici, şefkatli, koruyucu ve endişelidir. EE ise inatçı, güçlü, aşırı koruyucu, ilkeli, cezalandırıcı ve görev yükleyicidir (Stewart ve Joines, 2017: 66).

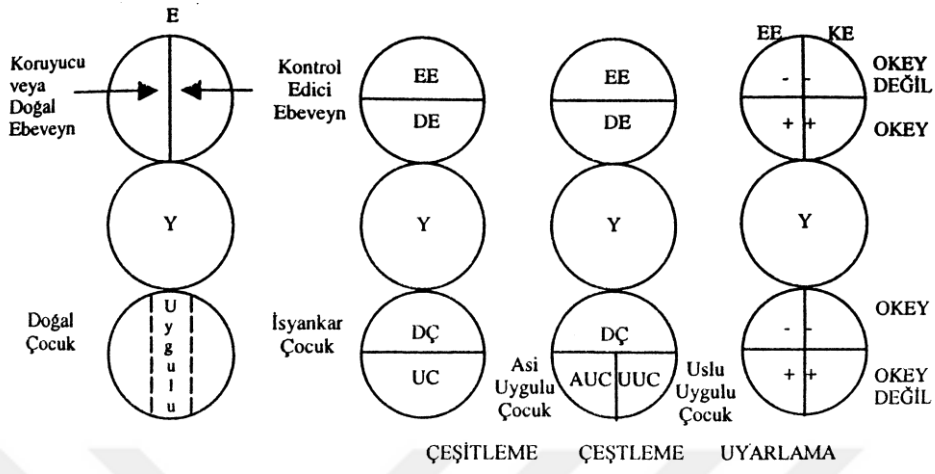
3.2.2.2. Yetişkin ego durumu

Yetişkin ego durumu, fonksiyonel analizde diğer iki ego durumu gibi bölünmemektedir. Şimdi ve buradaki bir duruma tepki olarak ortaya çıkan ve kişinin erişkin bir insan olarak yeteneklerini kullandığı her türlü davranıştır. Diğer iki ego durumuna kaynaklık etmektedir. Çocuk ego durumu, yaratıcılığını üst düzeye çıkarmak ve daha çok eğlenebilmek için uygun kararlar almak üzere bilgilere ihtiyaç duymaktadır. Ebeveyn ego durumu da, bildirgelerin doğruluğunu kanıtlamak üzere verilerden yararlanmak durumundadır. Yetişkin ego durumu daha çok nörofizyolojik yapıdan kaynaklandığı için, dünyadaki bilgileri toplamak ve verileri işlemek üzere bağımsız olarak çalışmaktadır. Ancak kendi kendini harekete geçirememekte, diğer ego durumlarının uyarmasıyla harekete geçebilmektedir (Stewart ve Joines, 2017: 67).

3.2.2.3. Çocuk ego durumu

Doğal Çocuk (DÇ) ve *Uygulu Çocuk (UÇ)* olmak üzere iki şekilde gözlemlenmektedir. DÇ dünyadaki ebeveyn figürlerine tepkide bulunmaktan uzak durarak, kendini spontan olarak ifade eder. UÇ ise DÇ'den farklı olarak, sanki ebeveynleri onu dinliyormuş ya da gözlüyormuş gibi tepkide bulunur. Çalışkandır, uslu ve asidir ya da ebeveyn figürlerinin herhangi birini referans alarak davranışlar gösterir. DÇ ve UÇ tepkileri, hem burada şimdi tepkisi olarak hem de geçmişteki bir tepkinin tekrarı olarak gözlenebilir. Ancak aralarındaki en önemli farklılık, davranışın başka bir kimseye uymaya yönelik olup olmamasıdır. İsyankar davranış, temelde başkalarının beklentisine bir tepki olarak ortaya çıktığından, UÇ tepkisidir. Ancak DÇ kendi içinden geldiği gibi davrandığında ve ebeveyn figürleri bunu onaylamadığında, DÇ tepkisi ebeveyn tarafından isyankar bir tepki olarak algılanabilir. Oysa çocuk bu durumda spontan davranmaktadır ve buradaki isyankar etiketi daha çok ebeveyn figürlerinin çocuğun davranışı

hakkındaki görüşüdür. Fonksiyonel analizle ilgili çeşitlemeler şekilde verilmektedir (Akkoyun, 2007: 18-23).

Berne (1972)

Woollams ve Brown (1978)

Şekil 3.10. İkinci düzey fonksiyonel analizdeki çeşitlemeler (Akkoyun, 2007: 23)

Benlik Durumları	İfadelerde	El-Kol Hareketleri ve Beden Duruşu	Yüz İfadeleri	Ses Tonu
Ebeveyn	-meli, -malı ifadeleri Asla Her zaman Eğer ben olsaydım Sana yardım edeyim Sana söylemişim Komşular ne der? Beni rahatsız etme Üzülme Canını sıkma Sen iyisin İyi ol “orada” ifadeleri	Parmağı kullanmak Omuza vurma Masaya vurma Kaşını kaldırma Ayakla yere vurma El ovuşturma Elle itme Kolları kavuşturma Sırtını sıvazlama	Azarlayıcı Kaş çatma Başıyla onay Alaycı gülümseme Dişlerini gösterme Kızgın Sevecen Kınayan bakış Sempatik (gururlu) bakış	Sempatik Destekleyici Cesaretlendirici Azarlayıcı Dudak bükme Cık cık sesi Büyüklik taslayan
Yetişkin	Ne, kim, nerede? Nasıl, niçin? Olasılık Akla hitap eden Gerçeği test etme Nedenleri ne? Ödevinde şunlar eksik! İstatistiklere göre Şimdi nedenlerine bakalım?	Dik duruş Göz teması İlgili görünme Bir şeyin olduğu yönü parmakla gösterme Geri bildirim vererek dinleme Ne anladığını kontrol etme	Düşünceli Dikkatli İlgili Burada ve şimdi tepkisi Gözler tetikte Meraklı	Açık ancak fazla duygusal olmadan Sakin, doğrudan Güvenli, araştırıcı Bilgi verici
Çocuk	Yapmam, bana ne! İstemiyorum Benim İstiyorum Bana bak, benimle ilgilen Korkuyorum Kimse beni sevmiyor Gözleri ovuşturma Senin yüzünden oldu Hadi oynayalım Herkes beni sevsin istiyorum Benimkisi seninkinden daha iyi	Yayıлма, yığıлма Geride durma Tetikte durma Hırçınlık Neşeli, heyecanlı duruş Sokulma, kıvrılma Büzüşme Tırnak yeme Parmak emme Konuşmak için elini kaldırma	Ağlamaklı gözler Hayran bakma Kırgın gözler Dudak büzme Gözlerini açma	Kıkırdama Gülme Mırıldanma Tatlı konuşma Dalga geçme Surat asarak sessiz kalma Göbekten gülme Hızlı ve yüksek sesle konuşma

Çizelge 3.2. Ego durumlarını tanılama için davranışsal ipuçları (Akkoyun, 2007: 31)

3.3. Keloğlan Masalları

Sözlü ve yazılı kültür ortamında varlık gösteren Keloğlan masalları, Türkiye'deki çizgi film sektörünün önemli bir parçası olan Animax Animasyon tarafından senaryolaştırılıp çizgi masal olarak TRT Çocuk kanalında yayınlanmaktadır. Türkiye'de kültür ekonomisi alanında önemli girişimcilerden biri olan şirket, kendine faaliyet sahası olarak belirlediği çizgi film alanında yapmış olduğu projelerle Türkiye'de bu sektörde önemli bir boşluğu doldurma gayreti içerisinde çalışmalarına devam etmektedir. Bu bağlamda, 2008-2014 yılları arasında TRT Çocuk televizyon kanalı ve internet sitesi için üretilmiş Keloğlan Masalları çizgi masalına ait toplam 120 bölümden hali hazırda internet sitesinde yayınlanmakta olan 2016-2017 yıllarındaki üçüncü sezonun ilk sekiz bölümü olasılıkçı olmayan örneklemin erişilebilenlerden kategorisine göre, bir psikanaliz, bir iletişim kuramı olan TA ile ayrıntılı olarak incelenecektir.

Keloğlan Masallarını, sözlü gelenekteki bir halk bilgisi ürününden esinlenerek yeniden bir yaratım ve bir güncelleme çabası olarak değerlendirildiğinde ve de bu çizgi masalın yaratım, aktarım özelliklerini göz önünde bulundurulduğunda, bu ürünün yaratıcısı Barış İslamoğlu ve Animax Animasyon ekibi, aktarıcısı TRT Çocuk kanalı ve izleyicisi de 5-12 yaş arası çocuk grubudur. Keloğlan Masalları'nın şekil ve yapı özelliklerine bakıldığında, ürünü 10'ar ve 20'şer dakikalık bölümler halinde oluşturulmuş çizgi masal (Üç boyutlu animasyon) olarak tanımlamak mümkündür. Bununla beraber, Keloğlan Masallarını, içerik özellikleri bakımından değerlendirdiğimizde, konusunu Keloğlan ve arkadaşlarının başlarından geçen maceralar, şeklinde açıklamak mümkündür. Ayrıca bu çizgi masalın işlev özelliklerini göz önünde bulundurduğumuzda, ürünün eğitim ve eğlendirme gibi temel işlevlere sahip olduğu söylenebilmektedir. Özellikle TRT ile yürütülen bu projeler içerisinde Keloğlan Masalları bugün özellikle görmüş olduğu büyük ilgiden dolayı 120 bölüm olarak TRT Çocuk kanalında çocuklarla buluşmuştur.

Bu çizgi masalın oluşum aşamalarını anlatan kısa tarihine bakıldığında şöyle bir tablo karşımıza çıkmaktadır: 2008 yılında, "Bir varmış Bir yokmuş Keloğlan" çizgi masal projesi ortaya atılmış. 2009 yılında, Animax Stüdyoları'nda 10'ar dakikalık 39 bölümlük olarak çizgi masal serisi yapıldı. 2010-2011 yılları arasında, 20'şer dakikadan oluşan 29 bölüm halinde ikinci sezon olarak hazırlandı. 2012 yılında, üçüncü sezonda günümüze yolculuk yapan Keloğlan Masalları yepyeni maceraları ile 30 bölüm olarak TRT Çocuk Kanalında çocuklarla buluşmaya devam etmiştir. 2013

yılında, dördüncü sezonda günümüz dünyasına yolculuk yapan Keloğlan Masalları çocuklar tarafından sevildiği ve beğenildiği için TRT Çocuk kanalı tarafından 26 bölüm daha sipariş edildi. 2014 yılında, beşinci sezonda Keloğlan Masalları program akışı yeniden çizgi dünyaya dönüş yapıyor. TRT Çocuk ile yapılan 13 bölümlük anlaşmanın akabinde yeni bölümleriyle sevilen Keloğlan Masalları seyircilerle buluşmaya devam edecektir. 2015 yılında ise, Keloğlan Masallarının beşinci sezon bölümleri yapılmaya devam etmektedir. Animax'ın sadece animasyon işi ile uğraştığını ve başka bir ekonomik kaynağının olmadığını ve de yaptıkları işin yüzde 75'ini TRT'nin satın aldığını dile getiren İslamoğlu, bu yolla gençlere öz değerlerimizin aktarıldığını hem de yerli yapımlarla çocuk kanallarımızın dışa bağımlı hale getirilmekten kurtarıldığını ifade etmiştir.

Animax Animasyon Şirketi'nin resmi web sitesinde Keloğlan Masalları'nın içeriği şu şekilde tanımlanmaktadır: “Keloğlan bir Türk halk kahramanıdır. Biraz tembel olsa da kıvrak zekası sayesinde birçok sıkıntının üstesinden gelir. Keloğlan Masalları serisinde de bu özelliği korunmuştur. Yakın arkadaşları ve Bilgecan dedesiyle birlikte kötülüklerle karşı savaşını sürdürmektedir. Hikayenin eski zamanlarda geçmesi sebebiyle içerisinde pek çok fantastik öge bulunmaktadır. 2008 yılından günümüze kadar 120 bölüm yapılmıştır. Yeni bölümler yenilenmiş teknik yapısıyla üretilmeye devam etmektedir. Gelecekte hedeflenen ise, Keloğlan'ı sinema perdesiyle buluşturmak”(http://www.animax.com.tr/animaxedic.php?id=25).

3.3.1. Keloğlan Masalları'ndaki Karakterler

Keloğlan Masalları'nda, Keloğlanın dışında, Keloğlan'ın annesi, Kara, Örgülü, Sivri, Balkız, Bilgecan Dede, Kara Vezir, Uzun, Huysuz, İnatçı, Cadı, Sinek ve Tomurcuk'tan oluşan temel bazı karakterler vardır. Ayrıca yine çizgi masalın farklı bölümlerinde devler, periler, ejderhalar, yedi başlı canavarlar ve ağladığında tabii afetlere neden olan bebek de karşımıza çıkmaktadır. Keloğlan Masalları kadrosu içerisinde yer alan karakterler çizgi masalda tesadüfi olarak yer almazlar, karakterlerin temsil ettikleri kişilikler ve bu kişilikler üzerinden verilmek istenen mesajlar aslında birçok yönüyle önemli işlevlere sahiptir. Aklı, iyiliği ve yardımseverliği temsil eden Keloğlan ile kötülüğü ve yozlaşmışlığı temsil eden Kara Vezir'in devamlı bir çatışma halinde olması, çizgi masalın olay örgüsü üzerinde, yine bu duruma bağlı önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Bayraktar, 2014: 35-46).

3.3.1.1. Keloğlan

Keloğlan'ın annesi, görmüş olduğu rüyanın üstünden bir zaman geçtikten sonra hamile olduğunu anlar ve bu durumu eşiyle paylaşır. Eşinin hamile olmasına çok sevinen Keloğlan'ın babası bir çocuğu olacağı için çok sevinir. Bir süre sonra dünyaya gelen Keloğlan'la beraber yaşlı karı kocanın sevinçleri daha da artar. Doğduğunda hiç saç olmadığı için bebeğe annesi tarafından “*Keloğlan*” ismi verilir. Keloğlan daha bebekken etrafındaki hayvanlarla iletişim kurabilme becerisine sahiptir ve bu özelliğinden dolayı da ileriki yaşamında her zaman hayvanlarla dost olacaktır. Bebekliğinde çok meraklı olan Keloğlan, etrafını keşfetme ve yaşadığı dünyayı anlamlandırma çabası içerisindedir (<http://www.trt.tv/izle/244587/keloglan-1-bolum>). Keloğlan Masalları serisinin ikinci bölümünden itibaren de Keloğlan 12-14 yaşlarında bir çocuk olarak karşımıza çıkmaktadır. Sabahtan akşama kadar işi gücü köy meydanında diğer arkadaşlarıyla oyun oynamak olan Keloğlan, henüz hayatın gerçeklerinin farkında değildir. Fakat yaşlı babasının hastalığı ve arkasından ölümü Keloğlan'ın hayatındaki önceliklerinin değişmesine neden olur (<http://www.trt.tv/izle/244588/keloglan-2-bolum>). Keloğlan Masalları çizgi masalının senaristleri ve yapımcıları, Keloğlan'ın babasının nasihatleri üzerinden çocuklara insana ve insanlığa dair bazı mesajlar vererek çocukları eğlendirirken eğitmeyi hedeflemişlerdir. Keloğlan Masallarının yapımcısı İslamoğlu'nun ifade ettiği gibi bu yolla gençlere öz değerlerimizin aktarımı yapılmakta hem de yerli yapımlarla çocuk kanallarımızın dışa bağımlı hale getirilmesinin önüne geçilmektedir (Bayraktar, 2014: 36-37).

Çizgi masalda, ana karakter olarak Keloğlan, tıpkı sözlü gelenekteki masallarda olduğu gibi tembeldir (Alangu, 2013: 7). Annesi evde yiyecek bir lokma ekmeğimiz, bulgurumuz kalmadı dediğinde, o zaman biz de komşulardan isteriz, diyebilecek kadar vurdumduymazdır. Babasından kalan tarlayı ahırda bulunan öküzle sürüp toprağı ekip biçmek yerine sabahtan akşama kadar bağ bahçe aylak aylak gezip arkadaşlarıyla zaman geçirir. Çizgi masalda “*Benim adım Keloğlan, Keloğlan Keleş oğlan, İştten güçten anlamam, Dağ bayır gezeroğlan.*” (<http://www.trt.tv/izle/244589/keloglan-3-bolum>), şeklindeki fon müziğinin sözleri bizlere Keloğlan'ın yaşam felsefesi hakkında bazı ipuçları vermektedir. Çizgi masaldaki Keloğlan karakteri tembel olmasına tembeldir ama doğruluğundan, mertliğinden, yardımseverliğinden asla taviz vermez. Keloğlan'ın bu yönünü en iyi, “*Ben bir garip Keloğlanım, Eşeğimin yok palanı, Varım*

yoğum doğruluktur, Hiç de sevmem ben yalanı. Kocakarı bir anam var, Birkaç tavuk bir de inek, Her gün konar kel kafama, Evsiz kalmış birkaç sinek. Keloğlanım budur özüm, Haram malda yoktur gözüm, Garip hakkı yiyenlere, Elbet vardır birkaç sözüm (<http://akillianne.blogspot.com.tr/2011/02/ben-bir-garip-keloglanim-cocuk-sarki.html>), şeklindeki dizeler ifade etmektedir. Keloğlan gururlu ve cesurdur. Zor bir görev karşısında gözünü hiç kırpmadan, “*Hey heyt, yettim bre, Keloğlan geliyor, anasının Keloğlu, Keleşoğlu geliyor!*” (<http://www.trt.tv/izle/244589/keloglan-3-bolum>), şeklindeki nidasıyla adeta cesaretini ispat etmeye çalışır. Çizgi masalda Keloğlan, sözlü gelenekteki masallarda olduğu gibi kılık kıyafetini aynen korunmuştur. Gömleği, yeleği, şalvarı, ayağında çarığı ve sırtında bir sopaya bağlanmış azığıyla Keloğlan’ın görüntüsü herhangi bir güncellemeye gerek duyulmadan muhafaza edilmiştir.

3.3.1.2. Keloğlan’ın Annesi

Çizgi masalda dikkati çeken ve hemen hemen her bölümde karşımıza çıkan karakterlerden biri Keloğlan’ın cefakâr ve sabırlı anasıdır. Burada *anne* ifadesi yerine *ana* ifadesini kullanmasının temel nedeni, Keloğlan Masalları çizgi masalında, tıpkı sözlü gelenekte olduğu gibi, Keloğlan’ın, annesine *ana* şeklinde hitap etmesidir (Alangu, 2013: 13). Animax Animasyon ekibi, özellikle geleneksel kültüre ait ifadeleri muhafaza ederek çizgi masalın geleneksel ile olan bağına gösterme noktasında başarılı bir yol izlemişlerdir. Keloğlan’ın *anne* yerine kullanmış olduğu *ana* ifadesi bunun güzel bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Çizgi masalda, başında yaşmağı ile geleneksel bir Anadolu kadını vardır. Genel görünüşü ile geleneksel bir imaj sergileyen Keloğlan’ın anası, yaşam biçimi ve söylemleri ile de bu imajı desteklemektedir. Keloğlan’ın babasının ölümünden sonra annesi oğlunun üzerine titrer. Hayatın zorlukları karşısında ona sık sık nasihatte bulunur. Fakat Keloğlan’ın yaramazlıklarına ve vurdumduymazlıklarına her seferinde sabır gösteremez; kimi zaman da eline aldığı terlikle ya da bir değnekle eve aş getirmesi ve tarlayı sürüp ekmesi için oğlunun ardına düşer. Fakat yine her seferinde oğlunun altın gibi bir kalbe sahip olduğunu düşünerek sakinleşir ve Allah’a, Kel oğlunu Keleş oğlunu koruması için dua eder. Keloğlan’ın anasının, yaşı tam olarak belirtilmez. Sözlü gelenekteki masallarda olduğu gibi çizgi masalda da annesi, oğluna yaşlandığını ifade ederek Kel oğluna ev ve tarla işlerinde kendisine yardımcı olmasını istemektedir. Buradan hareketle, Keloğlan’ın anasının çizgi masalda da yaşlı olduğu fikrine ulaşmak mümkündür.

3.3.1.3. Bilgecan Dede

Keloğlan Masalları'nın önemli karakterlerden biri de Bilgecan Dede'dir. Bilgecan Dede, Keloğlan Masalları çizgi masalının hemen hemen tüm bölümlerinde karşımıza çıkan bilge, mucit, şifacı, ileri görüşlü, aydın, yardımsever ve sevimli bir karakterdir. Köyün en bilge ve en yaşlı kişisi olduğu için bu adı almıştır. Keloğlan ve arkadaşları Bilgecan Dede'yi kendi dedeleri kadar çok severler ve ona saygıda kusur etmezler. Bilgecan Dede çizgi masalda sağduyuyu ve doğruluğu temsil etmektedir. Keloğlan ve arkadaşlarının ve de köylünün bir yardıma ihtiyacı olduğunda kapısını ilk çaldıkları kişi Bilgecan Dede'dir. Akıl, bilgi ve çalışmayla tüm zorlukların üstesinden gelinebileceği mesajı çizgi film boyunca en iyi Bilgecan Dede üzerinden verilir. Bilgecan Dede yaptığı bilimsel deneylerle çocuklara örnek model olmakta ve bilginin gücüyle tüm zorlukların üstesinden gelinebileceği mesajını vermektedir (<http://www.cizgifilmizlet.org/keleoglan-masallari-keloglan-ve-arkadaslari-golde-bilgecan-dede-ariyor-hd/>). Çizgi masalda önemli bir yardımcı karakter olarak karşımıza çıkan Bilgecan Dede, adından da anlaşılacağı üzere bilge, toplumu aydınlatarak ona manevi liderlik yapan, pratik düşünme kabiliyetine sahip ve verdiği nasihatlerle toplumu yönlendiren bir tiptir.

3.3.1.4. Uzun ve Huysuz

Keloğlan masallarının sözlü gelenekteki anlatmalarında olmayan ama Keloğlan Masalları çizgi masalının hemen hemen her bölümünde yer alan ve birbiriyle devamlı didişen iki karakterden biri Uzun, diğeri ise Huysuz'dur. Uzun, adından da anlaşılacağı gibi uzun boylu ve cüsselidir. Uzun boyuna rağmen bir çocuk gibi zararsız ve yumuşak huyludur. Çizgi masal kurgusu içerisinde Uzun, saf bir tip olarak karşımıza çıkmaktadır. Uzun çok oburdur. Devamlı acıkır ve karnı bir türlü doymak bilmez. En sevdiği şey tavuktur. Bir tavuk için yapmayacağı şey yoktur. Uzun'un en iyi arkadaşı Huysuz'dur. Huysuz, çizgi filmde kötü bir karakter olarak karşımıza çıkar. Huysuz, adından da anlaşılacağı gibi huysuz, devamlı şikâyet eden ve azla yetinmesini bilmeyen ve de Uzun'la mukayese edildiğinde daha kısa boylu bir tiptir. Özellikle parayı ve altını çok sever. Uzun ile Huysuz devamlı hırsızlık peşindedirler. Emek harcamadan ve kısa yoldan zengin olma sevdasındadırlar. Huysuz, kötü işlerini yaptırmak için arkadaşı Uzun'u kullanmaktan asla çekinmez. Uzun, saf ve temiz kalpli olmasına rağmen kötü huylu arkadaşı Huysuz'dan da ayrılmaz. Kara Vezir bazen de Cadı, kötü emellerine ulaşabilmek için Huysuz ve Uzun'la işbirliği de yapmaktadırlar. Huysuz akıllı geçinir

ama her seferinde Vezir ya da Cadı tarafından kandırılır. Aslında Huysuz ve Uzun, Keloğlan çizgi filmi serisinin, beceriksizlikleri ile kendilerini her seferinde komik duruma düşüren, sevilen ikilisidir. Çizgi film kurgusu içerisinde komik sahnelerin çoğunda baş aktör olarak yine karşımıza Uzun ve Huysuz çıkmaktadır (<http://www.cizgifilmizlet.org/keloglan-masallari-bilge-can-dede-kayboldu/>). Çizgi filmde Uzun, fiziksel olarak Huysuz'a göre daha avantajlı konumda olmasına rağmen ilişkilerindeki baskın kişi Huysuz'dur. Uzun ve Huysuz arasındaki fiziksel görünümdeki bu uyumsuzluk, Uzun'un saf davranışları ve sakarlıkları izleyici tarafından komik olarak algılanmaktadır. Çizgi filmde bu durum, hareket komiğine güzel bir örnek teşkil etmektedir.

3.3.1.5. Kara Vezir ve Cadı

Keloğlan Masalları'nın hemen hemen tüm bölümlerinde Kara Vezir ve Cadı kötü tipler olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Keloğlan, birçok bölümde Kara Vezir ve Cadı ile mücadele eder. Zaten çizgi masalın genel kurgusunda çatışmalar Keloğlan ile Kara Vezir ve Cadı ilişkisi üzerinden verilmeye çalışılır. Çevresindeki insanların kusurlarına karşı hep tahammülsüz olan Kara Vezir, dünyanın tek hâkimi olmak ister. Bu hâkimiyet mücadelesinde kendisine askerleri, Uzun ve Huysuz ve de genellikle Cadı yardımcı olur. Çizgi filmde, Kara Vezir'e kötülüklerinde yardımcı olan Cadı lanetlenmiştir ve bu yüzden de eski gücünü kaybetmiştir. Önceleri daha tesirli sihirler yaparken sonradan bu gücünün azalmasıyla beraber Kara Vezir'in gözünden düşmüştür (<https://www.youtube.com/watch?v=00han6eI9Dc>). Vezir tipi genellikle birçok anlatmada kötü bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır (Alangu, 2013: 95-109). Keloğlan Masalları çizgi masalında Kara Vezir ve Cadı görünüş olarak çirkindir. Çizgi masalda mizah yaratmada abartı önemli ve etkileyici bir yöntem olarak kullanılmıştır.

3.3.1.6. Kara

Keloğlan'ın en yakın arkadaşlarından biri Kara' dır. Cesur, sadık ve güvenilir bir karakterdir. En tehlikeli görevlere Keloğlan'ın ardından hiç düşünmeden atılır. Fazla düşünmeyi sevmez ve tam bir görev adamıdır. Keloğlan Masalları'nda Kara karakteri yardımcı bir unsur olarak kendine yer bulur.

3.3.1.7. Örgülü

Keloğlanın en yakın arkadaşlarından biri de Örgülü'dür. İyiliksever, merhametli ve anaç bir yapısı vardır. Ancak biraz korkaktır ve kolay kırılır. Bu yüzden olaylara iyi

tarafından bakmayı beceremez, zaman zaman da kötümserdir. Arkadaşlarını çok sever, onları önemser ve onlara her zaman destek olur. Keloğlan Masalları çizgi masalı kurgusu içerisinde Örgülü karakteri yardımcı bir unsur olarak kendine yer bulur.

3.3.1.8. Sivri

Yine Keloğlan'ın en yakın arkadaşlarından biri de Sivri'dir ve kurgu içerisinde yardımcı bir unsur olarak yerini alır. Yemeğe düşkünlüğünden dolayı biraz şişmancadır. Çokbilmiştir, her konuda fikri vardır. Özellikle de korktuğu zamanlarda sakarlaşır. Hiç belli etmek istemez ama pek cesur bir çocuk sayılmaz. Kara ile sürekli takışır.

3.3.1.9. Balkız

Keloğlan'ın en yakın arkadaşlarından biri yine Balkız'dır. Akıllı, gözü pek bir kızdır. Zaman zaman soğukkanlılığını kaybetse de en zor zamanlarda bile doğruyu yapmak konusunda şaşmaz bir sağduyusu vardır. Bu yüzden Keloğlan'ın en iyi yardımcılarında biridir.

3.3.1.10. Sinek

Sinek, Keloğlan'ın köydeki en büyük rakibidir. Alaycı, kurnaz ve sinsidir. Her zaman Keloğlan'ı alt etmeye onu küçük düşürmeye çalışır. İnatçı ve Tomurcuk ile birlikte Keloğlan ve arkadaşlarıyla sürekli iddialaşır. Keloğlan Masalları kurgusu içerisinde Sinek karakteri engelleyici (muhalif) bir unsur olarak kendine yer bulur.

3.3.1.11. İnatçı

İnatçı adından da anlaşılacağı gibi inatçıdır. Sinek'in plan kurmasında ona devamlı şekilde yardımcı olur. Keloğlan Masalları'nın bölümleri içerisinde İnatçı karakteri tıpkı Sinek karakteri gibi engelleyici (muhalif) bir unsur olarak kendine yer bulur.

3.3.1.12. Tomurcuk

Tomurcuk, Sinek ve İnatçı'nın arkadaşıdır. Akıllı bir kızdır ancak kibirlidir. Kendini çok güzel bulur ve diğer kızları çekemez. Tomurcuk da yine çizgi masal kurgusu içerisinde engelleyici (muhalif) bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.3.1.13. Karakaçan

Keloğlan'ın iyi kalpli eşiğidir. Yük taşır, Keloğlan'a yardım eder.

3.3.1.14. Prenseler

Akıllı ama bir o kadar da kendini beğenmiş konuşan bir kirpidir.

3.3.1.15. Olağanüstü Varlıklar

Keloğlan Masalları'nda, masal dünyasının olağanüstü varlıklarıyla birçok bölümde karşılaşmak mümkündür. Masal dünyasının bu fantastik unsurları çizgi masal kurgusunda da kendine yer bulmuştur. Günlük yaşamda karşılaşmamızın mümkün olmadığı bu fantastik varlıklar izleyicinin duygu akışında kırılmalara neden olmakta böylelikle de yine izleyicilerdeki gülme refleksi harekete geçirmektedir. Masal dünyasının fantastik karakterleri olan yedi başlı yılan, insan yiyen devler, köy halkının ürünlerini yiyen yeşil canavar, ağladığında tabii afetlere neden olan bebek, konuşan ve büyü yapan tilki, sihirli güçlerinin bir kısmını kaybetmiş ve güçlerini geri almak isteyen çirkin cadı çizgi masala hareketlilik kazandırmıştır (Bayraktar, 2014: 35-46).

3.4. Keloğlan Masalları izgi Masalının Transaksiyonel Analizi

Karakter	Ego Durumu	Bölüm İçerisindeki Sıklık
Keloğlan	Yetişkin	22
	Eleştirel Ebeveyn	1
	Koruyucu Ebeveyn	2
	Doğal ocuk	1
Prenses	Yetişkin	1
	Doğal ocuk	3
Sivri	Yetişkin	5
	Uygulu ocuk	1
	Doğal ocuk	8
Örgülü	Yetişkin	2
	Koruyucu Ebeveyn	2
	Uygulu ocuk	2
	Doğal ocuk	5
Kara	Yetişkin	5
	Eleştirel Ebeveyn	2
	Koruyucu Ebeveyn	1
	Doğal ocuk	1
Balkız	Yetişkin	7
Uzun	Yetişkin	2
	Uygulu ocuk	1
	Doğal ocuk	12
Huysuz	Yetişkin	10
	Eleştirel Ebeveyn	7

Çizelge 3.3. Keloğlan Masalları 3. Sezon 1. Bölümünün karakterlere göre ego durumları ve bölüm içerisindeki sıklıkları

Keloğlan Masalları izgi masalının 3. sezonunun 1. bölümünde Keloğlan, Prenses, Sivri, Örgülü, Kara, Balkız, Uzun ve Huysuz karakterleri yer almaktadır. Bölüm genelinde bu karakterlerin sergiledikleri ego durumlarının dağılımına bakıldığında, filmin ana karakteri olan Keloğlan'ın daha çok Yetişkin Ego durumunda olduğu görölmektedir. Keloğlan daha çok düşünceli, kararlı, akılcı bir tavır sergilemektedir.

Örnek 1: Keloğlan: *O zaman ne duruyoruz. Hadi gidelim bir an önce.* **Yetişkin Ego Durumu** (Coşkulu, davetkar yüksek ses tonuyla harekete geçirme çağırısı)

(Prenses'e dönerek) *Gelmiyor musun?*

Prens: *Iıhh! Çok yorulduğum, ayakta duracak halim yok, şuracığa uzanıp dinleneceğim biraz.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Yorgun ses tonu, göz kapakları aşağıya inmiş, mızızlanma)

Keloğlan: *Sen bilirsin.* **Yetişkin Ego Durumu** (Karşısındakini dinleyerek ona akılcı bir biçimde dönüş yapma)

Örnek 1’de görüldüğü gibi Keloğlan arkadaşlarını dinleyen, onlara akılcı tavsiyelerde bulunan ve onları harekete geçirmeye çalışan eylemlerde bulunmuştur. Keloğlan’ın haricinde Balkız ve Kara karakterlerinin de çoğunlukla Yetişkin Ego durumunu sergiledikleri görülmektedir.

Örnek 2: Balkız: *Belki de gizli bir deney üzerinde çalışıyordu.* **Yetişkin Ego Durumu** (Olasılık bildirme, geribildirim vererek dinleme)

Örnek 3: Kara: *Keloğlan, burada bir defter var. Sanırım bu alet hakkında bir şeyler yazıyor.* **Yetişkin Ego Durumu** (Ne anladığını kontrol etme, meraklı, dikkatli, sakın doğrudan bilgi verme)

Örnek 2 ve Örnek 3’te görüldüğü gibi Balkız ve Kara karakterleri olasılık bildirme, geribildirim vererek dinleme, ne anladığını kontrol etme, doğrudan bilgi verme gibi Yetişkin Ego durumunun özelliklerini sergilemişlerdir.

Uzun, Örgülü, Sivri ve Prens karakterleri ise daha çok Doğal Çocuk Ego durumunu sergilemişlerdir. Bölüm içerisinde yer alan karakterlerin Yetişkin ve Doğal Çocuk Ego durumlarına göre neredeyse birbirine eşit bir dağılımda oldukları ve Yetişkin Ego durumunun genellikle Doğal Çocuk Ego durumunun sergilendiği durumlara karşı bir tepki olarak oluşturulduğu gözlenmiştir.

Örnek 4: Sivri: *Eee peki şimdi ne yapacağız arkadaşlar?* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Çaresizce kafayı sallayarak yumuşak ses tonuyla konuşma, elleri ve kolları iki yana açık)

Keloğlan: *Bilgecan Dede’nin evine bakalım bir daha.* **Yetişkin Ego Durumu** (Arkadaşlarına dönük, davetkar ses tonu.)

Örnek 5: Uzun: *Hadi Huysuz gelsene hani çıkıyorduk evden.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Geride durma, kırgın gözler, gözlerini açma, mırıldanma)

Huysuz: *Biraz bekle Uzun çocukların ne yaptığına bakalım. Belki işimize yarayacak bir şeyler öğreniriz.* **Yetişkin Ego Durumu** (Ne? Nedenleri ne? İlgili görünme, burada, şimdi tepkisi, araştırmacı, bilgi verici)

Örnek 4 ve Örnek 5’te görüldüğü gibi Yetişkin Ego durumlarını içeren ilgili görünme, bilgi verici açıklamalar yapma gibi hareketlerin yumuşak ses tonu ile konuşma, geride durma, gözlerini açma gibi Doğal Çocuk ego durumlarını takiben geliştiği söylenebilir.

Ego Durumu	Bölüm İçerisinde Yer Alan Sıklık
Yetişkin	54
Doğal Çocuk	30
Eleştirel Ebeveyn	10
Koruyucu Ebeveyn	5
Uygulu Çocuk	4

Çizelge 3.4. Keloğlan Masalları 3. Sezon 1. Bölümünün içerisinde yer alan ego durumlarının sıklıkları

Keloğlan Masalları çizgi masalının 3. Sezon 1. Bölümünde yer alan karakterlerde görülen ego durumlarının genel bir değerlendirmesi yapıldığında yukarıdaki tabloda da açıkça görüldüğü gibi çoğunlukla Yetişkin Ego durumunun sergilendiği, bu ego durumunu sırasıyla Doğal Çocuk, Eleştirel Ebeveyn, Koruyucu Ebeveyn ve Uygulu Çocuk ego durumlarının takip ettiği söylenebilir. Bu bölümde Yetişkin ve Doğal Çocuk Ego durumları birbirilerini tamamlayan öğeler olarak kullanılmışlardır. Yetişkin Ego durumunu sergileyen karakterler ile Doğal Çocuk Ego durumunu sergileyen karakterler eğitmeye çalışılmış, onların “çocuksu” hareketleri mantıklı temeller içerisine oturtulmuştur.

Karakter	Ego Durumu	Bölüm İçerisindeki Sıklık
Keloğlan	Yetişkin	7
	Koruyucu Ebeveyn	2
	Eleştirel Ebeveyn	1
Sinek	Doğal Çocuk	4
Sivri	Doğal Çocuk	3
Örgülü	Doğal Çocuk	3
Kara	Eleştirel Ebeveyn	2
	Yetişkin	1
	Koruyucu Ebeveyn	1
Balkız	Doğal Çocuk	1
Uzun	Doğal Çocuk	9
	Uygulu Çocuk	1
Huysuz	Eleştirel Ebeveyn	12
	Yetişkin	7
	Uygulu Çocuk	6
	Doğal Çocuk	2
Tomurcuk	Yetişkin	1
Kara Vezir	Eleştirel Ebeveyn	10
	Yetişkin	4

Çizelge 3.5. Keloğlan Masalları 3. Sezon 2. Bölümünün karakterlere göre ego durumları ve bölüm içerisindeki sıklıkları

Keloğlan Masalları çizgi masalının 3. sezon 2. bölümünde Keloğlan, Sinek, Sivri, Örgülü, Kara, Balkız, Uzun, Huysuz, Tomurcuk, Kara Vezir karakterleri yer almaktadır. Bölüm genelinde bu karakterlerin sergiledikleri ego durumlarının dağılımına bakıldığında, filmin ana karakteri olan Keloğlan'ın daha çok Yetişkin Ego durumunda olduğu görülmektedir.

Örnek 6: Keloğlan: *Sivri hadi toparlan. Baksana köpek bağlı Yetişkin Ego Durumu* (Akla hitap eden ifadeler, göz teması kurma, ilgili görünme, gözler tetikte, sakin, güvenli, bilgi verici ses tonu)

Örnek 7: Keloğlan: *Bir yere saklanıp günün ağarmasını bekleyelim. Aydınlıkta etrafımızdaki tehlikeleri daha iyi görürüz. Merak etmeyin kimse bizi yakalayamayacak. Şurada bir şey var mağaraya benziyor oraya saklanalım. Hadi şuradan çıkalım arkadaşlar. Kara önce sen çık. Yetişkin Ego Durumu* (Akla hitap eden ifadeler, göz teması kurarak ilgili görünme, bir şeyin olduğu yönü parmakla gösterme, bilgi verici, açık ancak duygusal olmayan ses tonu)

Örnek 6 ve Örnek 7’de görüldüğü gibi Keloğlan karakteri bu bölümde akla hitap eden ifadeler kullanmış, göz teması kurarak ilgili bir görünüm sergilemiş, bilgi verici ses tonunu sıklıkla kullanmış böylelikle diğer karakterlerin karşısında Yetişkin Ego durumuna ait özellikleri sergileyerek daha akılcı bir şekilde resmedilmiştir.

Bu bölüm içerisinde, diğer karakterlerin ise daha çok Doğal Çocuk ego durumun sergiledikleri söylenebilir.

Örnek 8: Örgülü: *Iıh! Tehlikeli bir yere geleceğimizi biliyordum. Hadi yol yakırken geri dönelim arkadaşlar.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Korkuyorum, geride durma, büzüşme, ağlamaklı gözler, mırıldanma)

Örnek 9: Sivri: *Kocaman ağzı, sivri dişleri vardı, az daha beni midesine indirecekti.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Korkuyorum ifadesi, tetikte durma, gözlerini açma, yüksek sesle konuşma)

Örnek 10: Balkız: *Ben çok yoruldum. Biraz uyuyacağım.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (İstiyorum, gözleri ovuşturma, kıvrılma, kırgın gözler, mırıldanma)

Örnek 8, 9 ve 10’da görüldüğü gibi Örgülü, Sivri ve Balkız gibi bölümdeki diğer karakterler karşılaştıkları zorluklar karşısında Keloğlan’dan ziyade Doğal Çocuk Ego durumunda hareketler sergilemişler, korkma, geride durma, büzüşme, gözleri ovuşturma, mırıldanma gibi tepkiler göstermişlerdir. Bu durumun önemli bir sebebi de, karşılaşılan zorluklar karşısında Keloğlan karakterinin verdiği tepkilerin daha akılcı ve olgun tepkiler olduğunu, diğer karakterlerin Doğal Çocuk Ego durumunda yer alan tepkileri üzerinden göstermektir.

Bölümde karşılaşılan bir başka önemli ego durumu Eleştirel Ebeveyn Ego durumudur. Bu ego durumunu sergileyen karakter ise genellikle Kara Vezir karakteri olmuştur.

Örnek 11: Kara Vezir: *Sabahın bu saatinde beni neden rahatsız ettiniz?* **Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu** (Kaşlar çatık, gergin yüz ifadesi, azarlayıcı ses tonu)

Örnek 12: Kara Vezir: *Siz benimle dalga mı geçiyorsunuz? Yoksa beni kandırmaya mı çalışıyorsunuz? Eğer öyleyse hayatınızın sonuna kadar zindanı boylarsınız. Bunu biliyorsunuz değil mi?* **Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu** (Elleri kavuşturma, parmağı kullanmak, kaş çatma, kızgın, büyüklük taslayan, azarlayıcı ifade)

Örnek 11 ve 12’de görüldüğü üzere, Kara Vezir karakteri iletişime geçtiği diğer karakterlere yönelik azarlayıcı bir ses tonu kullanmakta, bunun haricinde kaş çatma, parmağı kullanma şeklinde azarlayıcı ifadelerde bulunmaktadır. Böylelikle Keloğlan karakteri ile zıtlaşan Kara Vezir karakterinin haksızlığı Eleştirel Ebeveyn Ego durumu ile yansıtılmaya çalışılmıştır.

Ego Durumu	Bölüm İçerisinde Yer Alan Sıklık
Eleştirel Ebeveyn	25
Doğal Çocuk	22
Yetişkin	20
Uygulu Çocuk	7
Koruyucu Ebeveyn	3

Çizelge 3.6. Keloğlan Masalları 3. Sezon 2. Bölümünün içerisinde yer alan ego durumlarının sıklıkları

Keloğlan Masalları çizgi masalının 3. Sezon 2. Bölümünde yer alan karakterlerde görülen ego durumlarının genel bir değerlendirmesi yapıldığında yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi çoğunlukla Eleştirel Ebeveyn, Doğal Çocuk ve Yetişkin Ego durumlarının birbirlerini takip ettikleri, Uygulu Çocuk ve Koruyucu Ebeveyn Ego durumlarının ise bölüm genelinde çok sık yer almadığı söylenebilir. Bu bölümde Eleştirel Ebeveyn Ego durumu ile Kara Vezir karakterinin Keloğlan karakteri karşısındaki haksızlığı ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra diğer karakterlerin Doğal Çocuk Ego durumunu sıklıkla göstermeleri ile de Keloğlan karakterinin olgunluğu, akılcılığı ve yaşadığı zorluklar karşısında sakin kalarak mantıklı bir şekilde hareket etmesi gibi özellikleri ön plana çıkarılmıştır.

Karakter	Ego Durumu	Bölüm İçerisindeki Sıklık
Keloğlan	Yetişkin	14
	Eleştirel Ebeveyn	1
	Koruyucu Ebeveyn	1
Sivri	Doğal Çocuk	3
	Yetişkin	2
	Uygulu Çocuk	2
Balkız	Doğal Çocuk	1
	Yetişkin	1
Kara	Yetişkin	5
	Doğal Çocuk	1
Örgülü	Doğal Çocuk	4
	Yetişkin	2
Kara Vezir	Eleştirel Ebeveyn	8
	Yetişkin	3
Huysuz	Yetişkin	4
	Eleştirel Ebeveyn	3
	Uygulu Çocuk	2
Uzun	Doğal Çocuk	5
	Yetişkin	1

Çizelge 3.7. Keloğlan Masalları 3. Sezon 3. Bölümünün karakterlere göre ego durumları ve bölüm içerisindeki sıklıkları

Keloğlan Masalları çizgi masalının 3. sezon 3. bölümünde Keloğlan, Sivri, Balkız, Kara, Örgülü, Kara Vezir, Huysuz, Uzun karakterleri yer almaktadır. Bölüm genelinde bu karakterlerin sergiledikleri ego durumlarının dağılımına bakıldığında, Keloğlan ve Kara karakterlerinin daha çok Yetişkin ego durumunda olduğu görülmektedir.

Örnek 13: Keloğlan: *Dikkatli olun çocuklar. Bizi görmesinler, ne yapacakları belli olmaz.*
Yetişkin Ego Durumu (Ne?, Sakin, doğrudan bilgi verici ses tonu)

Örnek 14: Kara: *Hızlıca koşarsak devler bizi görmeden ormana saklanabiliriz* **Yetişkin Ego Durumu** (Olasılık, akla hitap eden ifadeler, geri bildirim vererek dinleme, burada ve şimdi tepkisi, bilgi verici ses tonu)

Örnek 13 ve 14'te görüldüğü gibi Keloğlan ve Kara karakterleri bölüm içerisinde daha sakin bir tavır sergilemişler, doğrudan bilgi verici ses tonu ile konuşmuşlar, akla hitap eden ifadeler kullanmışlar ve diğer karakterleri geri bildirim vererek dinlemişlerdir. Böylelikle

Doğal Çocuk Ego durumunu sergileyen diğer karakterler karşısında Yetişkin Ego durumu sergileyerek tamamlayıcı bir rol üstlenmişlerdir.

Sivri, Balkız, Örgülü ve Uzun karakterlerinin ise bölüm içerisinde sıklıkla Doğal Çocuk ego durumunda hareket ettikleri görülmüştür.

Örnek 15: Sivri: *Ne yapayım Keloğlan aklıktan bütün gece gözüme uyku girmedi. Sabaha karşı da içim geçmiş herhalde.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Tatlı konuşma, kırgın gözler, büzüşme)

Örnek 16: Örgülü: *Şimdi ne yapacağız Keloğlan?* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Tetikte durma, ağlamaklı gözler, mırıldanma)

Örnek 15 ve 16'da görüldüğü üzere bu karakterler Doğal Çocuk Ego durumunun özellikleri olan tatlı konuşma, büzüşme, mırıldanma, ağlamaklı gözler, tetikte durma gibi tavırları ve özellikleri sergilemişlerdir. Yine bu karakterlerin Keloğlan karşısında genellikle Doğal Çocuk Ego durumu sergilemelerinin temel sebebi Keloğlan karakterinin karşılaşılan güçlükler karşısında “ne yapacağını bilen” bir karakter olarak kurgulanmak istenmesidir.

Kara Vezir karakteri ise yine Eleştirel Ebeveyn Ego durumu ile ön plana çıkmaktadır.

Örnek 17: Kara Vezir: *Siz ne yapıyorsunuz orada sersemeler?* - **Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu** (Kaşlar çatık, dişleri gösterme, Büyüklük taslayan, azarlayıcı ses tonu)

Örnek 17'de görüldüğü gibi Kara Vezir karakteri yine Keloğlan karakteri karşısında daha olumsuz bir karakter olarak gösterilmek istendiği için, kaş çatma, diş gösterme, büyüklük taslama ve azarlayıcı ses tonu kullanma gibi Eleştirel Ebeveyn Ego durumu özelliklerini sergilemiştir.

Ego Durumu	Bölüm İçerisinde Yer Alan Sıklık
Yetişkin	32
Doğal Çocuk	14
Eleştirel Ebeveyn	12
Uygulu Çocuk	4
Koruyucu Ebeveyn	1

Çizelge 3.8. Keloğlan Masalları 3. Sezon 3. Bölümünün içerisinde yer alan ego durumlarının sıklıkları

Keloğlan Masalları çizgi masalının 3. Sezon 3. Bölümünde yer alan karakterlerde görülen ego durumlarının genel bir değerlendirmesi yapıldığında çoğunlukla Yetişkin Ego durumunun sergilendiği, sonrasında ise Doğal Çocuk, Eleştirel Ebeveyn, Uygulu Çocuk ve

Koruyucu Ebeveyn durumlarının birbirlerini takip ettikleri görülmektedir. Bu bölümde Keloğlan ve Kara karakterleri ön plandadır ve bundan dolayı Yetişkin Ego durumunun özellikleri ön plana çıkmaktadır. Doğal Çocuk Ego durumunun yer aldığı durumlarda Yetişkin Ego durumu yine tamamlayıcı bir görev üstlenmiş ve akılcı, mantıklı hareketler ile çocuklar eğitime çalışılmıştır. Eleştirel Ebeveyn Ego durumunun ise genellikle karakterlerin olumsuz yanlarını göstermek için kullanıldığı söylenebilir.

Karakter	Ego Durumu	Bölüm İçerisindeki Sıklık
Keloğlan	Yetişkin	25
	Eleştirel Ebeveyn	3
	Koruyucu Ebeveyn	4
	Doğal Çocuk	1
Sivri	Doğal Çocuk	6
	Yetişkin	6
	Koruyucu Ebeveyn	1
Balkız	Yetişkin	10
	Doğal Çocuk	2
Kara	Yetişkin	13
Örgülü	Doğal Çocuk	7
	Yetişkin	2
Tilki	Yetişkin	18
	Eleştirel Ebeveyn	2
	Koruyucu Ebeveyn	3

Çizelge 3.9. Keloğlan Masalları 3. Sezon 4. Bölümünün karakterlere göre ego durumları ve bölüm içerisindeki sıklıkları

Keloğlan Masalları çizgi masalının 3. Sezon 4. Bölümünde Keloğlan, Sivri, Balkız, Kara, Örgülü ve Tilki karakterleri yer almaktadır. Bölüm genelinde bu karakterlerin sergiledikleri ego durumlarının dağılımına bakıldığında, Keloğlan Tilki, Kara ve Balkız karakterlerinin sıklıkla Yetişkin Ego durumunda olduğu görülmektedir.

Örnek 18: Keloğlan: *Bir ipucu arayacağız Balkız. Bilgecan Dede burada ise mutlaka bir yerlere iz bırakmıştır.* **Yetişkin Ego Durumu** (Akla hitap eden ifadeler, geri bildirim vererek dinleme, burada ve şimdi tepkisi, güvenli, araştırmacı ses tonu)

Örnek 19: Balkız: *Olmaz Örgülü, ayrılmamız gerek. Birbirimizi kaybedersek bir daha bulamayabiliriz.* **Yetişkin Ego Durumu** (Olasılık bildiren ifadeler, Nedenleri ne?, geri bildirim vererek dinleme, bilgi verici ses tonu)

Örnek 20: Tilki: *Sizi neden tuzığa düşüreyim ki Keloğlan. Burada olduğunuzu bile bilmiyordum. Zaten başka şansınız da yok. Ortalarda böyle dolaşmaya devam ederseniz dev insanlar sizi mutlaka yakalar.* **Yetişkin Ego Durumu** (Akla hitap eden ifadeler, göz teması, geri bildirim vererek dinleme, ilgili duruş, açık anca fazla duygusal olmayan ses tonu)

Örnek 21: Kara: *Bu düzenbaz Tilki'ye güvenmeyecektik. Bizi buraya getirmesinin bir amacı varmış. Yetişkin Ego Durumu* (Akla hitap eden ifadeler, gerçeği test etme, burada ve şimdi tepkisi)

Örnek 18, 19, 20 ve 21'de görüldüğü gibi Keloğlan, Tilki, Balkız ve Kara karakterleri karşılaştıkları zorluklar karşısında olasılık bildirme, geribildirim vererek dinleme, ne anladığını kontrol etme, doğrudan bilgi verme gibi Yetişkin Ego durumunun özelliklerini sergilemişler ve böylelikle olaylara daha akılcı yaklaşmışlardır.

Örgülü ve Sivri karakterleri ise daha az sıklıkta olmakla birlikte bölüm içerisinde Doğal Çocuk Ego durumunu sergilemiştir.

Örnek 22: Örgülü: *Başımıza kesin bir iş gelecek. Doğal Çocuk Ego Durumu* (Büzüşme, Mırıldanma, kırgın gözler)

Örnek 23: Sivri: *Bir adım daha atacak halim kalmadı. Karnım da aç zaten. Doğal Çocuk Durumu* (Ağlamaklı gözler, yığılma, bitkin düşme, mırıldanma)

Örnek 22 ve Örnek 23'te görüldüğü gibi Örgülü ve Sivri içinde buldukları durumu diğer karakterlerden ziyade daha çocuksu duygularla atlatmaya çalışmışlardır. Karşılaştıkları zorluklara, Doğal Çocuk ego durumunun o içten mırıldanma, yığılma, ağlamaklı gözlerle bakma, büzüşme gibi tepkilerini vermişlerdir.

Ego Durumu	Bölüm İçerisinde Yer Alan Sıklık
Yetişkin	74
Doğal Çocuk	16
Koruyucu Ebeveyn	8
Eleştirel Ebeveyn	5

Çizelge 3.10. Keloğlan Masalları 3. Sezon 4. Bölümünün içerisinde yer alan ego durumlarının sıklıkları

Keloğlan Masalları çizgi masalının 3. Sezon 4. Bölümünde yer alan karakterlerde görülen ego durumlarının genel bir değerlendirmesi yapıldığında yukarıdaki tabloda da açıkça görüldüğü gibi çoğunlukla Yetişkin Ego durumunun sergilendiği, bu ego durumunu sırasıyla Doğal Çocuk, Koruyucu Ebeveyn ve Eleştirel Ebeveyn ego durumlarının takip ettiği söylenebilir. Bu bölümde Keloğlan ve Tilki karakterleri olaylara akılcı yaklaşımları bakımından ön plandadır ve Yetişkin ego durumunu fazlasıyla yansıtmaktadırlar. Keloğlan ayrıca, arkadaşlarını koruma içgüdüğü ile Tilki'ye temkinli yaklaşmakta o nedenle de Koruyucu Ebeveyn ego durumunda tepkiler vermektedir.

Karakter	Ego Durumu	Bölüm İçerisindeki Sıklık
Keloğlan	Yetişkin	16
	Koruyucu Ebeveyn	3
	Doğal Çocuk	4
Sivri	Doğal Çocuk	8
	Yetişkin	4
Balkız	Doğal Çocuk	3
	Yetişkin	10
	Koruyucu Ebeveyn	1
Kara	Yetişkin	6
	Doğal Çocuk	1
	Uygulu Çocuk	1
Örgülü	Doğal Çocuk	7
Kız Çocuk	Doğal Çocuk	17
	Uygulu Çocuk	2
Anne	Eleştirel Ebeveyn	3
	Koruyucu Ebeveyn	1
	Yetişkin	2
Erkek Çocuk	Eleştirel Ebeveyn	4
	Yetişkin	2
	Doğal Çocuk	1
Danışma Personeli	Yetişkin	3

Çizelge 3.11. Keloğlan Masalları 3. Sezon 5. Bölümünün karakterlere göre ego durumları ve bölüm içerisindeki sıklıkları

Keloğlan Masalları çizgi masalının 3. sezonunun 5. bölümünde Keloğlan, Sivri, Balkız, Kara, Örgülü, Kız Çocuk, Anne, Erkek Çocuk ve Danışma Personeli karakterleri yer almaktadır. Bölüm genelinde bu karakterlerin sergiledikleri ego durumlarının dağılımına bakıldığında, filmin ana karakteri olan Keloğlan'ın daha çok Yetişkin Ego durumunda olduğu görülmektedir. Keloğlan daha çok düşünceli, kararlı, akılcı bir tavır sergilemektedir.

Örnek 24: Keloğlan: *Bir fırsatını bulunca buradan da kaçacağız. Merak etmeyin. Küçük kızın peşimizi bıraktığından bir emin olalım da. Kimıldamayın, kız geliyor! Yetişkin Ego Durumu* (Akla hitap eden ifadeler, geri bildirim vererek dinleme, dikkatli, araştırmacı, bilgi verici)

Keloğlan: *Tehlike asıl şimdi başladı. Gelin haydi (oyuncak arabaya binerler). Nasıl çalışıyor bu böyle? Yetişkin Ego Durumu* (Geri bildirim vererek dinleme, dikkatli, gözler tetikte, yönlendirici, bilgi verici ses tonu)

Örnek 24'te görüldüğü gibi Keloğlan içinde bulunduğu durumu iyi analiz eden, arkadaşlarını dinleyen, onlara akılcı tavsiyelerde bulunan ve onları harekete geçirmeye çalışan eylemlerde bulunmuştur. Keloğlan'ın haricinde Balkız ve Kara karakterlerinin de çoğunlukla Yetişkin Ego durumunu sergiledikleri görülmektedir.

Örnek 25: Balkız: *Doğru, onu da şu danışma denen yer neresiyse oraya götürmemiz gerekiyor. Öyle değil mi Keloğlan?* **Yetişkin Ego Durumu** (Geri bildirim vererek konuşma, soru sorma, ne anladığını kontrol etme, bilgi verici)

Keloğlan: *Evet Balkız, danışma dedikleri yer iyi bir yer olmalı. Üzülme artık. Bak anneni bulmanın bir yolunu bulduk. Haydi kalkın, danışmaya gidiyoruz.* **Yetişkin Ego Durumu** (Geri bildirim vererek dinleme, olasılık ifadesi, ilgili görünme, burada ve şimdi tepkisi, sakın doğrudan ve bilgi verici ses tonu)

Örnek 26: Kara: *Ne olursa olsun, küçük bir kızı böyle ağlarken yalnız bırakmak olmaz. Derdi neymiş öğrenelim.* **Yetişkin Ego Durumu** (Geri bildirim vererek dinleme, ilgili olma, meraklı, yardım etme, araştırmacı)

Örnek 25 ve Örnek 26'da görüldüğü gibi Balkız ve Kara karakterleri olasılık bildirme, geribildirim vererek dinleme, olaylara karşı ilgili olma, sakın ve güvenli bir ortam yaratmaya çalışarak doğrudan bilgi verme gibi Yetişkin Ego durumunun özelliklerini sergilemişlerdir.

Kız Çocuk, Sivri ve Örgülü karakterlerinin ise bölüm içinde daha çok Doğal Çocuk ego durumunda hareket ettikleri görülmüştür. Bölüm içerisinde yer alan karakterlerin Yetişkin ve Doğal Çocuk Ego durumlarına göre neredeyse birbirine eşit bir dağılımda oldukları ve yine Yetişkin Ego durumunun genellikle Doğal Çocuk ego durumunun sergilendiği durumlara karşı bir tepki olarak oluşturulduğu gözlenmiştir.

Örnek 27: Kız Çocuk: *Annemi kaybettim. Daha demin buradaydı.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Yığılma, omuzlar çökmüş, ağlamaklı gözler)

Balkız: *Belki evinize dönmüştür?* **Yetişkin Ego Durumu** (Akla hitap eden ifade, çıkarımda bulunma, ilgili olma, geri bildirim vererek dinleme)

Keloğlan: *Evinizin yolunu biliyor musun?* **Yetişkin Ego Durumu** (Soru sorarak gerçeği test etme, meraklı, ilgili olma, araştırmacı)

Kız Çocuk: *Bilmiyorum.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Büzüşme, ağlama, doğrudan tepki, korkma ifadesi, sessiz kalma)

Örnek 28: Örgülü: *(Üzgün) Biz de bir türlü evimizin yolunu bulamıyoruz.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Geride durma, kırgın gözler, mırıldanma)

Kız Çocuk: *Yaa!*

Balkız: *Örgülü şimdi bunları anlatmanın sırası mı? Bak daha çok üzdün onu.* **Yetişkin Ego Durumu** (Geri bildirim vererek dinleme, akla hitap etme, ilgili olma, güvenli)

Örnek 29: Sivri: *Amaaan, kaçalım.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Korkma ifadesi, anlık tepki verme, tetikte durma, yüksek sesle konuşma)

Kara: *Ne olursa olsun, küçük bir kızı böyle ağlarken yalnız bırakmak olmaz. Derdi neymiş öğrenelim.* **Yetişkin Ego Durumu** (Geri bildirim vererek dinleme, ilgili olma, meraklı, yardım etme, araştırmacı).

Örnek 27, 28 ve 29'da da görüldüğü gibi bölüm içerisinde bilgeliği, analitik düşünmeyi, problemlere sakin ve dikkatli bir şekilde akılcı çözümler üretmeyi temel alan Yetişkin ego durumunun anlık tepkiler verme, yüksek sesle konuşma, ağlama, mırıldanma, geride durma, gözlerini açma gibi Doğal Çocuk ego durumlarını takiben ortaya çıktığı görülmektedir. Yine bu bölümde farklı ego durumlarını yansıtmakla birlikte sıklıkla Yetişkin ego durumunda davranışlar sergileyen Keloğlan karakteri, daha çok Doğal Çocuk ego durumunu sergileyen diğer karakterlerin karşısında “güçlü” olarak konumlandırılmıştır.

Ego Durumu	Bölüm İçerisinde Yer Alan Sıklık
Yetişkin	43
Doğal Çocuk	41
Eleştirel Ebeveyn	7
Koruyucu Ebeveyn	5
Uygulu Çocuk	3

Çizelge 3.12. Keloğlan Masalları 3. Sezon 5. Bölümünün içerisinde yer alan ego durumlarının sıklıkları

Keloğlan Masalları çizgi masalının 3. sezon 5. bölümünde yer alan karakterlerde görülen ego durumlarının genel bir değerlendirmesi yapıldığında yukarıdaki tabloda da açıkça görüldüğü gibi çoğunlukla Yetişkin ve Doğal Çocuk ego durumlarının birbirlerini takip ettikleri, Eleştirel Ebeveyn, Koruyucu Ebeveyn ve Uygulu Çocuk ego durumlarının ise genel olarak bölüm içerisinde çok sık yer almadığı ifade edilebilir. Bu bölümde Yetişkin ve Doğal Çocuk ego durumları birbirilerini tamamlayan öğeler olarak kullanılmıştır. Yetişkin ego durumunu sergileyen karakterler aynı zamanda Koruyucu Ebeveyn ego durumunda davranışlar sergilemişlerdir ki böylelikle, insanın çocuk yanını anlatan sevimli, heyecanlı, neşeli, istediği şeyi anında yapan Doğal Çocuk ego durumunu sergileyen karakterleri, akılcıl ve mantıklı hareketler ile daha “güçlü” olmaya yönlendirirken aynı

zamanda duygusal anlamda da onları koruma ve bir güven ortamı oluşturma gibi temel görevleri üstlenmişlerdir.

Karakter	Ego Durumu	Bölüm İçerisindeki Sıklık
Keloğlan	Yetişkin	15
	Eleştirel Ebeveyn	5
	Doğal Çocuk	5
Sivri	Doğal Çocuk	1
	Yetişkin	3
	Eleştirel Ebeveyn	2
Balkız	Doğal Çocuk	7
	Yetişkin	2
Kara	Yetişkin	8
	Doğal Çocuk	2
	Eleştirel Ebeveyn	4
	Koruyucu Ebeveyn	1
Örgülü	Doğal Çocuk	5
	Uygulu Çocuk	1
	Yetişkin	1
Uzun	Doğal Çocuk	1
	Eleştirel Ebeveyn	1
Tilki	Eleştirel Ebeveyn	5
	Uygulu Çocuk	2
	Yetişkin	4
Hırsız	Eleştirel Ebeveyn	4
	Yetişkin	3
	Doğal Çocuk	7
	Uygulu Çocuk	2
Huysuz	Eleştirel Ebeveyn	2
Polis	Eleştirel Ebeveyn	3
	Yetişkin	1

Çizelge 3.13. Keloğlan Masalları 3. Sezon 6. Bölümünün karakterlere göre ego durumları ve bölüm içerisindeki sıklıkları

Keloğlan Masalları çizgi film serisinin 3. sezonunun 6. Bölümünde sırasıyla Keloğlan, Sivri, Balkız, Kara, Örgülü, Uzun, Tilki, Hırsız, Huysuz ve Polis karakterleri yer almaktadır. Bölüm genelinde bu karakterlerin sergiledikleri ego durumlarının dağılımına bakıldığında, filmin ana karakteri olan Keloğlan ile diğer bir “iyi karakter” olan Kara daha çok Yetişkin ego durumunda davranışlar sergilemektedir.

Örnek 30: Keloğlan: *Eminim galiba. Çizmelinin bindiği şeye ne kadar da benziyor baksanıza yine de etrafa biraz daha bakmamızda fayda var. Hıh, içimden bir ses burada olduğunu söylüyor.* **Yetişkin Ego Durumu** (Akla hitap eden ifade, gerçeği test etme, burada ve şimdi tepkisi, dikkatli, araştırmacı, ilgili görünme, bilgi verici konuşma)

Örnek 31: Kara: *Çizmeli tilkiden saati alalım önce.* **Yetişkin Ego Durumu** (Akla hitap eden ifadeler, düşünceli, ilgili görünme, olayları analiz etme)

Örnek 30 ve Örnek 31’de görüldüğü gibi Keloğlan ve Kara karakterleri olaylar karşısında dikkatli bir şekilde geribildirim vererek dinleme, ne anladığını kontrol etme, doğrudan bilgi verme gibi Yetişkin Ego durumunun özelliklerini sergilemişlerdir.

Balkız, Örgülü ve Hırsız karakterleri ise çoğunlukla Doğal Çocuk ego durumunu yansıtan davranışlar sergiledikleri görülmüştür.

Örnek 32: Hırsız: (Sırıtarak) *Sonunda beklediğim an geldi, tam on ay, on bir gün, on iki saattir bu anı bekliyordum. Açıl be açıl, gıcık ev sahipleri! Kapıları da kendileri gibi gıcık! Sonunda beni bu kadar bekletmek neymiş görecekler. Her şeylerini çalacağım! Hahahaha!*
Doğal Çocuk Ego Durumu (Heyecanlı duruş, gülümseme, gözlerini açma, durumu olduğu gibi aktarma)

Örnek 33: Örgülü: *Geri gel Keloğlan, seni görecek, geri dön.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Gözler açık, korkma ifadesi, geride durma, hızlı konuşma)

Örnek 32 ve Örnek 33’te görüldüğü üzere bu karakterler içinde buldukları durumun ciddiyetine göre heyecanlanma, yüksek sesle ve hızlı konuşma, gülme, ağlama, korkma, mırıldanarak konuşma gibi Doğal Çocuk ego durumunun karakteristik davranışlarını sergilemektedir.

Bölümde dikkat çekici ölçüde Eleştirel Ebeveyn ego durumu da farklı karakterler tarafından sergilenmektedir.

Örnek 34: Huysuz: *Sana neden yardım edecekmişiz ki?* **Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu** (Kaşlar çatık, kızgın, azarlayıcı ses tonu)

Örnek 35: Tilki: *Sana vermem saati.* **Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu** (Kaşını kaldırma, parmağını kullanma, alaycı gülümseme, dudak bükme)

Örnek 36: Polis: *Karakolda anlatırsın bunları. (polis hırsızı götürür)* **Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu** (Kaşını kaldırma, elle itme, kınayan bakış, azarlayıcı ses tonu)

Örnek 34, 35 ve 36’da da aktarıldığı gibi kullandıkları dil, olaylar karşısında takındıkları tavır itibarıyla Eleştirel Ebeveyn ego durumunu yansıtan bu karakterler çizgi film senaryosu içinde “kötü” olarak kurgulanan karakterlerdir.

Ego Durumu	Bölüm İçerisinde Yer Alan Sıklık
Yetişkin	37
Doğal Çocuk	28
Eleştirel Ebeveyn	26
Uygulu Çocuk	5
Koruyucu Ebeveyn	1

Çizelge 3.14. Keloğlan Masalları 3. Sezon 6. Bölümünün içerisinde yer alan ego durumlarının sıklıkları

Keloğlan Masalları çizgi masalının 3. Sezon 6. Bölümünde yer alan karakterlerde görülen ego durumlarının genel bir değerlendirmesi yapıldığında, çoğunlukla Yetişkin Ego durumunun sergilendiği bu ego durumunu sırasıyla Doğal Çocuk ve Eleştirel Ebeveyn ego durumlarının takip ettiği görülmektedir. Uygulu Çocuk ve Koruyucu Ebeveyn ego durumlarına ise nispeten daha az sıklıkla geçildiği söylenebilir. Yine bu bölümde Yetişkin ve Doğal Çocuk Ego durumları karakterler tarafından birbirilerini tamamlayan öğeler olarak kullanılırken, azarlayıcı, aşağılayıcı, sert mizaçlarıyla Eleştirel Ebeveyn ego durumunu sergileyen karakterlere karşı da tepki niteliğindedir.

Karakter	Ego Durumu	Bölüm İçerisindeki Sıklık
Keloğlan	Yetişkin	6
	Eleştirel Ebeveyn	2
Sivri	Doğal Çocuk	1
	Eleştirel Ebeveyn	1
Balkız	Doğal Çocuk	1
Kara	Doğal Çocuk	1
Örgülü	Doğal Çocuk	1
Uzun	Doğal Çocuk	10
	Yetişkin	1
İnatçı	Eleştirel Ebeveyn	1
	Uygulu Çocuk	1
	Doğal Çocuk	2
Sinek	Yetişkin	3
	Eleştirel Ebeveyn	1
	Yetişkin	1
	Doğal Çocuk	6
Huysuz	Uygulu Çocuk	3
	Eleştirel Ebeveyn	6
	Yetişkin	4
Köylü Amca	Koruyucu Ebeveyn	2
	Doğal Çocuk	1
Tomurcuk	Doğal Çocuk	5
	Uygulu Çocuk	1
Prences	Eleştirel Ebeveyn	1

Çizelge 3.15. Keloğlan Masalları 3. Sezon 7. Bölümünün karakterlere göre ego durumları ve bölüm içerisindeki sıklıkları

Keloğlan Masalları çizgi masalının 3. sezonunun 7. bölümünde Keloğlan, Sivri, Balkız, Kara, Örgülü, Uzun, İnatçı, Sinek, Huysuz, Köylü Amca, Tomurcuk ve Prenses karakterleri yer almaktadır. Bu bölüm genelinde sayıca fazla karakter bir arada görülmektedir. Karakterlerin sergiledikleri ego durumlarının dağılımına bakıldığında Uzun, Sinek ve Tomurcuk'un daha çok Doğal Çocuk ego durumunda davranışlar sergiledikleri görülmektedir.

Örnek 37: Uzun: *Biz evleri soyarken köylüler nerede olacak, tatile mi çıkacak?* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Olayları olduğu gibi aktarma, analiz yeteneğinin olmaması, içten konuşma, şaşkınlık, meraklı, tatlı konuşma)

Uzun: *O zaman nasıl soyacağız akıllım, yakalarlar bizi söylemedi deme.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Gördüklerini aktarma, tatlı konuşma, dudak büzme)

Örnek 38: Tomurcuk: *Biz de mi top oynasak? Çok eğlenceli görünüyor.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Heyecanlı duruş, gözlerini açma, hayran bakma, tatlı konuşma)

Örnek 39: Sinek: *Asıl biz sizinle oynamıyoruz. Oynasak yeneriz sizi.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Neşeli, heyecanlı duruş, gözlerini açma, göbekten gülme, dalga geçme)

Örnek 37, 38 ve 39'de görüldüğü gibi Uzun, Tomurcuk ve Sinek karakterleri deneyimledikleri olayları olduğu gibi aktarma, muhakeme yapamama, heyecanlı, neşeli duruş sergileme, içten ve tatlı konuşma gibi Doğal Çocuk ego durumunun özelliklerini yansıtmaktadır.

Keloğlan ve İnatçı karakterleri sıklıkla Yetişkin ego durumunun özelliklerini yansıtan davranışlar sergilemişlerdir.

Örnek 40: Keloğlan: *Arkadaşım yanlış yapıyorsunuz. Bu tarla çok büyük istesek birbirimizi görmeyiz bile.* **Yetişkin Ego Durumu** (Gerçeği test etme, akla hitap etme, göz teması kurma, ilgili olma, bilgi verici konuşma)

Örnek 41: İnatçı: *Hiç uyumuyorlar mı? Yoksa nöbet mi tutuyorlar bir türlü anlayamadım.* **Yetişkin Ego Durumu** (Gerçeği test etme, akla hitap eden ifadeler, meraklı, durumu değerlendirme, düşünceli, dikkatli)

Örnek 40 ve Örnek 41'de aktarıldığı gibi Keloğlan ve İnatçı karakterleri bölüm içerisinde karşıdakini dikkatli bir şekilde dinleyerek geri bildirimde bulunma, ilgili görünme, bilgi verici açıklamalar yapma gibi Yetişkin Ego durumunun karakteristik davranış kalıplarını sergilemişlerdir.

Huysuz karakteri ise yine Eleştirel Ebeveyn ego durumunun özelliklerini yansıtan davranışları ile ön plana çıkmaktadır.

Örnek 42: Huysuz: *Buradayım, meşgul etme çalışıyorum.* **Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu** (Azarlayıcı ses tonu, kaşlar çatık, kızgın, dişlerini göstererek konuşma)

Uzun: *Bak kışlık yiyeceğimizi hazırladım.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Duygularını olduğu gibi aktarma, ilgili olma, tatlı konuşma, hayran bakma)

Huysuz: *Ne yapıyorsun sen planımı mahvettin.* **Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu** (Azarlayıcı ses tonu, kınayan bakış, parmağını kullanma)

Uzun: *Neymiş planın bana da anlatsana.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (İstiyorum ne olur ifadesi, tatlı konuşma, anlık tepki)

Huysuz: *Anlayacağını sanmıyorum, ama bir deneyeyim. Bak şurası köy.* **Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu** (Parmağını kullanma, aşağılayıcı ifadeler, kaş çatma, büyüklük taslayan ses tonu)

Örnek 42’de görüldüğü üzere Huysuz, bu bölümde ve çizgi filmin genelinde hep yanında bulunan coşkulu, neşeli, hesap peşinde koşmayan, hissettiklerini olduğu gibi aktaran dili ve davranışlarıyla Doğal Çocuk ego durumunu sergileyen Uzun’a karşı sert mizacı, aşağılayıcı tavırlarıyla Eleştirel Ebeveyn ego durumunda karşılık vermektedir.

Ego Durumu	Bölüm İçerisinde Yer Alan Sıklık
Doğal Çocuk	28
Yetişkin	15
Eleştirel Ebeveyn	12
Uygulu Çocuk	5
Koruyucu Ebeveyn	2

Çizelge 3.16. Keloğlan Masalları 3. Sezon 7. Bölümünün içerisinde yer alan ego durumlarının sıklıkları

Keloğlan Masalları çizgi masalının 3. sezon 7. bölümünde yer alan karakterlerde görülen ego durumlarının genel bir değerlendirmesi yapıldığında çoğunlukla Doğal Çocuk ego durumunda davranışlar sergilendiği, sonrasında sırasıyla Yetişkin ve Eleştirel Ebeveyn ego durumlarında iletişime geçildiği görülmektedir. Bu bölümde diğer karakterlere göre Huysuz ve Uzun karakterleri ön plana çıkmaktadır. İki karakterin karşılıklı iletişimlerinde Doğal Çocuk ego durumunu kullandığı, kötü karakterlerin ise bu iki karaktere Eleştirel

Ebeveyn ego durumu ile karşılık vererek eleştirici, azarlayıcı ve sert bir mizaç yapısı ortaya koydukları gözlenmiştir.

Karakter	Ego Durumu	Bölüm İçerisindeki Sıklık
Keloğlan	Yetişkin	17
	Koruyucu Ebeveyn	2
	Doğal Çocuk	2
	Uygulu Çocuk	3
Sivri	Doğal Çocuk	6
	Yetişkin	3
Balkız	Doğal Çocuk	3
	Koruyucu Ebeveyn	1
	Yetişkin	7
Kara	Doğal Çocuk	6
	Yetişkin	3
Örgülü	Doğal Çocuk	7
	Yetişkin	1
Uzun	Doğal Çocuk	11
	Yetişkin	2
Huysuz	Eleştirel Ebeveyn	11
	Yetişkin	1
Kara Vezir	Eleştirel Ebeveyn	6
	Doğal Çocuk	1
	Yetişkin	1
Köylüler	Yetişkin	1
Kovan	Yetişkin	1

Çizelge 3.17. Keloğlan Masalları 3. Sezon 8. Bölümünün karakterlere göre ego durumları ve bölüm içerisindeki sıklıkları

Keloğlan Masalları çizgi masalının 3. sezonunun 8. bölümünde Keloğlan, Kara Vezir, Sivri, Örgülü, Kara, Balkız, Uzun, Huysuz, Kovan ve Köylüler yer almaktadır. Bölüm genelinde karakterlerin sergiledikleri ego durumlarının dağılımına bakıldığında, filmin ana karakteri olan Keloğlan ile bu karaktere yakın olan arkadaşı Balkız sırasıyla daha çok Yetişkin ego durumunda davranışlar sergilemektedir.

Örnek 43: Balkız: *İyi de Keloğlan, bu ne demek? Yetişkin Ego Durumu* (Geri bildirim vererek dinleme, ne anladığını kontrol etme, sorular sorma, dikkatli, meraklı, araştırmacı ses tonu)

Keloğlan: *Bilmiyorum, ama bu notu onu bulmamızı istediği için bırakmış. Güneybatı 23/46. Bu rakamlar bir yeri işaret ediyor olmalı.* **Yetişkin Ego Durumu** (Geri bildirim vererek dinleme, ne anladığını test etme, akla hitap eden cümleler kurma, ilgili görünme, göz teması kurarak konuşma, akılcı davranma, meraklı, gözler tetikte, sakın, doğrudan bilgi verici ses tonu)

Örnek 44: Keloğlan: *Arkadaşlar, şu korktuğunuz iskelet tam tamına 3500 yaşında.* **Yetişkin Ego Durumu** (Geri bildirim vererek dinleme, göz teması kurma, bir şeyin olduğu yönü parmakla gösterme, ilgili, burada ve şimdi tepkisi, bilgi verici ses tonu)

Balkız: *Doğanın milyonlarca öncesine dayanan geçmişi, müze dedikleri bu yerde sergileniyormuş.* **Yetişkin Ego Durumu** (Geri bildirim vererek dinleme, akla hitap eden ifadeler kullanma, ilgili, göz teması kurarak konuşma, şimdi ve burada tepkisi, açık, bilgi verici ses tonu)

Örnek 43 ve 44'te de görüldüğu gibi Keloğlan ve Balkız problem çözme, akla hitap eden ifadeler kullanma, dikkatli ve ilgili bir şekilde olaylara yaklaşma, karşısındaki kişiye dinleyerek açıklayıcı bilgiler verme gibi Yetişkin ego durumunun özelliklerini yansıtmaktadır.

Huysuz ve Kara Vezir karakterleri dikkat çekici şekilde Eleştirel Ebeveyn ego durumunun özelliklerini yansıtan davranışlar sergilemektedir.

Örnek 45: Kara Vezir: *Bela mı oldun sen başımıza Uzun. Huysuz, sustur şu arkadaşını yoksa onu yerin yedi kat altına zindan yaptırır, oraya attırırım tabii seni de.* **Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu** (Kaşlar çatık, kızgın yüz ifadesi, dişlerini göstererek konuşma, emir verme, azarlayıcı, büyüklük taslayan ses tonu)

Huysuz: *Uzuuuun!* **Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu** (Kaşlar çatık, kızgın yüz ifadesi, ayakla yere vurma, azarlayıcı, yüksek ses tonu)

Uzun: *O tarzda zindanlar Rönesans'a aittir Bay Vezir.* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Dalga geçme, gülümseme, içinden geldiği gibi konuşma)

Kara Vezir: *Huysuuuz!* **Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu** (Dişlerini göstererek konuşma, kızgın yüz ifadesi, eller arkada, kaşlar çatık, azarlayıcı ses tonu, büyüklük taslayan ifade)

Huysuz: *Sussana be adam* **Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu** (Azarlayıcı ses tonu, kaşlar çatık, omuza vurma)

Örnek 45'te aktarıldığı gibi Huysuz ile Kara Vezir karakterleri bölüm içerisinde karşılıklı diyaloglarda negatif duygularla hareket etmektedirler. Gergin vücut duruşu, sinirli, kaşlar çatık şeklindeki yüz ifadeleri, her bir konuşmaya dinlemeden yüksek sesle ve azarlayıcı ses tonunda karşılık vermeleri, karşısındaki kişiyi aşağılayan, inciten gururlu bakışları ile Eleştirel Ebeveyn ego durumunun özelliklerini yansıtan davranışları ile ön plana çıkmaktadır.

Uzun, Örgülü, Kara ve Sivri karakterleri ise bu bölüm içerisinde sırasıyla daha çok Doğal Çocuk ego durumunda iletişime geçmişlerdir.

Örnek 46: Uzun: *Bu yaptığınız ayrımcılık. Bir lider olarak bunu size yakıştıramadım Bay Vezir. Doğal Çocuk Ego Durumu* (İstemiyorum, bana ne tavrı, hırçınlık, kırgın gözler, dudak büzme, mırıldanarak konuşma)

Kara Vezir: *Eee yettin artık sen. (Herkes geçitten geçer, Keloğlan ve arkadaşları hariç) Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu* (Parmağını kullanarak ve kaşını kaldırarak konuşma, kızgın, azarlayıcı yüz ifadesi, büyüklük taslayan azarlayıcı ses tonu)

Huysuz: *Kara vezirden altınlarımızı bir alalım sırtımız asıl o zaman yere gelmeyecek. Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu* (Gergin yüz ifadesi, elleri ovuşturma, kaşlar çatık, büyüklük taslayan ses tonu)

Uzun: *Altını ne yapayım ben? Altın yenmez ki. Doğal Çocuk Ego Durumu* (İlk temel ihtiyaçlarını düşünme, canı ne istiyorsa onu yapma ifadesi, neşeli duruş, tatlı konuşma)

Örnek 47: Keloğlan: *Geçidi kontrol ederken yaptığımız gibi saati bu rakamlara göre ayarlarsak Dede'nin yerini bulabiliriz. Yetişkin Ego Durumu* (Olasılık bildiren ifadeler kullanma, akla hitap etme, olaylar arasında bağlantı kurabilme, düşünceli, dikkatli yüz ifadeleri, araştırmacı ses tonu)

Örgülü: *Ya bu bir tuzaksa Keloğlan Doğal Çocuk Ego Durumu* (Korkuyorum ifadesi, geride durma, ağlamaklı gözler, mırıldanarak konuşma)

Örnek 48: Örgülü-Sivri- Kara: *Anneciğim. Bunlar da ne böyle, hadi kaçalım. Doğal Çocuk Ego Durumu* (Korkuyorum ifadesi, sokulma, geride durma vücut hareketleri, ağlamaklı gözler, mırıldanarak konuşma)

Keloğlan: *Arkadaşlar, şu korktuğumuz iskelet tam tamına 3500 yaşında. Yetişkin Ego Durumu* (Geri bildirim vererek dinleme, göz teması kurma, bir şeyin olduğu yönü parmakla gösterme, ilgili, burada ve şimdi tepkisi, bilgi verici ses tonu)

Sivri: *Biz nasıl bir yere düşmüşüz böyle?* **Doğal Çocuk Ego Durumu** (Şaşkınlık ifadesi, meraklı, gözler açık, heyecanlı)

Örnek 46, 47 ve 48’de aktarıldığı gibi Uzun, Örgülü, Kara ve Sivri karakterleri bu bölümde de diğer bölümlerde genel itibariyle sergiledikleri gülümseyen, korkan, coşkulu ve neşeli, hesap peşinde koşmayan, hissettiklerini olduğu gibi aktaran dili ve davranışlarıyla Doğal Çocuk ego durumunda hareket etmektedirler.

Ego Durumu	Bölüm İçerisinde Yer Alan Sıklık
Yetişkin	37
Doğal Çocuk	36
Eleştirel Ebeveyn	17
Uygulu Çocuk	3
Koruyucu Ebeveyn	3

Çizelge 3.18. Keloğlan Masalları 3. Sezon 8. Bölümünün içerisinde yer alan ego durumlarının sıklıkları

Keloğlan Masalları çizgi masalının 3. sezon 8. bölümünde yer alan karakterlerde görülen ego durumlarının genel bir değerlendirmesi yapıldığında yukarıdaki tabloda da açıkça görüldüğü gibi çoğunlukla Yetişkin Ego durumunun sergilendiği, bu ego durumunu sırasıyla Doğal Çocuk, Eleştirel Ebeveyn, Koruyucu Ebeveyn ve Uygulu Çocuk ego durumlarının takip ettiği söylenebilir. Bu bölümde Yetişkin ve Doğal Çocuk Ego durumları birbirilerini tamamlayan öğeler olarak kullanılmışlardır. Yetişkin Ego durumunda davranış sergileyenler daha çok ana karakter Keloğlan ile yine onun en yakın arkadaşlarından bir tanesi olan Balkız’dır. Buradan izleyiciler açısından rol model olacak karakterin akılcı, saygılı, yardımsever, araştırmacı, bilgi verici ve empati düzeyi yüksek olarak kurgulanmış olması da çizgi filmin pozitif yönüne dikkat çekmektedir.

Genel Değerlendirme

	Eleştirel Ebeveyn	Koruyucu Ebeveyn	Yetişkin	Doğal Çocuk	Uygulu Çocuk
Keloğlan	13	14	122	13	3
Balkız	-	2	37	18	-
Örgülü	-	2	8	39	3
Sivri	3	1	23	36	3
Kara	8	3	41	12	1
Kara Vezir	24	-	8	1	-
Huysuz	34	-	16	2	8
Uzun	1	-	6	36	1
Toplam	83	22	261	157	19

Çizelge 3.19. Genel değerlendirme tablosu

Genel değerlendirme tablosunda, araştırma kapsamında analiz etmek amacıyla seçilen sekiz bölümün her bir bölümünde karşımıza çıkan karakterlerin ego durumlarının sıklıkları yansıtılmıştır, analizde yer alan diğer karakterler sadece belirli bölümlerde karşımıza çıktığı, diğer bölümlerde yer almadığı için bu tabloya dahil edilmemiştir. Masalın izleyici kitlesi göz önüne alındığında örnek alınacak çizgi masal karakterinin akılcılığı, merak edip araştırmayı, yönetici ve içinde bulunulan duruma göre yönlendirici ifadeleri ön plana çıkaran Yetişkin ego durumunda görüyor olmak çocukların kişisel gelişimleri açısından oldukça önemlidir.

Keloğlan Masalları çizgi masalının bölümleri içindeki karakterlerin dağılımına bakıldığında “iyi” olarak kurgulanıp seyirciye sunulan karakterlerin davranış kalıpları incelendiğinde genellikle ya da çoğunlukla Yetişkin, Koruyucu Ebeveyn ve Doğal Çocuk ego durumları sergiledikleri, “kötü” olarak kurgulanan karakterlerin ise sıklıkla Eleştirel Ebeveyn, Uygulu Çocuk, Yetişkin ego durumunda hareket ettikleri gözlenmiştir.

Çizgi masalın ana karakteri olan Keloğlan, yönlendirici, ne yaptığını bilen, her zaman akılcı çözümler üreten, güçlü, karşısındakinin duygu ve düşüncelerine saygılı ve empati kurma gücü kuvvetli, yardımsever, güven verici özellikleriyle Türk aile geleneğini, örf ve adetlerini gözeterek hareket etmektedir. Bu yönleriyle Yetişkin, Koruyucu Ebeveyn ve Doğal Çocuk ego durumlarını fazlasıyla bu karakterde görmekteyiz. Yine aynı zamanda yardımsever olması ailesini ve arkadaşlarını sevip onlara saygı duymasından da kaynaklı olarak aile ve arkadaşlarına gelecek her türlü tehdit ve kötü uygulamalara karşı onları hem sözselsel hem de fiziksel olarak savunmakta böylelikle de bu tarz saldırıda bulunan kişilere karşı Eleştirel Ebeveyn ego durumunda karşılık vermektedir.

Keloğlan Masallar'ının izleyici kitlesi göz önüne alındığında benlikleri, hayata bakış açıları oluşmakta olan çocukların, genç bireylerin olaylar karşısında, artık bir aile, okul, çevre gibi hayatımızın içinde olan çağımızın dijital platformları da birer otorite figürü rolünü üstlenmekte, sık ve kolay ulaşılabilen bu platformlardan iyi veya kötü örnek aldıkları karakterlerinin hangi ego durumundan onlara sesleniyor olduğu çocukların yaşam evrenini de etkileyecek ve ileriki yaşantısında karşılaşacağı olaylarda nasıl tepki vereceklerine yönelik yol gösterici olacaktır. Medyada içeriklerin, olumlayıcı davranış kalıplarını destekleyecek şekilde hazırlanabilmesi ile, çocuk olumsuz daha çok kavgacı, şiddetin her türünün işlendiği, kötü sözlerin sarf edildiği Eleştirel Ebeveyn ego durumunda ya da kendi fikrini beyan etmekten çekinen, her otoriteye boyun eğecek şekilde Uygulu Çocuk ego durumlarını nispeten daha az kullanabilecektir. Özgür bir birey olarak içindeki çocuk

heyecanını kaybetmeden çevresindeki olaylara kayıtsız kalmadan, akılcı çözümler üreterek üretken, yardımsever huzurlu bir hayatı için yaşamındaki davranış kalıplarını, daha çok Yetişkin, Doğal Çocuk, Koruyucu Ebeveyn yeri geldiğinde haksızlıklara karşı da boyun eğmeden Eleştirel Ebeveyn ego durumlarında olumlu yapıcı şekilde oluşturabilmesine zemin hazırlanabilir. Nitekim sonuç itibarıyla olumlu ego durumlarını deneyimleyen çocuk, empati düzeyi yüksek, karşılıklı ilişkilerinde daha sağlıklı olacaktır.

Kişisel gelişimi açısından, hayat döngüsü içinde gerek aile gerekse okul, iş, toplumda birebir iletişimin daha sağlam kurma imkanı bulabilecek, kişilerin söyledikleri sözler, yaptıkları ya da yapmadıkları davranışlar ile neler anlatmak istediklerini sadece görünen şekliyle değil alt metinleri okuyabilme imkanına sahip olabilecektir bu TA sayesinde. Medyanın kişiler hatta çocuklar üzerindeki etki gücü dikkate alındığında, TA'nın öğretilerinin çocuklara yönelik içerikler üretilirken kullanılmasının ne kadar elzem olduğunu anlayabiliriz. Bu çalışmada kullanılan öncelikle psikoloji alanında daha sonrasında eğitim alanlarında çok az sayıda olmakla birlikte sağlık alanında yapılan çalışmalarda karşımıza çıkmaya başlayan TA'nın kaynağı, çalışma alanı insan olan iletişim alanının gerek eğitim gerekse uygulama ayağında dikkate alınması gerekmektedir.

Çocukların büyürken bilişsel gelişimlerinin yanı sıra duygusal gelişimlerinin de desteklenmesi gerekliliği gündelik hayat içinde karşılaşılan, yaşanan birçok olayda kendini göstermektedir. Günümüz büyüme çağındaki ve Z Kuşağı olarak adlandırılan çocuklar, içinde bulunulan koşullar, dijital dünyadaki ilerlemeler, bilgiye ulaşmada ve tüketme ve yeniden hızlı bir şekilde üretme gibi baş döndürücü hızda gelişen ilerlemeler dikkate alındığında sınırsız bir enformasyon sarmalı içerisinde kaybolabilmektedirler. Her türlü dijital ortamdan kişilere aktarılan bu içerikler kaliteli hale getirilmeli yani içerikler uygun dil, davranış kalıpları, toplum değerleri, bireysel gelişimi ve empati olgusunu kapsayacak şekilde kurgulanmalıdır. Kişisel gelişim dolayısıyla da sağlıklı bir iletişim oluşturabilmek için önem arz eden yol gösterici nitelikteki bu tür içerikler üretirken uygulayıcıların ve içerik sağlayıcıların; insan ilişkilerinde önemli psikolojik, iletişimsel ve eğitsel ipuçları sunan TA'dan ciddi ölçüde yararlanmaları gerekmektedir. Bugünün çocukları, geleceğin yetişkin kültürel aktarıcıları aile içinde, okulda, sokakta en çok da günümüz dijital platformlarında TA'nın ipuçlarıyla oluşturulan olumlu ego durumlarıyla ne kadar çok sıklıkta karşılaşırlarsa gelecek yaşantılarında farklı kültürden insanlar ile karşılıklı iletişimleri o denli sürdürülebilir olacaktır. Çünkü erken çocukluk döneminde, içinde yaşadığı toplumda olumlu iletişim örneklerini deneyimleme imkanı bulan çocuk;

kendisine, ailesine, arkadaşlarına, topluma, hayvanlara ve doğaya karşı olumlu davranış kalıpları geliştirebilecek ve böylelikle karşı karşıya kaldığı zorluklarla ne kendine ne de çevresine zarar vermeden içindeki yaşam enerjisiyle empatik iletişimi ön planda tutarak ve akılcı çözümler üreterek ilerleyebilecek ya da iletişim kazalarını en aza indirebilecektir.

Çizgimasalda iyi karakterlerin sıklıkla Yetişkin, Koruyucu Ebeveyn ve Doğal Çocuk ego durumlarını, kötü karakterlerin ise Eleştirel Ebeveyn ve Uygulu Çocuk ego durumlarını yansıtabilecek şekilde kurgulanmış olması da araştırmanın sunduğu önerme açısından oldukça anlamlı ve önemlidir. Kişinin olumlu davranış kalıplarını görerek, deneyimleyerek hayatın olağan akışı içinde ileriki yaşantısında bir olayın aynı ile karşılaştığında bu günü hatırlayacak ve aynı tepkileri verecektir ki bu durum kişinin “iyi” olması, sürdürülebilir sağlıklı ilişkiler kurması, mutlu ve huzurlu olması demektir. Bunun için en başa çocukluğa, çocuklara, yeni yeşeren hayat ağaçlarına yönelmeli, onların geleceğini güvenli hale getirebilmek adına bu günden güneşlerini, sularını yani insan için hayati öneme sahip var olabilmesinin ve anlaşılabilmesinin yegane aracı olan iletişimin temellerinin sağlam atılması gerekmektedir. En azından bu sorumluluk bilinciyle farkında olarak yaşayıp, farkındalık yaratmamız gerekmektedir.

4. SONUÇ

Günlük yaşantımızın en temel parçası iletişimdir. Televizyon, yaygınlığı ve görsel işitsel anlam aktarımı özelliğinden dolayı yetişkin ve özellikle çocuklar için en etkili iletişim aracıdır. Türkiye’de üretilen çizgi filmler ve masallar, anlam aktarımı olarak öncelikle geleneksel kültürün, kısa bir zaman içinde de popüler kültürün aktarıldığı televizyon içerikleridir. Transaksiyon, bir kişiden gelen uyarın ve diğerinin ona yanıtından oluşur ki bu yanıt, karşısındakinin cevaplaması için yeni bir uyarın haline gelmektedir. Analizin amacı, her uyarın ve yanıtın çizgi masal karakterlerinin hangi parçalarından –Ebeveyn, Yetişkin veya Çocuk- kaynaklandığını ortaya çıkarmaktır. Bu çalışma ile Keloğlan Masalları çizgi masal karakterlerinin karşılıklı iletişimlerinde kullandıkları ego durumlarını bir psikoloji yöntemi olan TA ile ölçerek baskın olarak ön plana çıkan ego durumlarını tespit etmek amaçlanmıştır. Keloğlan Masalları, 5-12 yaş aralığındaki kişilik gelişimi döneminde olan çocuklara yönelik oluşturulan bir çizgi masaldır ve analizden elde edilen verilerle bu çizgi masalın bir materyal olarak kullanılıp kullanılamayacağı ve çizgi masal içerisinde empatik iletişim sürecinin işlenip işlenmediğini ortaya koymak hedeflenmiştir.

Ebeveyn verisinin oluşturulması için özellikle günümüz koşullarında artık fiziksel ebeveynlerden (anne-baba, otorite figürleri vb.) daha başka kaynaklar vardır: Televizyon, internet, tabletler, mobil cihazlar. Televizyonun önünde saatlerce oturan bir çocuk gördüklerini kaydeder. Seyrettiği programlar “öğrenilmiş” bir hayat kavramıdır. Eğer maruz kaldığı programlar şiddet yüklü ise ve ebeveyni karşı çıkıp kanalı değiştirmese ve hatta ebeveyn de şiddet içerikli programlardan hoşlanıyorsa çocukta; hayat böyledir, bu gösterilenler olması gerektiği gibidir şeklindeki veri Ebeveyn verisi olarak kaydedilecek ve ileriki yaşantısında benzer durumlarla karşılaştığında ilk önce şiddete başvuracaktır. Onun için, günümüzde teknoloji ortamına çizgi masal olarak aktarılan ve televizyon kanallarında çocuk izleyicileriyle buluşan Keloğlan Masallarını, TA kuramı açısından incelemek ve bu çizgi masaldaki karakterlerin kuramdaki üç ego durumuna göre hangi davranış biçimine sahip olduğunu tespit etmek büyük önem arz etmektedir. Günümüz teknoloji çağının bir uzantısı olarak çizgi masalları bu kuram açısından incelemek, bu çizgi masaldaki karakterlerin çocuk için model olup olamayacağı ya da iletişim konusunda onu nasıl etkileyebileceği noktasında birçok bulgu açığa çıkartabilir. Açığa çıkartılabilecek bu noktalar sayesinde, zamanlarının çoğunu televizyon karşısında geçiren çocuklara yönelik oluşturulan çizgi masalarda bu ana noktalara dikkat edilmesi sağlanabilir ve bu doğrultuda

üç ego durumunun da dengeli olarak dağıtıldığı empatik iletişime önem veren daha faydalı ve işlevsel içerikli çizgi masalların oluşturulması sağlanabilir.

Günümüz dünyası çocuklarının vazgeçilmezi olan çizgi masalarda sergilenen kişilerarası iletişim, psikoloji ve pedagojideki mevcut veri toplama teknikleri ile elde edebileceğimiz verilerin ötesinde birtakım verilerle tanışmamıza fırsat sağlayabilmekte ve bu veriler, insanı anlama çabalarımıza katkıda bulunmaktadır. Çizgi masaları, ego durumları ve empati açısından incelemenin diğer bir nedeni ise, Keloğlan Masallarını, psikolojinin imkanlarından yararlanarak yeni bir bakış açısıyla ele alma isteğidir.

Bu çalışmada da Keloğlan Masaları çizgi masasının üçüncü sezonundan ilk sekiz bölümü TA Kuramı'na göre hangi davranış biçimlerine sahip oldukları tespit edilmiştir. Karakterler olaylardaki ağırlığı ve olayların gelişim, değişim ve sonuçlanma durumlarına bağlı olarak TA Kuramı'ndaki üç ego durumundan hangilerini gösterdikleri ortaya konulmuştur. Böylece bu çizgi masadaki karakterlerin iletişimde önemli bir yeri bulunan TA Kuramı'na göre çocuğa model olabilme açısından hangi özelliklere sahip olduğu açığa çıkartılmıştır. İncelenen Keloğlan Masaları karakterlerinden bazıları Ebeveyn, bazıları Çocuk, bazıları da Yetişkin ego durumları içerisinde davranışlarını şekillendirmekte ve göstermektedir. Günlük hayatta olduğu gibi çizgi masal karakterleri, olayların yaşanma ve sonuçlanma şartlarını dikkate alarak farklı ego durumlarına göre hareket etmektedir.

Çizgi masalın izleyici kitlesi göz önüne alındığında örnek alınacak çizgi masal karakterinin akılcılığı, merak edip araştırmayı, yönetici ve içinde bulunulan duruma göre yönlendirici ifadeleri ön plana çıkaran Yetişkin ego durumunda görüyor olmak çocukların kişisel gelişimleri açısından oldukça önemlidir. Keloğlan Masaları'nın bölümleri içindeki karakterlerin dağılımına bakıldığında “iyi” olarak kurgulanıp seyirciye sunulan karakterlerin davranış kalıpları incelendiğinde genellikle ya da çoğunlukla Yetişkin, Koruyucu Ebeveyn ve Doğal Çocuk ego durumları sergiledikleri, “kötü” olarak kurgulanan karakterlerin ise sıklıkla Eleştirel Ebeveyn, Uygulu Çocuk, Yetişkin ego durumunda hareket ettikleri gözlenmiştir.

Çizgi masalın ana karakteri olan Keloğlan, yönlendirici, ne yaptığını bilen, her zaman akılcı çözümler üreten, güçlü, karşısındakinin duygu ve düşüncelerine saygılı ve empati kurma gücü kuvvetli, yardımsever, güven verici özellikleriyle Türk aile geleneğini, örf ve adetlerini gözeterek hareket etmektedir. Bu yönleriyle Yetişkin, Koruyucu Ebeveyn ve Doğal Çocuk ego durumlarını fazlasıyla bu karakterde görmekteyiz. Yine aynı zamanda yardımsever olması ailesini ve arkadaşlarını sevip onlara saygı duymasından da kaynaklı

olarak aile ve arkadaşlarına gelecek her türlü tehdit ve kötü uygulamalara karşı onları hem sözselsel hem de fiziksel olarak savunmakta böylelikle de bu tarz saldırıda bulunan kişilere karşı Eleştirel Ebeveyn ego durumunda karşılık vermektedir.

Keloğlan Masalları'nın izleyici kitlesi göz önüne alındığında; benlikleri, hayata bakış açıları yeni yeni oluşmakta olan çocukların, genç bireylerin; artık bir aile, okul, çevre gibi hayatımızın içinde olan çağımızın dijital platformları da birer otorite figürü rolünü üstlenmekte ve sık ve kolay ulaşılabilen bu platformlardan iyi veya kötü örnek aldıkları karakterlerin hangi ego durumundan onlara sesleniyor olduğu, çocukların yaşam evrenini de etkileyecek ve ileriki yaşantısında karşılaşacağı olaylarda nasıl tepki vereceklerine yönelik yol gösterici olacaktır. Medyada içeriklerin olumlayıcı davranış kalıpları ile hazırlanabiliyor olması ile çocuk; olumsuz daha çok kavgacı, şiddetin her türlüşünün işlendiği, kötü sözlerin sarf edildiği Eleştirel Ebeveyn ego durumunda ya da kendi fikrini beyan etmekten çekinen, her otoriteye boyun eğecek şekilde Uygulu Çocuk ego durumlarını nispeten daha az kullanabilecektir. Özgür bir birey olarak içindeki çocuk heyecanını kaybetmeden çevresindeki olaylara kayıtsız kalmadan, akılcı çözümler üreterek üretken, yardımsever huzurlu bir hayatı için yaşamındaki davranış kalıplarını daha çok Yetişkin, Doğal Çocuk, Koruyucu Ebeveyn yeri geldiğinde haksızlıklara karşı da boyun eğmeden Eleştirel Ebeveyn ego durumlarında olumlayıcı şekilde oluşturulabilmesine zemin hazırlanabilir. Nitekim sonuç itibariyle olumlu ego durumlarını deneyimleyen çocuk, empati düzeyi yüksek, karşılıklı ilişkilerinde daha sağlıklı olacaktır.

Kişisel gelişimi açısından, hayat döngüsü içinde gerek aile gerekse okul, iş, toplumda birebir iletişimin daha sağlam kurma imkanı bulabilecek, kişilerin söyledikleri sözler, yaptıkları ya da yapmadıkları davranışlar ile neler anlatmak istediklerini sadece görünen şekliyle değil alt metinleri okuyabilme imkanına sahip olabilecektir bu TA sayesinde. Medyanın kişiler hatta çocuklar üzerindeki etki gücü dikkate alındığında, TA'nın öğretilerinin çocuklara yönelik içerikler üretilirken kullanılmasının ne kadar elzem olduğunu anlayabiliriz. Bu çalışmada kullanılan öncelikle psikoloji alanında daha sonrasında eğitim alanlarında çok az sayıda olmakla birlikte sağlık alanında yapılan çalışmalarda karşımıza çıkmaya başlayan TA'nın kaynağı, çalışma alanı insan olan iletişim alanının gerek eğitim gerekse uygulama ayağında dikkate alınması gerekmektedir.

Çocukların büyürken bilişsel gelişimlerinin yanı sıra duygusal gelişimlerinin de desteklenmesi gerekliliği gündelik hayat içinde karşılaşılan, yaşanan birçok olayda kendini göstermektedir. Günümüz büyüme çağında olan ve Z Kuşağı olarak adlandırılan

çocuklar, içinde bulunulan koşullar, dijital dünyadaki ilerlemeler, bilgiye ulaşmada ve tüketme ve yeniden hızlı bir şekilde üretme gibi baş döndürücü hızda gelişen ilerlemeler dikkate alındığında sınırsız bir enformasyon sarmalı içinde kaybolabilmektedirler. Sunulan bu içerikler kaliteli hale getirilmeli yani içerikler uygun dil, davranış kalıpları, toplum değerleri, bireysel gelişimi ve empati olgusunu kapsayacak şekilde kurgulanmalıdır. Kişisel gelişim dolayısıyla da sağlıklı bir iletişim oluşturabilmek için önem arz eden, yol gösterici nitelikteki bu tür içerikler üretirken uygulayıcıların ve içerik sağlayıcıların; insan ilişkilerinde önemli psikolojik, iletişimsel ve eğitsel ipuçları sunan TA'dan ciddi ölçüde yararlanmaları gerekmektedir. Bugünün çocukları, geleceğin yetişkin kültürel aktarıcıları aile içinde, okulda, sokakta en çok da günümüz dijital platformlarında TA'nın ipuçlarıyla oluşturulan olumlu ego durumlarıyla ne kadar çok sıklıkla karşılaşılırsa gelecek yaşantılarında farklı kültürden insanlar ile karşılıklı iletişimleri o denli sürdürülebilir olacaktır. Çünkü, erken çocukluk döneminde, içinde yaşadığı toplumda olumlu iletişim örneklerini deneyimleme imkanı bulan çocuk; kendisine, ailesine, arkadaşlarına, topluma, hayvanlara ve doğaya karşı olumlu davranış kalıpları geliştirebilecek ve böylelikle karşı karşıya kaldığı zorluklarla ne kendine ne de çevresine zarar vermeden içindeki yaşam enerjisiyle empatik iletişimi ön planda tutarak ve akılcı çözümler üreterek ilerleyebilecek ya da iletişim kazalarını en aza indirebilecektir.

Çizgi masalda iyi karakterlerin sıklıkla Yetişkin, Koruyucu Ebeveyn ve Doğal Çocuk ego durumlarını, kötü karakterlerin ise Eleştirel Ebeveyn ve Uygulu Çocuk ego durumlarını yansıtabilecek şekilde kurgulanmış olması da araştırmanın sunduğu önerme açısından oldukça anlamlı ve önemlidir. Kişinin olumlu davranış kalıplarını görerek, deneyimleyerek hayatın olağan akışı içinde ileriki yaşantısında bir olayın aynı ile karşılaştığında bu günü hatırlayacak ve aynı tepkileri verecektir ki bu durum kişinin "iyi" olması, sürdürülebilir sağlıklı ilişkiler kurması, mutlu ve huzurlu olması demektir.

Sonuç olarak çalışma, TA'ya yönelik bilinirliğin ve bu konudaki çalışmaların azlığından ve hatta iletişim alanında daha önce konuyla ilgili hiçbir araştırma verisine ulaşılmamış olmasından dolayı, konuya açıklık getirmesi açısından önemlidir. İletişimin her alanında bu kuramın varlığından söz edilebilir. Önemli olan bu kuramı, kişilerarası iletişimin önem kazandığı içeriklerin üretilmesi aşamasındaki her süreçte dikkate almaktır ki, bu yönüyle çalışma gelecekteki araştırmacılar için bir ön bilgi oluşturması ve sınırlı sayıda çalışılmış bu alanda akademik bilgi birikimine katkıda bulunması açısından da dikkate değerdir. Çünkü kişiler arası bu iletişim şeklinin varlığı, iletişim alanında çalışma yapan ve alanda

eğitim veren bireylere kavratılırsa bu sürece katılan birey, kendi yaşantısında bu kuramdaki iletişim şeklinin varlığını bilerek davranışlarını ona göre şekillendirecek ve kişilerarasındaki iletişim kazalarını en aza indirerek empati düzeyi yüksek sürdürülebilir sağlıklı bir iletişim kurabilecektir.

KAYNAKLAR

- Akkoyun, F. (1982). Empatik Anlayış Üzerine, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 15 (1):63-69.
- Akkoyun, F. (1995). *Transaksiyonel Analize Giriş*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Akkoyun, F. (2007). *Psikolojide İşlemsel Çözümleme Yaklaşımı Transaksiyonel Analiz* (Üçüncü Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 14-45.
- Alangu, T. (2013). *Keloğlan Masalları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Altıntaş, E. ve Çamur, D. (2001). *Sözsüz İletişim ve Beden Dil.*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Babadoğan C. (1992). “Hümanistik Eğitim ve Öğretim Anlayış”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 25(2): 743-753.
- Bargh, J. A. ve McKenna, K. Y. A. (2004). The internet and social life. *Annual Review of Psychology*, 55,573-590.
- Bayraktar, Zülfiyar. (2014). “Geleneğin Güncellenmesi Bağlamında Masaldan Çizgi Filme Keloğlan Tipi Üzerine”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 49(49): 19-51
- Berko, R. M., Wolvin, A. D. ve Wolvin, D. R. (1992). *Communicating, A Social and Career Focus*, Fifth Edition, USA: Houghton Mifflin Company.
- Berne, E. (1961). *Transactional Analysis in Psychotherapy: A systematic individual and social psychiatry*, New York: Grove Press.
- Berne, E. (2016). *İnsanların Oynadığı Oyunlar*. (Çev. H. Ünlü Haktanır). İstanbul: (Koridor Yayıncılık). (Eserin orijinali 1964’te yayımlandı), 12-56.
- Bıçakçı, İ. (2002). *İletişim ve Halkla İlişkiler, Eleştirel Bir Yaklaşım*, İstanbul: MediaCat Yayınları.
- Bryant J. (Editör) (2003). *Communication and Emotions: Essays in Honor of Dolf Zillmann*, Lawrence Erlbaum Associates, USA.
- Buie DH (1981) “Empathy: Its nature and limitations” *Journal An Psychoanal Association.*, 29
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik* (Çev. İ. D. Erguvan Sarioğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Büyükaşahin, A. ve Hovardaoğlu, S. (2004). Çiftlerin aşka ilişkin tutumlarının Lee’nin çok boyutlu aşk biçimleri kapsamında incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19 (54), 59-72. 3
- Caputo, J. S., Hazel, H. C. ve McMahan, C. (1994). *Interpersonal Communication, Competency Through Critical Thinking*, USA: Ally and Bacon.

- Carlozzi A.F., Bull K.S. ve ark. (1995). "Empathy Theory and Practice: Asury of Psychologist and Counselors", *The Journal of Psychology*, 136(2).
- Carlozzi Alfred F., Bull Kay S., Stein Lawrence B, Ray Kelly, Barnes (2002). "Empathy Theory and Practice: A Survey of Psychologists and Counselors", *The Journal of Psychology*, 136 (2).
- Chambers W. C., (2000). "The Utility and Implications of Empathy in the Workplace". UMI - Proquest Digital Dissertations, <http://www.lib.umi.com/dissertations/prevional/9985612>.
- Clarkson, P., Gilbert, M. (1988). Berne's original model of ego stakes: Some theoretical considerations, *Transactional Analysis Journal*, 18, 1, 20-29.
- Davis, C.M. (2005). *Empati nedir, empati öğretilbilir mi?. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (9), 77-88.
- Devito, J. A. (1995). *The Interpersonal Communication Book*, Seventh Edition, New York: Harper Collins Collage Publishers.
- Devito, J. A. (2002). *Messages: Building interpersonal communication skills* (5th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Devito, J. A. (2004). *The Interpersonal Communication Book*, Tenth Edition, USA: Ally and Bacon Inc.
- DeVito, J.A. (2010). *Kişilerarası İletişim*. (Çev. S. Vural). Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi. (Eserin orijinali, Sekizinci ve Dokuzuncu Basımları 1998, 2001'de yayımlandı).5-25, 27-45.
- Dobkin, B. A. ve Pace, R. C. (2003). *Communication in a changing world*. USA: McGraw Hill.
- Dökmen, Ü. (1994). *Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çatışmaları ve empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dökmen, Ü. (2001). *İletişim Çatışmaları ve Empati*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dökmen, Ü. (2015). *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati* (Elli Dördüncü Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi, 157-183.
- Duan C., Hill C. E. (1996). "The current state of empathy research", *Journal of Counseling Psychology*, 5.
- Duru Erdiñç. (2002). "Öğretmen Adaylarında Empatik Eğilim Düzeyinin Bazı Psikososyal Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2) Sayı: 12
- Dymond R. F. (1968) "A scale for the measurement of empathic ability", *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 13.

- Erdoğan, İ. (1999). *İşletmelerde Davranış*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2002). *İletişimi Anlamak*, Ankara: Erk Yayınları.
- Ertürk, Y.D. (Editör). (2010). *Halkla İlişkilerin İletişim Öznesi: Empati*. İstanbul: Derin Yayınları, 9-22, 129-137.
- Fiske, J. (2003). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. (Çev. S. İrvan). (İkinci Basım). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları. (Eserin orijinali 1990'da yayımlandı), 35-41.
- Giblin, P. (1996). "Empathy: The essence of marriage and family therapy?", *Family Journal*, 4 (3).
- Gladstein G. A. (1983). "Understanding empathy: Integrating counseling, developmental, and social psychology perspectives", *Journal of Counseling Psychology*, 30.
- Gobes, L. (1990). Ego states- Metaphor or reality? *Transactional Analysis Journal*, 20, 3, 163-165.
- Goleman Daniel. (2002). *Duygusal Zeka, Neden IQ daha önemlidir?*, Varlık Yayınları, İstanbul.
- Gülseren, Şeref. (2001). "Eşduyum (Empati): Tanımı ve Kullanımı Üzerine Bir Gözden Geçirme", *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12 (2).
- Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi Cilt 7Volume: 2, Sayı/Number: 3, Mart 2014 M.Fatih Çakar ve Övünç Yanlıç
- Gürüz, D. ve Eğinli, A.T. (2014a). *İletişim Becerileri: Anlamak-Anlatmak-Anlaşmak* (Dördüncü Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık, 23-46.
- Gürüz, D. ve Eğinli, A.T. (2014b). *Kişilerarası İletişim: Bilgiler-Etkiler-Engeller* (Dördüncü Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık, 8-23, 49-77.
- Gürüz, D. ve Temel-Eğinli, A (2008). *İletişim becerileri: Anlamak, anlatmak, anlamak*. Ankara: Nobel.
- Güz, N., Küçükerdoğan, R., Sarı, N., Küçükerdoğan, B. ve Zeybek, I. (2002). *Etkili İletişim Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Hakansson Jacob, Montgomery Henry. (2003). "Empathy as an interpersonal phenomenon", *Journal of Social and Personal Relationship*, Vol. 20 (3).
- Hargie, O., Saunders, C. ve Dickson, D. (1994). *Social Skills Interpersonal Communication*, Third Edition, USA: Routledge.
- Harris, T. (2017). *Ben OK'im-Sen OK'sin* (Çev. Ed. M. Şahin). (Onuncu Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (Eserin orijinali 1967, 1968, 1969'da yayımlandı), 45-67.
- Hartley, P. (1999). *Interpersonal Communication*, Second Edition, USA: Routledge.

- Hartley, P. (2014). *Kişilerarası İletişim*. (Çev. Ü. Doğanay, M. Aktaş Yamanoglu, B. Şimşek, P. Özdemir, H. Karaaslan Şanlı, İ. Ö. Taştan). Ankara: İmge Kitabevi. (Eserin orijinali 1999’da yayımlandı), 33-71.
- Hay, J. (2015). *Eğitmenler için Transaksiyonel Analiz*. (Çev. Ed. M.Şahin). Ankara: Nobel Yayınevi. (Eserin orijinali 2009’da yayımlandı), 62-94.
- Hoffmann, M. L. (1987). *The Contribution of Empathy to Justice and Moral Judgment*. MIT Press Cambridge, MA, USA.
- Hortaçsu, N. (1997). *İnsan ilişkileri*. (2. baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Irving Pauline, Dickson David. (2004) “Empathy: towards a conceptual framework for health professionals”, *International Journal of Health Care Quality Assurance*, Vol. 17, No. 4.
- İkiz F. Ebru (2006). Danışma Becerileri Eğitiminin Danışmanların Empatik Eğilim, Empati Beceri ve Tükenmişlik Düzeyleri Üzerindeki Etkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
- İnternet Educational Publications Department (2008). Health and Physical Education, 11th Grade. [http://www.edupub.gov.lk/Health%20Gr%2011%20\(E\)/Chapter%2012.pdf](http://www.edupub.gov.lk/Health%20Gr%2011%20(E)/Chapter%2012.pdf) Erişim, 25.01.2017.
- İnternet <http://department.monm.edu/cata/mcgaan/classes/cata101/Perception-101.htm>. Erişim, 25.01.2017.
- İnternet: <http://deparment.monm.edu/cata/McGaan/Classes/cata101.htm> Erişim, 05.01.2017.
- İnternet: <http://www.cizgifilmizlet.org/keloglan-masallari-bilge-can-dede-kayboldu/> Erişim, 25.02.2017.
- İnternet: [http://www.edupub.gov.lk/Health%20Gr%2011%20\(E\)/Chapter%2012.pdf](http://www.edupub.gov.lk/Health%20Gr%2011%20(E)/Chapter%2012.pdf). Erişim, 25.01.2017.
- İnternet: <http://www.trt.tv/izle/244587/keloglan-1-bolum> Erişim, 18.02.2017.
- İnternet: <http://www.trt.tv/izle/244588/keloglan-2-bolum> Erişim, 18.02.2017.
- İnternet: <http://www.trt.tv/izle/244589/keloglan-3-bolum> Erişim, 18.02.2017.
- İnternet: <http://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-sezon-3-bolum-1> Erişim, 22.02.2017.
- İnternet: <http://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-sezon-3-bolum-2> Erişim, 22.02.2017.
- İnternet: <http://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-sezon-3-bolum-3> Erişim, 22.02.2017.

- İnternnet: <http://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-sezon-3-bolum-4> Erişim, 22.02.2017.
- İnternnet: <http://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-sezon-3-bolum-5> Erişim, 22.02.2017.
- İnternnet: <http://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-sezon-3-bolum-6> Erişim, 22.02.2017.
- İnternnet: <http://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-sezon-3-bolum-7> Erişim, 22.02.2017.
- İnternnet: <http://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-sezon-3-bolum-8> Erişim, 22.02.2017.
- İnternnet: <https://www.youtube.com/watch?v=00han6eI9Dc> Erişim, 25.02.2017.
- İnternnet: McGaan, L. (2006). Fundamentals of communication. Erişim, 25.01.2017.
- İnternnet: www.irfanerdogan.com/uydurular/8baglam.htm. Erişim, 05.01.2017.
- İnternnet:<http://akillianne.blogspot.com.tr/2011/02/ben-bir-garip-keloglanim-cocuk-sarki.html> Erişim, 25.02.2017.
- İnternnet:<http://www.cizgifilmizlet.org/keleoglan-masallari-keloglan-ve-arkadaslari-golde-bilgecan-dedeysi-ariyor-hd/> Erişim, 25.02.2017.
- James, M. ve Jongeward, D. (2019). *Kazanmak İçin Doğarız*. (Çev. B. Konur). (Dördüncü Baskı). İstanbul: Sola Yayınları, 26-40.
- Jersild A. (1983). *Çocuk Psikolojisi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Araştırmaları Merkezi Yayını No. 4, Ankara.
- Jones, R. N. (1982). “*İnsancıl Kuram*” (Çev. Akkoyunlu, F.). Danışma Kuramları.(Ed: Akkoyun F.) Cassell Educational Limited, 15-36.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). *İnsan ve İnsanlar*, 9. Basım, İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel Psikoloji*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Karataş, Z. ve Yavuzer, Y. (2018). *Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Kuramları*. (Ed. Z. Karataş ve Y. Yavuzer). Ankara: Pegem Akademi, 378-388.
- Kaya, A. (Editör). (2012). *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim* (Dördüncü Baskı). Ankara: Pegem Akademi, 62-75.
- Kerem Efrat, Fishman Nurit, Josselson Ruthellen. (2001). “The experince of empathy in everyday relationships: Cognitive and affective elements”, *Journal of Social and Personal Relationships*, Vol. 18 (5).
- Kılıç, V. (2002). *Dilin İşlevleri ve İletişim*, İstanbul: Papatya Yayıncılık.

- Kışlak, Şennur Tutarel, Çabukça, Fazlı. (2002). “Empati ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu ile İlişkisi”, *Aile ve Toplum Dergisi*, Nisan – Haziran, Yıl: 5, Sayı: 5 Cilt: 2.
- Koç, Saim (2004). *İletişimde Ustalaşmak*, Kuraldışı Yayıncılık, İstanbul.
- Kohut, H. (1982). “Introspection, Empathy, and The Semi-Circle of Mental Health”. *International Journal of Mental Health*; 63:395-407.
- Mısırlı, İ. (2004). *Genel ve Teknik İletişim*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Mutlu, E. (2004). *İletişim Sözlüğü*, (Dördüncü Basım). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 171-174.
- Myers, Sharon. (2000). “Empathic Listening: Reports on the Experience of being Heard”, *Journal of Humanistic Psychology*, Vol. 40, No. 2.
- Oskay, Ü. (2005). *İletişimin ABC’si*, (Dördüncü Basım). İstanbul: Der Yayınları
- Reynolds W. J., Scott B. (1999). “Empathy: a crucial component of the helping relationship”, *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 6.
- Riggio. R.E. (1986). “The Assessment of Basic Social Skills” *Journal of Personality and Social Psychology*. 51: 649-660.
- Severin, W. J. ve Tankard, J. W. (1994). *İletişim Kuramları, Kökenleri, Yöntemleri ve Kitle İletişim Araçlarında Kullanımları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Stewart, I. ve Joines, V. (2017). *Günümüzde TA: Transaksiyonel Analiz’e Yeni Bir Giriş*. (Çev. Ed. F. Akkoyun). Ankara: Eksi Kitaplar. (Eserin orijinali 2012’de yayımlanmıştır), 38-121.
- Tabak, R. S. (1999). *Sağlık İletişimi*, İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Telman, N., Ünsal, P. (2005). *İnsan İlişkilerinde İletişim*, İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Telman, N., Ünsal, P. (2009). *İnsan ilişkilerinde İletişim* (2. baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Teresa J. (2004). “Empathy as a form of interpersonal communication”, *Pedagogika*.
- Usluata, A. (1994). *İletişim*, Cep Üniversitesi, 1. Basım, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Usluata, A. (1994). *İletişim*. İstanbul: İletişim Yayınları, 11.
- Ünal, C. (1972). “İnsanları Anlama Kabiliyeti”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(4):71-93.
- Ünlü, S. (2001). *Psikoloji* (Ed. Hakan, A). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Wood, J. T. (2007). *Interpersonal communication: Everyday encounters*. Belmont, CA: Thomson Wadsworth.

Yatkın, A. (2003). *Halkla İlişkiler ve İletişim*, Ankara: Nobel Yayınları.

Yıldırım Atila (2005). *Empati ve Çatışmalar*, Ankara: Yargı Yayınevi.

EKLER

EK-1. Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

3. Sezon 1. Bölüm

Bir haftadır kayıp olan Bilgecan Dedeyi aramaya koyulan Keloğlan ve arkadaşları tesadüf eseri Geçit Makinesini bulurlar ve macera başlar.

Keloğlan: *Ne oldu Prenses, bir haber var mı?* **Yetişkin** (Endişeli ses tonu, çaresizlik belirten el kol hareketleri, jest ve mimikler)

Prenses: ... **Doğal Çocuk** (Omuzlar çökmüş, gözler ağlamaklı, üzgün bir şekilde başını iki yana sallayarak sessiz)

Keloğlan: *Herkese sordun değil mi?, Bilgecan Dedeyi gören duyan olmamış mı?* **Yetişkin** (El belde, kaşlar havada, gözler açık, meraklı ses tonu)

Prenses: *Iuhh! Hayır Keloğlan, kimse bir şey duymamış, görmemiş.* **Doğal Çocuk** (Üzgün, elleri iki yana açık, çaresiz, göz kapakları yarıya kadar inmiş bir halde)

Kara: *Olacak iş değil, sanki yer yarıldı içine girdi.* **Yetişkin** (Şaşkın, kaşlar çatık)

Prenses: *Nerelere baktınız?* **Yetişkin** (Heyecanlı, sorgulayıcı ses tonu, keloğlan ve arkadaşlarına bakarak elleri iki yana açık)

Keloğlan: *Köyde her yere baktık. Girmediğimiz delik, bakmadığımız köşe kalmadı. Yok işte, yok yok.* **Eleştirel Ebeveyn** (Kaşlar çatık, Agresif, çaresiz, yüksek sesli sinirli)

Sivri: *Eee peki şimdi ne yapacağız arkadaşlar?* **Doğal Çocuk** (Çaresizce kafayı sallayarak yumuşak ses tonuyla konuşma, elleri ve kolları iki yana açık)

Keloğlan: *Bilgecan Dede'nin evine bakalım bir daha.* **Yetişkin** (Arkadaşlarına dönük, davetkar ses tonu, akılcı çözümler üretme)

Sivri: *Daha kaç kez bakacağız Keloğlan?* **Uygulu Çocuk** (Kaşlar çatık, yorgun vücut, bezgin, karşı çıkar şekilde yüksek ses tonu)

Keloğlan: *Bu kez iyice araştıralım evini. Gözümüzden kaçan bir şeyler olabilir.* **Yetişkin** (Düşünceli, çenesi parmaklarının arasında, kararlı ses tonu ve işaret parmağıyla dediklerini onaylar şekilde)

Örgülü: *Keloğlan haklı Bilgecan Dede'nin evine bir daha gidelim. Bu kez işe yarar bir şeyler bulacağımıza eminim.* **Yetişkin** (Yumuşak ses tonu, geribildirim vererek konuşma ve arkadaşlarıyla göz teması kurma).

- *Ay ha haa* (Korkma refleksi)
- *Sabah baksak olmaz mı?* (Titreyen ses, endişeli korkmuş bakışlar ve aşağıya düşmüş kaşlar)

Kara: *Ne o! Hemen vaz mı geçiyorsun?* **Eleştirel Ebeveyn** (Sorgulayıcı, azarlayıcı ses tonu ve yadırgayıcı bakışlar)

Örgülü: *Hayır, hayır, hayır... Sabah etrafımızı daha iyi görürüz diye.* **Uygulu Çocuk** (Ellerini sallayarak, endişeli ses tonuyla karşı çıkmak istemediğini belirtiyor, itaat)

Balkız: *Doğru söylüyorsun Örgülü, ama bir haftadır Bilgecan Dede'yi merak ediyoruz. Şimdi eve gidip nasıl uyuruz, içimiz rahat eder mi?* **Yetişkin** (Yumuşak ses tonu, göz teması kurarak akılcı açıklamalar yapıyor)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Örgülü: *Rahat etmez evet. Uygulu Çocuk* (Omuzları düşük, gözleri aşağıda, üzgün ses tonuyla birlikte kabulleniş)

Keloğlan: *O zaman ne duruyoruz. Hadi gidelim bir an önce. Yetişkin* (Coşkulu, davetkar yüksek ses tonuyla harekete geçirme çağrısı)

- *(Prese döner) Gelmiyor musun?*

Prese: *Iuhh! Çok yoruldu, ayakta duracak halim yok, şuracığa uzanıp dinleneceğim biraz. Doğal Çocuk* (Yorgun ses tonu, göz kapakları aşağıya inmiş, mızımızlanma)

Keloğlan: *Sen bilirsin. Yetişkin* (Karşısındakini dinleyerek ona akılcı bir biçimde dönüş yapma, göz teması kurma, ilgili olma)

Uzun: *Bilgecan Dede'nin evine girmesek mi huysuz? Yaşlı adamı kızdırmayalım. Ne yapacağı belli olmaz. Uygulu Çocuk* (Alçak, yumuşak bir ses tonu, endişeli, ürkek tavurlar kimseyi kızdırmak istemiyor.)

Huysuz: *Sana kaç defa söyleyeceğim Uzuuun... Bilgecan Dede bir haftadır ortalarda yok. Kimse de nerde olduğunu bilmiyor. Eleştirel Ebeveyn* (Sinirli, kaşlar çatık, yüksek sesle konuşma)

Uzun: *O zaman biz de nerede olduğunu bilmiyoruz değil mi Huysuz, ya evdeyse? Doğal Çocuk* (İçinden geldiği gibi ilk aklına geleni söylüyor, yumuşak ses tonu, omuzlar aşağıda)

Huysuz: *Beni deli etme Uzuuun... Çekil üstümden. Bilgecan Dede evde olsaydı Keloğlan ve arkadaşları onu her yerde ararlar mıydı? Eleştirel Ebeveyn* (Sinirli, tehditkar, çatık kaşlar, göz teması kurarak yüksek sesle konuşma)

Uzun: *Haaa! Şimdi anladım. Nerede olduğunu bilmiyoruz, ama nerede olmadığını biliyoruz. Doğal Çocuk* (Tebessüm etme, çocuksu tavırlar, doğal, spontan, akıl yürütmeden konuşma)

Huysuz: ... (Konuşma yok, sinirli el kol hareketleri) Daha sonra konuşmaya başlar.

-*Aynen öyle, şimdi oyalanmayalım da bir an önce ganimetimizi toplayalım.*

Huysuz: *Sana demedim mi Uzun, baksana her yer tıka basa yiyecek dolu. İhtiyar Bilgecan ağzının tadını iyi biliyormuş. Yetişkin ve Doğal Çocuk* (Halinden memnun, hafif gülümseme, anı değerlendirme, mutluluk ifadesi)

Uzun: *Haklıymışsın Huysuz. Bu gece ziyafet var. Doğal Çocuk* (Yumuşak, coşkulu bir ses tonu, çocuksu bir sevinç, anı yaşama)

Huysuz: *Sadece bu gece mi akılsız, buradaki yiyecek bize bir ay yeter. Eleştirel Ebeveyn* (Alay edici, dalga geçerek üstünlük kurma, akıl yürütücü, coşkulu ses tonu)

Keloğlan: *Etrafa dağılalım. Herkes bir odaya bakarsa aradığımız şeyi daha çabuk buluruz. Yetişkin* (Burada ve şimdiyi betimleyen dikkatli bakış, sakın doğrudan bilgi verici konuşma)

Huysuz: *Bu da nereden çıktı? Yetişkin* (Araştırmacı, dikkatli ses tonu, gözler tetikte, ilgili)

Uzun: *Aaa! Keloğlan'ın sesi değil mi bu? Doğal Çocuk* (Yumuşak ses tonu, hızlı, coşkulu, yüksek sesle konuşma)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Huysuz: *Sessiz ol akılsız. Şimdi bizi duyacaklar. Yakalanmamızı mı istiyorsun?* **Eleştirel Ebeveyn** (Azarlayıcı ses tonu, kaş çatma, gergin yüz ifadesi)

Örgülü: *Tam olarak ne arıyoruz Keloğlan?* **Yetişkin** (Ne ile ilgili, araştırmacı ses tonu, meraklı, göz teması kurarak geri bildirimde bulunma)

Keloğlan: *Bir mektup, bir defter, bir not da olabilir. Belki de aklımıza gelmeyen bir şey. Size garip gelen her şeyi inceleyin. Bilgecan Dede'yi bulmamız için bir ipucu olabilir.* **Yetişkin** (Bilgi verici, akla hitap eden ifadeler, düşünceli, dikkatli yüz ifadesi, araştırmacı ses tonu)

Sivri: *Ben arka tarafa gidiyorum öyleyse.* **Yetişkin** (Sakin, doğrudan ses tonu, ilgili, burada ve şimdi tepkisi)

Kara: *İpucunu kilerde mi arayacaksın Sivri, yoksa mideni mi dolduracaksın?* **Eleştirel Ebeveyn** (Kaş çatma, azarlayıcı konuşma, omuza vurma hareketi)

Uzun: ... **Doğal Çocuk** (Dizleri titrek, gözleri korku içinde açık, mırıldanma)

Huysuz: *Buraya geliyorlar hemen saklanmamız lazım. Ne duruyorsun akılsız saklansana.* **Eleştirel Ebeveyn** (Azarlayıcı sert konuşma, kaşlar çatık, küçümseyici ifadeler)

Uzun: *İyi de Huysuz benim boyuma göre sepet yok ki burada. Tabi senin işin kolay çünkü boyun kısa.* **Doğal Çocuk** (Yumuşak ses tonuyla tatlı konuşma, alay etme, gözler açık)

Sivri: *Ne olmuş yani sabahtan beri ağızdan tek lokma geçmedi. Hem aç karnına burnumun ucunu göremem ben. İpucunu nasıl bulayım? Aaah!* (düşer) **Doğal Çocuk** (Duygularını olduğu gibi ifade etme, yorgunluk)

Keloğlan: *Sivri iyi misin?* **Koruyucu Ebeveyn** (İlgili yüz ifadesi, göz teması, araştırmacı, kaygılı ses tonu)

Sivri: *Aaah! Kafamı çarptım galiba başım dönüyor.* **Doğal Çocuk** (Omuzlar çökmüş yere yığılma, ağlamaklı ses tonu)

Kara: *En azından doğru söylediğin ortaya çıktı. Karnın açken gerçekten de burnunun ucunu göremiyormuşsun.* **Doğal Çocuk** (Alay etme, neşeli ses tonu, coşkuyla gözlerini açma)

Sivri: *Sen dalga geç. Gülme komşuna gelir başına.* **Doğal Çocuk** (Ağlamaklı ses tonu, düzgün yüz ifadesi)

Keloğlan: ... **-Yetişkin** (Düşünceli, kaşlar çatık, çene parmak arasında, dikkatli bakış)

Balkız: *Nereye bakıyorsun Keloğlan, bir şey mi gördün?* **Yetişkin** (Araştırmacı, gözler tetikte, meraklı)

Keloğlan: *Sivrinin ayağı sanırım şu kancaya takılmış. Sanki bir kapı tokmağına benziyor.* **Yetişkin** (Olasılık belirtme, bir şeyin olduğu yeri eliyle işaret etme, ilgili, bilgi verici geri bildirim vererek dinleme)

Örgülü: *Kapı mı, iyi ama yerde kapının ne işi var?* **Yetişkin** (Burada ve şimdi geribildirim vererek dinleme, ilgili, nasıl?)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Keloğlan: *Ben de bunu merak ediyorum ya. Hadi çocuklar yardım edin de kaldırım şu kapağı. (Kapıyı açarlar) Ben içeri giriyorum. Burasının Bilgecan Dede'nin kaybolmasıyla bir ilgisi olabilir. Yetişkin* (Nedeni ne, gözler tetikte, araştırmacı, düşünceli, olasılık bildirme, arkadaşlarını harekete geçirici dil kullanma)

Örgülü: *Dikkat edin çocuklar, içerisi tehlikeli olabilir. Koruyucu Ebeveyn* (Uyarma, arkadaşları için endişelenme, zarar görmelerini istememe)

Kara: *Dikkat et Keloğlan, burası tekin bir yere benzemiyor gerçekten. Yetişkin* (Durum değerlendirmesi yapma, dikkatli davranma, akla uygun açıklama yapma)

Keloğlan: *Bu alet de ne böyle? Bilgecan Dede benden bir şey gizliyormuş. Yetişkin* (Ne olduğunu sorgulama, merak etme, araştırmacı konuşma)

Sivri: *Belki de onu buraya Bilgecan Dede koymamıştır. Yetişkin* (Akla uygun hale getirme, olasılık bildirme, düşünceli, burada ve şimdi tepkisi)

Balkız: *Belki de gizli bir deney üzerinde çalışıyordu. Yetişkin* (Olasılık bildirme, geribildirim vererek dinleme, dikkatli, düşünceli, gözler tetikte)

Keloğlan: *Ben de onu merak ediyorum ya. Bu aleti herkesten gizlediğine göre ortada garip bir durum var demektir. Yetişkin* (Eldeki verileri kullanarak akla hitap eden açıklamalarda bulunma, nedenlerini araştırma)

Örgülü: *Bir ses duydunuz mu? Sanki derinliklerden bir uğultu geldi. Doğal Çocuk* (Ağlamaklı gözler, ürkek bakışlar, içinden geldiği gibi duygularını ifade etme, büzüşme)

Sivri: *Korkma Örgülü, o benim karnımın gurultusuydu. Doğal Çocuk* (Kahkaha atarak içinde buldukları durumdan bağımsız tamamen duygularıyla hareket etme)

Huysuz: *(ellerinde çaldıkları yiyecekler ile birlikte) Çocuklar ortalarda görünmüyor, galiba gitmişler. Biz de kimselere görünmeden gidelim artık. Yetişkin* (Gerçeği test etme, dikkatli, gözler tetikte, araştırmacı, bilgi verici konuşma)

Uzun: *Gidelim Huysuzcum. Gidelim de kendimize güzel bir ziyafet çekelim. Doğal Çocuk* (Neşeli, heyecanlı duruş, gözlerini açma, tatlı konuşma)

Kara: *Keloğlan, burada bir defter var. Sanırım bu alet hakkında bir şeyler yazıyor. Yetişkin* (Ne anladığını kontrol etme, meraklı, dikkatli, sakın doğrudan bilgi verme)

Huysuz: *Çocuklar evden gitmemiş, burada bir şeyler karıştırıyorlar. Yetişkin* (Olasılık, gerçeği test etme, ilgili görünme, dikkatli, meraklı, gözler tetikte, araştırmacı)

Uzun: *Hadi Huysuz gelsene hani çıkıyorduk evden. Doğal Çocuk* (Geride durma, kırgın gözler, gözlerini açma, mırıldanma)

Huysuz: *Biraz bekle Uzun çocukların ne yaptığını bakalım. Belki işimize yarayacak bir şeyler öğreniriz. Yetişkin* (Ne? Nedenleri ne? İlgili görünme, burada, şimdi tepkisi, araştırmacı, bilgi verici)

Uzun: *Ama huysuz açlıktan karnım ağrıyor. Yiyelim artık şu yiyecekleri. Doğal Çocuk* (İstiyorum bana ne, yığılma, hırçınlık, kırgın gözler, surat asma, hızlı ve yüksek sesle konuşma)

Huysuz: *Şşşt! Sessiz ol, bizi yakalatmak mı istiyorsun. Eleştirel Ebeveyn* (Olasılık, azarlama, kaş çatma, kızgınlık)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Uzun: ... **Doğal Çocuk** (Görüntüde omuzları çökmüş, büzüşmüş, gözler aşağıda)

Huysuz: *Burada bir şeyler dönüyor. Eğer Kara Vezir'in işine yarayacak bir şeyler öğrenirsek yaşadık demektir. Yetişkin* (Ne?, akla hitap etme, ilgili görünme, gözler tetikte, meraklı, sakin, doğrudan, araştırmacı, bilgi verici konuşma)

Keloğlan: *Haklısın Kara, bu Bilgecan Dede'nin yazısı. Alet hakkında bilgiler veriyor. Galiba bu aletin ismi "Geçit Makinesiymiş". Başka bir boyuta geçmek için geçit açılması gerekiyormuş. Galiba bu makine o geçiti açıyor. Yetişkin* (Ne, Kim sorularına yanıt verme, geribildirim vererek dinleme, açıklama yapma, ne anladığını kontrol etme, ilgili, meraklı, dikkatli, sakin bir ses tonuyla arkadaşlarına bilgi verme)

Sivri: *Başka bir boyut mu? Ben bu işten hiçbir şey anlamadım. Doğal Çocuk* (Geride durma, büzüşme, kırgın gözler, mırıldanma)

Keloğlan: *Burada bir saatten bahsediliyor. Geçit açıldığında mutlaka saati yanımıza almamız gerekiyormuş, yoksa geri dönmek imkansızmış. Bilgecan Dede buraya onun da resmini çizmiş. Yetişkin* (Ne, Nasıl?, nedenlerini araştırma, meraklı, düşünceli, sakin, doğrudan bilgi verici ses tonu)

Balkız: *Şu saat olmasın? Yetişkin* (Geribildirim vererek dinleme, ilgili, dikkatli, burada ve şimdi tepkisi)

Keloğlan: *Evet Balkız, saat dediği bu olmalı. Yetişkin* (Geribildirim vererek dinleme, göz teması kurarak bilgi verme)

Balkız: *Keloğlan aklından neler geçiyor, herhalde bu makineyi kullanmayacaksın değil mi? Yetişkin* (Dik duruş, göz teması, araştırmacı ses tonu, dikkatli)

Keloğlan: *Tabi ki kullanacağım Balkız. Bilgecan Dedeyi bulmak için tek şansımız bu olabilir. Hımmm! Geçiti açmak için makinenin üzerindeki oku çalışmazdan, çalışıra çevirin yazıyor. Yetişkin* (Gerçeği test etme, Nasıl?, gözler tetikte, dikkatli, meraklı, olasılık bildirme, sakin doğrudan açıklayarak bilgi verme)

Örgülü: *Keloğlan, dur yapma! Bu bana hiç doğru gelmiyor. Doğal Çocuk* (Korkuyorum, geride durma, gözlerini açma, hızlı ve yüksek sesle konuşma)

Sivri: *Evet Keloğlan, bence de sabahı bekleyelim. Belki Bilgecan Dede geri döner. Yetişkin* (Olasılık bildirme, açıklama yapma, gözler tetikte, düşünceli)

Keloğlan: *Çocuklar anlamıyorsunuz, Bilgecan Dede zor durumda olabilir. Eğer sabahı beklersek geç kalmış olabiliriz. Bilmiyorum belki bu yaptığımız tehlikeli olabilir, ama Bilgecan Dede için tehlikeyi göze almak zorundayım. Eğer korkuyorsanız şimdi buradan gidebilirsiniz. Kimseyi benimle gelmeye zorlamıyorum. Yetişkin* (Olasılıkları bildirme, gerçeği test etme, araştırmacı davranma, sakin bir ses tonuyla bilgi verme, düşünceli davranma)

Kara: *Ben senin arkadayım Keloğlan, eğer bir tehlike varsa bu bana ihtiyacın olacak demektir. Koruyucu Ebeveyn* (Endişe etme, olasılık ifadesi, geri bildirim vererek dinleme)

Balkız: *Bende seninleyim Keloğlan. Bilgecan Dede hepimizin dedesi sayılır. Çalıştır şu makineyi de ne olacağını görelim. Yetişkin* (Kim, Nasıl, araştırmacı, olasılık, ilgili görünme, meraklı)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Sivri: *Bende geliyorum Keloğlan, hem belki gideceğimiz yerde güzel yemekler vardır. Açlıktan karnım sırtıma yapıştı. Doğal Çocuk* (Hayran bakma, tatlı konuşma, büzüşme, heyecanlı duruş)

Örgülü: *Iuh! Bende geleyim bari, şimdi sizi oralarda yalnız bırakmak olmaz. Koruyucu Ebeveyn* (Kolları kavuşturma, başıyla onay, destekleyici konuşma)

Keloğlan: *Tamam o zaman hazır olun, herkes birbirine sahip olsun. Birbirimizi kaybetmeyelim. Yetişkin* (Açıklayıcı, bilgi verici konuşma, gözler tetikte, dikkatli, yönlendirici karakter yapısı)

Uzun: *Ne bulmuşlar Huysuz. Ben bir şey göremiyorum da. Doğal Çocuk* (Meraklı, gözler açık, heyecanlı konuşma)

Huysuz: *Çocuklara fark ettirmeden biraz daha aşağı sarkmam lazım. Sen biraz daha sarkabilirsin. Yetişkin* (Olayları analiz etme, meraklı, araştırmacı ses tonu)

Uzun: *Sarkayım Huysuzcum. Doğal Çocuk* (İçten konuşma, yumuşak ses tonu, gözler açık)

Huysuz: *Ne görüyorsun? Yetişkin* (Meraklı, araştırmacı ses tonu, dikkatli)

Uzun: *Işıklı bir şey var. Gürültü ondan çıkıyor galiba, çocuklar onu seyrediyorlar. Yetişkin* (Geribildirim vererek dinleme, araştırmacı, bilgi verici konuşma, gözler tetikte)

Huysuz: *Işıklı bir şey mi? Hımm! Bilgecan Dede'nin garip icatlarından biri olmalı. Başka ne görüyorsun? Yetişkin* (Olasılık ifadesi, meraklı, düşünceli, araştırmacı ses tonu)

Uzun: *Başka bir şey yok Huysuzcum. Birde etrafta alet edevatlar var. Şeyy! Huysuzcum, çocuklar ortadan kayboldu. Yetişkin* (Geribildirim vererek dinleme, bilgi verici, dikkatli, meraklı, gözler tetikte, sakın doğrudan açıklayıcı konuşma)

Huysuz: *Ne? Ne diyorsun sen akılsız, ne demek çocuklar ortadan kayboldu. Eleştirel Ebeveyn* (Ne?, sinirli, kaşlar çatık konuşma, azarlayıcı)

Kara: *Ne oluyor Keloğlan? Yetişkin* (Ne?, meraklı, ilgili görünme, gözler tetikte, dikkatli)

Keloğlan: *Bilmiyorum, galiba burası defterdeki geçit. Yetişkin* (Geribildirim vererek dinleme, açıklayıcı ses tonu, olasılık ifadesi)

Sivri: *Düşüyoruz ama nereye belli değil. Yetişkin* (Ne anladığını kontrol etme, dikkatli, meraklı, açıklayıcı)

Örgülü: *Korkuyorum. Doğal Çocuk* (Gözler kapalı, büzüşme, ağlamaklı ses tonu)

Balkız: *Birbirimize yaklaşılmaya çalışalım. Doğal Çocuk* (Tedirgin duruş, doğrudan içinden geldiği gibi cevap verme, duygularını belli etme)

Sivri: *Neredeyiz, yoksa öldük mü? Yetişkin* (Nerede?, meraklı, gözler tetikte)

Kara: *Saçmalama Sivri, ölsek konuşabilir misin? Yetişkin* (Geribildirim vererek konuşma, olasılık ifadesi, açıklayıcı)

Keloğlan: *Başka boyut dediği burası olsa gerek. Yetişkin* (Olasılık ifadesi, ilgili görünme, ne anladığını kontrol etme, burada ve şimdi tepkisi, bilgi verici ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Kara: *Eveet! Birde şuna bak sen. Doğal Çocuk* (Benimle ilgilen ifadesi, neşeli, heyecanlı duruş, gözlerini açma, hızlı ve yüksek sesle konuşma)

Sivri: *Hiç bu kadar büyük bir ağaç görmemiştim. Buna tırmanmak günler sürer. (Özel güvenliği göstererek) hayy bu da ne böyle? Doğal Çocuk* (Tetikte durma, gözlerini açma, duygularını olduğu gibi gösterme)

Keloğlan: *Bu bir dev kaçuun. Doğal Çocuk* (Korkuyorum ifadesi, tetikte durma, gözlerini açma)

Örgülü: *Çocuklaar yardım edin. Doğal Çocuk* (Korkuyorum ifadesi, yığılma, ağlamaklı gözler, hızlı ve yüksek sesle konuşma)

Keloğlan: *Geliyorum Örgülü. Koruyucu Ebeveyn* (Sana yardım edeyim, cesaretlendirici, destekleyici ses tonu)

3.Sezon 2. Bölüm

Geçit makinesinden geçtikten sonra Keloğlan ve arkadaşları için artık her şey dev gibi gözükmektedir. Makinenin nasıl çalıştığını çözmeye çalışan Kara Vezir, Huysuz ve Uzun tesadüfen geçit kapısını açarlar.

(Keloğlan ve arkadaşları dünyaya düştüler, bahçede koşuyorlar)

Örgülü: *Bizi de bekleyin. Doğal Çocuk* (Korkuyorum ifadesi, yüksek sesle konuşma)

Sivri: *Aman bu da ne? Yaklaşma bana hoş hoş. Doğal Çocuk* (Gözlerini açma, korkma ifadesi, büzüşme, yüksek sesle konuşma)

Keloğlan: *Sivri hadi toparlan. Baksana köpek bağlı. Yetişkin* (Akla hitap eden ifadeler, göz teması kurma, ilgili görünme, gözler tetikte, sakın, güvenli, bilgi verici ses tonu)

Sivri: *Kocaman ağzı, sivri dişleri vardı, az daha beni midesine indirecekti. Doğal Çocuk* (Korkuyorum ifadesi, tetikte durma, gözlerini açma, yüksek sesle konuşma)

Kara: *Aslında daha çok yavru bir köpeğe benziyordu. Sanırım seninle oynamak istedi. Eleştirel Ebeveyn* (Alaycı gülümseme, küçümseme, sempatik ses tonu)

Sivri: *Yavru mu ne yavrusu dev gibiydi görmedin mi? Sanki devler ülkesinde gibiyiz. Yetişkin* (Ne?, olasılık ifadeleri, bir şeyin olduğu yönü parmakla gösterme, geribildirim vererek dinleme, gözler tetikte)

Keloğlan: *Evet ama devler ülkesinde sadece devler büyüktü. Burada ise bitkiler, hayvanlar, her şey çok büyük. Yetişkin* (Geribildirim vererek dinleme, bilgi verici ses tonu, akla hitap eden ifadeler)

Örgülü: *Iuh! Tehlikeli bir yere geleceğimizi biliyordum. Hadi yol yakinken geri dönelim arkadaşlar. Doğal Çocuk* (Korkuyorum, geride durma, büzüşme, ağlamaklı gözler, mırıldanma)

Keloğlan: *Şimdi olmaz Örgülü. Bilgecan Dede burada olabilir. Onu bulmalıyız. Buraya bunun için gelmedik mi? Eleştirel Ebeveyn* (Azarlayıcı, kaç çatma yüz ifadeleri, dişlerini gösterme, azarlayıcı, cesaretlendirici ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Balkız: *Evet ama onu nerede arayacak? Hem belli ki burada devler yaşıyor. Onlara görünmeden Bilgecan Dedeyi nasıl bulabiliriz ki?* **Yetişkin** (Nerede?, Nasıl?, olasılık ifadeleri, geribildirim vererek dinleme, düşünceli yüz ifadeleri, araştırmacı ses tonu)

Keloğlan: *Bir yere saklanıp günün ağarmasını bekleyelim. Aydınlıkta etrafımızdaki tehlikeleri daha iyi görürüz. Merak etmeyin kimse bizi yakalayamayacak. Şurada bir şey var mağaraya benziyor oraya saklanalım. Hadi şuradan çıkalım arkadaşlar. Kara önce sen çık.* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifadeler, göz teması kurarak ilgili görünme, bir şeyin olduğu yönü parmakla gösterme, bilgi verici, açık ancak duygusal olmayan ses tonu)

Kara: *Elimi tut Balkız.* **Koruyucu Ebeveyn** (Baş ile onay, destekleyici ses tonu ve duruş)

Keloğlan: *Hadi sivri şimdi sıra sende.* **Yetişkin** (İlgili görünme, dikkatli, gözler tetikte, güvenli ses tonu)

Kara: *Amma ağırmuşsun be. Bir de yemek yemedim diye sızlanıyorsun. Hadi Sivri yapabilirsin.* **Eleştirel Ebeveyn** (Kaşını kaldırma, azarlayıcı yüz ifadeleri, cık cık sesi)

Keloğlan: *Sabaha kadar burada bekleyeceğiz.* **Yetişkin** (Dik duruş, göz teması, bilgi verici ses tonu)

Örgülü: *Keloğlan, köye geri dönelim. Sabah tekrar geliriz olmaz mı?* **Doğal Çocuk** (İstemiyorum ifadesi, geride durma, gözlerini açma, mırıldanma)

Keloğlan: *Örgülü, kimse seni buraya gelmek için zorlamadı. Eğer köye dönersek, tekrar buraya gelebilir miyiz bilmiyorum. O yüzden sabahı bekleyelim. Ortalık aydınlanınca ne yapacağımıza karar veririz.* **Yetişkin** (Nedenleri ne, ne anladığını kontrol etme, burada ve şimdi tepkisi, sakın, doğrudan, bilgi verici ses tonu)

Balkız: *Ben çok yorulдум. Biraz uyuyacağım.* **Doğal Çocuk** (İstiyorum, gözleri ovuşturma, kıvrılma, kırgın gözler, mırıldanma)

Keloğlan: *Hepimizin uykuya ihtiyacı var, Ama birimizin uyanık kalması lazım. Erkekler sırayla sabaha kadar nöbet tutalım. İlk nöbeti ben tutarım.* **Koruyucu Ebeveyn** (Ne?, destekleyici ses tonu, meli malı ifadeleri)

Kara: *Tamam ikinci nöbet de benim.* **Yetişkin** (İlgili görünme, geribildirim vererek dinleme)

Sivri: *Karnım zil çalarken ben zaten sabaha kadar uyuyamam.* **Doğal Çocuk** (Büzüşme, kırgın gözler, kıkırdama)

Keloğlan: *Hadi şimdi herkes dinlensin. Sabah ola hayrola.* **Koruyucu Ebeveyn** (Canını sıkma, el ovuşturma, başıyla onay, cesaretlendirici ses tonu)

Huysuz: *Ne kadar yavaşsın, sabah oldu hala yoldayız.* **Eleştirel Ebeveyn** (Kaşını kaldırma, azarlayıcı, kaç çatma, yüz ifadeleri, azarlayıcı ses tonu)

Uzun: *Ama çok ağır bu sanki Keloğlan ve arkadaşları da içindeymiş gibi.* **Doğal Çocuk** (Geride durma, kırgın gözler, mırıldanma)

Huysuz: *Keloğlan ve arkadaşları da içindeymiş gibi ... Hah! Söylenmeyi bırak makineyi götürünce Kara Vezir'den alacağımız altınları düşün.* **Eleştirel Ebeveyn** (Kızgın, azarlayıcı, kaç çatma, yüz ifadeleri, büyüklük taslayan, azarlayıcı ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Uzun: *Açlıktan düşünemiyorum artık, sen benim yerime de düşün. Ayy artık taşıyamayacağım. Doğal Çocuk* (İstemiyorum ifadesi, yığılma, kırgın gözler, mırıldanma)

Huysuz: *Karnımı doyurmadan çıkmam diye tutturmasaydın, şimdiye varmıştık Eleştirel Ebeveyn* (Sinirli yüz ifadesi, kaşlar çatık, dişlerini sıkarak konuşma, azarlama)

Uzun: *Karnımı doyurdum da ne oldu? Buraya gelene kadar onlar da eridi. Doğal Çocuk* (İlk önce kendi fizyolojik ihtiyaçlarını düşünme, mızımızlanma, duygularını olduğu gibi ifade etme, kırgın gözler)

Huysuz: *O neydi öyle. Uzuun! Altın makinemiz yok. Eleştirel Ebeveyn* (Sert mizaç, azarlama, başkasını suçlama, çatık kaşlar, kızgın ses tonu)

Uzun: *O altın makinesi değil ki. Doğal Çocuk* (Gördüğünü aktarma, olayların derinliğini analiz etmeden olduğu gibi yansıtma, yumuşak ses tonu)

Huysuz: *Aaaahh! Eleştirel Ebeveyn* (Azarlama, elini başına vurma, memnuniyetsiz surat ifadesi, çatık kaşlar)

Sinek: *Bir şey mi arıyorsun? Doğal Çocuk* (Halinden memnun olma, neşeli ses tonu)

Huysuz: *Siz aldınız değil mi? Eleştirel Ebeveyn* (Çatık kaş, azarlayıcı ses tonu, parmak ile işaret etme)

Sinek: *Ih! Neyi almışız. Doğal Çocuk* (Neşeli ses tonu, gözler açık, muzip gülüş)

Huysuz: *Makine çuvalını?*

Tomurcuk: *Iuuh! Sakin olun Huysuzcum! Size yardım edebiliriz. Ama her şeyi baştan anlatmalısınız. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, araştırmacı, meraklı ses tonu)

Huysuz: *Siz bizi akılsız mı sandınız.*

Uzun: *Huysuz...*

Huysuz: *Çuvalı verin diyorum size. Durun nereye gidiyorsunuz? Eleştirel Ebeveyn* (Kaş çatma, kızgın yüz ifadesi, azarlayıcı ses tonu)

Sinek: *Makineden altın çıkarmaya. Doğal Çocuk* (Hızlı ve yüksek sesle konuşma, neşeli)

Huysuz: *Nasıl çalıştığını biliyor musunuz? Yetişkin* (Nasıl?, meraklı, şimdi ve burada tepkisi)

Kız: (Gülme, el belde) *Bilmiyoruz, ama öğreniriz.*

Huysuz: *Makineyi getirin de göstereyim. Yetişkin* (Bilgilendirici ifade, sakın ses tonu, ilgili, gözler tetikte)

Sinek: (Gülme) *Bizi kandıracağını sanıyorsan çok beklersin. (Kaçarlar) Doğal Çocuk* (Neşeli tavırlar, alay edici ses tonu, kıkırdama)

Uzun, Huysuz: *Aferin Uzun.* (Çuvalı alırlar). Sonra yine vezirin şatosundalar.

Kara Vezir: *Sabahın bu saatinde beni neden rahatsız ettiniz? Eleştirel Ebeveyn* (Kaşlar çatık, azarlayıcı ses tonu)

Huysuz: *Özür dilerim vezirim, size anlatmamız gereken çok önemli şeyler var. Uygulu Çocuk* (Boyun eğme, büzüşme, mırıldanma)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Kara Vezir: *Demek çok önemli şeyler var öyle mi? Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, meraklı ses tonu)

Huysuz: *Evet efendim. Keloğlan ve Bilgecan Dedeyle ilgili gizli bilgilere sahibiz. Uygulu Çocuk* (Kıvrılma, hızlı ve yüksek sesle konuşma, büzüşme)

Kara Vezir: *Eee, anlatın öyleyse, lafı geveleyip durma ağzında. Eleştirel Ebeveyn* (Eller arkada, kaşlar çatık, azarlayıcı ses tonu)

Huysuz: *Eee! Bize vereceğiniz ödülü merak ediyorduk efendim. Uygulu Çocuk* (Büzüşme, geride durma, mırıldanma)

Kara Vezir: *(Ayağa kalkar) Ödül mü? Hımm, sen anlat hele, eğer anlattıkların işime yararsa ödülünü mutlaka alırsın. Merak etme. Eleştirel Ebeveyn* (Üzülme, alaycı gülümseme, kaş çatma, cesaretlendirici)

Huysuz: *Şeyy, uuh, önce ne kadar ödül alacağımızı öğrenirsek, hiç de fena olmazdı vezirim.-Uygulu Çocuk* (Büzüşme, mırıldanma, otorite karşısında geride durma)

Kara Vezir: *Siz benimle dalga mı geçiyorsunuz? Yoksa beni kandırmaya mı çalışıyorsunuz? Eğer öyleyse hayatınızın sonuna kadar zindanı boylarsınız. Bunu biliyorsunuz değil mi? Eleştirel Ebeveyn* (Elleri kavuşturma, parmağı kullanmak, kaş çatma, kızgın, büyüklük taslayan, azarlayıcı ifade)

Huysuz: *(kekeleyerek) Hiç olur mu vezirim. Anlatsana Uzun, gördüklerini anlatsana. Doğal Çocuk* (Geride durma, ağlamaklı gözler, mırıldanma)

Uzun: *Ne anlatayım Huysuz. Ben bir şey görmedim ki! Doğal Çocuk* (Omuzları çekme, gözler açık, sakin ses tonu)

Huysuz: *Nasıl görmedin Uzuuuun. Delirtme beni. Çocuklar bir anda ortadan kayboldu ya. Eleştirel Ebeveyn* (Azarlayıcı, kaşını kaldırma, kaş çatma, yüksek ses, kızgın)

Uzun: *Haaa! Evet birden kayboldular. Sonra biz de merdivenden düştük. Doğal Çocuk* (Olayı olduğu gibi aktarma, sakin ses tonu)

Huysuz: *Bırak şimdi merdivenleri Uzuun! Keloğlan, Bilgecan Dedenin peşinden gitmekten söz ediyordu. Hatırlasana. Eleştirel Ebeveyn* (Omuza vurma, sert, azarlayıcı ses tonu, kaşlar çatık)

Kara Vezir: *Yeteer! Kim kayboldu, nereye kayboldu. Doğru düzgün konuşsanıza be adam! Eleştirel Ebeveyn* (Sert bakışlar, azarlayıcı ses tonu, ayakları yere vurma, el belde)

Huysuz: *Ben size doğru düzgün anlatayım vezirim. Biliyorsunuzdur. Bilgecan Dede bir süredir ortada yoktu.*

Kara Vezir: *Ee, ne olmuş? Bana ne Bilgecan Dededen? Eleştirel Ebeveyn* (El belde, kaşlar çatık, homurdanma)

Huysuz: *İşte biz de onun evine gitmiştik, şey için...*

Uzun: *Yemek almak için*

Huysuz: *Uzuuuun nerede ne söyleneceğini bir türlü öğrenemedin gitti. Eleştirel Ebeveyn* (Yüksek sesle bağırma, azarlayıcı konuşma, aşağılama)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Uzun: *Ben ne dedim ki şimdi Huysuz? Doğal Çocuk* (Sakin ses tonu, mırıldanma, içinde bulunduğu durumun ciddiyetini kavrayamama).

Huysuz: *Daha ne diyeceksin. Yemek almaya gittik dedin ya. Eleştirel Ebeveyn* (Azarlayıcı ses tonu, aşağılama, çatık kaşlar, dişleri göstererek konuşma)

Kara Vezir: *Sabrım taşıyor artık, bakın ya bana şu kumlar aşağı dökülene kadar her şeyi anlatın ya da bir daha gün ışığı göremezsiniz. Eleştirel Ebeveyn* (Parmak ile gösterme, kaş çatma, aşağılayıcı ifade, el belde)

Huysuz: *Tamam, tamam kızmayın vezirim. Şimdi anlatıyoruz. Uzun çıkarsana şu aleti. Kara vezirimiz de görstün. Keloğlan ve arkadaşları bu garip aletle uğraşıyorlardı, sonra birden ortadan kayboldular. Uygulu Çocuk* (Boyun eğme, kıvrılma, mırıldanma)

Kara Vezir: *Demek ortadan kayboldular öyle mi?*

Uzun: *Birden ortalığı bir ışık kapladı. Sonra hoop bir de baktık yoklar.*

Kara Vezir: *Hımm! Dedikleriniz doğruysa Bilgecan Dede bir şeylerin peşinde demektir. Gerçekten de çok tuhaf bir şey. Bu sizin bir tuzağınız olmasın sakın ha! Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, analiz etme, meraklı, düşünceli ses tonu)

Huysuz: *Hayır vezirim. Biz size hiç tuzak kurabilir miyiz? Bilgecan Dedenin evine girmiştik, orada gördük bu aleti. Hemen size getirelim dedik. Uygulu Çocuk* (Boyun eğme, elleri kavuşturma,)

Kara Vezir: *Göreceğiz bakalım, Keloğlan mı bir şeyin peşinde yoksa siz mi? Gerçekler ortaya çıkana kadar sizi zindana atacağım. Yetişkin* (Olayları test etme, meraklı, gözleri tetikte)

Uzun: *Ben demiştim Huysuz, bize inanmaz demiştim. Yemeğimizi de yiyemedik senin yüzünden. Uygulu Çocuk* (Başkaldırı, huzursuz olma, tedirgin duruş)

Huysuz: *Ama vezirim biz doğru söylüyoruz. Keloğlan bir şeylerin peşinde. Biz sizi uyarmaya geldik. Hem bu aletin nasıl çalıştığını da sadece biz gördük. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, analiz etme, bilgi verici ses tonu)

Uzun: *Biz nereden bilelim? Doğal Çocuk* (Omuz silkme, surat asarak sessiz kalma mırıldanma)

Huysuz: *Yani çok emin değiliz demek istiyor vezirim. Ama ben gördüm. Dilerseniz size gösterebilirim. Yetişkin* (Nasıl?, akla hitap eden ifadeler, ilgili görünme ve bilgi verici ses tonu)

Kara Vezir: *İyi ya göster bakalım. Askerler siz de dışarıda bekleyin. Madem biliyorsun çalıştır şunu da görelim ne marifetleri varmış. Yetişkin* (Gerçeği test etme, dik duruş, göz teması kurma, burada ve şimdi tepkisi, araştırmacı ses tonu)

Huysuz: *Eee, şimdi şuradan bir şeye dokunduklarını gördüm. Doğal Çocuk* (Tetikte durma, sokulma, kıvrılma hareketi, gözlerini açma, mırıldanma)

Kara Vezir: *Aleti hemen çalıştır yoksa zindanı boylarsın. Eleştirel Ebeveyn* (Kaşını kaldırma, el ovuşturma, kaş çatma, büyüklük taslayan, azarlayıcı ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Huysuz: *Eee, tamam vezirim. Tamam şimdi çalışacak. Şu muydu yoksa bu muydu? Galiba buydu.* **Yetişkin** (Olasılık, gerçeği test etme, ne anladığını kontrol etme, dikkatli, araştırmacı ses tonu)

Kara Vezir: *Ee, ne oldu şimdi?* **Yetişkin** (Ne?, dik duruş, gözler tetikte, düşünceli, araştırmacı ses tonu)

Huysuz: *Sanırım şuradan bir şey oluyordu (düşüyorlar).*

Kara Vezir: *Ne oluyor, neredeyiz, ne yaptınız siz düzenbazlar söylesenize?* **Eleştirel Ebeveyn** (Dişlerini gösterme, Kızgın, azarlayıcı ses tonu)

Huysuz: *Biz bir şey yapmadık vezirim. Makineyi çalıştırın dediniz, biz de çalıştırdık.* **Yetişkin** (Akla hitap eden, ilgili görünme, geri bildirim vererek dinleme)

Uzun: *Biz aşağı doğru mu düşünüyoruz yoksa yukarı doğru mu, ben anlayamadım da.* **Doğal Çocuk** (Neşeli, heyecanlı duruş, hayran bakma, tatlı konuşma)

Huysuz: *Sus Uzuunun sus!* **Eleştirel Ebeveyn** (Sinirli,kaşını kaldırma dişlerini gösterme, azarlayıcı ses tonu).

3. Sezon 3. Bölüm

Keloğlan ve arkadaşları Bilgecan Dede'yi bulmak için dolaşırken Kara Vezir, Huysuz ve Uzun ile karşılaşır ve heyecan başlar.

Keloğlan: *Hadi çocuklar kalkın çabuk. Burada uyuyakalmışız. Sivri nöbet sırası senindi, uyuyakalmışsın.* **Eleştirel Ebeveyn** (Eller belde, kaşları çatık, azarlayıcı ses tonu)

Sivri: *Ne yapayım Keloğlan açlıktan bütün gece gözüme uyku girmedi. Sabaha karşı da içim geçmiş herhalde.* **Doğal Çocuk** (Tatlı konuşma,kırgın gözler, büzüşme)

Keloğlan: *Hadi hemen toparlanalım. Buraya bakın!* **Yetişkin** (Sinirli, telaşlı, aceleci tavır, gözler tetikte)

Balkız: *Ne oldu Keloğlan? Bizim orman kadar büyük.* **Doğal Çocuk** (Hayran bakma, gözler açık)

Kara: *Şu ağaçlara bakın dev gibiler. Gece bu kadar büyük olduklarını anlayamamıştım.* **Yetişkin** (Gerçeği test etme, ilgili görünme, burada ve şimdi tepkisi)

Sivri: *Burada Bilgecan Dede'yi bulmak samanlıkta iğne aramaktan daha zor. Keşke adımlarımız olsaydı.* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifadeler, gerçeği test etme, bir şeyin olduğu yönü parmakla gösterme, araştırmacı ses tonu)

Örgülü: *Şimdi ne yapacağız Keloğlan?* **Doğal Çocuk** (Tetikte durma, ağlamaklı gözler, mırıldanma)

Keloğlan: *Bilmiyorum, ama bir yerden başlamamız lazım. Birileri geliyor saklanalım. Bunlar devler olmalı.* **Yetişkin** (Olasılık, akla hitap eden konuşmalar, geri bildirim vererek dinleme, burada ve şimdi tepkisi, bilgi verici ifade)

Örgülü: *Şimdi ne yapacağız Keloğlan?*

Keloğlan: *Dikkatli olun çocuklar. Bizi görmesinler, ne yapacakları belli olmaz.* **Yetişkin** (Ne?, Sakin, doğrudan bilgi verici ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Kara Vezir: *Burası devler ülkesi olmalı, baksanıza her şey ne kadar da kocaman, acaba burayı ne için kullanıyorlar?* **Yetişkin** (Ne?, olasılık, gerçeği test eden ifadeler, ilgili görünme, bir şeyin olduğu yönü parmakla gösterme, araştırmacı ses tonu)

Huysuz: *Evet vezirim her şey çok kocaman.* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, dikkatli)

Kara Vezir: *Yanımızda askerlerim de yok, burada başımıza bir iş gelebilir. Geri dönüp hazırlıklarımızı yaptıktan sonra tekrar buraya gelmek daha mantıklı. Ne dersiniz?* **Yetişkin** (Olasılık, akla hitap eden, gerçeği test eden ifadeler, düşünceli, gözler tetikte, araştırmacı, bilgi verici ifadeler)

Uzun: *Huysuzcuğum, kurtulamıyorum buradan.* **Doğal Çocuk** (İçinden geldiği gibi hızlı ve yüksek sesli konuşma)

Huysuz: *Oraya nasıl çıktın sen?* **Eleştirel Ebeveyn** (Kızgın bakış, azarlayıcı ses tonu)

Uzun: *O beyaz çukurda düşerken birden kendimi burada buldum* **Huysuz. Doğal Çocuk** (Kırgın gözler, tatlı konuşma, Olayları doğrudan aktarma)

Huysuz: *Ayağını kurtarmaya çalış Uzuuun, ayağını kurtar.* **Eleştirel Ebeveyn** (Kaşını kaldırma, kızgın ve kaşlar çatık yüz ifadeleri, azarlayıcı ses tonu)

Uzun: *Ayağımı kurtarsam aşağı düşmez miyim ben?* **Doğal Çocuk** (Gözler açık, tatlı konuşma)

Huysuz: *Aşağı düşeceksin tabi akılsız. Yoksa nasıl aşağı ineceksin?* **Eleştirel Ebeveyn** (Nasıl?, ayakları yere vurma, azarlayıcı, büyüklük taslayan ses tonu)

Kara Vezir: *Siz ne yapıyorsunuz orada sersemler?* **Eleştirel Ebeveyn** (Kaşlar çatık, dişleri gösterme, Büyüklük taslayan, azarlayıcı ses tonu)

Huysuz: *Vezirim, bizim akılsız Uzun şu dev ağaçta takıldı kaldı da onu indirmeye çalışıyordum.* **Uygulu Çocuk** (Büzüşme, itaat etme, tatlı konuşma)

Uzun: *Tut beni Huysuz geliyoruum. Beni tuttuğun için teşekkür ederim Huysuzcuğum. Bir an kemiklerim kırılacak sanmıştım.* **Doğal Çocuk** (Gözleri ovuşturma, tatlı konuşma)

Huysuz: *Çekil üzerimden akılsız, kemiklerimi kırdın.* **Eleştirel Ebeveyn** (Kaşını kaldırma, Kızgın, azarlayıcı ses tonu)

Balkız: *Ne yapıyorlar?* **Yetişkin** (İlgili görünme, meraklı, araştırmacı ses tonu)

Keloğlan: *Bilmiyorum. Oyun oynuyorlar herhalde. Bunlar devlerin çocukları olmalı. Baksana şunların haline, nasıl da eğleniyorlar.* **Yetişkin** (Olasılık İfadeleri, gerçeği test etme, ilgili görünme, meraklı, bilgi verici ses tonu)

Kara: *Bütün gün burada mı kalacağız Keloğlan?*

Keloğlan: *Bir fırsatını bulduğumuzda kaçırız. Hele şu çocuklar bir uzaklaşsın. Biri buraya geliyor.* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifadeler, dikkatli, geri bildirim vererek dinleme)

Sivri: *Şimdi hapı yuttuk işte. Yakalanırsak bunlar bizi canlı canlı yer.*

Keloğlan: *Panik yapmayalım. Öteki taraftan kaçırız.* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifadeler, sakin, doğrudan, güvenli ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Örgülü: *Şimdi ne yapacağız? Doğal Çocuk* (Gözler açık, geride durma, ağlamaklı gözler, mırıldanma)

Kara: *Hızlıca koşarsak devler bizi görmeden ormana saklanabiliriz. Yetişkin* (Olasılık, akla hitap eden ifadeler, geri bildirim vererek dinleme, burada ve şimdi tepkisi, bilgi verici ses tonu)

Keloğlan: *Haydi bakalım önce kızlar. Sivri sıra sende. Koruyucu Ebeveyn* (Sırtını sıvazlama, destekleyici, cesaretlendirici ses tonu)

Sivri: *Neden önce Kara gitmiyor. Uygulu Çocuk* (Yapmam, banane! İfadesi, başkaldırı)

Kara: *Tamam sen bilirsin. Şimdi ben gidiyorum. Yetişkin* (Geri bildirim vererek konuşma, şimdi ve burada tepkisi,)

Keloğlan: *Şşş, ses çıkarma.*

Kara: *Ooof, az daha beni ezecekti. Doğal Çocuk* (Kırgın gözler, mırıldanma, geride durma)

Keloğlan: *Şu taraftan gidelim. Yetişkin* (Akla hitap eden ifadeler, dikkatli, gözler tetikte, güvenli ses tonu)

Kara: *Keloğlan buradan nasıl kurtulacağız? Yetişkin* (Nasıl?, burada ve şimdi tepkisi, gerçeği test etme, düşünceli)

Keloğlan: *Merak etme üçe kadar sayacağım üç dediğimde bütün hızıyla koşarak beni takip et. Sakın arkada kalayım deme tamam mı? Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, dikkatli davranma, gözler tetikte, güvenli ve bilgi verici ses tonu)

Sivri: *Tamam Keloğlan Uygulu Çocuk* (İtaat etme, tatlı konuşma)

Keloğlan: *Sivri hazır mısın? Sayıyorum. 1, 2, 3 şimdi haydi kooş. Şansımız varmış az daha yakalanıyorduk. Yetişkin* (Gerçeği test etme, dikkatli ve ilgili, gözler tetikte, açık ancak duygusal olmayan ses tonu)

Sivri: *Devlerden biri bizi gördü, az daha peşimizden geliyordu Doğal Çocuk* (Heyecanlı, geride durma, hızlı ve yüksek sesle konuşma)

Örgülü: *Keloğlan, artık gidelim buradan. Burası çok tehlikeli, her yerde devler var. Doğal Çocuk* (Ağlamaklı gözler, kıvrılma, mırıldanma)

Keloğlan: *Olmaz Örgülü. Daha Bilgecan Dedeyi bile arayamadık. Yetişkin* (Akla hitap eden ifadeler, gerçeği test etme, geri bildirim vererek dinleme, düşünceli, burada ve şimdi tepkisi, açık ancak duygusal olmayan ses tonu)

Sivri: *Peki bu kocaman ormanda onu nasıl bulacağız Keloğlan? Yetişkin* (Nasıl?, geri bildirim vererek dinleme, akla hitap eden ifadeler, dikkatli)

Kara: *Etrafta bir sürü tehlike var çok dikkatli olmalıyız. Yetişkin* (Ne anladığını kontrol etme, akla hitap eden ifadeler, ilgili görünme,)

Keloğlan: *Merak etmeyin, saklanarak ilerleyeceğiz. Bilgecan Dede buralarda bir yerlerde olmalı. Haydi beni takip edin. Yetişkin* (Akla hitap eden ifadeler, gözler tetikte, güvenli, cesaretlendirici ses tonu)

Uzun: *Aaa! Keloğlan değil mi o? Doğal Çocuk* (Heyecanlı ses tonu, gözler açık)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Huysuz: *Nerede?*

Uzun: *Keloğlan, biz de buradayız. Doğal Çocuk* (Gözler açık, Hızlı ve yüksek sesle konuşma, Anlık tepki)

Kara Vezir: *Sussana be adam, bizi görmesinler. Eleştirel Ebeveyn* (Kaşlar çatık, azarlayıcı ses tonu, omuza vurma)

Kara: *Benim gördüğümü siz de görüyor musunuz?*

Keloğlan: *Olamaaz! Kara Vezir değil mi bu?*

Balkız: *Uzun ve Huysuz da onunla birlikte.*

Örgülü: *Burayı nasıl bulmuş olabilirler? Yetişkin* (Nasıl?, gerçeği test etme, meraklı)

Keloğlan: *Nasıl olacak Bilgecan Dede'nin geçit makinesini ele geçirmiş olmalılar. Yetişkin* (Olasılık, akla hitap eden ifadeler, geri bildirim vererek dinleme)

Sivri: *Eee, şimdi ne yapacağız? Doğal Çocuk* (Geride durma, ağlamaklı gözler, mırıldanma)

Keloğlan: *Bu tarafa doğru geliyorlar. Haydi hemen izimizi kaybettirelim. Yetişkin* (Gerçeği test etme, akla hitap eden ifadeler, dikkatli, bilgi verici ses tonu)

Kara Vezir: *Keloğlan duuur! Seninle konuşacaklarım var, dursana!*

Örgülü: *İmdaaat! Kurtarın beni buradan. Doğal Çocuk* (Ağlamaklı ses tonu, korkma, duygularını açıkça yansıtır)

Keloğlan: *Neredesin? Yetişkin* (Kim?, Nerede?, ilgili görünme, yardım etme isteği)

Örgülü: *Buradayım, aşağı düştüm.*

Keloğlan: *Tamam, tuttum seni, şimdi seni yukarı çekeceğim.*

Sivri: *Keloğlan acele et geliyorlar.*

Örgülü: *Haydi Keloğlan!*

Keloğlan: *Tamam şimdi oldu.*

Kara Vezir: *Keloğlan duuur, sadece seninle konuşmak istiyorum seninle. Aaah, hay aksi. Hemen kurtarın beni buradan. Ne bakıyorsunuz? Çıkarsanıza beni buradan! Eleştirel Ebeveyn* (Dişlerini gösterme, kaşlar çatık, kızgın, azarlayıcı ses tonu)

Keloğlan: *Kara Vezir peşimizi bırak, yoksa başına böyle işler gelir. Yetişkin* (Geri bildirim vererek konuşma, dikkatli, bilgi verici ses tonu)

Kara Vezir: *Beceriksizler, bir çocuğu yakalayamıyorsunuz! Eleştirel Ebeveyn* (Kaşlar çatık, aşağılama, azarlayıcı ses tonu)

Huysuz: *Biz sizin emirlerinizi yerine getiriyorduk efendim. Uygulu Çocuk* (İtaat etme, geride durma, büzüşme, alçak ses tonu)

Kara Vezir: *Hıh. Emirlerimi yerine getiriyormuş. Haydi şimdi geri dönelim. Buraya kendi askerlerimle gelmek istiyorum. Eleştirel Ebeveyn* (Parmağı kullanmak, kaş çatma, kızgın yüz ifadeleri, azarlayıcı ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Huysuz: *Peki nasıl olacak bu vezirim?* **Yetişkin** (Nasıl?, gerçeği test etme, araştırmacı)

Kara Vezir: *Ne, nasıl olacak?* **Eleştirel Ebeveyn** (Kaşlar çatık, azarlayıcı ses tonu, gergin yüz ifadesi)

Huysuz: *Yani nasıl geri döneceğiz?* **Yetişkin** (Nasıl?, meraklı, dikkatli, araştırmacı ses tonu)

Kara Vezir: *Nasıl geri döneceğimizi sen bilmiyor musun, akılsız! Ne yani şimdi burada kısıp kaldık mı?* **Eleştirel Ebeveyn** (Kaşlar çatık, kolları kavuşturma, kızgın, azarlayıcı ses tonu)

Uzun: *Keloğlan kesin biliyordur. Yakalayabilseydik ona sorardık.* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifadeler, geri bildirim vererek dinleme, burada ve şimdi tepkisi)

Kara Vezir: *Sizin ipinizle kuyuya inende kabahat, ama Uzun haklı. Keloğlan nasıl geri döneceğimizi mutlaka biliyordur. Onu mutlaka yakalamam lazım ve onu yakalamak için maalesef siz iki akılsızdan başka yardım edecek kimse yok burada.* **Eleştirel Ebeveyn ve Yetişkin** (Parmağını kullanmak, kaşını kaldırma, azarlayıcı ve büyüklük taslayan ses tonu, akla hitap eden ifadeler, düşünceli, gözler tetikte)

Huysuz: *Elimizden geleni yaparız vezirim. Yalnız bu işten bizim çıkarımız, yani ödülümüz ne olacak?* **Yetişkin** (Ne?, geri bildirim vererek dinleme, ilgili, dikkatli)

Kara Vezir: *Ödül mü? Hele Keloğlanı yakalayıp sarayıma geri dönelim, ödülünü mutlaka alırsın merak etme.* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifadeler, ne anladığını kontrol etme, sakın doğrudan ses tonu)

3 sezon 4. Bölüm

Bu büyük şehirde tehlikeye giren Keloğlan ve arkadaşlarını kurtaran çizmeli kedi, onları daha büyük tehlikelerin içine atacaktır.

Sivri: *Ne kadar da kalabalık burası baksanıza insanlar kocaman araçlara binmiş vızır vızır bir oraya bir buraya.* **Yetişkin** (Burada ve şimdi tepkisi, ilgili, dikkatli, sakın ve doğrudan ses tonu)

Kara: *Evet her yerde insanlar var sadece şu yoldan geçenler bizim köyden daha fazladır.* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek konuşma, gerçeği test etme, ilgili görünme, meraklı)

Keloğlan: *Gerçekten de çok kalabalık bir yer. Bu insanlardan gizlenmek zor olacak.* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek konuşma, dikkatli, araştırmacı)

Örgülü: *Keloğlan, burada Bilgecan Dede'yi bulmamız imkansız. Hem gerçekten burada olduğunu bile bilmiyoruz.* **Yetişkin** (Gerçeği test etme, geri bildirim vererek dinleme, olasılık, burada ve şimdi tepkisi, ilgili, sakın doğrudan ses tonu)

Keloğlan: *Şansımızı denemek zorundayız Örgülü. Bilgecan Dede zor durumda olabilir. Onu yüzüstü bırakamayız.* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifadeler, geri bildirim vererek dinleme, düşünceli, bilgi verici ses tonu)

Balkız: *Peki nereden başlayacağız? Baksana burada adım başı kaleler ve saraylar var. Hepsini tek tek arayamayız ya!* **Yetişkin** (Gerçeği test etme, olasılık, geri bildirim vererek dinleme, bir şeyin olduğu yönü parmakla gösterme, açık ancak duygusal olmayan ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Keloğlan: *Bir ipucu arayacağız Balkız. Bilgecan Dede burada ise mutlaka bir yerlere iz bırakmıştır.* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifadeler, geri bildirim vererek dinleme, burada ve şimdi tepkisi, güvenli, araştırmacı ses tonu)

Balkız: *İyi ama nereye?* **Yetişkin** (İlgili görünme, gerçeği test etme,gözler tetikte, araştırmacı ses tonu)

Kara: *Arkadaşlar, şu bir ipucu olabilir mi? (geçen otobüsün üzerinde Bilgecan Dede'nin resmi – Herkes onu arıyor yazıyor)* **Yetişkin** (Burada ve şimdi tepkisi, geri bildirim vererek dinleme, dikkatli)

Keloğlan: *İşte Bilgecan Dede. Biliyordum burada olduğunu, biliyordum.* **Doğal Çocuk** (Heyecanlı, neşeli duruş, gülme, tatlı konuşma)

Örgülü: *İyi de Bilgecan Dedenin resmini neden oraya asmışlar?* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifadeler, ilgili görünme, burada ve şimdi tepkisi araştırmacı ses tonu)

Keloğlan: *Onu bilmiyorum ama bu resim Bilgecan Dede'nin burada olduğunun ispatı.* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifadeler, ne anladığını kontrol etme, gözler tetikte, bilgi verici ses tonu)

Sivri: *Şimdi ne yapacağız Keloğlan?* **Yetişkin** (Ne?, geri bildirim vererek dinleme, gözler tetikte, ilgili, araştırmacı ses tonu)

Keloğlan: *Aracı takip edelim. Bizi Bilgecan Dede'ye götürebilir (ve koşarlar).* **Yetişkin** (Olasılık ifadesi, akla hitap etme, geri bildirim vererek dinleme, harekete geçirme)

Kara: *Belki de Bilgecan Dede o aracın içindedir ha ne dersin Keloğlan?* **Yetişkin** (Olasılık ifadesi, burada ve şimdi tepkisi, ilgili görünme, araştırmacı ses tonu)

Keloğlan: *Olabilir Kara. Tekrar durursa içine binebiliriz. Böylece takip etmek zorunda kalmayız.* **Yetişkin** (Olasılık ifadesi, akla hitap eden ifadeler, geri bildirim vererek dinleme)

Balkız: *Keloğlan dikkatli olalım. Biri bizi görebilir.* **Yetişkin** (Dikkatli, gözler tetikte, araştırmacı)

Örgülü: *Başımıza kesin bir iş gelecek.* **Doğal Çocuk** (Büzüşme, Mırıldanma, kırgın gözler)

Sivri: *Çocuklar, aman birbirimizi kaybetmeyelim.* **Koruyucu Ebeveyn** (Korumacı beden duruşu, sevecen, sempatik ses tonu)

Kara: *Yetişmeyeceğiz galiba.* **Yetişkin** (Gerçeği test etme, olasılık ifadesi, ne anladığını kontrol etme)

Keloğlan: *Karşı tarafa geçmemiz lazım.* **Yetişkin** (Olasılık ifadesi, akla hitap eden konuşma, dikkatli, bilgi verici ses tonu)

Sivri: *İyi de nasıl olacak bu Keloğlan. Baksana her yer dev insanlarla ve araçlarla dolu.* **Yetişkin** (Gerçeği test etme, düşünceli, gözler tetikte, bir şeyin olduğu yeri gösterme)

Keloğlan: *Eğer hızlı olursak kimse bizi fark etmeden geçebiliriz.* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifadeler, geri bildirim vererek dinleme, dikkatli, burada ve şimdi tepkisi)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Örgülü: *Ben yapamam, siz gidin, ben sizi burada beklerim. Doğal Çocuk* (Parmak ısırma, endişeli duruş, geride durma, mırıldanma, büzüşme)

Balkız: *Olmaz Örgülü, ayrılmamız gerek. Birbirimizi kaybedersek bir daha bulamayabiliriz. Yetişkin* (Olasılık bildiren ifadeler, Nedenleri ne?, geri bildirim vererek dinleme, bilgi verici ses tonu)

Keloğlan: *Vakit kaybediyoruz. Haydi hemen geçelim (Ezilmekten son anda kurtuldular. Keloğlan Kara'yı son anda geri çekti). Koruyucu* (Elle çekme, sevecen, destekleyici ses tonu)

Kara: *Sağol Keloğlan, az kalsın ezilecektim. Bu araçlar ne kadar hızlı böyle. Yetişkin* (Gerçeği test etme, dikkatli, gözler tetikte)

Keloğlan: *Haydi çocuklar, hep birlikte geçmemiz gerek, birbirinize yakın durun, kimse arkada kalmasın. İşte orada. Haydi çocuklar yakalayalım şu aracı. Heeey dursana... Yetişemedim. Yetişkin* (Akla hitap eden ifadeler, ilgili görünme, dikkatli, gözler tetikte, cesaretlendirici ses tonu)

Balkız: *Olsun keloğlan, en azından Bilgecan Dede'nin buralarda olduğunu biliyoruz. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, burada ve şimdi tepkisi, güvenli ses tonu)

Kara: *Evet, resmini astıklarına göre onu bulmamız zor olmayacak. Yetişkin* (Akla hitap eden, dikkatli, burada ve şimdi tepkisi)

Örgülü: *Siz kendinizi kandırın. Bu koca şehirde Bilgecan Dede'yi bulmamıza imkan yok. Başımıza bir şey gelmeden eve dönmeliyiz. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, gerçeği test etme, ilgili görünme, meraklı, dikkatli bakış, bilgi verici ses tonu)

Sivri: *Örgülü haklı, hem burada nereden yiyecek bulacağız. Açlıktan ölmek üzereyim. Doğal Çocuk* (İçinden geldiği gibi konuşma, omuzlar düşük, kırgın gözler, büzüşme, mırıldanma)

Keloğlan: *Çocuklar, şu anda geri dönemeyiz. Eğer geçit saatini kullanırsak hep birlikte geri dönmemiz gerekir. Buraya gelmek Bilgecan Dede'yi bulmak için son şansımız olabilir. Bu şans boşa harcamayalım. Yetişkin* (Düşünceli, geri bildirim vererek dinleme, nedenlerini anlatma, olasılık ifadesi, akla hitap etme, güvenli, bilgi verici ses tonu) (Sahne kararır, sonraki sahnede koşmaktadırlar)

Sivri: *Ben daha fazla koşamayacağım. Doğal Çocuk* (Yığılma, geride durma, kırgın gözler, bitkinlik)

Kara: *Haydi Sivri buradan uzaklaşmamız lazım. Yetişkin* (Gözler tetikte, dikkatli)

Sivri: *Bir adım daha atacak halim kalmadı. Karnım da aç zaten. Doğal Çocuk* (Ağlamaklı gözler, yığılma, bitkin düşme, mırıldanma)

Keloğlan: *Dinlenmek için güvenli bir yer bulmalıyız. Burada bizi görebilirler. Yetişkin* (Akla hitap eden ifadeler, dikkatli, araştırmacı, gözler tetikte)

Tilki: *Baylar, bayanlar. Belki size bu konuda yardımcı olabilirim. (Hepsi korkmuş bir şekilde merakla yukarıdaki tilkiye bakarlar) Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, ilgili görünme, meraklı)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Keloğlan: *Hey! Sen nereden çıktın? Yetişkin* (Eller belinde, çatık kaş, dikkatli, araştırmacı ses tonu)

Tilki: *Ben mi nereden çıktım. Aslına bakarsan Keloğlan bu soruyu benim size sormam gerek. Eleştirel Ebeveyn* (Kınayan bakış, büyüklük taslayan tavır, dudak bükme)

Keloğlan: *Seni hatırladım. Sen Kara Vezir için çalışan sahtekarsın. Eleştirel Ebeveyn* (Çatık kaş, kızgın, parmağı kullanmak,)

Tilki: *Aaah! Keloğlan hafızana gerçekten hayran kaldım, ama o günler çok geride kaldı. Hem Kara Vezir de burada değil, öyle değil mi? Eleştirel Ebeveyn* (Kaşını kaldırma, alaycı gülümseme, dudak bükme)

Kara: *Karaaa Veziiiiir!!*

Keloğlan: *Bir şey söyleme Kara. Bu düzenbaz tilkiye güvenemeyiz. Koruyucu Ebeveyn* (Elle itme, korumacı duruş, başıyla onay)

Tilki: *Elbette bana güvenmenizi beklemiyorum, ama görünen o ki bana ihtiyacınız var. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, ne anladığını test etme, ilgili görünme, meraklı, sakın doğrudan ses tonu)

Balkız: *Nedenmiş o? Yetişkin* (Dikkatli, gözler tetikte, geri bildirim vererek dinleme)

Tilki: *Çünkü buraları iyi bilirim. Sizse daha yeni gelmişe benziyorsunuz. Sokaklarda böyle koşturduğunuza göre. Yetişkin* (Olasılık ifadesi, göz teması, ilgili görünme, ne anladığını kontrol etme, dikkatli, güvenli ses tonu)

Keloğlan: *Peki sen buraya nasıl geldin Tilki? Yetişkin* (Nasıl?, gerçeği test etme, dikkatli, meraklı, araştırmacı ses tonu)

Tilki: *Bu çok uzun bir hikaye. İzin verirseniz sizi ağırlayayım. Sizi güvenli sığınağıma götüreyim. Orada uzun uzun konuşuruz. Koruyucu Ebeveyn* (Size yardım edeyim ifadesi, orada ifadesi, sevecen duruş, sempatik ses tonu)

Keloğlan: *Bizi tuzağa düşürmeyeceğinizi ne bilelim? Yetişkin* (Dikkatli, Gözler tetikte, araştırmacı ses tonu)

Tilki: *Sizi neden tuzağa düşüreyim ki Keloğlan. Burada olduğunuzu bile bilmiyordum. Zaten başka şansınız da yok. Ortalarda böyle dolaşmaya devam ederseniz dev insanlar sizi mutlaka yakalar. Yetişkin* (Akla hitap eden ifadeler, göz teması, geri bildirim vererek dinleme, ilgili duruş, açık anca fazla duygusal olmayan ses tonu)

Keloğlan: *Kimse bizi yakalayamaz. Eleştirel Ebeveyn* (Kaşını kaldırma, azarlayıcı ses tonu)

Tilki: *İyi öyle olsun, ama karnınız da acıkmış belli. Buralarda yiyecek bulmak zordur. Dilerseniz size bir şeyler ikram edebilirim. Yine de siz bilirsiniz, ama gelmek istiyorsanız acele edin. Koruyucu Ebeveyn* (Size yardım edeyim ifadesi, sevecen duruş, cesaretlendirici ses tonu)

Sivri: *Keloğlan tek başına bize ne yapabilir ki? Hem dediklerinde haklı. Böyle devam edemeyiz, açlıktan ölmek üzereyim. Yetişkin* (Ne?, Akla hitap eden ifadeler, dik duruş, burada ve şimdi tepkisi, açık ancak fazla duygusal olmadan konuşma)

Keloğlan: (Düşünceli) *Hmmm, koşuyorlar. Yetişkin* (Düşünceli ve dikkatli, gözler tetikte)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Kara: *Şu tarafa koşalım kapı kapanıyor. Yetişkin* (Gerçeği test etme, gözler tetikte, dikkatli)

Tilki: *İşte benim fakirhane, çok konforlu değil ama sıcak ve güvenli. Koruyucu Ebeveyn* (Yardım etme, eller iki yana açık, sevecen duruş, sempatik ses tonu)

Keloğlan: *Dev insanlar burayı bilmiyor mu? Yetişkin* (Dikkatli, Gözler tetikte, Ne anladığını kontrol etme, araştırmacı ses tonu)

Tilki: *Bilmez olurlar mı? Burası onların yeri, ama pek sık gelmiyorlar. Geldiklerinde de saklanacak çok yer var. Dev insanlarla ilgili bilmeniz gereken şeyler var. En önemlisi onlara pek yaklaşmamanız. İçlerinde iyi olanlar da var ama kime rastlayacağınız belli olmaz. Yakalanmamak en iyisi. Yetişkin* (Bilgi verici, geri bildirim vererek dinleme, akla hitap eden ifadeler, ilgili)

Balkız: *Yakalanırsak ne olur? Bizi yerler mi? Doğal Çocuk* (Doğrudan konuşma, geride durma, sokulma davranışı, mırıldanma)

Tilki: (Kahkaha atar) *Hayır, elbette sizi yemezler. Onların çok lezzetli yiyecekleri var, ama sizi evcil bir hayvana çevirebilirler. Yetişkin* (Nedenleri ne?, geri bildirim vererek konuşma, ilgili, bilgi verici ses tonu)

Kara: *Evcil bir hayvan mı? Yetişkin* (Ne anladığını kontrol etme, geri bildirim vererek dinleme, dikkatli, ilgili)

Tilki: *Evet! Sizi bir yere kapatırlar ve sizinle eğlenirler, sonsuza kadar hapis kalabilirsiniz. Hele bir çocuğun eline düşerseniz... Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, dik duruş, göz teması, bilgi verici konuşma)

Örgülü: *Ne olurmuş çocuğun eline düşersek? Doğal Çocuk* (Geride durma, ağlamaklı gözler, mırıldanma)

Tilki: *Sizinle oynarlar, sizi duvara atarlar, yere çarparlar, yüksek bir yerden atarlar, anlayacağınız size zarar verirler. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, göz teması, burada ve şimdi tepkisi, bilgi verici)

Keloğlan: *Çok garip huyları varmış bu dev insanların. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, düşünceli duruş, sakın doğrudan ses tonu)

Tilki: *Aslında bizden pek bir farkları yok. İçlerinde iyiler de var tabii ama karşınıza kimin çıkacağı belli olmaz. O yüzden saklanacaksınız. Kendinizi korumanız gerek. Eğer kaçacak bir yeriniz kalmadıysa... Yetişkin* (Göz teması, ilgili görünme, geri bildirim vererek dinleme, bilgi verici ses tonu)

Sivri: *Ne yapacağız o zaman? Doğal Çocuk* (Korkuyorum, endişeli duruş, gözlerini açma)

Tilki: *Hiç hareket etmeyeceksiniz. Kıpırdamadan öylece duracaksınız. O zaman sizi oyuncak sanırlar. Onlardan kurtulmanın tek yolu bu. Evime hoş geldiniz arkadaşlar, dediğim gibi fazla rahat sayılmaz ama sıcak ve güvenli. Umarım karnınız doymuştur. Size daha güzel yemekler ikram etmek isterdim ama, maalesef bulabildiklerim bunlar. (Kartondan eve girerler) Yetişkin* (Nedenleri ne?, göz teması, geri bildirim vererek dinleme, ilgili görünme, burada ve şimdi tepkisi, bilgi verici konuşma)

Keloğlan: *Teşekkür ederiz Tilki. Bizi evine kabul ettin ve karnımızı doyurdun. Yetişkin* (Göz teması, geri bildirim vererek dinleme, sakın ve doğrudan ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Tilki: *Afiyet olsun Keloğlan. Evet şimdi anlatın bakalım neden buradasınız.* (İlgili olma, meraklı, araştırmacı ses tonu)

Keloğlan: *Bilgecan Dede'yi arıyoruz Tilki. Onun nerede olduğunu biliyor musun?*
Yetişkin (Geri bildirim vererek dinleme, göz teması, soru sorma, meraklı, dikkatli, araştırmacı ses tonu)

Tilki: *Bunun için geldiğinizi tahmin etmiştim zaten. Aslında tam olarak nerede olduğunu bilmiyorum ama bulmak çok zor olmasa gerek.* **Yetişkin** (Olasılık ifadesi, geri bildirim vererek dinleme, göz teması, ilgili görünme)

Kara: *Nerede olduğunu öğrenebilir misin yani?* **Yetişkin** (Nerede?, dikkatli, meraklı, araştırmacı ses tonu)

Tilki: *Evet, fakat ona ulaşmak çok zor olacaktır.* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, akla hitap eden ifadeler kullanma, sakin ve doğrudan ses tonu)

Balkız: *Neden? Yoksa onu bir yere mi hapsedtiler?* **Yetişkin** (Çıkarımda bulunma, soru sorma, göz teması, araştırmacı)

Tilki: *Onun gibi bir şey. Bilgecan Dede'yi dev insanlar yakalamış, şimdi onlar için çalışıyor, reklamlara çıkıyor, dev çocukları eğlendiren gösterilerde yer ediyor ve halinden de memnun görünüyor.* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, açıklamalarda bulunma, göz teması, ilgili görünme, burada ve şimdi tepkisi, bilgi verici ses tonu)

Sivri: *Nereden biliyorsun. Yoksa onunla konuştun mu?* **Yetişkin** (Gerçeği test etme, soru sorma, meraklı, araştırmacı konuşma)

Tilki: *Hayır, ama şehrin her yerinde resimleri var. Ona bunu zorla mı yaptırıyorlar yoksa kendi isteğiyle mi yapıyor bilmiyorum. Belki dev insanlarla dost olmuştur, kim bilir.* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, olasılık ifadesi, göz teması, açıklamalarda bulunma, bilgi verici ses tonu)

Örgülü: *Eveet, biz de gördük o resimleri, çokook büyük resimlerdi.* **Doğal Çocuk** (Heyecanlı duruş, hızlı ve yüksek sesle konuşma)

Keloğlan: *Peki onu nasıl bulabiliriz?* **Yetişkin** (Soru sorma, geri bildirim vererek dinleme, düşünceli, meraklı, araştırmacı ses tonu)

Tilki: *Immm, araştırmak lazım. Yerini bulabiliriz ama onu oradan çıkartabilir miyiz bilemem.* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, düşünceli, burada ve şimdi tepkisi, açık ancak fazla duygusal olmayan ses tonu)

Keloğlan: *Yerini bulmamıza yardım et, gerisini bize bırak.* **Yetişkin** (İlgili görünme, geri bildirim vererek dinleme, gözler tetikte)

Tilki: *Çok ilginç bir saatin var Keloğlan, nereden buldun onu?* **Yetişkin** (Nerede?, meraklı, ilgili görünme, araştırmacı ses tonu)

Keloğlan: *Bilgecan Dede'nin hediyesi, neden sordun?* **Yetişkin** (Açıklama, dikkatli, gözler tetikte, bilgi verici)

Tilki: *Böylesini hiç görmemişim, merak ettim sadece. Eee, evet yorulmuşsunuz siz artık, biraz uyuyalım. Yarın Dede'yi aramaya başlayabiliriz.* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, ilgili, araştırmacı)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Keloğlan: *Çocuklar, herkes uyansın, kim bilir ne zamandır uyuyoruz haydi uyanın!*
Eleştirel Ebeveyn (Elle itme, kaşlar çatık, azarlayıcı ses tonu)

Sivri: *Keloğlan biraz daha uyusak ne olur sanki?* **Doğal Çocuk** (Büzüşme, olayın ciddiyetini kavrayamama, mırıldanma)

Kara: *Bu gürültü de ne?* **Yetişkin** (Gözler tetikte, meraklı, araştırmacı ses tonu, dikkatli)

Keloğlan: *Bilmiyorum ama pek de hayra alamet sesler değil. Dev insanlar gelmiş olabilir.*
Yetişkin (Ne anladığını kontrol etme, Olasılık ifadesi, gözler tetikte, dikkatli, araştırmacı)

Balkız: *Tilki de ortalarda yok.* **Yetişkin** (Dikkatli, burada ve şimdi tepkisi)

Keloğlan: *Olamaz, saatimi almış, geçit saatini almış.* **Yetişkin** (Ne anladığını kontrol etme, akla hitap eden ifade)

Örgülü: *Ayy, şimdi nasıl geri döneceğiz?* **Doğal Çocuk** (Korkuyorum, geride durma, ağlamaklı gözler)

Kara: *Bu düzenbaz Tilki'ye güvenmeyecektik. Bizi buraya getirmesinin bir amacı varmış.*
Yetişkin (Akla hitap eden ifadeler, gerçeği test etme, burada ve şimdi tepkisi)

Sivri: *Onu bulup saati geri almamız lazım, yoksa asla geri dönemeyiz.* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifade, geri bildirim vererek dinleme, gözler tetikte, açık ancak fazla duygusal olmayan ses tonu)

Balkız: *Tabi, eğer saati kullanıp köye geri dönmediyse.* (Ev sallanır) **Yetişkin** (Olasılık ifadesi, geri bildirim vererek dinleme)

Kara: *Dev insanlar burada olmalı.* **Yetişkin** (Olasılık ifadesi, dikkatli, araştırmacı ses tonu, gözler tetikte)

Balkız: *Belki de tilkinin bize hazırladığı bir tuzaktır bu.* **Yetişkin** (Olasılık ifadesi, gözler tetikte, dikkatli, geri bildirim vererek dinleme, analiz etme)

Örgülü: *Olamaz, bizi yakalayacaklar, ayyy!* **Doğal Çocuk** (Korkuyor, geride durma, kıvrılma, hızlı ve yüksek sesle konuşma)

Keloğlan: *Sakin olun çocuklar, kimse bizi yakalayamayacak. Sizi buradan kurtaracağım. Biri bizi havaya kaldırmış, buradan hemen çıkmamız lazım.* **Yetişkin** (Gerçeği test etme, akla hitap eden ifadeler, ilgili görünme, gözler tetikte, dikkatli, bilgi verici, yönlendirici ses tonu)

Kara: *Ama çok yüksek hepimiz buradan atlayamayız. Keloğlan dikkat et!* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifade, dikkatli, uyarıcı, bilgi verici)

Keloğlan: *Sağol Kara! Bir an düşünüyorum sandım!*

Balkız: *Şimdi ne yapacağız Keloğlan?* **Doğal Çocuk** (Endişeli ses tonu, yüksek ses ile konuşma)

Keloğlan: *Önce buradan çıkacağız, sonra da Dede'yi aramaya devam edeceğiz.* **Yetişkin** (Yönlendirici, Geri bildirim vererek dinleme, akla hitap eden ifadeler, dikkatli, bilgi verici)

Sivri: *Artık geçit saati de yok, istesek de geri dönemeyiz köyümüze.* **Doğal Çocuk** (Omuzlar çökmüş, kırgın göster, geride durma)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Örgülü: (Ağlar) *Bir daha hiç dönemeyeceğiz evimize.* **Doğal Çocuk** (Ağlamaklı gözler, büzüşme, geride durma)

Keloğlan: *Merak etme Örgülü, hepimiz sağ salim köyümüze döneceğiz sana söz veriyorum.* **Koruyucu Ebeveyn** (Üzülme, sevecen tavır, sempatik ve cesaretlendirici ses tonu)

Sivri: *İyi de buradan nasıl kurtulacağız, çizmeli tilkiden saatimizi nasıl geri alacağız? Belki de çoktan köye dönmüştür?* **Yetişkin** (Nasıl?, sorular soruyor, Olasılık ifadesi, geri bildirim vererek dinleme, araştırmacı)

Keloğlan: *Siz hiç merak etmeyin çocuklar. Her şey yoluna girecek.* **Koruyucu Ebeveyn** (İlgili, Sorumluluk alma, sevecen konuşma, cesaretlendirici ses tonu)

3. Sezon 5. Bölüm

Alışveriş merkezindeler. Kargo ile geldiler. Alışveriş merkezinde türlü maceralar ile karşılaşan Keloğlan ve arkadaşları çok değişik bilgiler edinirler.

Kara: *Yolculuğumuz burada sona erdi sanırım.* **Yetişkin** (Olasılık ifadesi, gerçeği test etme, dikkatli, gözler tetikte, araştırmacı ses tonu)

Örgülü: *Elimizde ne çizmeli tilki ne de zaman makinesi var.* **Doğal Çocuk** (Kırgın gözler, Geride durma, üzgün, mırıldanma)

Sivri: *Ne de Dede'yi bulabildik.* **Doğal Çocuk** (Surat asarak sessiz kalma, geride durma, ağlamaklı gözler)

Kara: *Doğru Dede'yi unuttum.*

Keloğlan: *Hepsini teker teker bulacağız merak etmeyin.* **Yetişkin** (İlgili görünme, cesaret verme, bilgi verici ses tonu)

Sivri: *Ben dışarı çıkıp etrafta ne var ne yok bir bakacağım.* **Yetişkin** (İlgili görünme, dikkatli, meraklı, araştırmacı)

Balkız: *Dur Sivri acele etme!*

Sivri: *Aaah!! Bize doğru yaklaşan küçük bir kız gördüm arkadaşlar.* **Yetişkin** (Burada ve şimdi tepkisi, gözler tetikte, bilgi verici)

Balkız: *Ah Sivriii! Ya seni gördüyse* **Yetişkin** (Olasılık ifadesi, burada ve şimdi tepkisi)

Keloğlan: *Gördü mü seni Sivri* (Telaşlılar, korkmuşlar)

Sivri: *Aaah, sanırım, evet.* **Doğal Çocuk** (Korkuyorum ifadesi, endişeli tavır, büzüşme)

Keloğlan: *Hay Allah! Başımız belada desene!* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, gerçeği test etme, gözler tetikte)

Kız Çocuk: *Sivriyi gördüm anne.* **Doğal Çocuk** (Neşeli, heyecanlı hareketler)

Anne: *Ne Sivrisi?*

Kız Çocuk: *Sivri, Keloğlanın arkadaşı var ya hani.* **Doğal Çocuk** (Gözlerini açma, hayran bakma, neşeli, heyecanlı duruş)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Anne: *Ne keli, ne sivrisi eve geç kalacağız!* **Eleştirel Ebeveyn** (Elinden tutup çekme, kaş çatma, azarlayıcı ses tonu)

Keloğlan: *Haydi çocuklar, şimdi kaçmanın tam sırası. Kaçuun... Yetişkin* (Burada ve şimdi tepkisi, dikkatli, gerçeği test etme, bilgi verici)

Kara, Sivri: *Birbirimizi kaybetmeyelim arkadaşlar*

Örgülü: *Dikkat etsene Sivri!* **Doğal Çocuk** (Kırgın gözler, mırıldanma, tatlı konuşma)

Balkız: *Şu camdan toplara bakın* (bilyeler). **Doğal Çocuk** (Gözlerini açma, hayran bakma, tatlı konuşma)

Kara: *Bırakın şimdi bunları. Kız peşimizde.* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifade, dikkatli, gözler tetikte, uyarıcı)

Keloğlan: *Bir fikrim var. Gelin.* **Yetişkin** (Akılcı düşünme, yönlendirme, sakın ve doğrudan konuşma)

Anne: *Sinirlendirme beni İpek!* **Eleştirel Ebeveyn** (Elinden tutup çekme, kaşları kaldırma, kızgın ifade, azarlayıcı ses tonu)

Kız Çocuk: *Bırak gideceğim!* **Uygulu Çocuk** (İsyan etme, hırçın, içinden geleni yapmak isteme, heyecanlı tavır)

Keloğlan: *Beni izleyin burada saklanabiliriz. Aaahh, küçük kız bu tarafa doğru geliyor!* **Yetişkin** (Olasılık ifadesi, akla hitap eden ifade, dikkatli, düşünceli, gözler tetikte, bilgi verici ses tonu)

Örgülü: *Eyvaaah yakalanacağız!* **Doğal Çocuk** (Korkma ifadesi, endişeli tavır, geride durma, gözler açık, yüksek sesle konuşma)

Keloğlan: *Haydi tabana kuvvet arkadaşlar!* **Doğal Çocuk** (Korkma ifadesi, gözlerini açma, tetikte durma, kaçma)

Sivri: *Aman Yarabim bu da ne böyle?* (dinozor heykelini görür) **Doğal Çocuk** (Korkmuş tavır, endişeli, titrek duruş, gözler açık)

Kara: *Ne oluyor Sivri?*

Örgülü: *Ay şimdi bayılacağım!* **Doğal Çocuk** (Ağlamaklı gözler, yığılma, mırıldanma)

Keloğlan: *Korkmayın arkadaşlar arkanızda ben varım.* **Koruyucu Ebeveyn** (Sevecen yüz ifadesi, cesaretlendirici ses tonu)

Kara: *Ne yapalım peki?* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, gözler tetikte, dikkatli, düşünceli)

Keloğlan: *Kaçuun!!! Haydi arkadaşlar kımıldamadan oyuncak taklidi yapın.* **Doğal Çocuk** (Eğlenceli tavır, kaçma, çocuk hareketleri)

Örgülü: *Kurtulduk mu dersiniz?* **Doğal Çocuk** (Gözler tetikte, endişeli, büzüşme, gözler açık, mırıldanma)

Balkız: *Burada da güvende değiliz. Etrafınıza bir bakın. Her şey ne kadar büyük* **Yetişkin** (Burada ve şimdi tepkisi, dikkatli, gözler tetikte, araştırmacı ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Keloğlan: *Bir fırsatını bulunca buradan da kaçacağız. Merak etmeyin. Küçük kızın peşimizi bıraktığından bir emin olalım da. Kımıldamayın, kız geliyor! Yetişkin* (Akla hitap eden ifadeler, geri bildirim vererek dinleme, dikkatli, araştırmacı, bilgi verici)

Balkız: *Eyvah, bizi buldu!* **Doğal Çocuk** (Korkuyorum, endişeli, gözler açık)

Keloğlan: *Bizi tanımadı.*

Kız Çocuk: *Ama buraya girmişlerdi, şimdi neredeler? Sonunda buldum sizi nereye kayboldunuz böyle?* **Doğal Çocuk** (Kırgın Gözler, hayal kırıklığı, mırıldanma)

Sivri: *Heh, şimdi yandık.*

Keloğlan: *Atlayın arkadaşlar. (koşarlar)*

Kız Çocuk: *Durun, durun!* **Doğal Çocuk** (Heyecanlı tavır, istiyorum ifadesi)

Erkek Çocuk: *Önüme baksana ufaklık!* **Doğal Çocuk** (Hırçın, doğrudan konuşma)

Kız Çocuk: *Özür dilerim.*

Erkek Çocuk: *Acelen ne bu kadar?* **Yetişkin** (Ne?, ilgili görünme, meraklı, araştırmacı)

Kız Çocuk: *Hiiiç, yok bir şey.* **Doğal Çocuk** (Tetikte durma, bir şeyleri gizlemeye çalışma, gözlerini açma)

Erkek Çocuk: *Sen nereye bakıyorsun öyle?* **Yetişkin** (Meraklı, dikkatli, soru sorma, araştırmacı ses tonu)

Kız Çocuk: *Hiçbir yere.*

Erkek Çocuk: *Şansını kaybettin ufaklık, onları ben yakalayacağım.* **Doğal Çocuk** (Benim, istiyorum ifadeleri, neşeli tavır, kıkırdama, dalga geçme)

Kız Çocuk: *Dur, onlar Keloğlan ve arkadaşları, zarar verme!* **Doğal Çocuk** (Korkma ifadesi, ağlamaklı gözler)

Kara: *Tehlike geçti mi?*

Keloğlan: *Tehlike asıl şimdi başladı. Gelin haydi (oyuncak arabaya binerler). Nasıl çalışıyor bu böyle?* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, dikkatli, gözler tetikte, yönlendirici, bilgi verici ses tonu)

Kara: *Sol taraftan Keloğlan, haydi!*

Erkek Çocuk: *(düşer) Sizi bir elime geçirirsem!* **Eleştirel Ebeveyn** (Kızgın, azarlayıcı ses tonu)

Keloğlan: *Atlattık mı?*

Kara: *Bize doğru geliyor!*

Örgülü: *Hızlan Keloğlan!*

Keloğlan: *Kurtulduk!*

Erkek Çocuk: *Siz fazla olmaya başladınız artık!* **Eleştirel Ebeveyn** (Kızgın, parmağını sallama, azarlayıcı ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Balkız: *Yavaşla Keloğlan*

Keloğlan: *Nasıl yavaşlayacağım, bilmiyorum!*

Örgülü: *Elimi tut Kara (Kara arabada arkaya sarkar)*

Sivri: *Dayan Karaaa!*

Erkek Çocuk: *Elime düştün sonunda! Eleştirel Ebeveyn (El ovuşturma, alaycı gülümseme)*

Kara: *Bırak beni. Bıraksana! Aynı boyda olacaktık ki sen o zaman görürdün gününü!*
Uygulu Çocuk (Hırçın, istemiyorum, tetikte durma)

Erkek Çocuk: *Aaah, ama aynı boyda değiliz. Sen oyuncuğa benziyorsun. Hem de pahalı bir oyuncuğa! Yetişkin (Geri bildirim vererek dinleme, akla hitap eden ifadeler, ilgili, araştırmacı)*

Sivri: *Geri döndü, peşlerinden gidebilir.*

Keloğlan: *Sıkı tutunuuuuun! Oyuncakçıya doğru gidiyorlar. Bir fikrim var! Yetişkin (İlgili görünme, çözüm üretme, burada ve şimdi tepkisi, güvenli ses tonu)*

Erkek Çocuk: *Senin sayende çok para kazanacağım! Eleştirel Ebeveyn (Alaycı gülümseme, parmağını kullanmak)*

Kara: *Bırak beni yoksa kötü olacak!*

Keloğlan: *Haydi, gidip Kara 'yı kurtaralım! (düşünürler, misketlerle)*

Sivri: *Kendine yeni bir arkadaş bulmuşsun Kara! Doğal Çocuk (Eğlenceli, alay eden tavır, gülme)*

Kara: *Aman ne komik. Doğal Çocuk (Kırgın Gözler, surat asarak sessiz kalma)*

Balkız: *İyi misin Kara? Koruyucu Ebeveyn (Endişeli, meraklı tavır, sevdiğini koruma)*

Kara: *İyiyim Balkız, nasıl yaptınız bilmiyorum ama hayatımı kurtardınız. Yetişkin (Geri bildirim vererek dinleme, ne anladığını kontrol etme, göz teması)*

Balkız: *Camdan toplanla çocuğun ayağını kaydırmak Keloğlan'ın fikriydi. Yetişkin (Geri bildirim vererek dinleme, göz teması, bilgi verici konuşma)*

Kara: *Aaah, sağolasın Keloğlan.*

Balkız: *Yavaşla Keloğlan, şunlar bizim resimlerimiz mi? Yetişkin (İlgili görünme, meraklı, dikkatli, araştırmacı)*

Keloğlan: *Küçük kız ağlıyor, bir soralım bakalım derdi neymiş? Koruyucu Ebeveyn (İlgili davranma, sevecen yüz ifadesi, sempatik ses tonu)*

Örgülü: *Ya bize zarar verirse? Doğal Çocuk (Korkma ifadesi, geride durma, ağlamaklı gözler, mırıldanma)*

Sivri: *Amaaan, kaçalım. Doğal Çocuk (Korkma ifadesi, anlık tepki verme, tetikte durma, yüksek sesle konuşma)*

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Kara: *Ne olursa olsun, küçük bir kıızı böyle ağlarken yalnız bırakmak olmaz. Derdi neymiş öğrenelim. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, ilgili olma, meraklı, yardım etme, araştırmacı)

Keloğlan: *Hey! Küçük kız bana bak.*

Kız Çocuk: *Keloğlan, sen misin sahiden, neden benden kaçtınız? Bakın ne kadar çok seviyorum sizi. Doğal Çocuk* (Gözler açık, heyecanlı tavır, doğrudan konuşma, tatlı konuşma)

Keloğlan: *Bu bizim resmimiz mi sahiden? Doğal Çocuk* (Heyecanlı, gözler açık, gülümseme, meraklı)

Örgülü: *Heey, bana bakın! Doğal Çocuk* (Hızlı ve yüksek sesle konuşma, gülme, anında tepki verme)

Sivri: *Amma afilli çıkmışım! Doğal Çocuk* (Gözler açık, mutlu olma, gülümseme, hayran bakma)

Keloğlan: *Niye çantanda bizim resmimiz var? Yetişkin* (Soru sorma, meraklı, dikkatli, ilgili olma, gerçeği test etme)

Kız Çocuk: *Siz burada çok ünlüsünüz. Doğal Çocuk* (Hayran bakma, gözler açık, doğrudan konuşma)

Balkız: *Nasıl olur? Yetişkin* (Soru sorma, meraklı, gözler tetikte, araştırmacı ses tonu)

Kız Çocuk: *Televizyonda çıkıyorsunuz. Doğal Çocuk* (Doğrudan konuşma, hayran bakma, gözler açık)

Balkız: *Televizyon mu? O ne ki? Yetişkin* (Soru sorma, geri bildirim vererek dinleme, meraklı, ne anladığını kontrol etme, araştırmacı)

Kız Çocuk: *Televizyon işte. Doğal Çocuk* (Doğrudan cevap verme, tatlı konuşma)

Keloğlan: *Allah Allah, neyse sen niye ağlıyordun küçük kız onu söyle bakalım. Yetişkin* (Akla hitap eden ifadeler, soru sorma, meraklı, dikkatli, araştırmacı)

Kız Çocuk: *Annemi kaybettim. Daha demin buradaydı. Doğal Çocuk* (Yığılma, omuzlar çökmüş, ağlamaklı gözler)

Balkız: *Belki evinize dönmüştür? Yetişkin* (Akla hitap eden ifade, çıkarımda bulunma, ilgili olma, geri bildirim vererek dinleme)

Keloğlan: *Evinizin yolunu biliyor musun? Yetişkin* (Soru sorarak gerçeği test etme, meraklı, ilgili olma, araştırmacı ses tonu, çözüm odaklı)

Kız Çocuk: *Bilmiyorum. Doğal Çocuk* (Büzüşme, ağlama, doğrudan tepki, korkma ifadesi, sessiz kalma)

Balkız: *Peki adresini? Yetişkin* (Soru sorma, meraklı, ilgili olma, gerçeği bulmaya çalışma)

Kız Çocuk: *Yok, nereden bileyim? Doğal Çocuk* (Bilmiyorum, geride durma, ağlamaklı gözler, mırıldanma)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Örgülü: *Desene küçük kız sen de bizim gibisin. Doğal Çocuk* (Kırgın gözler, büzüşme, mırıldanma)

Kız Çocuk: *Sizin gibi küçük mü yani? Doğal Çocuk* (Doğrudan cevap verme, gözler açık, tatlı konuşma)

Sivri: (gülür) *Hayır, biz gibi evsiz. Doğal Çocuk* (Doğrudan cevap verme, gülme, tatlı konuşma)

Örgülü: (Üzgün) *Biz de bir türlü evimizin yolunu bulamıyoruz. Doğal Çocuk* (Geride durma, kırgın gözler, mırıldanma)

Kız Çocuk: *Yaa!*

Balkız: *Örgülü şimdi bunları anlatmanın sırası mı? Bak daha çok üzdün onu. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, akla hitap etme, ilgili olma, güvenli)

Keloğlan: *Üzülecek bir şey yok. Hep beraber seni eve götürmenin bir yolunu bulacağız küçük kız sonra da kendi evimize gitmenin yolunu. Koruyucu Ebeveyn* (Çözüm üretme, sırtını sıvazlama, cesaretlendirici ses tonu)

Sivri: *İyi de nasıl? Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, soru sorma, düşünceli, meraklı)

Kara: *Eminim bir yolu vardır! Yetişkin* (Akla hitap eden ifade, gözler tetikte, araştırmacı)

Balkız: *Düşünelim bakalım. (anons duyulur)*

Keloğlan: *Buldum! Şu yankılanan sesi duydunuz mu? Yetişkin* (Dikkatli, Çözüm odaklı, ilgili, ne anladığını kontrol etme)

Sivri: *Duyduk ne olmuş? Cüzdanını kaybedenlerin danışmaya gitmesi gerekiyormuş. Doğal Çocuk* (Doğrudan konuşma, gözler açık, heyecanlı duruş)

Keloğlan: *Bu küçük kız da annesini kaybetmedi mi? Yetişkin* (Akla hitap eden ifadeler, dikkatli, soru sorma, çözüm üretme)

Balkız: *Doğru, onu da şu danışma denen yer neresiyse oraya götürmemiz gerekiyor. Öyle değil mi Keloğlan? Yetişkin* (Geri bildirim vererek konuşma, soru sorma, ne anladığını kontrol etme, bilgi verici)

Keloğlan: *Evet Balkız, danışma dedikleri yer iyi bir yer olmalı. Üzülme artık. Bak anneni bulmanın bir yolunu bulduk. Haydi kalkın, danışmaya gidiyoruz. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, olasılık ifadesi, ilgili görünme, burada ve şimdi tepkisi, sakın doğrudan ve bilgi verici ses tonu)

Balkız: *İyi de danışma nerede? Yetişkin* (Soru sorma, dikkatli, gözler tetikte, araştırmacı)

Keloğlan: *Imm, sahi bunu düşünemedik. Her yerde yazılar var. Dev insanlar her şeyin üstüne ismini yazıyor demek ki. Bir yerde de danışma yazıyor olmalı. Haydi küçük kız bizi çantana koy. İşte danışma! Haydi küçük kız danışmaya gidip anneni kaybettiğini söyle! Yetişkin* (Gerçeği test etme, yanıtlar arama, dikkatli, gözler tetikte, güvenli ve bilgi verici ses tonu)

Kız Çocuk: *Hıhı, tamam. Uygulu Çocuk* (İtaat etme, gülümseme, tatlı konuşma)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Danışma: *Ne oldu küçük kız? Yetişkin* (Soru sorma, ilgili olma, araştırmacı, yardım etme isteği)

Kız Çocuk: *Annemi kaybettim, burada oturup bekliyorum. Doğal Çocuk* (Kıvrılma, tetikte durma, kırgın gözler, mırıldanma)

Danışma: *Adın ne senin? Yetişkin* (Soru sorma, gerçeği test etme, çözüm odaklı tavır)

Kız: *İpek.*

Danışma: *Tamam, alo burada kayıp bir çocuk var adı İpek, anons eder misiniz? Hıhı, tamam. Yetişkin* (İlgili olma, dikkatli, bilgi verici)

Kara: *Ayyy, ne gündü ama!*

Balkız: *Heyecandan kalbim duracaktı. (Anons edilir)*

Sivri: *Haydi artık gidelim, küçük kızın annesi neredeyse gelir. Yetişkin* (Akla hitap eden ifade, gözler tetikte, dikkatli)

Keloğlan: *Olmaz Sivri, annesi gelene kadar bekleyelim. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, gözler tetikte, bilgi verici)

Anne: *Neredesin kızım sen? Eleştirel Ebeveyn* (Azarlayıcı ses tonu, merak, kızgın, endişeli tavır)

Kız Çocuk: *Anneee! Keloğlan, aaa, gitmişler anne! Doğal Çocuk* (Neşeli hareketler, gözlerini açma, sevincini paylaşma isteği, tatlı konuşma)

Anne: *Kim gitmiş? Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, merak, burada ve şimdi tepkisi, sakın ve doğrudan konuşma)

Kız Çocuk: *Keloğlan ve arkadaşları. Doğal Çocuk* (Kırgın gözler, kıvrılma, mırıldanma)

Anne: *Ne Keloğlanı? Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, ne anladığını kontrol etme, meraklı, gözler tetikte)

Kız Çocuk: *Gerçekten gördüm anne. Doğal Çocuk* (Bana bak, benimle ilgilen tavırları, neşeli, heyecanlı duruş, hayran bakma, gülme, tatlı konuşma)

Anne: *Böyle geniş bir hayal dünyan olduğu için çok seviniyorum. Bir de kalabalıkta elimi bırakmasan. Koruyucu Ebeveyn* (Sırtını sıvazlama, sevecen yüz ifadesi, gülümseme, sempatik, destekleyici ses tonu)

3 sezon 6. Bölüm

Şehirde dolaşırken, geçit saatini çalan Çizmeli Tilki ile karşılaşan Keloğlan ve arkadaşları kendilerini türlü türlü oyun içinde bulurlar.

Uzun: *Çizmeli tilki hala bize Keloğlanın nerede olduğunu söylemedin. Eleştirel Ebeveyn* (Eller belde, kızgın yüz ifadesi, azarlayıcı ses tonu)

Tilki: *Söyleyeceğim, ama önce bana yardım edeceksiniz. Yetişkin* (Geri bildirim vererek konuşma, akla hitap eden ifadeler, dikkatli)

Huysuz: *Sana neden yardım edecekmişiz ki? Eleştirel Ebeveyn* (Kaşlar çatık, kızgın, azarlayıcı ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Tilki: *Huysuzlanma Huysuz, ufacık bir yardım. Sadece şurada duracaksınız. Bu kadarlık. Sonra da size Keloğlan'ın yerini söyleyeceğim. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, dikkatli, gözler tetikte, yönlendirici)

Uzun: *Şurada duruverecekmişiz Huysuz, kolaymış. Çizmeli Tilki biz tam şurada duruveriyoruz, tamam mı? Doğal Çocuk* (Tatlı, doğrudan konuşma, anlık tepki verme, gülümseme)

Huysuz: *Ahh, Uzun aaah! Eleştirel Ebeveyn* (Eller yumruk, kaşlar çatık, kızgın, azarlayıcı ses tonu)

Örgülü: *Bilgecan Dede'yi hiç bulamayacağız herhalde. Doğal Çocuk* (Omuzlar düşük, geride durma, kırgın gözler, mırıldanma)

Kara: *Öyle deme Örgülü bulacağız. Koruyucu Ebeveyn* (Cesaretlendirici ses tonu, telkin etme, yanında olma)

Örgülü: *Ama daha nerede olduğunu bile bilmiyoruz. Doğal Çocuk* (Kırgın gözler, mırıldanma, geride durma)

Kara: *Olsun gör bak bulacağız onu.*

Keloğlan: *Heeyyy! Şuraya bakın!*

Balkız: *Çizmeli tilki bu!*

Kara: *Uzun da Huysuz da yanında.*

Tilki: *Birazdan yapacağım bu numarayı benden başkası yapamaz, o yüzden çok şanslısınız. Yetişkin* (Göz teması, ilgili görünme, gözler tetikte, bilgi verici)

Keloğlan: *Nasıl yapacağı anlaşıldı, saati kullanacak! Yetişkin* (Akla hitap eden ifade, çıkarımda bulunma, dikkatli, bilgi verici)

Sivri: *Saati mi? Yetişkin* (Soru sorma, dikkatli, araştırmacı ses tonu)

Keloğlan: *Evet, gizlice saati çıkardı cebinden, kullanmasını öğrenmiş demek ki. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, ne anladığını kontrol etme, dikkatli, bilgi verici ses tonu)

Tilki: *Veee, işte numaramı yapıyorum.* (Huysuz ile Uzun geçitten içeri girdiler).

Kara: *Haydi yakalayalım şunu.*

Tilki: *Nereden çıktı bunlar yine? Yetişkin* (Dikkatli, durumu yorumlama, gözler tetikte)

Kara: *Gel buraya kaçma seni bir yakalayalım, gününü göstereceğiz! Eleştirel Ebeveyn* (Kaşını kaldırma, kaş çatma, kızgın, bağırarak konuşma, azarlayıcı ses tonu)

Tilki: *Önce beni yakalamanız lazım, gerisini sonra düşünürüz. Eleştirel Ebeveyn* (Alaycı gülümseme, dudak bükme, küçümseyici bakış)

Keloğlan: *Gel buraya, ver o saati bana. (Tilki bisikletliye atlar ve gülererek uzaklaşır) İşte orda! Koşuunun Eleştirel Ebeveyn* (Kaşlar çatık, azarlayıcı ses tonu)

Hırsız: (Sırıtarak) *Sonunda beklediğim an geldi, tam on ay, on bir gün, on iki saattir bu anı bekliyordum. Açıl be açıl, gıcık ev sahipleri! Kapıları da kendileri gibi gıcık! Sonunda beni bu kadar bekletmek neymiş görecekler. Her şeylerini çalacağım! Hahahaha! Doğal Çocuk* (Heyecanlı duruş, gülümseme, gözlerini açma, durumu olduğu gibi aktarma)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Keloğlan: *Burada olmalı* (tilkiyi arıyorlar). **Yetişkin** (Akla hitap eden ifade, dikkatli, gözler tetikte, araştırmacı)

Kara: *Emin misin Keloğlan?* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, dikkatli, ne anladığımı kontrol etme)

Keloğlan: *Eminim galiba. Çizmelinin bindiği şeye ne kadar da benziyor baksanıza yine de etrafa biraz daha bakmamızda fayda var. Hıh, içimden bir ses burada olduğunu söylüyor.* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifade, gerçeği test etme, burada ve şimdi tepkisi, dikkatli, araştırmacı, ilgili görünme, bilgi verici konuşma)

Balkız: *Ayyy, Keloğlan* (Hırsızın girdiği evin içindeler artık) **Doğal Çocuk** (Korkma ifadesi, geride durma, ağlamaklı gözler, mırıldanma)

Keloğlan: *Şşşt! Bu taraftan. İşte orada koşuuuun! Bu sefer kurtulamazsın elimden, ver onu bana ver diyorum!* **Eleştirel Ebeveyn** (Dişlerini gösterme, kızgın, azarlayıcı ses tonu)

Tilki: *Hayır.* **Eleştirel Ebeveyn** (Asla ifadesi, kaşını kaldırma, alaycı gülümseme)

Keloğlan: *Ver diyorum sana.* **Eleştirel Ebeveyn** (Kızgın, kaşlar çatık, bağırarak konuşma)

Tilki: *Asla vermem, yaklaşmayın, yaklaşmayın diyorum. Hooop!* **Eleştirel Ebeveyn** (Asla ifadesi, alaycı gülümseme, parmağını kullanma)

Keloğlan: *Saati çalıştırdı, vazo düşüyooor, aaaah* (hepsi kendi çizgi alemlerine geri dönerler eşegin üzerine düşerler)

Sivri: *Aaah, belim.*

Kara: *Ne oldu böyle?* **Yetişkin** (Soru sorma, gerçeği test etme, meraklı, araştırmacı, gözler tetikte)

Keloğlan: *Köyümüze döndük.* **Yetişkin** (Ne olduğunu anlama, dikkatli, geri bildirim vererek dinleme, bilgi verici, güvenli)

Balkız: *Aaa, inanmıyorum.* **Doğal Çocuk** (Hayranlıkla bakma, neşeli duruş, gözler açık)

Kara: *Etrafınıza bakın hiç değişmemiş.* **Doğal Çocuk** (Hayran bakma, gözler açık, gülümseme)

Sivri: *Hehehe, çok özlemişim.* **Doğal Çocuk** (Doğrudan ifade, neşeli duruş, gülümseme, gözler açık)

Keloğlan: *Aman arkadaşlar tilki kaçıyor yakalayalım.* **Yetişkin** (Gözler tetikte, dikkatli, yönlendirici ses tonu)

Kara: *Bir yere kaçamaz.* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, gözler tetikte, dikkatli)

Keloğlan: *Sana kaçamazsın demiştim, şimdi ver o saati bana.* **Eleştirel Ebeveyn** (Sana söylemiştim, kızgın, kaşlar çatık)

Tilki: *Asla!* **Eleştirel Ebeveyn** (Asla ifadesi, gözler tetikte, kızgın, kaşını kaldırma)

Kara: *Bu sefer kurtuluşun yok çizmeli.* **Eleştirel Ebeveyn** (Kızgın, bağırarak konuşma, kaşlar çatık, azarlayıcı ses tonu)

Sivri: *Evet, teslim ol, kurtul.* **Eleştirel Ebeveyn** (Eller belde, kaşlar çatık, kızgın yüz ifadesi)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Balkız: *Eyvah, kaya üzerimize düşecek, hayıur!* (geçitten tekrar günümüze gelirler) **Doğal Çocuk** (Korkma ifadesi, geride durma, gözler açık, hızlı ve yüksek ses ile konuşma)

Tilki: *Sana vermem saati. Eleştirel Ebeveyn* (Kaşını kaldırma, parmağını kullanma, alaycı gülümseme, dudak bükme)

Keloğlan: *Sen vermeyeceksin, ben alacağım saati. Hey bu da kim?* (Hırsızlı görürler) **Yetişkin** (Akla hitap eden ifade, gözler tetikte, dikkatli, yönlendirici)

Örgülü: *Geri gel Keloğlan, seni göreceğ, geri dön. Doğal Çocuk* (Gözler açık, korkma ifadesi, geride durma, hızlı konuşma)

Keloğlan: *Çocuklar, bu adam evin sahibi değil. Yetişkin* (Akla hitap eden ifadeler, gözler tetikte, dikkatli, ilgili, araştırmacı, bilgi verici, sakın ve doğrudan ses tonu)

Sivri: *Nereden anladın Keloğlan? Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, soru sorma, ilgili olma, gerçeği test etme)

Keloğlan: *Baksanıza eşyaları alıyor*

Kara: *Tıpkı tilkinin saati bizden aldığı gibi. Yetişkin* Dikkatli, gözler tetikte, ilgili)

Balkız: *Zavallı ev sahipleri. Doğal Çocuk* (Duygusal konuşma, ağlamaklı gözler, tetikte durma)

Keloğlan: *Bu hırsız durdurmalıyız arkadaşlar. Yetişkin* (Kararlı bakışlar, düşünceli, gözler tetikte, çözüm odaklı)

Kara: *Çizmeli tilkiden saati alalım önce. Yetişkin* (Akla hitap eden ifadeler, düşünceli, ilgili görünme, olayları analiz etme)

Sivri: *Nereye gidiyorsun bakayım sen, saati ver hele. Eleştirel Ebeveyn* (Kaşlar çatık, eller belde, kızgın, azarlayıcı ses tonu)

Tilki: *Hiiiç, ben de size vermek için almıştım. Uygulu Çocuk* (İtaat etme, kıvrılma, geride durma, tatlı konuşma)

Keloğlan: *Sana neden inanalım? Eleştirel Ebeveyn* (Kaşlar çatık, parmağı kullanma, azarlayıcı ses tonu)

Tilki: *Alın işte size geri veriyorum. Başımıza bir sürü dert açıldı. Uygulu Çocuk* (İtaat etme, gözler açık, mırıldanma, geride durma)

Örgülü: *Baksana dersini almış Keloğlan, bırakalım gitsin. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, burada ve şimdi tepkisi, dikkatli, ne anladığını kontrol etme)

Kara: *Biz de şu hırsızın icabına bakalım. Yetişkin* (Akla hitap eden ifade, burada ve şimdi tepkisi, gözler tetikte, gerçeği test etme)

Keloğlan: *İyi, git bakalım. Bir daha da kimseden habersiz bir şey alma. Yetişkin* (Yönlendirici, akla hitap eden ifadeler, düşünceli, göz teması, sakın ve doğrudan ses tonu)

Kara: *Ne yapacağız Keloğlan? Yetişkin* (Soru sorma, meraklı, gözler tetikte, cevap bulmaya çalışma, dikkatli)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Keloğlan: *Bir planım var yaklaşın. Kapı kolu tamam Balkız, haydi başlayın. Yetişkin* (Burada ve şimdi tepkisi, çözüm odaklı, göz teması, ilgili, açık ancak fazla duygusal olmadan)

Örgülü: *Tamam. Uygulu Çocuk* (İstenileni yerine getirme, heyecanlı, gözlerini açma)

Balkız: *Heeey, buradayız. Doğal Çocuk* (Yüksek sesle konuşma, heyecanlı duruş, tetikte durma)

Örgülü: *Heeey, hırsız haydi gel de bizi yakala. Doğal Çocuk* (Hoplayıp, zıplama, heyecanlı duruş, alay etme, gülme)

Balkız: *Hırsız Bey, duymuyor musun buradayız. Doğal Çocuk* (Heyecanlı duruş, hızlı ve yüksek sesle konuşma, gözler açık)

Hırsız: *Siz de nesiniz? Rüya mı görüyorsunuz? Doğal Çocuk* (Gözleri ovuşturma, tetikte durma, korkma ifadesi)

Örgülü: *Balkız geliyor. Doğal Çocuk* (Gözler açık, geride durma, korkma ifadesi, yüksek sesle konuşma)

Balkız: *Evet geliyor. Gir içeri. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, dikkatli, gerçeği test etme, uyarma)

Hırsız: *Ne oluyor yahu, elim yapıştı. Bunu siz mi yaptınız? Bunun hesabını sorarım size!*
Eleştirel Ebeveyn (Kızgın, azarlayıcı ses tonu, kaşlar çatık)

Keloğlan: *Heeey, hırsız gel bizi yakala, haydi gel. Doğal Çocuk* (Heyecanlı duruş, alay etme, yüksek sesle konuşma, gülme)

Hırsız: *Sizi küçük canavarlar. Eleştirel Ebeveyn* (Parmağı kullanma, kaşlar çatık, kızgın, azarlayıcı ses tonu)

Keloğlan: *Asıl canavar sensin. Haydi gel de yakala bizi kolaysa. Doğal Çocuk* (Neşeli, heyecanlı duruş, gülme, gözler açık, hırçınlık)

Hırsız: *Karabiber olmaz. Karabibere alerjim var. Sizi küçük canavarlar. Hapşu. Bunun hesabını soracağım. (Hırsız bayıltırlar ve hep birlikte gülerler)*
Eleştirel Ebeveyn (Parmağı kullanma, kaşını kaldırma, kızgın, azarlayıcı ses tonu)

Kara: *Keloğlan, hırsız uyandı. Yetişkin* (Burada ve şimdi tepkisi, dikkatli, bilgi verici)

Keloğlan: *Himmm, demek uyandın, seni gidi hırsız seni, gıdı gıdı gıdı gıdı. Doğal Çocuk* (Hayran bakma, gözler açık, neşelenme, gülme, tatlı konuşma)

Hırsız: *Yapma, yapma çok gıdıklanırım. Hahaha. Doğal Çocuk* (Neşelenme, gülme, tatlı konuşma, anlık tepki verme)

Keloğlan: *Bir daha hırsızlık yapacak mısınız? Gıdı gıdı gıdı. Doğal Çocuk* (Eğlenme, anı yaşama, gülme, tetikte durma, meraklı)

Hırsız: *Buradan bir kurtulursam. Size gününüzü göstereceğim!*
Eleştirel Ebeveyn (Parmağını kullanma, kaşlar çatık, kızgın, azarlayıcı ses tonu, bağırma)

Kara: *Hala akıllanmadın mı sen bakayım? (karabiber atar) Doğal Çocuk* (Eğlenme, anında tepki verme, heyecanlı duruş,)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Hırsız: *Yapmayın. Tamam tamam teslim oluyorum. Uygulu Çocuk* (İtaat etme, omuzlar çökmüş, kırgın gözler, pes etme)

Kara: *Emin misin, bir daha yapacak mısın? Eleştirel Ebeveyn* (Eller belde, kaşlar çatık, ciddi, azarlayıcı ses tonu)

Hırsız: *Asla, yapmayacağım. Tamam telefonu getirin polisi arayacağım. Uygulu Çocuk* (İtaat etme, bezginlik, kırgın gözler, mırıldanma)

Kara: *Boşuna uğraşma elimizden kaçamazsın. Eleştirel Ebeveyn* (Kaşlar çatık, azarlayıcı ses tonu, kızgın bakışlar)

Hırsız: *Ne kaçması, polisi arayacağım dedim. Yeter ki sizden kurtulayım. Getirin şu telefonu lütfen. Doğal Çocuk* (İstemiyorum tepkisi, bezginlik, ağlamaklı konuşma, surat asma)

Keloğlan: *Telefon kim, polis ne? Yetişkin* (Sorular sorma, bilmediklerini öğrenmeye çalışma, meraklı, dikkatli, ilgili olma, ne anladığını kontrol etme, araştırmacı)

Hırsız: *Telefon, oradaki masanın üzerinde duruyor. Getirin lütfen. 155 lütfen. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, göz teması kurma, bir şeyin olduğu yönü parmakla gösterme, bilgi verici)

Keloğlan: *155 mi? Bir oyun oynamıyorsun bize değil mi yoksa gıdıklarım! Doğal Çocuk* (Bildikleriyle hareket etme, gözler açık, meraklı ancak korkarak, tatlı konuşma)

Hırsız: *Sakin, sakın gıdıklama. Telefon haberleşmeye yarayan bir alettir. İstedğin herkesle haberleşebilirsin. Polis de iyi insanları, kötü insanlardan korur. 155 onların numarası. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, akla hitap eden ifadeler, göz teması, gözler tetikte, bilgi verici)

Keloğlan: *İyi, çağırırım polisi o zaman. Yetişkin* (İlgili olma, burada ve şimdi tepkisi, sakın ve doğrudan cevap verme)

Hırsız: *Eee, ellerimi çözün de arayayım, yoksa tuşlara basamam. Yetişkin* (Gözler tetikte, Akla hitap eden ifadeler, bilgi verici)

Keloğlan: *Seni uyanık seni, ben basarım tuşlara. 155 demiştin değil mi? Alo, polis mi? Bir hırsızlık vakası bildirmek istiyorum. Yetişkin* (Gerçeği test etme, akla hitap eden ifade, dikkatli, burada ve şimdi tepkisi, araştırmacı ve bilgi verici konuşmalar)

Polis: *Hırsız mı? Yetişkin* (Ne anladığını kontrol etme, cevap arama, meraklı, araştırmacı)

Hırsız: *Hırsız benim lütfen beni yakalayın, burada bekliyorum sizi, beni buradan kurtarın lütfen. Doğal Çocuk* (Korkma ifadesi, büzüşme, anlık tepki verme, hızlı ve yüksek sesle konuşma)

(Keloğlan ve arkadaşları gülerler)

Hırsız: *Doğruyu söylüyorum Komiserim. Küçük yaratıklar beni yakaladı, neredeyse canımdan oluyordum. Doğal Çocuk* (Korkma ifadesi, ağlamaklı gözler, mırıldanma)

Polis: *Küçük yaratıklar hahaha! Eleştirel Ebeveyn* (Alaycı gülümseme, kınayan bakış, cık cık sesi)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Hırsız: *Ya, vallahi doğru söylüyorum komiserim. Hatta içlerinden bir tanesi keldi!* **Doğal Çocuk** (Bana bak, benimle ilgilen ifadesi, gözler açık, heyecanlı, telaşlı duruş, geride durma, olanı olduğu gibi aktarma, hızlı ve yüksek sesle konuşma)

Polis: *Haydi, yürü yürü gidelim.* **Eleştirel Ebeveyn** (Elle itme, kınayan bakış, azarlayıcı ses tonu)

Hırsız: *Yemin olsun doğruyu söylüyorum komiserim.* **Doğal Çocuk** (Benimle ilgilen ifadesi, doğrudan aktarma, yalvarma, kırgın gözler, tatlı konuşma)

Polis: *Karakolda anlatırsın bunları.* (polis hırsızı götürür) **Eleştirel Ebeveyn** (Kaşını kaldırma, elle itme, kınayan bakış, azarlayıcı ses tonu)

Balkız: *Başardık, hem saati kurtardık hem de ev sahiplerini.* **Yetişkin** (Olayları analiz edip çıkarımda bulunma, ilgili olma, ne anladığını kontrol etme, bilgi verici)

Keloğlan: *Zor oldu ama başardık. Sivri ver bakalım şu saati. Ama bu saat sahte!* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifade, geri bildirim vererek dinleme, göz teması kurma, ilgili olma, dikkatli, araştırmacı, olayları analiz etme, bilgi verici)

Hep birlikte: *Sahte mi?*

Keloğlan: *Eveeet!*

Sivri: *Ama nasıl olur?* **Yetişkin** (Sorular sorma, meraklı, düşünceli, ilgili olma, araştırmacı ses tonu)

Keloğlan: *Tilki saati sahtesiyle değiştirmiş. Aaah bizi yine kandırdı* (el başta). **Yetişkin** (Analiz etme, dikkatli, şimdi ve burada tepkisi, açıklayıcı, bilgi verici, düşünceli)

Balkız: *Ama, üüüüf, üüüüf.* **Doğal Çocuk** (Yığılma, ağlamaklı gözler, mırıldanma, surat asarak sessiz kalma)

3. sezon 7. Bölüm

Geçit Makinesi'ni Kara Vezir'den almak isteyen Sivri ve Örgülü hipnoz sarmalı yüzünden hipnozduurlar ve Kara Vezir'in etkisi altına girerler. Keloğlan ve Balkız arkadaşlarına kavuşabilecek midir?

Sivri: *Bana da pas verin.* **Doğal Çocuk** (Heyecanlı, koşturma, eğlenme, yüksek sesle konuşma)

Sinek: *Sıkıldım. Böyle keyifli bir şeyler yapsak.* **Doğal Çocuk** (Banane! İstemiyorum ifadesi, omuzlar çökmüş, kırgın gözler)

Tomurcuk: *Biz de mi top oynasak? Çok eğlenceli görünüyor.* **Doğal Çocuk** (Heyecanlı duruş, gözlerini açma, hayran bakma, tatlı konuşma)

Sinek: *Şu hale bak. Bizi çağırıyorlar bile.* **Uygulu Çocuk** (İsyan etme, kaşlar çatık, surat asma)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Tomurcuk: *Amaan, çağırmasınlar. Çok da meraklıydım sanki.* **Doğal Çocuk** (Bana ne! tepkisi, omuz silkme, baygın gözler, dudak büzme)

İnatçı: *Sabahın köründe gelip tarlaya sahip çıkıyorlar.* **Uygulu Çocuk** (Karşı çıkma, kaş çatma, surat asma, yüksek sesle konuşma)

Tomurcuk: *Ne kadar erken gelirsek gelelim boş yakalayamadık şu tarlayı.* **Doğal Çocuk** (Kırgın gözler, geride durma, kollarımı kavuşturma, bezginlik ifadesi)

İnatçı: *Hiç uyumuyorlar mı? Yoksa nöbet mi tutuyorlar bir türlü anlayamadım.* **Yetişkin** (Gerçeği test etme, akla hitap eden ifadeler, meraklı, durumu değerlendirme, düşünceli, dikkatli)

Sinek: *Onları buraya sokmamanın bir yolu olmalı. Ona bir çare düşünmeli.* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, burada ve şimdi tepkisi, ilgili görünme, gözler tetikte, düşünceli, araştırmacı ses tonu)

Tomurcuk: *Bizi uzaktan seyreden onlar olmalı.* **Doğal Çocuk** (Anlık tepki verme, ağlamaklı gözler, dudak büzme, mırıldanma, surat asma)

İnatçı: *Burası bizim olsa oynamaları için para bile alırdık.* **Yetişkin** (Olasılık ifadesi, göz teması, çıkarımda bulunma, düşünceli, gözler tetikte, olası sonuçları değerlendirme)

Sinek: *Ama bizim değil işte.* **Doğal Çocuk** (Omuzlar çökmüş, kırgın gözler, mırıldanma)

İnatçı: *Bizim olsa, bizim olsa Ahaa! Buldum, dinleyin beni.* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, düşünceli, çözüm odaklı, lider, harekete geçirici ses tonu)

Sinek: *Ne o, kel top oynamayı da mı bilmiyorsun?* **Eleştirel Ebeveyn** (El ovuşturma, alaycı gülümseme, kaş kaldırma, aşağılama ifadesi)

Keloğlan: *Topu verir misin arkadaşım.* **Eleştirel Ebeveyn** (Eller belde, kaşlar çatık, kızgın, azarlayıcı ses tonu)

İnatçı: *Sen kafa toplarına nasıl çıkıyorsun, kafan acımıyor mu? Baksana kafanda tek bir saç bile yok.* **Eleştirel Ebeveyn** (Parmağını kullanma, alaycı gülümseme, aşağılayıcı ifadeler)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Keloğlan: *Sizinle oynamadığımız için böyle söylüyorsunuz değil mi? Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, ne anladığını kontrol etme, çıkarımda bulunma, gözler tetikte, dikkatli, araştırmacı ses tonu)

Sinek: *Asıl biz sizinle oynamıyoruz. Oynasak yeneriz sizi. Doğal Çocuk* (Neşeli, heyecanlı duruş, gözlerini açma, göbekten gülme, dalga geçme)

Kara: *Hıh. Sen öyle san. Sahada tozunuzu attırırız ama oynamak istemiyoruz. Doğal Çocuk* Omuz silkme, kolları kavuşturma, dudak büzme, tetikte durma)

Balkız: *Çünkü hemen oyunbozanlık yapıyorsunuz. Doğal Çocuk* (Çocuk tepkileri, gözler açık, surat asma, hırçınlık)

Sinek: *Biz değil sizsiniz oyunbozan. Doğal Çocuk* (Tetikte durma, gözler açık, dudak büzme)

Prens: *Karışmayım diyorum ama çatlayacağım. Bana baksana sen! Çocuklar doğuştan futbolcu hatırlatırım. Eleştirel Ebeveyn* (Eller belde, kızgın, kaşlar çatık, gururlu bakış, azarlayıcı ses tonu)

İnatçı: *Madem siz daha iyi oynuyorsunuz, var mısınız bir maça? Doğal Çocuk* (Heyecanlı duruş, gözler açık, halinden memnun, kıkırdama, gözler tetikte)

Kara: Varız. Nesine?

Sinek: *Maçı kaybeden bir daha bu tarlada oyun oynamayacak.*

Tomurcuk: *Bir daha ayak bile basmayacak. Ama belli bir ücret karşılığında olabilir belki. Düşünürüz.*

Prens: *Hıh, Sadece o kadarlık mı?*

Keloğlan: *Neden oynamayalım canım, neden para ödeyelim. Tarla size de yeter bize de. Yetişkin* (Nedenini araştırma, geri bildirim vererek dinleme, akla hitap eden ifadeler, dikkatli, burada ve şimdi tepkisi, sakın ve doğrudan ses tonu)

İnatçı: *Korktun değil mi? Korktun. Doğal Çocuk* (Tetikte durma, gözler açık, dalga geçme, neşeli, anlık tepkiler)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Keloğlan: *Neden korkayım arkadaşım sen de çocuksun ben de çocuğum. Üstelik kötü çocuklar da değiliz. Hatta epey gayret edersek arkadaş bile olabiliriz. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, akla hitap etme, açıklayıcı ifade, ilgili görünme, bilgi verici ses tonu)

Tomurcuk: *Korktu, korktu korktu. Doğal Çocuk* (Yüksek sesle konuşma, dalga geçme, gözler açık, eğlenme)

Sinek: *Bizim, maçta ezeceğimizden korktun değil mi? Hadi itiraf et. Doğal Çocuk* (Eğlenme, dalga geçme, kızdırmaya çalışma)

Balkız: *İnatçı, Bu yaptığın çok ayıp.*

Tomurcuk: *Bak bak bak, Arkadaşını nasıl da korurmuş.*

Keloğlan: *Siz fazla oldunuz ama.*

Sivri: *Bu yaptığınıza ne derler biliyor musunuz?*

Sinek: *Ne derlermiş, Söyle de bilelim. Uygulu Çocuk* (Hırçınlık, gözler tetikte, dudak büzme, hızlı ve yüksek sesle konuşma)

Sivri: *Bir şey derlerdi de ben şimdi hatırlayamadım. Doğal Çocuk* (Geride durma, büzüşme, mırıldanma)

Keloğlan: *Arkadaşım yanlış yapıyorsunuz. Bu tarla çok büyük istesek birbirimizi görmeyiz bile. Yetişkin* (Gerçeği test etme, akla hitap etme, göz teması kurma, ilgili olma, bilgi verici konuşma)

Sinek: *Ben son sözüümü söyledim. Ya maç yaparsınız ya da burayı sonsuza kadar bize bırakırsınız. Uygulu Çocuk* (Hırçın, kaşlar çatık, yüksek sesle konuşma, karşı gelme)

Köylü Amca: *Ne oluyor çocuklar, kavga mı ediyorsunuz yoksa? Koruyucu Ebeveyn* (Sevecen bir ifade, sempatik ses tonu, korumacı beden dili)

Sinek: *Yok amca ne kavgası üç gün sonra maç yapacağız da onu konuşuyorduk. Doğal Çocuk* (Tatlı konuşma, saygılı davranma, gözler açık)

Köylü: *Ha, iyi iyi kavga etmeyin de. Koruyucu Ebeveyn* (Baş ile onay verme, sevecen tavır, sempatik ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

İnatçı: *İsterseniz seyretmeye gelin, herkese haber vereceğiz zaten.*

Köylü: *Geliriz tabi, ben de pazardakilere haber vereyim, eğlenceli olur.*

Sinek: *Sahaya iyi bakın hatta vedalaşın.*

Prens: *Nedenmiş o anlamadım.*

İnatçı: *Biz yeneceğiz de ondan.*

Kara: *Sen öyle san.*

Sinek: *Anlaştık o zaman üç gün sonra akşamüstü burada maç yapacağız. Kaybeden sahayı terk edecek.*

Kara-Sivri: *Tamam-Tamam*

Keloğlan: *Yapmayın çocuklar bir düşünseydik. Yetişkin* (Ne anladığını kontrol etme, düşünceli, akla hitap etme, ilgili görünme, dikkatli davranma, araştırmacı)

Tomurcuk: *Ne düşüneceksin, yenildikten sonra ne yapacağınızı mı? Uygulu Çocuk* (Hırçın, dalga geçme, göbekten gülme, tatlı ses tonu)

Balkız: *Yenilmek mi buradan başınız önde gidişinizi görmek için sabırsızlanıyorum.*

Keloğlan: *Balkız, sen de mi?*

Balkız: *Evet Keloğlan, bence bunlar çok oldular artık, derslerini alsınlar.*

Keloğlan: *İyi olmadı bu hiç iyi olmadı. Yetişkin* (Düşünceli, başını sallama, sakin, dikkatli)

Uzun: *Huysuuuz! Doğal Çocuk* (Gözler açık, neşeli beden dili, tatlı konuşma)

Huysuz: *Buradayım, meşgul etme çalışıyorum. Eleştirel Ebeveyn* (Azarlayıcı ses tonu, kaşlar çatık, kızgın, dişlerini göstererek konuşma)

Uzun: *Bak kışlık yiyeceğimizi hazırladım. Doğal Çocuk* (Duygularını olduğu gibi aktarma, ilgili olma, tatlı konuşma, hayran bakma)

Huysuz: *Ne yapıyorsun sen planımı mahvettin. Eleştirel Ebeveyn* (Azarlayıcı ses tonu, kınayan bakış, parmağını kullanma)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Uzun: *Neymiş planın bana da anlatsana. Doğal Çocuk* (İstiyorum ne olur ifadesi, tatlı konuşma, anlık tepki)

Huysuz: *Anlayacağını sanmıyorum, ama bir deneyeyim. Bak şurası köy. Eleştirel Ebeveyn* (Parmasını kullanma, aşağılayıcı ifadeler, kaş çatma, büyüklük taslayan ses tonu)

Uzun: *Sen yanılıyorsun Huysuz, köy şurası. Doğal Çocuk* (Gözler kapalı olarak başı sallama, neşeli görünme, tatlı ses tonu)

Huysuz: *İyi oldu söylediğin. Bilmiyordum. Ben plan üzerinde anlatıyorum sana. Şurası da bizim bulunduğumuz tepe. Eleştirel Ebeveyn* (Kaşını kaldırma, alaycı konuşma, azarlayıcı, büyüklük taslayan ses tonu)

Uzun: *Aman ne güzelmış tepemiz, ama pek küçük gibi. Doğal Çocuk* (Gözlerini açma, hayran bakma, tatlı konuşma)

Huysuz: *Şimdi biz yarın akşam şu yoldan gidip köye girersek kimse görmeden şuradaki evi soyabiliriz. Yetişkin* (Ne anladığını kontrol etme, çıkarımda bulunma, düşünceli ve dikkatli yüz ifadeleri, bilgi verici ses tonu)

Uzun: *Soyarız soymasına da, sanki burada bir eksik var Huysuz. Doğal Çocuk* (Tatlı konuşma, sokulma, gözlerini açma)

Huysuz: *Öyle mi? Söyle bakalım neymiş eksik olan süper zeka! Eleştirel Ebeveyn* (Kımayan bakış, aşağılayıcı ifadeler, dudak bükme)

Uzun: *Biz evleri soyarken köylüler nerede olacak, tatile mi çıkacak? Doğal Çocuk* (Olayları olduğu gibi aktarma, analiz yeteneğinin olmaması, içten konuşma, şaşkınlık, meraklı, tatlı konuşma)

Huysuz: *Tatil mi eee, yoo şey, evde olurlar herhalde. Doğal Çocuk* (Şaşkınlık ifadesi, analitik düşünce eksikliği, mırıldanma)

Uzun: *O zaman nasıl soyacağız akıllım, yakalarlar bizi söylemedi deme. Doğal Çocuk* (Gördüklerini aktarma, tatlı konuşma, dudak büzme)

Huysuz: *Yakalarlar değil mi? Yetişkin* (Düşünceli yüz ifadesi, araştırmacı ses tonu, dikkatli, ilgili görünme)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Uzun: *Ama şöyle olabilir, bizi görüp görmezden gelebilirler. Doğal Çocuk Ego Durumu (Gülme, hayalindeki aktarma, gözlerini açma, tatlı konuşma)*

Huysuz: *Göreceklerse neden görmezden gelsinler? Eleştirel Ebeveyn (Kaşlar çatık, kızgın yüz ifadesi, azarlayıcı ses tonu)*

Uzun: *Sen üzülme diye. Üzülmene gerek yok üç akşam sonra planını uygulayabiliriz.*

Doğal Çocuk (Tatlı konuşma, duygularını olduğu gibi ifade etme, gülümseme)

Huysuz: *Neden üç akşam sonra? Yetişkin (Nedenleri ne?, Geri bildirim vererek dinleme, ilgili, meraklı, araştırmacı)*

Uzun: *Çocuklar konuşurken duydum. Üç akşam sonra tarlada kıyasıya bir maç olacak ve herkes maçta olacak. Yetişkin (Geri bildirim vererek dinleme, burada ve şimdi tepkisi, bilgi verici konuşma)*

Huysuz: *Bu sayede istediğimiz evi soyabileceğiz, Aferin sana. Kedi olalı bir fare tuttun Uzun. Yetişkin (Ne anladığımı kontrol etme, gözler tetikte, çıkarımda bulunma)*

Keloğlan: *Hadi örgülü, oyalanma öldürdün topu. Eleştirel Ebeveyn (Bıkkınlık, kaş çatma, dudak bükme, cık cık sesi)*

Örgülü: *Hıhh, öldürdün mü, top öldü mü? Ayy yazık. Doğal Çocuk (Anlık, duygularıyla tepki verme, ağlamaklı gözler, büzüşme, mırıldanma)*

Balkız: *Lafın gelişi öyle diyor örgülü üzülme.*

Prens: *Ayyy. Bu örgülü ağlar da şimdi.*

Örgülü: *Dikkat et Kara sana pas vereceğim.*

Sivri: *Herkese ilan etseydin bari*

Kara: *Söylemeden pas versene Örgülü.*

Örgülü: *Hımm, tamam.*

Kara: *Bu pas mı şimdi. Topa şöyle asılacaksın.*

Prens: *Ağzını hayra aç örgülü, bayıldı sadece. Sen de hiç dikkat etmiyorsun Kara.*

Kara: *Özür dilerim, çok özür dilerim.*

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

3. Sezon 8. Bölüm

Bilgecan Dede'nin şifresini çözmeye çalışan Keloğlan ve arkadaşları kendilerini bir müzede bulurlar. Uzun ve Huysuz da onları takip etmiştir ve yanlışlıkla alarmı çalıştırmışlardır.

Uzun: *Sorunlarınızı savaşarak çözmeye çalışmanız ne kadar ilginç. Doğal Çocuk* (Kırgın gözler, içinden geldiği gibi konuşma, durumu idrak edememe, gözler açık, tatlı konuşma)

Kara Vezir: *Bela mı oldun sen başımıza Uzun. Huysuz, sustur şu arkadaşını yoksa onu yerin yedi kat altına zindan yaptırır, oraya attırırım tabii seni de. Eleştirel Ebeveyn* (Kaşlar çatık, kızgın yüz ifadesi, dişlerini göstererek konuşma, emir verme, azarlayıcı, büyüklük taslayan ses tonu)

Huysuz: *Uzuuun! Eleştirel Ebeveyn* (Kaşlar çatık, Kızgın yüz ifadesi, ayakla yere vurma, azarlayıcı, yüksek ses tonu)

Uzun: *O tarzda zindanlar Rönesans'a aittir Bay Vezir. Doğal Çocuk* (Dalga geçme, gülümseme, içinden geldiği gibi konuşma)

Kara Vezir: *Huysuuuz! Eleştirel Ebeveyn* (Dişlerini göstererek konuşma, kızgın yüz ifadesi, eller arkada, kaşlar çatık, azarlayıcı ses tonu, büyüklük taslayan ifade)

Huysuz: *Sussana be adam Eleştirel Ebeveyn* (Azarlayıcı ses tonu, kaşlar çatık, omuza vurma)

Uzun: *Böyle bir adama yardım edip ondan çuval çuval altın almaya çalışıyorsun. Halbuki bu bir çıkar ilişkisi ve ortada da böyle bir ilişki varsa iki taraf da bundan zararlı çıkar.*

Yetişkin (Ne anladığımı kontrol etme, düşünceli, açıklayıcı ifadeler, sakın ve doğrudan bilgi vererek konuşma)

Huysuz: *Sus Uzun sus. Her şeyi mahvedeceksin. Eleştirel Ebeveyn* (Azarlayıcı, yüksek ses tonu, kızgın yüz ifadesi, dişlerini gösterme)

Uzun: *Beni kaba kuvvetle değil, zekanla yenmeni tercih ederdim Huysuz. Ahh, ne acı.*

Yetişkin (Sakin ve doğrudan konuşma, göz teması kurma, geri bildirim vererek dinleme, ilgili, burada ve şimdi tepkisi)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Huysuz: *Sus dedim. Eleştirel Ebeveyn* (Sinirli bir şekilde konuşma, gözlerini kapatarak bağırma, azarlayıcı ses tonu)

(Bu sırada Kara, Sivri ve Örgülü hipnoz olmuş Keloğlan ve Balkız'ı yakalamaya çalışmaktadırlar)

Keloğlan: *Arkadaşlar, durun lütfen. Yetişkin* (Göz teması kurma, dikkatli, burada ve şimdi tepkisi, sakın ve doğrudan konuşma) (Tam bu sırada yağmur yağar ve eski hallerine dönerler)

Sivri-Kara: *Ne oldu bize, en son Kara Vezir'in şatosundaydık. Doğal Çocuk* (Gözleri ovuşturma, şaşkınlık, tedirginlik hali)

Keloğlan: *Anlaşıldı, bu Kara Vezir'in işi yine. Yetişkin* (Ne anladığını kontrol etme, olayları analiz edebilme, düşünceli, bilgi verici konuşma)

Sivri: *Vezir'in adamları bizi yakaladı. Doğal Çocuk* (Şaşkın bakışlar, büzüşme, mırıldanma)

Kara: *Sonra tek hatırladığım şey dönüp duran daireler. Doğal Çocuk* (Mırıldanma, şaşkınlık ifadesi, büzüşme)

Keloğlan: *Daireler mi? (Kafa kaşıyor) Yetişkin* (Ne anladığını kontrol etme, geri bildirim vererek dinleme, düşünceli, araştırmacı konuşma)

Kara Vezir: *Bugüne kadar size kötü davrandım, biliyorum, ama buradan uzaktayken ne kadar hatalı davrandığımı fark ettim. Sizlerden özür diliyorum.*

Köylüler: *Doğru mu söylüyor sizce?*

-İnansak mı?

- Eee, madem değiştiğini söylüyor, özrünü kabul etmek lazım. Yetişkin (Gerçeği test etmeye yönelik sorular, geri bildirim vererek dinleme, dikkatli hareketler, gözler tetikte, sakın doğrudan, araştırmacı ses tonuyla konuşma)

Kara Vezir: *İzin verirseniz barışmamızın şerefine size Kovan'ın yeni icadını tanıtmak isterim* (Çarkı çevirirler ve hipnoz ederler köylüleri)

Köylüler: *Kara Vezir çok yaşa...*

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Kara Vezir: *Hahaha. Bundan böyle hepimiz benim askerimsiniz. Tüm gücünüzle savaşa hazırlanacaksınız. Sevgili halkım az sonra o çok önemli yolculuğumuz başlayacak.*

Eleştirel Ebeveyn (Eller arkada, kaşları kaldırma, alaycı gülümseme, büyüklük taslayan ses tonu)

Kara: *Bakin, vezir geçit makinesini çalıştırmış. Doğal Çocuk* (Tetikte durma, gözler açık, hızlı ve yüksek sesle konuşma)

Balkız: *Herkesi buradan götüreceksin. Doğal Çocuk* (Geride durma, büzüşme şeklinde beden duruşu, kırgın gözler, mırıldanma)

Keloğlan: *Ben onu nasıl durduracağımızı biliyorum. Yetişkin* (Sorunlara çözüm üretme kabiliyeti, dik duruş, burada ve şimdi tepkisi, gözler tetikte, araştırmacı ses tonu)

Kara Vezir: *Az sonra büyük savaşımızın ilk adımları atılacak. Keloğlan! Derhal yakalayın şunu!* **Eleştirel Ebeveyn** (Emir verme, kaşlar çatık, parmağını kullanma, azarlayıcı konuşma, büyüklük taslayan ses tonu)

Keloğlan: *Herkes gibi ben de emrinize amadeyim. Sayın vezirim buyurun bu da sizden aldığı saat.* **Uygulu Çocuk** (İtaat etme, hayran bakışlar, tatlı konuşma)

Kara Vezir: *Durun, Keloğlan yoksa sende mi sarmalı izledin?* **Yetişkin** (Göz teması kurarak ilgili konuşma, ne anladığını kontrol etme, gözler tetikte ve dikkatli yaklaşma ve araştırmacı ses tonuyla konuşma)

Keloğlan: *Evet vezirim, arkadaşlarım zorla izletti.* **Uygulu Çocuk** (Tatlı konuşma, neşeli duruş sergileme)

Kara Vezir: *Hahaha. Aferin çocuklar, şimdi Keloğlan da benim tarafımda olduğuna göre yolculuğumuz başlasın. Geç bakalım Keloğlan.* **Doğal Çocuk** (İçten gelen kahkaha, anında tepki verme, heyecanlı ve neşeli görünme, haydi bir an önce harekete geçelim ifadesi)

Keloğlan: *Aman yüce vezirim siz dururken geçmek bana düşer mi hiç. Değil mi arkadaşlar?* **Uygulu Çocuk** (Hayran bakışlar, tatlı ses tonuyla konuşma, itaat etme)

Arkadaşlar: *Eveet.* **Doğal Çocuk** (Yüksek sesle konuşma, dalga geçme, gülme, neşeli tavırlar)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Uzun: *Bu yaptığınız ayrımcılık. Bir lider olarak bunu size yakıştıramadım Bay Vezir.*

Doğal Çocuk (İstemiyorum, bana ne tavrı, hırçınlık, kırgın gözler, dudak büzme, mırıldanarak konuşma)

Kara Vezir: *Eee yettin artık sen. (Herkes geçitten geçer, Keloğlan ve arkadaşları hariç)*

Eleştirel Ebeveyn (Parmağını kullanarak ve kaşını kaldırarak konuşma, kızgın, azarlayıcı yüz ifadesi, büyüklük taslayan azarlayıcı ses tonu)

Keloğlan: *İbreyi dört derece güneye çevirip, sonra çalışır pozisyonuna ayarlayınca, çocuklar daha eğlence bitmedi, gelin benimle.* **Yetişkin** (Planlı bir şekilde hareket etme, aklını kullanma, gözler tetikte, burada ve şimdi tepkisi, güvenli, bilgi verici ses tonu)

Kara Vezir: *Yardım edin bana, neden kimse beni dinlemiyor?*

Kovan: *İslanınca hipnozun etkisi geçmiş olabilir Kara Vezir.* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, Akla hitap eden ifadeler kullanma, burada ve şimdi tepkisini verme bilgi verici ses tonuyla konuşma)

Kara Vezir: *Kaybol gözümün önünden Kovaaan.* **Eleştirel Ebeveyn** (Bağırarak azarlayıcı konuşma, kaşlar çatık, yüz gergin, sinirli ruh hali)

Keloğlan: *Ne oldu Kara Vezir, planların suya düştü galiba (Gerçek dünyaya geçemez yine köyde dereye düşerler)* **Doğal Çocuk** (İçinde buldukları durumdan oldukça memnun, içten gelen bir mutluluk, dalga geçme, gülme)

(Bilgecan Dedenin evinde)

Balkız: *Keloğlan için çok endişeleniyorum.* **Koruyucu Ebeveyn** (Kolları kavuşturma, endişeli tavır, koruma ve yardım etme içgüdü, sevecen yüz ifadesi)

Örgülü: *Evden dışarı adımını bile atmıyor.* **Doğal Çocuk** (Korkuyorum, büzüşme, endişeli tavır, gözler ağlamaklı, mırıldanarak konuşma)

Kara: *Dede'yi bulmanın yolunu keşfedene kadar dışarı çıkmayacak.* **Yetişkin** (geri bildirim vererek dinleme, şimdi ve burada tepkisi, ilgili görünme, bilgi verici ses tonu)

Sivri: *İçeri girelim de ona yardım edelim bari.*

Keloğlan: *Buldum, buldum.* **Doğal Çocuk** (Neşeli, heyecanlı ses tonu, yüksek sesle konuşma, anlık sevinç patlaması)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Balkız: *Ne buldun Keloğlan?* **Yetişkin** (Ne? Sorusu, ilgili görünme, göz teması kurma, geri bildirim vererek dinleme, burada ve şimdi tepkisi, meraklı, araştırmacı ses tonu)

Keloğlan: *Dede'yi nasıl bulacağımı, haydi içeri gelin de anlatayım.* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, dikkatli, göz teması kurarak konuşma, bilgi verici ses tonu)

Huysuz: *O Kovan yüzünden altınlarıma kavuşamadım. Kara Vezir'in dev insanların gezegenini ele geçirmesine yardım etmemiz lazım. Altınlarıma ancak o zaman kavuşurum.*

Eleştirel Ebeveyn (Agresif beden duruşu, kaşlar çatık, eller arkada, sinirli, gergin ses tonu)

Uzun: *Peki bu nasıl olacak Huysuzcum?* **Doğal Çocuk** (Tatlı konuşma, gözlerini açma, anlık merak gidermek için soru sorma)

Huysuz: *Keloğlan'dan saati alarak tabi* **Eleştirel Ebeveyn** (Kaşlar çatık, gözler tetikte, azarlayıcı ses tonuyla konuşma)

Uzun: *Kibarca istesek verir belki değil mi?* **Doğal Çocuk** (İstiyorum yüz ifadesi, neşeli beden duruşu, hayranlıkla bakma, tatlı konuşma)

Huysuz: *Saf saf konuşma Uzun, saati ondan zorla alacağız. Şimdi sessiz olalım. Bakalım Keloğlan ne yapıyor.* **Eleştirel Ebeveyn** (Azarlayıcı, kızgın bakışlar, kaş çatma, büyüklük taslayan ses tonu)

Keloğlan: (Keloğlan Bilgecan Dede'nin bıraktığı notu okumaktadır) *Beni bulmak istiyorsan önce ay taşını bulmalısın. Ay taşına giden yol tam da son noktada. Unutma! 2 her zaman 2'nin içinde gizlidir. 1'i ötekini doğurur ve ikincisi birincisinden doğmadır.*

Balkız: *İyi de Keloğlan, bu ne demek?* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, ne anladığını kontrol etme, sorular sorma, dikkatli, meraklı, araştırmacı ses tonu)

Keloğlan: *Bilmiyorum, ama bu notu onu bulmamızı istediği için bırakmış. Güneybatı 23/46. Bu rakamlar bir yeri işaret ediyor olmalı.* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, ne anladığını test etme, akla hitap eden cümleler kurma, ilgili görünme, göz teması kurarak konuşma, akılcı davranma, meraklı, gözler tetikte, sakin, doğrudan bilgi verici ses tonu)

Sivri: *Nasıl?* **Yetişkin** (Soru sorarak olayları anlamaya çalışma, geri bildirim vererek dinleme, ilgili görünme, gözler tetikte, meraklı yüz ifadeleri, araştırmacı ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Keloğlan: *Geçidi kontrol ederken yaptığımız gibi saati bu rakamlara göre ayarlarsak Dede'nin yerini bulabiliriz. Yetişkin* (Olasılık bildiren ifadeler kullanma, akla hitap etme, olaylar arasında bağlantı kurabilme, düşünceli, dikkatli yüz ifadeleri, araştırmacı ses tonu)

Örgülü: *Ya bu bir tuzaksa Keloğlan Doğal Çocuk* (Korkuyorum ifadesi, geride durma, ağlamaklı gözler, mırıldanarak konuşma)

Keloğlan: *Bu Dede'nin el yazısı Tehlikede de olsa peşinden gideceğim. Koruyucu Ebeveyn* (Her zaman yardıma hazırım ifadesi, başıyla onaylayan gururlu bakış, destekleyici, cesaretlendirici ses tonu)

Kara: *Ben senin yanındayım Keloğlan. Doğal Çocuk* (İçten, anlık, hadi harekete geçelim tepkisi, heyecanlı duruş, beyan edilen fikre katılma, hızlı ve yüksek sesle konuşma)

Balkız: *Ben de sizinleyim. Doğal Çocuk* (Yapılacak eylem ile ilgili heyecanlı olma, birlikte hareket etmenin çocuksu coşkusu, gülme, neşeli konuşma)

Sivri – Örgülü: *Bizdee. Doğal Çocuk* (Akla hitap etmeyen sadece içinde bulunulan durum ile ilgili içten heyecanla harekete geçme isteği, spontan, neşeli, gülme ifadesiyle hızlı ve yüksek sesle konuşma)

Uzun: *Hiçbir şey duymuyorum. Doğal Çocuk* (İsterim bana ne küçük çocuk tepkisi, gözler açık, meraklı)

Huysuz: *Ben de. Eleştirel Ebeveyn* (Kaşlar çatık, kızgın yüz ifadesi, dudak bükme)

Uzun: *Ne yapacağız peki? Doğal Çocuk* (Acelecî tavır, çocuksu merak, gözler açık, tatlı konuşma)

Huysuz: *Ben nerden bileyim. Eleştirel Ebeveyn* (Kaşlar çatık ve kızgın yüz ifadeleri, azarlayıcı ses tonu)

Uzun: *Onlara görünmeden içeri girmenin bir yolu olsa...*

Keloğlan: *Hazır mısınız arkadaşlar? Yetişkin* (Harekete geçiren ifade, gözler tetikte ve dikkatli duruş)

Sivri: *Yine nereye düştük böyle? Yetişkin* (Soru sorarak içinde bulunduğu durumu açıklamaya çalışma, meraklı, şimdi ve burada tepkisi, araştırmacı ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Balkız: *Şu ağaçlara bir bakın. Yetişkin* (İlgili görünme, bir şeyin olduğu yönü işaret etme, dikkatli duruş, sakın ve doğrudan ses tonu)

Keloğlan: *Dağlar, tepeler bizden bile küçük. Yetişkin Ego Durumu* (Ne anladığını kontrol eden ifade, geri bildirim vererek dinleme, düşünceli, dikkatli, meraklı duruş, bilgi verici ses tonu)

Sivri: *Şimdi de biz mi dev olduk? Yetişkin* (Soru sorarak açıklamaya çalışma, ne anladığını kontrol etme, şimdi ve burada tepkisi, araştırmacı ses tonu)

Ayy şşşt (güvenlik geçer)

Keloğlan: *Belli ki biz hala küçüğüz. Yetişkin* (Eldeki verilerle konuşma, ilgili görünme, geri bildirim vererek dinleme, dikkatli, gözler tetikte, bilgi verici ses tonu)

Örgülü: *Bizi gördü mü dersiniz? Doğal Çocuk* (Korkuyorum ifadesi, geride durma, büzüşme, ağlamaklı gözler, mırıldanma)

Balkız: *Hayır, fark etmedi bile. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, şimdi ve burada tepkisi, gözler tetikte, sakın, doğrudan bilgi verici ses tonu)

Keloğlan: *Yine de dikkatli olmalıyız. 23/46. Buraya neden geldiğimizi unutmayalım. Hadi* (Koşarlar) **Yetişkin** (Harekete geçirme, geri bildirim vererek dinleme, akla hitap eden ifade, ilgili görünme dikkatli, gözler tetikte, açık ancak duygusal olmayan ses tonu)

Uzun: *Beni yine tuttuğun için teşekkür ederim Huysuzcum. Sayende sırtım yere gelmiyor. Doğal Çocuk* (Yaşadığı olayın mutluluğunu ifade etme, neşeli, hayran bakma, spontan içinden geldiği gibi davranma, tatlı konuşma)

Huysuz: *Kara vezirden altınlarımızı bir alalım sırtımız asıl o zaman yere gelmeyecek. Eleştirel Ebeveyn* (Gergin yüz ifadesi, elleri ovuşturma, kaşlar çatık, büyüklük taslayan ses tonu)

Uzun: *Altını ne yapayım ben? Altın yenmez ki. Doğal Çocuk* (İlk temel ihtiyaçlarını düşünme, canı ne istiyorsa onu yapma ifadesi, neşeli duruş, tatlı konuşma)

Huysuz: *Ama istediğin kadar yemek almanı sağlar. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, akla hitap eden ifadeler kullanma, ilgili görünme, dikkatli, bilgi verici ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Uzun: *Doğru. Doğal Çocuk* (Gözlerini açma, onay verme, söylenen şeye hemen inanma, tatlı konuşma)

Huysuz: *Doğru ya! Hadi bir an önce Keloğlanı bulalım. Eleştirel Ebeveyn* (Sana söylemiştim ifadesi, elle itme, kaç çatma, gururlu bakış, büyüklük taslayan cesaretlendirici ses tonu)

Uzun: *Şey Huysuzcum. Doğal Çocuk* (Geride durma, kıvrılma, bir şey isteyen küçük çocuk duruşu sergileme, kırgın gözler, mırıldanma)

Huysuz: *Ne var yine? Eleştirel Ebeveyn* (Beni neden rahatsız ediyorsun ifadesi, kaşlar çatık, kızgın yüz, azarlayıcı ses tonu)

Örgülü-Sivri- Kara: *Anneciğim. Bunlar da ne böyle, hadi kaçalım. Doğal Çocuk* (Korkuyorum ifadesi, sokulma, geride durma vücut hareketleri, ağlamaklı gözler, mırıldanarak konuşma)

Keloğlan: *Arkadaşlar, şu korktuğunuz iskelet tam tamına 3500 yaşında. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, göz teması kurma, bir şeyin olduğu yönü parmakla gösterme, ilgili, burada ve şimdi tepkisi, bilgi verici ses tonu)

Balkız: *İskelet mi?*

Keloğlan: *Evet.*

Balkız: *Doğanın milyonlarca öncesine dayanan geçmişi, müze dedikleri bu yerde sergileniyormuş. Yetişkin* (Geri bildirim vererek dinleme, akla hitap eden ifadeler kullanma, ilgili, göz teması kurarak konuşma, şimdi ve burada tepkisi, açık, bilgi verici ses tonu)

Sivri: *Biz nasıl bir yere düşmüşüz böyle? Doğal Çocuk* (Şaşkınlık ifadesi, meraklı, gözler açık, heyecanlı)

Örgülü: *Demek burası müzeymiş ha. Ne kadar güzel Doğal Çocuk* (Verilen bilgilerle hareket etme, gözler açık, hayran bakışlar, neşeli, gülümseyerek tatlı konuşma)

Keloğlan: *Evet güzel olmasına güzel ama aradığımız şeyin peşinden gitmeliyiz. Hadi oyalanmayalım. Yetişkin* (Akla hitap eden ifade kullanma, olaylara odaklanma, şimdi ve burada tepkisi, gözler tetikte, bilgi verici ses tonu)

EK-1.(devam) Keloğlan Masalları Çizgi Masalının Transaksiyonel Deşifresi

Keloğlan: *Kara dikkat et! Koruyucu Ebeveyn* (İyi ol tepkisi, başkaları için endişe etme, önemseme)

Kara: *Merak etme Keloğlan, etrafta kimseler yok.* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, ilgili, eldeki verilerle konuşma, bilgi verici ses tonu)

Keloğlan: *Ama etrafta kırmızı ışıklar var. Hem de bir sürü.* **Yetişkin** (Akla hitap eden ifade kullanma, dikkatli, gözler tetikte, uyarıda bulunma, burada ve şimdi tepkisi, bilgi verici ses tonu)

Örgülü: *Bu ışıkları neden koydular acaba?* **Yetişkin** (Nedenlerinin ne olduğunu araştırmak için soru sorma, ilgili, dikkatli, geri bildirim vererek dinleme, araştırmacı ses tonu)

Balkız: *Bu işte bir tuhaflık var.* **Yetişkin** (Düşünceli, gerçeği test etme, gözler tetikte, meraklı, araştırmacı ses tonu)

Keloğlan: *Tuzak olabilir, onlara dokunmayın, yakalanmadan üstlerinden sekerek geçelim.* **Yetişkin** (Olasılık bildiren ifade, olaylara açıklık getirmeye çalışma, akla hitap eden konuşma, dikkatli, gözler tetikte, araştırmacı, bilgi verici ses tonu)

23/46

Kara: *Ne oldu Keloğlan?* **Yetişkin** (Sorular sorarak gerçeği test etme, dikkatli, ilgili, burada ve şimdi tepkisi, araştırmacı ses tonu)

Keloğlan: *Şu levhanın üstündeki numara Dede'nin bize bıraktığı nottakiyle aynı* **Yetişkin** (Geri bildirim vererek dinleme, ne anladığını kontrol etme, bir şeyin olduğu yönü işaret etme, meraklı, bilgi verici ses tonu)

Balkız: *Bu taşta mutlaka bakmalıyız.* **Yetişkin** (Burada ve şimdi tepkisi, ilgili, geri bildirim vererek dinleme, meraklı, araştırmacı ses tonu)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : BERGE, Hilal
Uyruğu : T.C
Doğum tarihi ve yeri : 10.03.1989 - Milas
Medeni hali : Evli
Telefon : 05438358870
e-mail : hilal.berge@hbv.edu.tr

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü/ Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı	Devam ediyor
Lisans	Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi	2011
Lise	Milas Lisesi	2005

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2013-2018	Gazi Üniversitesi	Araştırma Görevlisi
2018-	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Araştırma Görevlisi

Yabancı Dil

İngilizce

Yayımlar

Berge, Hilal. (2017). Halkla İlişkiler Alanında Empatik İletişimin Önemi. Yüksek Öğretimde Eğitim ve Uygulamaları Kongresi (YEAUK2017) (Bildiri).

le.ahbv.edu.tr

